

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P.Fr. Lvdovici Granatensis Ordinis S. Dominici SS.
Theologiæ Professoris Opera**

In tres tomos distributa

Opuscula Spiritvalia Continens, in quibus peccatores à semita vitiorum &
perditionis, ad regiam virtutum, perfectionis, ac salutis æternæ viam,
perducuntur

Luis <de Granada>

Coloniae Agrippinae, 1626

Pars Secvnda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79597](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79597)

salum faciat. Desperare certe possem, nisi Verbum tuum Caro factum esset, & habitasset in nobis. Desperare non audeo, quod ille tibi usque ad crucis

mortem obediens, tulit chirographum peccatorum meorum, & affigens illud cruci, peccatum crucifixit & mortem.

SECUNDA HUIUS
OPERIS PARS,
DE STUDIO SANCTAE MEDITATIONIS, ORATIONIS, & CONTEMPLATIONIS,
CAPVT X.

Rehabitis his Spiritualis vitae fundamentis, ad expulsiōem vitiōrum, ac perturbationū, in mortificationem, operā prēmium erit, in sequentibus ea colligere ex doctrina Sanctorum, quae pertinere videbuntur ad inflāmandam animam, ac ostendendum, quo pacto progrediendum sit ad veram contemplationem, & vitiūm amorem assequendum. Hinc igitur vitiūm faciemus.

terrestres Angeli iure dici poterunt. Ad hanc veram felicitatē nemo peruenire vnquā poterit, nisi strenuē insulat abnegationi, mortificationi, & sui ipsius despectioni, ardentibus in Deum desiderijs, & frequentissimis orationibus, praehabita recititudine, ac integritate, & puritate intentionis. Igitur a thera Christi, si velis ad hunc salutis portum appellere, sequentia totis animi viribus observare contendito. Nihil tenaci corde possideas. Nulli creatura mente inhaereas. Nullius viri, quantumvis sancti, amicitiam & familiaritatem humanitas expectas: non solum quae mala sunt, sed etiam bona huic sapientiae officiant, si inordinate diliguntur, vel quaruntur; nam lamina aurea oculis obiecta, non minus quam lamina ferrea visum impedire solet. Post priuatiū amorē ex corde extirpatum, propriam voluntatem deponeas. Deo te ipsum tradito, & te in ipsum perfecte transfundito. Nunquam ore vel corde, habita tui ipsius & proprii commodi ratione, dicas, Hoc volo, hoc nolo? hoc eligo, illud respuo: nec vnquam aliquid tuum queras, sed omni prorsus proprietate reiecta, spolia te ipso, & tibi ac omnibus huius mundi rebus ita moriaris, ac si nunquam viueres, aut omnino mortuus esses: In omnibus honorem Dei quarrito, & id enititor, vt eius voluntas in omnibus impleatur. ita vt ipsis orationibus, pijsque desiderijs, humilem tui ipsius abnegationem coniungas, postulas, non tuam, sed Domini voluntatem fieri. Omnia, quae tibi prospera vel aduersa euenierint, ad ipsā Dei voluntatem referito, de manu eius cuncta suscipias, credens certissime omnia esse disposita, vt in via salutis proficere valeas. Oblectamentis, delectationibusque spiritus ne abutaris, te ipsum in illis quarens, hoc est, voluptatem tuam (id enim grauius caelestem ladic sponsum) sed ea spiritus oblectamenta cum humilitate suscipito, & adeo liber atque expeditus a voluptate velim permanere, ac si nullus illi in te locus esse posset. Nam natura corrupta ad se ipsam reflecti, & se ipsam in omnibus quarere solet: quare ita paratus esto ad eas delectationes spiritus recipiendas, ne molestia aliquid afferat illis carere. In solo enim Deo, non in eius donis quiescendum est, & ideo omnia eius dona in ipsum refundito, in laudem ipsius Domini cuncta offerens. Cauebis, quantum poteris, ne in vsu exteriorum sensuum aliquid ex propensione, motuue sensualitatis aspicias, audias, gustes, odoraris, loquaris, tangas, & si fortasse in his etiam leuiter deliqueris, acriter te ipsum reprehendito. Ad edendum non te delectatio moueat; si verò caro in cibo delectationem percipit, eam tu interior non admittas, & si fieri possit, stauiores epulas pro Dei amore intactas relinquito. Si de spiritualibus interrogatus fueris, aut consilium petenti respondere velis, primum altius in te descendes, cogita nihil ex te ipso vtile loqui posse, ideo ad omnipotentem Dominum conuersus, precare, vt quod illi placitum sit, donet eloqui pro sui nominis gloria,

Mortificatione acquiruntur virtutes amor.

Qua abneganda.

Vitiū amoris encosium.

Cum solo Deo animam nostram satiare liceat, hoc inniti maxime debemus omnes, vt obtenta vitae perfectione, ei in hoc exilio intime vniamur, quā vnione consecrā, Deus animam ipsam sua iucundissima praesentia sic satiat, inebriat, gaudio implet, vt nil vltra meditari aut desiderare valeat. Ea enim anima iam non emendicat adulterina oblectamenta, in inspidum namque, & amarū reputat, quod quid Deus non est: spiritus itaque noster, quamdiu charitatis brachijs Deum non amplectitur, famelicus omnino incedit: & si vbiundiu permanet, quamdiu pelago illo inestimabilium voluptatum immeris non fuerit. Cum anima nostra illam atlequitur Theologiae mysticae sapientiam, videlicet vnionem diuinae charitatis, tunc aeternae veritatis lumine illustratur, fides eius certior redditur, spes roboratur, charitas inflammat. Si enim omnes seculi huius sapientes homini experto mysticam vnionem dicerent, Falleris miser, fides tua vera non est; ipse indubitanter & audacter responderet: ego vera profiteor, vos omnes fallimini, nam fides mea verissima est, & certissima. Hoc autem firmiter responderet, cum fides eius non inuestigatione rationis, sed mysticae vnionis infallibili fundamento niteretur. Verbarius namque expertas diuinitatem intelliget, quam plerique eruditissimi Doctores, qui nondum in secretum cubiculum Regis aeterni fuerint admisi, nec coruscō gratiae lumine illustrati. Nec mirum, cum Deo charissimi sint, qui se totos illi liberē dederint, & in eis Dominus magnificē soleat operari. Hi priuati domus Domini familiares iucunda, tranquillae, quae libertate, quae filios Dei decet, liberē fruuntur, eleuari supra omnes curas, supra omnem perturbationē & metum mortis, purgatorij, inferni, & omnium, quae animae vel corpori in tempore, vel perpetuō, euenire possint. Non frequentia hominum, non occupationes externae praesentiam Dei ipsis eripiunt, in omni namque multiplicitate, spiritus vnitatem seruare nōrunt, quod stabili, firmaque sui ipsius, & omnium externorum despectione sint suffulti ex omnibus, quae visu vel auditu percipiunt, celerimē in Deum diriguntur, & cuncta eis quodammodo (si ita loquitas est) vertuntur in Deum. Nil intentione mentis & amore prosequuntur, nisi Deum; interius erga ipsum iugiter occupantur; Deo ita adhaerent, vt videntes sint veluti caeci, audientes surdi existant, loquentes quasi muti permanant: hi caelestem & Angelicam vitam in terris viuunt, &

ca. x.

gloria,

gloria & proximorum salute: postea, si quid bene locutus sis, Deo gratias redde, à quo bona cuncta procedunt: si male, tibi adscribito.

§. I.

¶ Intempestivam verborum asperitatem omni tempore declina in sermone sis semper verax, nō simulator, non adulator existas. Nemini detrahas, quinimō noxia verba, ac detractiones, si coram te incidere contingat, prudenter interrumpere consuecas: ut quidam, qui talia loquentibus dicere solebat: Magnas nos Deo gratias agere æquum est, cum eius miseratione tales non simus. Nil immoderato affectu & animi perturbatione loquaris, appetas, aut exequaris, sed æqualitatem, libertatemque animi ubique servato. In his, quæ dubia sunt, si incertus dubites quid agendum sit, Deum tuum, vel aliquem spiritualem virum consulito, gratissimam Domini voluntatem nosse, & eam in omnibus operibus tuis perfectè impleri expetens, intra te dicit: O Domine, quid me nunc vis facere? Placet nē tibi, hoc vel illud faciam? & hoc etiam in minimis facito. In quotidianis colloquijs, in gestibus, & verbis sic te gerito, sic in Deum oculos figito, quasi soli Deo, non hominibus placere desideres, & semper Christus Iesus, quasi vivum speculum versetur ob oculos, ut illius vitam imiteris. Ne sis in propria sententia obstinatus, nulli pertinaciter repugnes, nisi veritas ipsa resistere compellat: in licitis semper alterius votum & alienum iudicium tuo præferas, & libentissimè patere ab alijs, reprehedi. Si te laedat aliquis, aut persequatur, ne credas, aut prædices eum iniuste & immeritò hoc facere, sed animo repetens, quàm ingratus ad immensa Domini beneficia existas, dignum te esse cognosce, quem creaturæ omnes premant, & tanquam lutum platearum conculcent: omnes afflictiones tuas de ipsius Domini manu suscipito, non attendens ardorem cauterij, sed dulcis medici manum. Ut homines omnes plenè in Christo diligas, cogita firmiter omnem hominem esse te ipsum, eiusdem naturæ ac beatitudinis socium & participem. Omnibus in quavis necessitate & afflictione constitutis, compatiaris, omnes consolari pro viribus sis paratus: fratrum errores pia commiseratione tolerabis, omnem cordis amaritudinem sanctæ charitatis dulcore corrigens. Frustra se Dei amicum reputat, qui minùs sperere quàm decet, aliquè diligit: vel animum ab aliquo per displicentiam & mentis amaritudinem auerit. Omnes ergo suavi charitate complectere; quòd facillimè fiet, si quemlibet hominem te ipsum esse existimaveris. Dicta & facta eorum, qui tibi commissi non sunt, ne discutas, ne iudices: sed omnia Deo commendans, te intra te ipsum recipito, & omnium te indignissimum reputa, & talis haberi exopta. Elige potius latere, quàm eminere: subesse, quàm præesse: Non pudeat te æternæ humilitatis, quòd nihil sis, assidue meditare, inde enim tota hominis salus omnium consensu pender. Viri namque sanctissimi illud asserunt certissimè, abique assiduo & feturo sese abnegandi & mortificandi studio, neminem in via Christi posse proficere. Vera enim resignatio cum profunda humilitate coniuncta, compendiosissima ad Deum via est.

Resignatio
minima Deo
gratia.

¶ Nil gratius Deo est resignationis propriæ voluntatis etiam in rebus minimis: verbi gratia, Si duo simul incedentes, inuentum florem decerpere vellet, alter verò eorum propter Dominum illum intactum dimitteret, non parum meriti inde sibi conciliaret, quamvis alter, qui simpliciter decerneret, nil in eo opere deliquisset. Sic ergo athleta Christi frequenter dicat intra se Deo Domine, propter tui

amorem nolo hæc videre, audire, aut gustare, etiam si in his actionibus nil esset criminis. Et licet homini nil charius sit ipsa arbitrij libertate, ac ideò integra sui ipsius abnegatio initio difficilis sit & molesta, ubi quis in ea viriliter perstiterit, ipsius Dei dono facilis, ac gratissima redditur. Hanc felicissimam sui ipsius mortificandi artem citò perdiscit, qui omnia, quæ in mundo sunt, non magis ad se pertinere existimat, quàm si re vera mortuus esset, versans animo assidue dictum illud Apostoli, *Mortuus enim estis, Coloss.* &c. Hac ergo tui obliuione præmunitus, euagationes mentis comprime: inutiles rerum imagines apud te permanere non sinas, in omni tumultu ita te geras, ut ab eo liber existas, unitate spiritus semper seruata: internos oculos non violenter aut turbide, sed tranquille & simpliciter in Deum dirigas, totū te in Diuini amoris immensum pelagus amanter immergens. Spes semper tecum habet, te comitemur, ne vnquam illam abicias, ne ab ea vlla temporis occasione distraharis, sed inuictò & forti animo in sancto labore persistas, incessanter dispersiones cordis tui collige, teque in illam summam bonitatē reflecte. Quòd si huic studio diligenter assuecas, tandem fiet, ut Domino adiutore, consuetudo hæc in naturam transeat, ita ut non minùs facile sit diuinis intendere, quàm viuere vel spirare. Nullibi Deum certius, quàm intra te inuenire poteris, dummodo intra te habites, ibi enim semper adest, ideò coram oculis eius humiliter, tanquam casta sponsa hæc verba sæpe repetes: Dominus adest; Dominus me intuetur: hæc diceps, ita Domino intendas, ac si ipsam Dei essentiam coram cerneres, & nil esset in mundo præter te & illum. Afferua te in te ipso, & exultabis, quia tam facile Deum intra te inuenieris. Si colloquia & negotia obtent, quo minùs in Deum libere, ut cepisti, tendere valeas, non ideò profusus ab illo elongeris, sed fixa in eo animi affectione, ita permanebis, ut mox, confecto negotio, penitus ad eum quasi iam ipsum sitiens confugas. Illud tamen aduertendum est, eum, qui nudum se Domino exhibuit, & coram illo suis se affectionibus spoliavit, nulla dona Dei sibi arrogare, aut vsurpare. Præterea, si is maximis ac molestissimis seculi negotijs premeretur, nil ideò mentis profectui decresceret, omnia enim temporalia libere finit abire, nec in illis vsu mentis immoratur, sed intentionis & amoris feruore in Deo desigitur. Hi verò qui in rebus & secularibus negotijs non purè Deum spectant, nec eius dilectione interius muniti sunt, facillimè locis, negotijs, hominibusque perturbantur, distrahantur, reddunturque multiplices, & telis hostium summo cum periculo exponuntur. Prædicto exercitio mortificationis & resignationis coniungat assidue spiritalis tyro frequentissimam aspirationum & orationum, & ardentissimi desiderij emissionem: est enim illud breuissimum compendium, quo citissimè ad Theologiæ mysticæ apprehensionem, & unionem diuinam valeat peruenire: hæc namque aspirationes superant media reliqua inter Deum & animam.

§. II.

¶ Nemo se propter ingenij stupiditatem ineptum ad hanc sapientiam comprehendendam existimet: nam hic non exigitur subtilis intellectus, sed humilis & ardens affectus. Exercitia enim externa quavis bona ac pia sint, tamen multò maioris momenti censenda est exercitatio interna, qua homo ardentissime ad Deum non per sensus, aut imagines, sed modo quodam supernaturali ita confugit, ut illi vniatur. Deus namque omnes ad se trahere, & sibi vniiri paratus est, si nos reliquis rebus liberos & expeditos in-

ditos inueniret. Sicut enim Sol visibilis lumen suum in lucidum speculum sibi è diametro obiectum effundere, & in eo figuram suam formare solet: ita anima munda, & ab impedimentis libera, clarissimis radijs inuisibilis Solis illustratur, & in ea ipsius diuini Solis imago mirè refugit. Expetit enim Dominus mirificè se nobis tradere, & anima nostra vitij ac rebus externis expedita, sponte sua tendit in Deum, à quo se originem ducere credit, sicut lapis, quod corpus graue sit, naturaliter appetit deorsum: solus quippè Deus est naturalis locus animæ, ac ob id, spirituales & præstantissimæ vires animæ donatæ sunt, non ad infimas res cogitandas & appetendas. Quapropter valdè mirandum est, si eas putido & atro ceno immergamus. Non obliuiscatur athleta mysterij Crucis: in imagine vnigeniti Dei crucifixi nidum suum collocaet: in mellisuis eius vulneribus requiescat: assidue eius memoria versetur ob oculos, ita vt dum comedat, buccellas in illius dulcissimo sanguine se tingere existimet. Periculose corruet in suæ contemplationis altitudine, quicumque ad diuinitatem aliter quam per humanitatis ostium ingredi voluerit, ideo expedit, vt per hanc ad illam ascendat, & ab illa ad istam redeat, sic enim faciens, dulcissima semper pasca inueniet. Caueat tamen, ne similis sit quibusdam, qui cum forinsecus deuotionis dulcedine, ac lacrymarum passionem Domini recolant, tamen vitia sua & affectiones frenare, se abnegare, ipsūque sequi recusant. Diligentissime caue multorum errorem, qui tunc duntaxat exercitationes suas Deo placere existimant, cum ab eo fouentur dulcedine spiritali, & gratia deuotionis sensibilis, sed disce in tuis exercitationibus persistere, quantumcumque opprimaris duricia cordis, interno frigore, obnubilatione sensuum, ac distractione mentis: resigna te in Dei ipsius voluntate: nā non est perfectio in affluentia consolationum, sed in eo, vt pro Dei amore omnia nihili pendas, & in omnibus voluntate tua posthabita, diuinam secteris: denique solum id bonū & tibi vtile existimes, quod Dominus in te operabitur, Absurdum enim est quotidie petere, *sicut voluntas tua*, & indignari, & egre ferre illam in te fieri. Non igitur angamur animo, si desit nobis sensibilis deuotio, sensibilisq; amor (qui plerumque impurus est, & sæpe confertur irrefignatis) sed illud maxime curandum est, vt per intellectualem amorem, nempe bonam promptissimamq; voluntatem Deo vniti semper simus, licet sensibili duritia & mentis ariditate cruciemur, id solum attendentes, vt diuini voluntatis beneplacitum in nobis impleatur.

VTILE EXERCITIUM.
CAPVT XI.

Consuefas offerre Domino pro peccatis tuis opera, labores, dolores, ac vulnera Christi. Offeres etiam opera & exercitia tua emendanda, ac perscienda tota mentis intentione Deo ipsi, atque ea semper stude colligare & vnire operibus Domini Iesu, vt illis vnita, plus meriti, sibi concilient: tribulationes item tuas, ac dolores congrega eius doloribus, vt tali vnione ab omni scæ expurgentur. Item assuescas quotidie expensis ac perspectis peccatis & imperfectionibus tuis, ea omnia projicere in profundum abyssum miserationum Domini Iesu, vt ibi penitus consumantur: deinde ab omnibus creaturis te abstine, omnibus te subdito, homines omnes charitate Christi complectere. Postea omnibus, quæ infra sunt, posthabitis, in diuinæ voluntatis beneplacitum te resignabis, paratus omnia de manu Domini suscipere, & ab ea quæcumque aduersa immixta patienter sustinere. Ardentissime postulabis à Domino, quæ tibi necessaria sint, vt ei per-

Granat. Opus. spiritual.

fectè nostri valeas. Ad hæc patronam tibi assumes Virginem Dei genitricem Mariam, & in tui patrocinium Sanctos omnes, & cœlites inuocabis: deinde orabis pro fidelibus omnibus viuis & defunctis, & pro tibi specialiter commissis. O felix anima, quæ puritati cordis, sanctæque introiectioni iugiter studet, & priuato amori, propriæque voluntati abnegandis incumbit! Hæc enim magis indies Deo appropinquat: viresque eius amplius roborantur, ac sicut stellæ luceant, sic denique fit idonea ad contemplandum diuinitatis abyssum sereno, simplici, & iucundo intuitu: & caligante rationis oculo: ad tantæ lucis conspectum, ipse simplex mentis oculus viget, ac perspicit, transcendens corporeas atque incorporeas imagines: in sola caligine quiescens, quæ maxima lux est in hoc exilio. Per amorem ergo omnes formas transcendens anima, & supra se ipsam euecta, in Deo tota effunditur, vbi mirabili pace, ac dulcissimo Dei complexu fruitur, merito canens: *In pace, in idipsum dormiam & requiescam.* Desluit enim anima amans à seipsa, & velut ad nihilum redacta, in abyssum æterni amoris collapsa, absorbetur, & sibi omnino mortua, solum viuuit Deo, nil sciens, nil sentiens præter ipsum. Perdit namque se in vastissima diuinitatis solitudine ac caligine: sed sic se perdere, vtilius & iucundius est, quàm se inuenire: ibi enim quicquid humanum est, exuens, & quicquid diuinum est, induens, transformatur, atque transmutatur in Deum, sicut ferrum in igne quodam modo transit in ignem: manet tamen essentia animæ, sicut ferrum ignitum non desinit esse ferrum: quo fit, vt anima quæ antea frigida erat, nunc ardeat, quæ prius tenebrosa, nunc luceat; quæ prius dura, nunc mollescat, & planè tota Deicolor fit: tota enim diuini amoris igne concremata, totaque iam liquefacta, transit in Deum, & vnus spiritus (vt ait Apostolus) efficitur. cum eo. Varij tamen sunt gradus huius excessus, nā alius alio dulcius in Deum conuertitur, & alius alio perfectius in ipsa conuersione se à se ipso repellit. Omnia hæc dicta à Dionysio Areopagita habentur, qui in libello de Mystica Theologia ad Timotheum inter cætera sic dicit. Vt per intensissimam exercitationem peruenias ad contuenda diuina spectacula, relinque sensus, & spirituales intellectiones, intellectuales inquam operationes, & sensibilia omnia, & intelligibilia, siue sint, siue non sint: & pro viribus enitere, vt per quandam tui ipsius ignorantiam illi iungaris, qui supra omnem est substantiam. Nam vbi liberè & purè à te ipso atque omnibus excesseris, expeditus absolute, ad supersubstantialè diuinæ caliginis radium euolabis. Et paucis interiectis, ait: Contemplator visibilia & intellectualia deserens, ingreditur mysticam ignorantis caliginem, in qua omnia scientiæ & cogitationis præsidia terminans, totus fit in eo, qui tactum penitus, visumque refugit, atq; omnia transcendit. Et paulò post: Ad hæc, inquit, perlucidam splendidissimamque caliginem admitti, & per visus scientiæque priuationem videre, & scire eum, qui aspectum omnemque scientiam transcendit, oramus: hæc enim non videre, & nescire, verum scire est, & videre. Idem Dionysius, de caligine hac ad Dorotheum diaconum scribens, his vtitur verbis: diuina caligo est lux inaccessibilis, in qua Deus habitare dicitur: hæc propter eximiam, & quæ substantiæ supereminet, claritatem, inuisibilis est; atque ipsa propter supersubstantialis luminis copiam ab ea manantis, inaccessibilis existit, in ea liquefit, & ea absorbetur, quicquid Deum nosse ac videre meruit. Nam eo ipso quod non videt, nec cognoscit familiaritè iungitur illi, qui visionem omnem, cognitionemque transcendit, plene intelligens eum esse super omnia, quæ in sensum vel intelligentiam

Psal. 4. 9.

Cor. 1.

Diuina Caligo qua.

D d d d

tiam

Opera nostra Christi operibus vniantur.

Pfal. 138, 6.
Rom. 11, 33.

tiam cadunt. Vnde Dauid: *Mirabilis facta est scientia tua ex me*, &c. Et Paulus: *Inuestigabiles viæ eius*, &c. Hæc Dionysius. O verè beata anima, quæ propria omni operatione feposita in vi memoratiua nudatur omnibus imaginibus; in intellectu sentit & fouet præfulgidas illuminationes Solis iustitiæ: in vi concupiscibili sentit æstum quendam quieti amoris; siue contactu Spiritus sancti in similitudine viui fontis affluentem riuus æternæ suauitatis. O verè beati, quibus licuit hæc vel tantillo spatio temporis experiri. Nam per sapientem sui ignorationem, & per intimum amoris contactum, inexplicabili quodam modo Deum anima cognoscit, & in eo stabilitur, nam cum ea ab omnibus libera ac semota, simplex existat, & munda, vt tersum speculum eam assidue Dominus sui diuini fulgoris radijs illustrare solet. *Hæc* quam pauci sunt, quibus huc peruenire contingat. Modicus enim amor, tenuisque affectus, quo quis mortali creaturæ adhaeret, verbum otiose prolatum, aut buccella panis, alter quàm oportuit sumpta, & alia huiusmodi, licet minutule paleæ, efficiunt, vt Deus, qui summa puritas est, non intimè animæ vniamur, donec hæc inordinationes expientur: imò temporis vnionis inter Deum & animam quæcunque (licet bonæ) imagines, sunt procul expellendæ: quia sunt media inter vtrunquæ. Ideo athleta huc peruenire cupiens (Deo ipsum trahente atque vocante) cum primùm senserit se diuino amore vehementer inflammari, ac sursum trahi, propere rescindat quaslibet imagines, festinetque ad Sancta sanctorum, & ad internum illud silentium, in quo non humana, sed diuina duntaxat est operatio: ibi enim Deus ipse est agens, homo verò patiens: Nam dum vires animæ silent, & à propria actione quiescunt, atque ab omni denique externa imagine liberæ sunt, Deus ipse loquitur, easque mentis vires pro libito disponit & afficit, nobilissimum opus in ea peragens.

§. I.

¶ Postquam autem anima præclarissimam ac præ omnibus dulcissimam Dei actionem in semetipsa non senserit, tunc propriam actionem suam, suaque exercitia prædicta resumat. Cauere autem summo opere anima debet, ne in sua introversione, & ad Deum conuersione vltra quàm satis est, extendat intellectum suum, ne si altius quàm oportet volare tentauerit, extra debitam simplicitatem aberrans, æternis tenebris inuoluatur, vnde intolerabiles miseria, & ipsius animæ anxietates oriri solent. Introuertat ergo se simpliciter intellectus, oculos diligenter & placidè deprimens, atque excæcans, violentum prætereà impulsum prudenter vitet, ne pragruans naturam, se nimium debilitet: si tamen nequeat non affligi, hac ipsa afflictione nequaquam perturbetur, nec despondeat animum, sed humiliter & patienter eam patiatur calamitatem. Nonnulli quippè sunt, qui in feruidis ad Deum aspirationibus se exercentes, maximum sæpè sentiunt cruciatum, donec Dei ipsius dono, & assidua consuetudine id assequantur, vt sese simpliciter, ac facillè valeant exercere. Plerique etiam sunt, qui modicam compunctionem sensibile sine sui latione non ferant. Denique athleta Christi diligentissimè caueat, quidquid internam animæ tranquillitatem valeat dissipare: si verò sint impedimenta, quæ vitare nequeat, humiliter Deo offerat in laudem sui nominis. Cum verò consolationem aliquam à Deo acceperit, & quando euenerit, vt speciali gratiæ dono extra naturam lumen rapiatur, non plus equo admiretur, quod senserit, nec vltra solitū exultet, aut feruetur, quid sit, & quomodo sit Deus: non argutè discentat lucem illam intus coruscantē, & cœlestem illum saporem, quo afficitur: sed placidè

dè illis fruatur, & in solo Deo ipso conquiescat. Ne verò quid suspectum habeat, dum luce cœlesti, consolationeque interna plenius affluit, certò sentiat, lumen illud, quod in animæ centro iacet, & quo quis DEI bonitatem, & propriam sui vilitatē cognoscens, in vera proficit humilitate, nō à spiritu maligno, sed à Deo mirificè infundi. Diabolus nanque solet vanos, superbosque homines decipere, confictum lumē & falsam ingerens dulcedinem, sed essentiam animæ solus Deus ingredi potest. Non igitur querat anima in donis Dei proprium cōmodum, propriamque oblectationem, sed solam Dei laudem ac beneplacitum: ita vt semper parata sit (si ita Deo placeat) carere delectationibus, quib. ab eo sepe fouetur. Veruntamen non repellat, nec impediat ipsa Dei dona: sed humili, gratoque animo ea recipiens, admiretur & laudibus extollat diuinam illam bonitatem, quæ indigno homini talia conferre dignatur. Caueat contemplator, ne aridus fiat, & ineptus ad alia opera peragenda, sed quæ concipit in contemplatione & vnione, exerceat in sanctis operibus: ita vt si dum se intus exercet, obedientia aut charitas aliquid exterius agere suadeat, non indignè ferat; sed promptè, hilariterque obediat: nam semper & quocunque temporis articulo resignatus, & plene sibi renuntians manere debet. Igitur, o anima generosissima & nobilissima, te puram & liberam custodi, noli ad varietatem sensuum foras excurrere, sed cohibitis sensibus intus habita, ad Deum ardentè conuertere, millies per diem in abyssum diuinitatis immersa, ibi vltro citroque natare curato. Anhela ad illam supernaturalem spiritus cum Deo vnitatem, reuola in Deum, à quo ducis originē, qui lux est increata, & lux in simul æternitatis. Huc tamen non datur ascendere, nisi his, qui naturam suam, sensusque suos præclare vicerunt, qui nec prosperis, nec aduersis vitiosis mouentur, sed stabili quadam pace fruuntur: ideo in eis nulla turbulenta affectio diu durare valet. Cumque hi Dei homines plenè à Deo instruantur, & illustrentur de agendis & propter Deum omittendis, tamen libenter se alijs subdunt, omnibus in Christo obtemperant, sponte infimo loco delectantur, donis multiplicibus quæ recipiunt non extolluntur, sed potius in vilitatis suæ profundum se demergunt, minima peccata studiosissimè viuunt, & si quæ incurunt, mox Christi sanguine diluunt. Hi incogniti mundo viuunt, horum cœlestem conuersationem non facillè quis aduertit, nisi eadem cum ipsis gratia portatur: nam singulares, & inuitatos mores hi ostendere foris non solent, sed suauis sese & benignos in conuictu omnibus exhibent, ita tamen vt peccatum miro studio deuiter: nulla vultus seueritate, sed maxima animi clementia vitentur, omnibus miserationis affectum impendentes. Quibus plerunque euenire solet, vt cum in aliquorum cōmercio quasi nullius momenti se gerat, vilipendantur, etiam ab his, qui exterius non paruum sanctitatis specimen præ se ferunt, atque etiam ab his, qui duriter vitam ducunt, qui in austeritate externa sponte assumpta confidunt, plerumque despiciuntur, quod ipsi corpusculis suis quietem & alia necessaria pro Dei honore concedere soleant.

§. II.

¶ Diu igitur elaborandum est, & summo studio enitendum, vt ad scaturiginem aquæ viuæ in imo animæ tuæ latentem peruenire queas: diu oportet ante cubiculum Regis æterni excubare, pulsare prius quàm intro admittaris. Et vt facillius intelligas, quid sit vnio animæ cum Deo, scias velim, duplicem esse vnionem animæ cum Deo per amorem; quæ dicitur enim est habitualis, altera actualis: hæc verò duplex

Vnionem
animæ cum
Deo intimum
facillè præpare-
ri.

Contemplator
aridus
fugit.

plex, quædam actiua, quando quilibet nititur Deo semper adesse in intellectu, voluntatemq; suam semper ad eius amorem inclinatur, aut saltem ardentissimis ad id desiderijs abundat: altera passiuæ, de qua dicit Bernardus: Rara hora, & breuis mora. August. 10. *Confess. cap. 4.* Aliquando (ait) introducis me in affectum nimis inuitatum introrsus, ad nescio quam dulcedinem, quæ si perficiatur in me, ignoro, quid futurum sit, certè viuere absque illa non licebit, sed incido in hæc grummos ponderibus, & reforesor solitis affectibus, & teneor: fletu mædo, hic esse valeo, nec volo; illic volo, nec valeo. Et quantum hæc feruens dilectio elicitur à voluntate, dicitur tamen passiuæ, quia ad illam non excitat voluntas seipsam, velut ad primam, sed immediatè excitatur à Deo fortiter, sitque regulariter ac placidè cū excessu quodam, ac suspensione sensuum, estq; mirū in modum dulcis & paucis conferri solet. Sed attendas, quæso, quod amare Deū cum suspensione ac sensuum obdormitione, non dicitur euidentissimum signum passiuæ vnionis: inuenitur enim sæpe etiam in actiua vnione suspensio, idè qui suspensiuæ vnione fungitur, nolit discutere, sit ne actiua, an passiuæ, sed gratias agat pro ea, quæcūq; sit. Multorum sententia fuit, hanc vnionem, quamuis pura esset, à quibuscūq; imaginibus posse impediri, licet essent imaginēs ipse vitales, quæ animam ipsam disposerant, vt imaginēs mysteriorum humanitatis Christi, & etiā diuinorum attributorum: hoc tamen cautè intelligendum est, ne erroris existat occasio. Si enim intelligamus has imagines, dum se offerunt intellectui animæ immediatè quiescentis, ac fruētis vnione diuina pura, non esse tenaciter recipiendās, nec morosè eo temporis articulo illis vacandum, aut rebus quas illæ representant, sed re vera claudendos esse ad eas mentis oculos, regulariter loquendo, verum hoc fateamur, necesse est; diuertere enim ad eas morosè, impedit progressum immediatè vnionis cum Deo. Si autem intelligamus, has imagines, quotiescūq; occurrunt purè contemplanti, atque amanti Deum, impedire habitareq; vigorem ac perfectionem vnionis, credo falsum esse; experientia enim constat, hoc sæpe euenire, dum homo in solum Deum toto mentis actu fertur: fit enim, vt eo tempore raptim occurrat intellectui hæc imago, videlicet, Hic Deus pro me homo factus est, aut crucifixus: hæc namq; imagines, non solum nō impediunt, verum etiā promouere & augere solent vnionem amoris; atq; admirationis suspensiuæ: imò nec imago peccatorum raptim transiens officiet, videlicet, Hic Deus tot crimina pro sua benignitate condonauit, nam hæc imago non perturbare, sed quietem mentis occasionaliter adaugere solet, dummodò homo tunc non descendat ad specialem ipsorum cōsiderationem, sed mox resiliat in fontem aquæ viuæ. Sæpè etiam contingit, quòd dum vnio tepescit, rursum spontè ignescat, si mentem applices ad media salutifera, scilicet, ad Christi passionem, &c. aut si cogites, quàm misericorditer te Deus diu tolerarit, quæserit, intuitauerit, expectauerit, æterna denique gaudia parauerit. Vt autem plenè intelligas, quantum quicūq; proficere valeat in hac philosphia; scito eos qui felicissimis vinculis violentis amoris tenentur, debere sibi aliquando vim inferre, vt Deum à se expellant, & ad alia mentem transferre possint: videlicet quando obedientia vel officium cogit alicui negotio intendere, aut certè salutis corporalis conseruatio compellit à feruore vnionis cessare. Noui ego aliquos valde in hac vniciui amoris philosphia prouectos, qui sæpe languerent, singulisque mensibus lecto ægrotautes decumberent; non alia de causâ quam ex assiduo vniciui amoris feruore, & diuine charitatis

Granat. Opusc. spiritual.

ardentissimo studio. Quare compelluntur hi spiritū aliquantisper demulcere, ac melioribus cibus vt, vt vires amillas reficiant, quibus consulendum est, vt ita prudenter sua exercitia moderentur, ne corporis valetudini euidentissimè nocere videantur. Falla est mihi quædam, non posse audire concionatorem in feruore spiritus de diuinis differenter: miro enim feruoris impetu cor scindi videbatur, ac præ gaudio à se auelli: quapropter sæpe de egrediendo à templo cogitabar. Vt discas esse benignus, memineris amorem Dei zelum aduersus peccata producere, amorè verò proximi, mansuetudinem ac lenitatem gignere. Vtinam (ait Bernard. in *Cant. serm. 46.*) mihi detur pax, bonitas, benignitas, gaudium in Spiritu sancto, misereri in hilaritate, tribuere in simplicitate, gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus, his contentus ero, atq; cæteri qui meo de hac re iudicio acquiescere velit: existimo enim Deū etiam his fore contentum, cætera Sanctis Apostolis, virisq; Apostolicis derelinquo, &c. Vocat ibi sermonem sapientie, siue scientiæ philosphiam, gratiam curationum, interpretationem sermonum & similia.

§. III.

¶ Abbas Theresmont. *collat. 11.* his verbis vtitur: Euidentissimum indicium est animæ nondum à vitiorum foete liberæ, in criminibus alienis affectu misericordiæ non condolere, sed rigidam iudicij seruare censuram. Quomodo enim perfectionem cordis habere dicitur, qui id non habet, *Alter alterius onera portate?* Quo pacto charitatem habere? de qua scriptum est: *Non iruitur, non inflatur, non cogitat malum, omnia suffert, omnia sustinet.* Vnde de iusto dicitur *Prouerb. 12.* quòd miseretur etiam iumentorum suorum; viscera autem impiorum sine misericordiâ, ideoque ipsdem vitijs monachum subiacere certissimum est, quæ in alio inclementi, ac inhumana feruoritate condemnat. Vt melius te ipsum discutere scias, attende his, quæ dicam: Sæpe naturalis valetudo iuuat, aut impedit bonum opus, & deuotione internam: & idè plerumq; credit homo se spiritu Dei agi, cum tamen aliunde agatur. V. g. Gaudium vel alacritas in aliquo bono opere ex naturali dispositione procedit, quòd homo existimat à virtute vel charitate prouenire; iracundus enim est bono zelo mouetur, tamen ipsi bono zelo miscetur naturalis amaritudo, & aliquando existimat purum, quòd mixtum est: lenis enim & comis ex naturali dispositione quam habet, prouis est ad clementiâ: rigidus ac feruens ex naturæ suæ habitu difficulter exhibet benignitatem. Vnde fit, vt licet habeat plus charitatis in aliquo opere, minus tamen habeat alacritatis, & quòd minus habens charitatis in eodem opere, habeat plus alacritatis, hoc fit naturalis habitus varietate. Vnde, cæteris paribus, qui maiori mentis conatu ad aliquod pium opus anhelat, plus meriti comparat. Similiter de deuotione dicendum est, nam si duo æquali suffulti charitate sint, quorū alter gratia exercendi se in deuotione sic præditus, alter verò tentatione laboret: vel aduersus aliquam infirmitatem, aut imperfectionem bellum gerat, non minus hic habebit meriti motibus animi & pugna conatibus, quàm ille deuotione & mentis alacritate, qua fruatur: imò plus mereri potuit, si legitime & viriliter certauerit. Nam sæpè vehemens gaudium, & cordis amaritudo, vires & virtutes animæ exercet, & non euertit. Siue ergo aliquis acedia laboret, & ariditate cordis, vel tentatione infestetur, siue intima cordis deuotione perfruatur, nō minus ille in aduerso tentationis statu, quam hic in quieto & securo mereri poterit. Plerumque tamen infirmis deuotionis status solet esse fructuosior, robustis verò

Peccatis a
entis non con
dolere quod
nam iudicij.

Gal. 6. 2.

1. Cor. 13. 5.

Imagines hu
manitatis
Christi an
vnionem im
pediant.

Amor vnici
uis cum Deo
aliquando
roboretur.

Inter spiritū
sanctum &
proprium
caute discer-
endum.

Exod. 33.

Perfectionem
inordinatam.

Superbia per-
fectionem
maxime in-
pedi.

Cognitio sui
ipsius con-
tinet
promouet.

& constantibus tentationis occasio siue status plus meriti conciliabit. Hæc Richard. *super Cant. cap. 18.* ibi etiam *cap. 17.* vt discrimen assignaret inter ea, quæ sunt ex spiritu proprio: vel diuino, hanc apponit doctrinam. Inter spiritum sanctum & proprium caute debet homo discernere; & seipsum accuratè discutere; cumque ad aliquod opus mouetur, attentè perspicere, an ad illud peragendum aliqua impellat humana delectatio, vel vitium, vel têtatio. Sunt etiam in anima aliqui motus ex dispositione propria, vel ex causa & occasione aliqua, vel ex curiositate & ambitione, vel denique leuitate, &c. Impetus prouenientes ex vitio vel tentatione omninò cauendi, reliqui tolerandi sunt, atque his benè vtendū est, ne, scilicet eos sequamur; sed eos à latere asidere patiamur, non damni, sed ministerij causa: videlicet vt ex ipsis maiori mētis alacritate ad quodlibet bonum opus peragendum rapiamur; vbi enim nobis naturalia absque alia causa cooperantur, promptior ad ea fit spiritus noster, & alacrius peragit, quod intendit. Cauendum tamen est, ne præcipua alicuius humanæ delectationis causa impellat, nec eum impetum esse Spiritus sancti cognouerimus protinus ad exequendum surgamus. Anima tamen infirma suspecta sibi esse debet, nam cum imperfecta sit, procliuor est ad impetus sensuales quàm spirituales. Idem *ibidem cap. 7.* perfectè docet, quo pacto consulendus sit Deus in oratione, de totius vitæ dispositione: quomodò scilicet ad interius cubiculum secedendum sit, veluti Moyses ad tabernaculum fœderis, vt Dominum consuleret, de dubijs, de disponenda & ordinanda mentis suæ domo, de gerendis in illa de statu proprio, de fratrum necessitatibus spiritualibus, de dilectione Dei, de amore iustitiæ, de discretione exercendi zelus, de tempore dissimulandi excessus, de compassione delinquentium, de rigore habendo, &c. Idem: Qui ad perfectionem spiritualis vitæ anhelat, cauere debes in primis multitudinem venialium, & minores concupiscentias, cogitationes carnales prauas, & vanas, vt iræ, suspitionis, amaritudinis, & similia. Vitandæ etiam sunt terrenæ consolationes in cibo, potu, & colloquio, in visu & auditu, in curiositate, in vestibus, in somno, in qualibet libertate, nam quanto acrius solatio hæc respiciens, & mortificans carnaliter consolari renuit, tanto dulcius in spiritu merebitur consolari, & diuina foueri gratia. Si enim viuicans gratia reperiat cor liberum ab his imperfectionibus, plenius & vberius implet. Ad eradicationem superbiæ præsertim totis viribus conandum est. Sed quis occultas eius radices, dulces cogitationes, quibus latenter se insinuat, cognoscere poterit, nisi Deo reuelate? Hæc quo magis in mēte dilatatur, eo minus cognoscitur; eius .n. copia mens amplius atq; amplius excæcatur; in verbis, in operibus multipliciter latet, nec satis cognosci poterit, nisi gratia præuia. Ideò hæc fera fugienda est summopere; nam vel tantillo illius commercio totius cœlestis gratiæ ardor extinguitur.

§. IIII.

¶ Bernardus in Opusculo de interiori domo, ita inquit: Ille solus aptus est internæ dulcedinis degustare saporem; silentium internæ quietis, gratiam iucundæ contemplationis, qui in sui cognitione diu se exercuit, & longo exercitationis vsu est plenè eruditus. Frustra enim cordis oculum erigit ad videndum Deum, qui nondum idoneus est ad videndum, & perfectè seipsum cognoscendum. Nam prius necesse est, intelligas inuisibilia cordis tui, quàm intelligere valeas Dei ipsius inuisibilia, quod si te cognoscere nequeas, ne præsumas comprehendere, quæ

sunt supra te: nil enim aptius est ad videndum Deum, quàm rationalis animus seipsum quærens, & plenè inueniens. Quòd si inuisibilia Dei, per ea quæ facta sunt, conspiciuntur, quanto facilius per imaginem suam conspici poterit, modò illa terfa sit & pura? Terga ergo speculum tuum, si velis videre Dominum. Hoc faciat verus penitens; non cesset quotidie extergere, & custodire speculum hoc, & attentè inspicere, an in eo sit aliquid, quod Deo displicere possit (neque enim minimè offencilum tolerabile reputat, siue actionis, siue cogitationis) idq; mox lacrymis compunctionis delere, curat. Teneat etià speculū hoc, ne deorsum corruat, ac terra per amorem inhæreat, aut inanum cogitationum puluere fordescat. Custodiat etiam caute, vt quando ille, cuius deliciae sunt esse cum filiis hominum, & ad ostiū stat, & pulsat, ingredi voluerit, mentis receptaculū purissimum inueniat. Hoc ergo speculo diu diligenter inspecto (ait *cap. 14.*) incipit illi quædam diuini luminis claritas infundi, & inuentus quidam insolita visionis radius cordis oculis apparere: ex cuius luminis visione animus ipse accensus, incipit munda oculorum acie superna & æterna conspiciere, Deo inhæret, cuncta quæ ad sunt, tanquam non sint dispicere, cunctis affectionibus renuntiare, & totus soli amoris Dominico incumbere. Ad tantam gloriæ machinam pertingere non valet mens propria industria; Dei enim donum est, nō hominis meritum, sed huic gratiæ recipiendæ proculdubio aptus redditur, qui seculi curam abijciens, sui ipsius tantum curam agit, qui frequenter in se descendens, humiliter considerat, quid ipse sit: diligenter discutiens, vnde venerit, quò tendat, quomodò viuat, quid agat, quid agendum omittat, quantum quotidie proficiat, vel deficiat, quibus cogitationibus plus infestetur, quibus affectionibus sæpius pungatur, quibus tentationibus malignis acris impugnetur. Quatum enim quotidie in tuæ vilitatis cognitione proficis, tantum ad Deum anhelas, altius progredieris. Disce ergo in corde tuo habitare, ibique mansionem facere: si forè quæcumque mentis euagatione inde abstractus fueris, mox ad te redire festina, quod si feceris vsu assiduo, ea mansione oblectaberis, ita vt nil molestius existimes, quàm alibi & extra te esse. Quapropter si forè senseris cor tuum externis delectationibus affici, & cogitationes tuas morose in eisdem delectari, celeriter eas à te expellere curabis, nec vnquam lines cor tuum illis patere, sed expulso hoste (ad te rediens, ibi immorare, oblitus omninò externorum, figens omnes motus cordis tui in vno æternæ gloriæ desiderio: quo fiet, vt præ gaudio te capere nequeas, & hoc tramite ad Dei cognitionem facillimè ascendas, totus in ipso absorptus: ita vt nō te, sed solum Deum sentias. Non dolebis ob iniurias, ridebis opprobria, damna contemnes, paupertas non erit grauis, mortem denique lucrum reputabis: fiet etiam, vt frequenter rapiaris, mentisque excessum patiaris, à terrenis omnibus penitus liber, ac diuinæ pulchritudinis consideratione suspensus. Nil iucundius, si diutius tanta dulcedine frui licuisset. Cum enim mens ibi esse diutius experit, subitò labitur, & ad se rediens, nemini potens est referre, quæ supra se vidit: sed cognitione suauitatis illecta, miratur eximiam degustatæ dulcedinis suauitatem, & cœlestè illam mentalis lætitiæ infusionem, in corpore lucis claritatem, intimæ satietatis saporem, ac denique illius summæ quietis & tranquillitatis arcantum tacitè secum, & (vt aiunt) in sinu meditari non cessant. Volo ergo, ne deficias, donec in conspectu Regis ipsius peruenias. O felix anima, quæ iam diutino vsu in prædictis firma effecta, internæ pacis fruitur felicitate; in ea nanque, quæcumque molestia graui-

Prou. 8.
Apoc. 3.

gratissimæ, foris perstrepat, interna quietis silentium non interrumpant, totum enim id quod amat, & in quo delectatur intus possidet: quod nemo unquam eripere poterit, licet caro premat, mundus trahat, diabolus terreat, dulci tamen intus securitate congaudet: denique licet omni volubilitate mundus circum roretur, rideat, ploret, emarceat, pereat, securam non desinit esse & tranquilla. Ibi cap. 69. & 70.

Tantum te in diuina dilectione proficere credito, quantum in creaturarum amore defeceris: ideo cum in intimis tuis validiorem aliquam delectationis ac dilectionis violentiam expertus fueris, quæ nunquam alias, attentè inspicio, an sit aliquid præter Deum quod te consolari valeat, & inde intelliges quantos in diuino amore progressus feceris. Nam si aliqua ex creaturis te delectat, nondum ardentissimo illius dilecti amore es plene imbutus, & si eum non fatigis ad intima tua introducere, quomodo credendum est te velle vel posse sequi illum ad sublimia sua? id est, ad theoreticos excessus. Certissimum ergo signum tibi sit, o anima, quæcumque sit, te dilectum tuum non perfecte diligere, si ad theoreticos illos excessus nondum vocaris, vel vocantem sequi non plene mereris. Quo pacto namque perfecte diligere, vel diligi poteris, si summo desiderio ad superna non raperis, & ad anagogicos conatus illos in mentis alienatione non traheris? Satage itaque Deum tuum summè & intimè diligere, & omni temporis articulo ad diuinam cõtemplationis gaudium summo studio anhelare, ad quod si Deo dante, aliquando admillus fueris, ad illud diuinorum radiorum spectaculū liceat intueri, o quàm intimis desiderijs, quàm profundis suspirijs, quàm inenarrabilibus gemitibus ad illud contendes? Quam profunda & iucunda admiratione, quam assidua memoria illam inspectam claritatem mente mediteris, nil aliud verè experens, ac ardentissimè desiderans, quàm in eam redire? Fieri tamen nequit, ita perspicue illam cõtemplari, vt visu perspexerit: nam nec videndi modum, nec visionis qualitatem assequi valet, sed per mediam quasi nebulam aspicit, & quasi immemor reminiscitur, & quasi non videns intuetur, donec tandè iterum deit ad meditationem ascēdere ad cõtemplationē, à cõtemplatione in admiratione, ab admiratione in mentis alienatione. Quæ expetibilis sit cõtemplationis gratia, ex verbis subiunctis expende: Cõtemplationis gratia cor ab omni mundano amore non solum emundat, sed etiã sanctificat, & illud ad cœlestium amorem inflammat, & qui diuina inspiratione & reuelatione ad gratiã cõtemplationis promotus est, quasi arthabonè illius futuræ plenitudinis accipit, vbi perpetuò cõtemplationi inhaerere licebit. Per cõtemplationem, vel lim scias nos ad iustitiam emditi, consummari verò ad gloriam. Nil denique esse potest iucundius aut vtilius gratia cõtemplationis, quanto enim amplius in cœlestium cõtemplatione delectaris, & iisdem delectatus admiraris, tanto libentius in ipsis immoraris; tanto diligentius perscrutaris; tanto denique clarior illuminaris: inuenies namque semper, & quod admireris, & in quo gratissimè delecteris. Nusquam alibi erit, vel copiosior admirationis materia, vel vtilior delectationis cauta. Ad hanc gratiam potius peruenire possunt intima cõpunctione, quam profunda inuestigatione magis suspirijs quàm argumentis; lacrymis quàm sententijs, oratione quàm lectione celerius denique gratia lacrymarum quàm scientia & doctrina literarum.

EX GERSONE DE MYSTICA THEOLOGIA. CAP. XII.

GERSON ex Ricardo sic desinit hos terminos. Cõpunctio est improuidus animæ obtutus circa sensibilia, ad euagationem pronus Meditatio Granat. Opusc. spiritual.

est prouidus animæ obtutus in veritatis cognitione seu inquisitione vehementer occupatus. Cõtemplatio est perspicax & liber animæ intuitus in res spirituales perspicendas vsquequaque diffusus, & in diuina specula quasi suspensus. Cogitatio igitur vagatur absque labore & fructu; quia faciliter mouetur huc atq; illuc, quocunq; eam occurrentia obiecta, seu phantasmata ferunt. Meditatio autem, cū sit certæ veritatis inquisitiua, laborat cū fructu. Experimur enim, quàm difficile est figere mentem in alicuius rei consideratione: præsertim cum nititur ratio rei quidditatem perspicere ab accidentibus & circumstantijs semotam. Cõtemplatio circumuolat sine labore, cū fructu tamen maximo, non enim moratur inquisitione, sed in admiratione. Meditatio si debite sit, transit in cõtemplationem; facta namque sedula veritatis inquisitione, denudatis insuper vehementius studio rerum quidditatibus ab omnib. accidentibus & circumstantijs, generatur ex ea assiduitate quidã habitus, purificatur lumen intelligentiæ, tanq; sit acutius diuini spectaculis inspicendis, quato a sensibilibus cogitationibus est liberius. Contemplans enim (vt dicit August. de Trinit.) similis fit homini in excelsi montis cacumine resideri, quò nec nubes, nec venti attingunt, ideo ibi liberius oculos poterit circumagere, & ad serenum Solis iubar extendere, ob cœli puritatē & tranquillitatē regionis: ita quadiu mentis licitū est in arce intelligentiæ sine delapsu ad inferiora morari, libero intuitu poterit diuinas perfectiones cõtemplari. Præterea sicut ille qui in excelsi montis culmine residet, non solum superiora, sed etiã, quæ subtrus se sunt, liberrimè intuetur; ita fixa mentis acie cõtemplans, liberius & purius perspicit quæ aguntur in potētis sensituis, & inquisitionibus rationis, quæ qui cogitans, sedet, & meditans; hi enim phantasmata turbulentiã patiuntur, à quibus ille liber existit. Ex his patet, nil esse dulcius oculo cõtemplationis, eius tamen acquisitionē constat esse difficillimã. Patet enim, cõtemplantis oculū non solum spiritualia & abstracta intueri, sed etiã ea, quæ in sensibus vel vi rationatiua agantur, aliter tamen quàm ipse vires, simpliciter namq; ac quietè, id est, facili, simplici & acutissimo intuitu videre potest. Cõtemplatores ergo viri habitant in regione aternitatis & perspicuitatis: positi namq; sunt extra omnem fluctuationē, & desideriorū confusione infinitam, & in aurã quãdam libertatis serenam euolantes assurgunt: quorū vita non minus differt à reliquorum hominum vita, quàm ipsi homines à pecoribus. Illud etiam notandum, quod quemadmodum meditationem sequitur cõpunctio vel deuotio, ita cõtemplationem sequitur extatica & anagogica dilectio, id est, sursum ducens, & rapiens in diuina. Aliquãdo etiam prouenit inestimabilis quædam & inexplicabilis iucunditas, quæ iubilatio dicitur: vnde quidam, & iure, dicunt, cõtemplationem absq; ea dilectione, cõtemplationis nomen non mereri. Sed quæres quid sit mystica Theologia? Est experimentalis notitia habita de Deo, cum supremus appetitiuæ potentiæ apex Deo ipsi per amorem conciliatur: ad quam nemo vnquam peruenire poterit, nisi sordidis & impuris affectionibus desiccatus, velut ligna viridia, & a quo humore plena, quæ ab igne cõburi nequeunt, nisi post desiccationem multis insufflationibus comparatam. Et Gregor. in homilia de caco dicit: Per penitentiam lamentationes, mentis phantasmata posse depelli. Vnde mystica Theologia plus manet in affectu quàm in intellectu, & habetur excellentior speculatiua, sicut charitas fide, & dilectio Dei, cognitione ipsius, mysticam Theologiam vocatit inelytus ille Dionysius, irrationalem, amantem, stultamq; sapientiã.

Profectum in dilectione Dei unde conijci possit.

Cõtemplationis gratia quam expetenda.

Quibus modis acquirenda.

Differentia inter cogitationem, meditationem, & cõtemplationem.

Theologia mystica quid.

Perfectio
Theologiae
mystica ubi
acquiritur.

id est omnem mentē, rationisq; iudicium transcendentem. Quamdiu aqua friget, intra sese continet; cū autem feruefcit & ebullit, videtur quodammodo seipsam non capere, sed ascendere, & sursum ferri virtute caloris: non aliter anima quamdiu diuino amore non astat, intra sese continet, sed spiritu amoris incalefcens seipsam potenter superegreditur, quasi supra se volitans. Anima enim radijs purę contemplationis aspersa, tota amore liquefcit, veluti speculum concauum, si radijs Solis accipiat appositā fomenta comburere solet. Si brutum animal delectabili potatur obiecto (vt equus gramineo campo) sensitiuus appetitus iubilat, & totus sese diffundens dilatatur: ita etiam intellectus contemplantis si Deo ipso fruatur, miro gaudio exultat affectus. Ad Theologię mysticę perfectionem comparandam non opus est maxima eruditione in scholis acquisita, non enim illa comparatur nisi in schola affectus & amoris, vehementisq; exercitij in actionibus moralium virtutum, quibus affectiua pars purgari solet, quę si purgata est, & exercitata, satis est, si intellectus proponat Deum esse totum desiderabilem & amabilem: vnde fit, vt in ipsum vehementi amore rapiatur. Bernard. hæc scribit *ad fratres de Monte Dei*. Multi fiere perfecti in Theologia mystica absque speculatiua, nunquam tamen Theologus aliquis speculatiuus tantum culmen perfectionis est adeptus. imò nec perfectus exiit in ipsa acquisita Theologia, sine mystica: hoc autē ideò fit, quòd nunquam alicui licebit Apostoli aut Prophetę verba intelligere, nisi scribentium plenè imbiberit affectum. Quomodo enim poterit aliquis perfectè concipere, quid sit libertas filiorū Dei, aut dulcedo diuini amoris, si eam nunquā experiri licuit? et de ea acutè disputet. Contingit namq; per sepe cæci, qui aliquando de coloribus loqui audiuit, de illis acutè & disertè disputare, quanuis eorū nullos proprios cõceptus in corde scripserit. Sublimis hæc sapietia humilibus, quantumuis simplicibus, manifestari solet, occultari verò superbis & carnalibus, licet eruditissimis, alioquin sanctum daretur canibus. Quod vt facilius pateat, vramur exemplo. Si pater quidam plurimis claris virtutibus duos haberet filios, quorum alter curiosè de affectionibus, verbis, & operibus paternis inquireret, vt in suis actionibus patri per omnia similis fieret, nihilominus tamen patrem ipsum non diligeret: alter verò placidi & simplicis ingenij, qui de patre suo nil quaerens, nil interrogans, nisi quo pacto illi placere possit, & in omnibus obedire, nonne hunc simplicem pater ardētius amabit? arcana sua committet? hæreditate donabit, abdicatione rebellis & curioso? Sic in prædictis. Theologus enim speculatiuus dumtaxat, assimilatur musico peritissimo speculatiuo, in vocali cantu, aut instrumenti pulsatione nunquā exercitato, imò habenti raucam vocem, & instrumenta dissona, id est, carnē rebellem, vacuam habitu virtutum, & spiritui dissonam, ideò spiritus nequit vti scientia acquisita, ad hoc vt opere exequatur quæ nouit. Hæc cordi nunquam tranquillitatem præstabit; non enim oculus visu, aut auris auditu satiatur; in ea quam plurimi docti asseruere, hoc vnum scire, se nihil scire: cor enim horum quatuor perturbationum ventis quasi mare agitur, scilicet, spe, timore, tristitia, gaudio. Vnde Poëta.

*Hinc metuumt, cupiuntq; dolent, gaudent que.
Quod Ecclesia lamentatur aut dicens: Confusa sunt hic omnia, Spes, metus, mororq; gaudium.*

S. I.

Amoris proprietates tres.

¶ Quando autem mysticę Theologię tota substantia in dilectione consistit, ipsa res videtur exigere, vt aliquid de amoris dicamus proprietatibus. Amor

enim rapit, vnit, satisfacit. Est autem raptus, vehemens eleuatio, fortisque actiatio superioris potentie: tunc enim cessant operationes inferiorum potentiarum, vel saltem ita debilitantur, & languescunt, vel vt superiorem potentiam in suis actionibus nequaquam impediunt, aut remouentur. Extasis autē, quæ propriè ad solum pertinet intellectum, fit, quando intellectus ita in sui ipsius actu suscipitur, vt potentia inferiores etiam eadem ratione penitus ab actionibus suis cessent: & euenit raptus, tam in potentijs cognitiuis, quam in affectiua. Nā rapitur aliquando vis imaginatiua ita super vires sensitiuas & exteriores, vt ipsa nil curare videatur, & reipsa non curent, propria obiecta illis præsentata: vt pater in melancholicis vehementibus, in amantibus: & regulariter vehemens aliquis amor, aut alia animi perturbatio raptus huius solent esse causa. Ratio etiam quandoq; rapitur supra sensus: quod fit, quando aliquis ex vehemēti affectu seu appetitu vacat perurbationibus quidditatum, aut veritatum abstractiui à mortē & materia, & conatur ex notis ignota rationari. Euenit enim sapiissime, vt is, qui rapitur, non solum cesset ab operationibus sensuum exteriorum: ita vt omnino ignoret quid extra fiat, sed etiam virtuti phantasticę ac imaginatiuæ actio sua penitus denegetur: adeò vt phantasma nullum irruere valeat, aut si irruat, non rationis volūtatibusq; superioris virtute prematur. Patuit hoc in quibusdam, de quibus apud Valerium Maximum nota est hystoria. Fit etiā raptus in simplici intelligentia, non solum supra omnes vires sensitiuas, sed etiam super omnem rationationem, quod cõtingit, cum apex mentis ita fortiter actuatur in simplici intuitu alicuius intelligibilis spiritualis, præsertim Dei, vt omnem aliam cognitionē extinguat, ac sopiat: dicitur hæc anagogica ductio, & mentis excelsus, mors animæ viuente spiritu, mors Rachelis in partu Benjamin: & huiusmodi raptus fit solum erga Deum, ex raptu affectus ad eundem. Rapitur namque cor amans à Deo non aliter quam ferrum à magnete. Quidam præterea dicunt, aliquando rapi affectum supra intellectum, fingentes amorem absque cognitione. ¶ Secunda amoris proprietates est vnio amatis cum amato, id est, amans omnino transibit in amatum; ita vt in eo viuat. Nam cū similitudo sit vnionis causa, spiritus autē à sensibilibus affectionibus defecatus, existat Deo similis, aptus redditur, vt Deo vniri valeat, in ipsumque transire, secundum quandam ineffabilem similitudinem. ¶ Tertia proprietates est satisfactio, & animæ a mantis plena quies: amor enim illi sufficit, nequidquam aliud quam amare curat. Huius plenæ quietis mentalis causa in proprio est, nam cū omnia quiescant in sua perfectione, perfectio autē animæ in eo existat, vt summo bono vnatur, summoq; suo perfectibili, igitur. Est enim Deus animæ centrū qui cum in eo sit, quid vltra requirit? Manet igitur plenè satisfacta & delectata, summi boni adepta vnione. Aduertendum est etiā, hunc vnitiuū amorē, qui experimentalis Dei notitia dici solet, esse omnino perfectum, q; sic patet. Oratio est eleuatio mentis in Deū, ergo perfecta, oratio erit perfecta eleuatio. Hæc autē non fit, nisi amoris ac desiderij vehemētia, licet orans non intelligat se tunc aliquid postulare. Vnde B. Antonius dicebat, eum, qui perfectè orat, non intelligere se aliquid petere: nō enim orans supra se reflectitur, non cõponit aut diuidit, sed puro simplici amoris actu soporatur, cum Propheta dicens: *In pace, & in idipsum*, &c. & hæc est plena pax, ac summa vitæ huius felicitas, q; omnē sensum extirperat. Enitatur ergo in hac mysticę Theologiæ, orationisq; perfecta schola proficere, cū hæc sit, quæ Deo gloriā reddere, & cum eo amicitia legē / scilicet,

cet, idem velle, & idem nolle) seruire fit solita. Hac purgat, illuminat, ac perficit animam, delectat, faciat, stabilem reddit, iuuat proximum, non vnum aut alterum, sed mysticum totius Ecclesie corpus viuifico quodam nutrit influxu, & capacissimo maternae benevolentiae sinu omnia Ecclesie membra, suaque opera complectitur, ea Deo offerens, & pro his supplicans, ac postulans, tanquam sequetra gratissima pro indigentis inopum spiritualium subleuandis, & pro elemofynis gratiarum quaerendis, ac impetrandis, his, qui in miseranda seculi huius colluione morantur. Hoc enim praecipuum orationis munus & officium est.

QVAEDAM MEDIA PERVENIENDI ad hanc Mysticam Theologiam, ex eodem.

CAPVT XIII.

IN hac mystica Sapientia ordinatè procedendum est. Primò nanque timore tam seueri Iudicis concuti debemus, vt ex intimo cordis affectu clamemus. *Rugiebam à gemitu cordis mei: Quis nouit potestatem tuam? Si iniquitates obseruaueris Domine. Non intres in iudicium cum seruo tuo. Domine ne in furor tuo arguas me.* Proficientes amore mercenario alliciuntur, expectantes à patre misericordiarum & liberalissimo Rege caeleste pramium, dicentes cum filio prodigo; *Pater peccati in caelum.* Perfectè verò viuentes non seruili aut mercenario, sed verè filiali amore in Deum tendunt, dicentes: *Quid mihi est in caelo, & à te quid uolui super terram? Defecit in salutare tuum anima mea.* Oportet deinde corporis propriam complexionem perfectè nosse, anima enim vt plurimum in suis functionibus corporis sequitur complexionem. Sunt namque quidam naturæ aded rapidæ & inquietæ, vt contemplationis otium ferre non possint, aut molestissimè ferant: quod hi qui mitioris ingenij & tranquillioris naturæ sunt, placidissimè patiuntur. Primos B. Gregorius *Moral.* mittit ad actionem, alios verò inuitat ad contemplationem. Horum præterea qui ad contemplationis habitum proni sunt, quidam eò ascendunt per irascibilem, id est, per computationem, ac detestationem propriæ voluntatis, & flagitiorum, &c. Alij per rationalem, scilicet, cogitantes, & assidue præ oculis habentes, quam æquum, quamque decorum sit rectè viuere, Deo inhærere. Alij verò per concupiscibilem, id est, per amorem, cõsiderata erga nos Dei dilectione, beneficijs vnicuique collatis. Hac autem ascendendi via efficacior est, & propria eorum, qui sunt mitioris & placidioris ingenij, & cordis ad amandum propensioris, quale est femininarum genus, quæ ideo dicuntur deuotus sexus. Qui denuò velit gratiam contemplationis assequi, debet, quoad fieri poterit, ab occupationibus omnibus exterioribus liber esse. Nam quamuis B. Gregorius dicat præfectos religionum esse debere præcunctis in contemplatione frequentes, hoc de illis intelligendum existimo, qui ante præfecturam non paruos in contemplationis habitu progressus fecerunt. Nam eam tunc denuò, cum in magistratu sint, acquirere, cum necessarium sit, subditorum commotis inuigilare, nisi maximo Dei munere foueantur, fieri non poterit. Dicit ibi Gerson. In ecclesiasticis præsertim religiosi, qui in otio sunt, & ad contemplationis gratiam procurandam, & ad eam acquirendam in schola deuotionis & orationis educantur, huius gratiæ omisio iure culpanda est. Reddunt enim rationem talenti sibi commissi, quod abscondunt. Addit etiam, huius omisionis reos esse tam viros quam fœminas seculares, quibus per otium licuit, ingenio & instructione se totos in Deum conuertere, & in affectum bonum transire, nec tamen

Psal. 37. 9.
Psal. 39. 31.
Psal. 72. 9.
Psal. 142. 2.
Psal. 6. 6.
Luc. 15. 21.
Psal. 72. 25.
Psal. 118. 81.

Trium contemplationum genera.

Contemplationis gratiam assequi cupiens quid faciat.

id curauerint, dicentes: Nolo ad summa contendere, nolo merita Apostolorum æmulari, placet per planiora incedere, humilioribus contentus ero. Hi pusillanimes habendi sunt, non attendentes, maximum esse imperfectionis argumentum, nolle esse perfectum & ad perfectionis culmen non ardentissimè anhelare. Si enim opulentissimus paterfamilias filium haberet, qui piger ac iners domi sedens, nihil aliud curaret, quàm fordide viuere: nil altum, nil dignum ingenio suo, aut paterna dignitate cogitaret, cum tamen pater illum studiosè ad sublimiora stimulare: cui non liquet ea viuendi inertia filium parenti odiosum fieri? Hac Gerson *opuscul. de Mystica Theolog. practic. considerat. 4.* Quarit præterea ibi Gerson, an perturbet deuotionem internam, excellentique mentalem vocalis cantus Ecclesiasticus, quod re ipsa verum esse videtur & experientia testatur. Si quis obijciat, quo pacto quæ statuta sunt ab Ecclesia, internam pacem interurbare valeant: Huic respondendum videtur, id propter homines imperfectos mente interim occupandos, qui adhuc non possent quiete altiora meditari, institutum esse, non autem propter spirituales & perfectos viros, qui rari sunt: hi enim vbicumque sunt, ab eo occupationis iugo quoquo modo fieri possit, in bene ordinatis congregationibus releuandi & eximendi sunt. Et si obijciatur, Augustinum vberimè fleuisse, cum cantus Ecclesiasticos audiret: respondeo, illum audientem fleuisse, non tamen de eo scriptum esse, quod cantauerit. Fatemur tamen aliquibus diuino munere concedi mente simul & ore iubilare, quod maxima felicitatis esse reor: idque vt assequi valeas necesse est ante orationis tempus, quæ depromenda sunt meditari. Proderit etiam, ea, quæ recitantur vel canuntur, non tam subtiliter cognoscere, quàm affectuosè & cum maxima cœlestis saporis exultatione ruminare. Sæpe enim euenit, vt vbi minus cognitionis, ibi plus affectus existat, nam dilectio penetrat, quò cognitio non admittitur. Imitare ergo gaudentes ad tympani sonitum, & cum dixeris, *Pater noster*, transito mox in huius Patris affectum, si hæc non potis es perficere, id est in causa, quòd amorem tuum effuderis, atque aliò disperferis. Exemplo sint arbores, quarum humor nutritiuus, qui ad arboris cacumen & ramorum proceritatem ducendus erat, si cortex ex vulnere fatiscat, destuere maximo ipsius arboris detrimento solet: sic amor, humor animæ nutritiuus, qui sursum ad eius alimentum ducendus erat, vt cœlestia cogitaret, per infima destuit, dum affectionum terrestrium vulnere laceratur: cor fatiscens erga terrestria, effundit amorem, quem ad cœlestia euolare decebat. Hic est turpis ille viscus, quo illitas habemus cordis ales, ne altius euolemus.

Vocalis cantus Ecclesiasticus an eum contemplationem perturbet.

§. I.

¶ Curiositas etiam maximum solet esse impedimentum, ne ad sublimia contemplationis studia ascendere liceat, id est, si homo ad eam tendit animo, vel causa eam experiundi, aut vt alijs eius sublimitatem valeat ostentare, & non potius, vt inde sibi vilior & abiectior fiat, visa perfpiciat ipsius indignitate, & recogitata diuinitatis plenitudine, vt inde aduersus tentationes robustior, & in currenda mandatorum via alacrior appareat. Audi quid dicam, & audiens contremisce, aliquando seruus nequam & filijs infidelibus exhibet cœlestis Pater panem filiorum, & faciat eos adipe spiritualium consolationum, veluti Princeps, qui damnato ad mortem, iam iamque ad supplicium destinato, mittere potest pretiosum ferculum de mensa sua, quod filio suo, cui regnum seruat, dare negligit. Habeto ergo pro certo, in sola charitate esse regnum Dei, gratiam autem con-

Curiositas contemplationis impedimentum.

templationis inter ceteras gratias gratis datas computato: similis est prophetia, qua peccati confortium patitur. Sed licet haec omnia ita sint, nihilominus debet homo ad hanc contemplationis gratiam anhelare, plantans, & rigans, ac incrementum a Deo humiliter expectans. Ideo quando algido rigore torpescis, quando in corde tuo ignis ille, quem expetis, non exardescit, necesse est insufflare lectione, meditatione, oratione, donec scintilla deuotionis vel leuis elucescat, qua tamen non suboriatur, non vacabis mercede, aut operam perdes in conspectu illius, qui laborem & dolorem misericorditer considerat. Desse humilibus lachrymis frigiditatem, ac animi duritiam dicens: *Miser factus sum, & curuatus sum usque in sinem.* Quod si Deus benedictionem dulcedinis immiserit, summopere curabis seruire, ac tueri partem & accensum ignem sub cineribus humilitatis, ne arrogantia flatu extanescere possit. Insuper excitabis te nunc compunctione cum tremore, conferens infirmitatem & indigentiam tui ipsius, potentiam ac opulentiam Dominicam, nunc admiratione cum stupore, cogitans qua iustitiae distributione hos ad gloriam, illos ad gehennam referuet: quomodo multa deneget gratis, qua ingratum praestare solcat: quo pacto plures saluandos per totum vitam tempus in sceleribus sustineat, ut latronem, & in aeternum damnandis gratiarum ac virtutum gratiam impertiatur, ut iudae. Quandoque animi exultatione cum iucunditate, considerans ineffabilem Dei benignitatem dulcissimam.

Docet praeterea Gerson vnicuique liberum esse eligere tempus, locum, situmque corporis, quae aptiora sibi visa sint ad facilitatem contemplationis assequendam. Sed ut loquamur (inquit) in genere, illa videtur gratior contemplationis hora, quando cibus digestus, & concoctus est, & humanae curae sepositae, quando obseruator adest nemo, qui amaros mugitus, gemitum lugubrem, suspiria ex imo pectore edita, qui prostrationes humiles, madentes oculos, faciem nunc pallore, nunc rubore suffusam, crebras pectoris tonsiones, fixa denique terra vel altariibus oscula, nota esse possit. Quantum vero ad situm corporis attinet, ille videtur eligendus, qui mentis quieti aptior videbitur, ut quiescere, & sedere: non enim valet animus in pace sua satis stabiliri, nisi corpus in eodem situ fixum manere didicerit. Locus etiam sacer, praeter ceteris commodior est, & alicuius celebritatis tempus aptius ad fluentia caeli recipienda, quasi Domino dicamus, *In die bona venimus ad te.* Vnde Ecclesia hodie per vniuersum orbem canit: *Melli factus sum caeli.*

§. II.

¶ Notandum insuper, quod licet perfectis viris, qui utroque (scilicet prosperitatis & aduersitatis) tempore uti norunt, & ipsi quasi habentibus arma iustitiae a dextris & a sinistris, vtrumque tempus aptum sit contemplationi, quod horum mens fixa semper maneat in centro aeternitatis, sitque velut axis, circa quem decurrere liberè possit temporalitatis rota, aut veluti acus quae magnere affecta, semper se ad polum dirigens: nunquam ab eo deflectit: incipientibus tamen, & proficere cupientibus, experientia ipsa cum scripturarum auctoritate testatur, commodius esse aduersitatis tempus, dummodò ipsa moderata sit, & rationis iudicium integrum custodiat, & in qua Dei munere patientia prouentum operetur. Compellit namque eos aduersitas a terra eleuari, iuxta illud: *Tribulationem & dolorem inueni, & nomen Domini inuocaui.* Similis eo temporis fuit columbae rationali, quae cum non inueniat, ubi figere valeat pedem desiderij, ad arcem contemplationis

reuertitur. Et ipsa arca, crescentibus tribulationis aquis, sursum tollitur. Praeterea, aduersitas est quaedam antiperistasis spiritualis, quae contrarium fortificat, est eos ferrum exacuens, est absinthium pueros ablaetans, auellensque ab vberibus, malleus dilatanans, & extendens, iuxta illud: *In tribulatione dilatasti mihi.* Haec est lima poliens, aruginans, clarificans, fornax in quo aurum purgatur, ut rutilet ac dicat: *Domine si sic videretur:* Et, *Ingrederetur putredo in ossibus meis.* Circa temporis refectionem, dicit: *Quod cum in studio perfectionis inchoanda vehementer ac assiduus mentis labor requiratur, ac proinde vitales, animalesque spiritus decrescant, crebriori per potum & cibum reparatione uti necesse erit: alioqui si corpori contemplationis frequentia exhausta, ieiunia indiscreta adhibeantur, quid nisi dissolutio breuis, aut grauissima agritudo subsequetur? Atque ita volens sapiens fieri, insipiens fiet in iudicio rationis. Medicorum enim & Theologorum communis haec est sententia, plus ieiunium indiscretum ledere, quam edulium intemperans, nam hoc sanabile est, illud saepe sine remedio: quanquam natura paucis contenta est, nisi blandiatur sibi gula. At cum hic praefinita regula tradi non possit ob complexionum, ac valetudinis varietatem, recurrendum est ad humilem discretionem, & ad longam sui ipsius experientiam, quibus dicitur, si vera via desistere non poterit, meditationibus pijs, & quae pios affectus producant insistendum est, si ad contemplationis gratiam expetis peruenire. Falluntur namque qui ad eam consequendam spirituales libros semper legunt, aut vocaliter orant: profunt haec certe, non tamen sufficiunt, nam hi conquerruntur di-*

Contemplatio quibus medijs suscipienda.

Psal. 37. 7.

Tempus contemplationis aptissimum.

Locus.

1. Reg. 25, 8.

Perfectum tempus est prosperum & aduersum contemplatio in commodum.

Imperfectum vero aduersitas.

Psal. 114, 4.

Psal. 4, 2.

Psal. 11, 1.

Hab. 3, 15.

Ieiunia inchoanda.

Contemplationis quae promouetur.

Quomodo.

Contemplationis quae promouetur.

Theologia mystica quae.

Quomodo.

Contemplationis quae promouetur.

esto

esto certum incalcescenti, & tantum moribus fatigato, ad fontem frigidum & purissimum currenti. Igitur athleta Christi primò penitentia lima, vitiorum rubiginem, & externas affectiones studiosè extergito, lacrymis abluere Christi pedes, deinde manus eius osculare cum gratiarum actione, meditatis diligenter beneficijs tibi collatis, tunc licitum erit ad osculum oris accedere.

§. III.

¶ Postquam igitur mens sibi bene conscia, ac plenè munda extiterit, id est, quæ iam nec gaudia, nec aliquid omnino seruire, vel mercenarium, anxia recogitet, neque de Deo durum aliquid, aut asperum existimet, sed in solo Deo defixa maneat, quòd totus & solus desiderabilis, suavis, & mitis sit, amarique dignissimus: tunc licebit volare ad sponsi amplexus, oscula castissima figere pacis omnem sensum exuperantis, & dicere sibi ipsi gratulabunda, *Dilectus meus mihi, & ego illi.* Habet autem Sponsa hæc binos oculos, alterum intelligentiæ actualis, alterum verò amoris, & hic est proprius Sponsæ, de quo scriptum est,

Cant. 2. 6. Oculi domo Sponsæ.

Cant. 4. 9.

Cant. 6. 4.

Simpliciter & idiota Theologia mystica proprie.

Communio sacra frequentia efficiendum ad extaticum amorem affequentiam.

Differentia quæ inter Theologos mysticos & Scholasticos.

Vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum. Fit etiam aliquando, vt dum anima in dilectum oculo amoris feratur, si tenet intelligere, aut scrutari, quid sit illud quod diligit, euolet dilectio illa: id eò enim dicitur dilectus euolare. Vnde dicitur Sponsa: *Auerte oculos à me, quia ipsi me euolare fecerunt.* id est, ne cures aperto suauissimæ coniunctionis oculo, vt etiam oculo scrutantis intelligentiæ, cessabit enim subito dulcissima consuetudo, qua prius fruebaris. Hæc mystica sapientia, quam Dionysii proprie Christianorum vocat, citius ac sublimius idiotis simplicibus, qui nil aliud quam salutem in timore & tremore curant, quam eruditus Theologis conferri solet, nisi & ipsi toto mentis affectu humilitati studeant. Vnde quidam (ait Gerson) dicere sæpe solitus erat: Ego licet per quadraginta annos in summo otio vacauerim lectioni, orationi, & meditationi, tamen nil efficacius & ad consecutionem mysticæ Theologiæ compendiosius inuenire potui, quam si spiritus noster fiat coram Deo, tanquam paruulus & mendicus spiritualis, cum & ipse DEVS, paruulus datus sit nobis. Facillimum esse meditandum, vt ad eam pertinemamus, sacrae communionis frequentationem, si modo vitam, & vitæ mores, huic Sacramento componere non omittamus, affirmat Gerson. Merito, inquit Gregor. *in homil.* amor ille habendus est cognitio quadam, est enim intima Dei sensatio, & altior, quam ipsa Dei apprehensio, seu speculatio. Nam amantes spirituali quodam tactu, gustu, olfactu, tangunt, gustant, olfaciunt Deum (quod tamen non licet speculantibus) ac proinde dicuntur certo modo videre Deum: communi enim vsu sensationem omnem, visionem dicimus: quotidianus hic sermo est, vide quam hoc sapiat, oleat. Cum ergo ardentè amantes Deum intimè sentiant, vt d. cum est, merito Deum videre dicendi sunt: similes namque sunt paruulo matrem amplexanti, vbera sugenti, qui plerumque nil videt, aut audit, aut saltem se videre & audire non iudicat, experientiali solum delectatione, & læticia occupatus: par est affectualis cognitio Theologorum mysticorum delictijs affluentium super dilectum suum. Vt autem plenè intelligas quid discriminis sit inter mysticos Theologos, simplices & idiotas, ac scholasticos, licet d. & simos, inexpertos tamen mysticam, audi aptissimam Gersonis similitudinem. Fin-gamus duos esse homines, quorum alter in duplici sensu, visu scilicet & auditu, sit acutissimus, reliquos verò tres sensus obtusos habeat, & hebetatos: alter verò cæcus & mutus exiltens, gustum, tactum & ol-

factum, viuacissimos habeat, & expeditissimos: in confesso est, hunc longè maiores sensuales delectationes illo posse percipere. Non aliter Theologi speculatiui, deuotione vacui, visu & auditu spiritualibus pollent, ceteros tamen sensus, ad cœlestes delicias ineptos habent: e contra simplices, deuotione fruente, vigent prædictis tribus spiritualibus sensibus, quibus, quamuis ad scholasticas considerationes sint cæci, & surdi, plus oblectantur in Deo, quem solum desiderantes, amando olfaciunt, gustant, & amplexu tangunt. Datur tamen nihilominus aliquando illis ad quandam puram ac lucidam diuinæ veritatis inspectionem peruenire, quod raro contigit, & vt inquit Augustinus consonans Platoni, & eius sectatoribus, non nisi rapto, quodam contusionis more, à paucis percipitur. Contemplationis altitudini inepti sunt homines in feruore passionum detenti, quæ nisi frænentur, non solum inutiliter & arroganter, sed etiam in maximam sui perniciem, homo eam quæreret, vt ex vitis Patrum aperte constat. Hæc Gerson. *lib. de perfectis Religiosis.* Horum contemplatio, vel meditatio, iure assimilari poterit volatui passeruli tunc primum de nido exeuntis, qui præ alarum imbecillitate saltans volat, cunq; volare nequeat, in lutum decidit, quod nisi prius excutiat, & exsiccentur madentes alæ, neque iterum saltitare: non aliter hi cum altius euolare velint, præ passionum multitudine, rursus in terrenas labuntur cogitationes.

EX BONAVENTURA

Amatorio.

CAPVT XIV.

Mirandum est qui fieri possit, vt talem non diligas Dominum, qui tenon pecus, non insensibilem creaturam fixerit, sed eum, qui factorem tuum intelligere, amare, eoque perpetuò frui posses: qui te adeò dilexit, vt quæuis multa aduersus illum facturus esses, te tamen fingere non destitit: cum que ob crimina commissa, & beneficiorum ingratitude, dignus esses destitui, te tamen misericorditer expectat, non ultionem meditans, sed tui ipsius emendationem. Singula corporis tui membra, singula Domini sunt beneficia: si oculum amisisses, quanti faceres eum, qui tibi illum reddisset? si dignus esses amittere, quam meritò diligeres eum, qui tibi illum inuolatum seruasset, sic de alijs membris: idem de potentijs animæ: si vsu rationis amisisses, quam veneradus tibi esset medicus, cuius ope resipisisses? vide ergo & attentè considera, quantis Domini beneficijs sis deuinctus, cui te ipsum debere fatearis neesse est. Cur non diligis, cum nil iustius, nil salubrius, nil vtilius, nil dulcius sit, quam illud diligere? Si parentem humanum, æquum est diligere, quid de Creatore censendum est? Creatus est Adam, non solum ad imaginem naturæ, sed etiam ad morum similitudinem: pollebat namq; diuinis moribus, iustus, bonus, benignus, mitis, patiens, mundus, & misericors erat. Heu quam dolendum est, ab hac morum similitudine, in morum irrationalium similitudinem, miserè delabi. Coniunxit Dominus mirabiliter in Adæ creatione limum terræ spiritui vitæ & intellectus, luto mentem rationale: vt ab ipso tui opificio, humilitatè simul disceres, & magnanimitatem: & vt per sensus exterioris, eius opera videns, intellectu interiori illius sapientiæ perspiceres. Præterea eni exteriora instabilia sunt, & caduca, nullus est homo, ab exterioribus ad interiora redire, nec ibi morari sed ab interioribus ad superna ascendere: id eò vq; misere anime, q̄ bonis exterioribus delectata, ibi regeuit, nec altius voluit euolare. Vita

Amoris in carnis.

anima

Anima vita
Dei, qua in
amore eius
versatur.

anima, eiusque facietas, nulla alia, quam Deus est, quandiu eo amore orbis exilis (secularibus rebus intentus) non viuere potes, aut quiescere, quin potius desiderijs astuas ac fluctuas: absque amore nemo esse potest, ideò non quiescis, quòd verum amorem inuenire non valeas. Si perfectè nosles mentis tuæ decorem ac pulchritudinem, quamq; omnium visibilibus pulchritudinem excedat, erubescendum tibi esset, si crederes visibile aliquid dignum esse amore tuo: nunc autem cum faciem & vultus tui interni speciem inspicere nequeas, admiranda tibi videntur externa: imagines namque ab imperfecto pifice depictas ille admiratur, cui perit: si mihi potius absolutissimas videre tabulas nunquam licuit. Væ tibi, miserime, qui tibi tantam facias iniuriam, amore tuo indigna diligens, & amorem tuum, sublimè donum, cui libet fragili rei prostituens, cumq; amoris ardore æstues, ignescas, fomenta quærens, materia illi ardorem amoris apponis, quæ fumum, & fetorem, non lucidam flammam producere possit: vnde cum amoris natura ea sit, amantem in amatum transformare, is plenè efficeris, quale est illud quod amas. Igitur anima cum sis pulchra, pulcherrimum diligit Sponsum, qui te prior dilexit: tu ab illo visa, eum nondum vidisti, quem si semel vidisses, nil esset iucundius quam illum diligere. Habes præterea ab eo iam amoris arrham, nempe vniuersum totum in tui obsequium conditum, omnia feruituti tuæ deuota sunt, ad id gignuntur, ob id assidue conseruantur: donum pater, largitor occultus est: beneficium accipis, authorem non nosti: vililitatis tuæ hoc certissimum est argumentum, mundum tibi deditum tibi seruientem, ac ob id amore tuo indignum, in amoris tui societatem indignè recipere. Quid inquam totum mundum, imò & minimam ipsius particulam (vt aurum, aut vnus muliercula carnem vilissimam) nec specie pulchram, nec vtilitate necessariam, nec quantitate magnam. Nam si

Amoris natura.

r. Ioan. 4. 19

Deo iniurius
est qui eum
propter tem-
poralia dili-
git.

Dono Dei
triplicia

1

2

Mali bono-
rum causa
conseruatur.

DEVM temporalium rerum causa diligis, iniurius illies (vt inquit August. de ciuitate Dei) contumeliosus enim est Deo is amor, quia propter quod vnus quodque tale, & illud magis. Id namque est vti Deo, & frui creatura. Quid vilius, quam pluris facere dantis munera, quam datorem ipsum? Plus munusculum attendere, quam dantis affectum? Quomodo dignus Deo esse poterit, quanti illum non propter se, sed propter alia diligit? Si femina pulchra, quam ardentè amares, plenè intelligeret, non propter se diligit, sed alicuius externæ rei, vt diuitiarum causa, nonne iure tibi redderetur infelta? Dedit Dominus multa communiter in genere, dedit multa specialiter, multa singulariter: communia, vt astra, elementa: quòd autem hæc non tibi soli, sed alijs tecum contulerit, id fecisse solaminis tui causa, credito: nam si solus in mundo esses, quo pacto mudo frui potuisses? Hæc igitur communia gratissimo animo recipe, & gratiori, quam si solus acciperes, cum id fecerit, vt inde tibi maior accrescere posset voluptas. Nunquid paterfamilias multis prædijs & diuitijs affluens, solus panem suum comedit? vinum suu bibit? vestimentis suis vititur? aut igne suo solus calefit? aut solus habitat domi suæ? hæc tamè omnia eius dicuntur. Totus ergo mundus suis distinctus vicibus, tuus est, licet tecum serui tui, scilicet, iumenta, & homines eo potiuntur. Multa etiam specialiter tribuit cum alijs hominibus. Sed fortasè obitas dicens, quam plurima mihi data, scelestis etiam atque improbis impertiri solet. Attende, malos bonorum causa conseruari, quemadmodum iumenta propter vsum hominum. Omnis enim malus (inquit August.) aut ideò viuut, vt corripatur, aut vt per illum bonus exerceatur: vnde inserto, malos tuæ

vililitatis causa permitti. Datur etiam tibi materia gratiarum actionis, cum alios per vitiorum abrupta in præceps ire, te verò in saluti statu manere videas. Si bona huius seculi non essent communia vtriusq; sed solis bonis propria, qui fieri posset, vt boni crederent sibi longè altiora bona seruari? Societatem ergo malorum, ad exercitium, bonorum verò ad solamen tibi datam exiltima: quorum in virtute progressibus tanquã proprijs delectatus, suauissimū charitatis gaudium comparabis. Spiritualis namq; amor tunc vnicuique singulariter fit magis proprius, quando pluribus est communis, nec plurium participatione minuitur, cuius si uictus, vnus & idem, totus in singulis reperitur: ac per hoc etiam singulariter diligeris à Deo, quia nihil sine te diligit, neque maiorem dilectionis affectum singulis impenderet, si absque singulorum participatione singulos amaret. Nil ergo de præuilegio singularis amoris tui bonorum societas præripit: amator enim tuus in omnibus, vt dictum est, te diligit, quia nihil sine te diligit. Omnes ergo Deus vnice diligit: quòd cum ita sit, æquum est, vt omnes in vno quasi vnus se diligant, vt sic vnus dilectione vnus fiant. Singularia etiam tibi contulit, vt Paulo Apostolatum in Genitibus, Ioanni præuilegium amoris: sic tu præ omnibus malis electus, atque etiam præ multis, fortasè bonis, dilectus, memineris gratias agere. Reputa quot generationes ab ipsius mundi initio perierint, cum tu tamen ad gratiam vocatus fueris? Quid pro his Domino retribues? Nil aliud, præter amorem, à te exigit. Hinc sanè constare poterit, quanta sit amoris vis: cum inter omnes animæ affectus solus is sit, quo homo DEO plenè valeat respondere. Nam si Deus mihi irascatur, neque vicissim irasci, sed parere oportebit: si arguit, non licet redarguere: si imperat, parere necesse est: si verò amat, ego etiam amore respondere poterò, cum ipse nil aliud à me, quam vt ametur, exigeret solitus sit. Ideò enim amat vt ametur: nouit namque, nos aliter quam amando, beatos esse non posse. Illud maximè mirandum, quòd nos, licet putredo simus & vermes, dignos amore suo reddiderit, & hoc ad eò gratis, vt prius ipse diligeret, quam diligi potuisset: attende etiã, quòd si fortè amando, gratiam referre negligis inferior efficeris, quam esses, si nihil recepisses, neque esses. Si cupis amari, intelligere, quanti tibi facies ipse sis, repete, & tecum meditare immensam pretij magnitudinem pro te oblato, nempe ipso Christi sanguine redemptus es: dignitate tuam ex emptoris excellentia, & pretij dati meritis: quare merito erubescas, si tantam nobilitatem ac dignitate vitij maculaueris. Si cogitas quòd faciliter factus es, cogita etiam quòd difficiliter relictus sis. Quid ergo retribues pulvis, etiam si te totum in amorem collegeris, si penitus amore exarseris? Quid retribues diuinæ illi maiestati, in amore te præuenienti? Quòd crearis me Domine, debeo me totum tibi: quòd me redemeris, debeo plusquam me ipsum: & si millies me dare possem, quid ego ad te, qui te mihi dediti? Quæ poterit esse recompensatio? Nullibi clarius, quam in vulneribus, eluxerunt diuitiæ gloriosæ deitatis: tibi eluxit, quam suauis, & mitis, & multæ misericordiæ. Attende beneficium tibi gratis collatum, scilicet, frui huius sanguinis pretio, tot millibus ab initio mundi, à tato exclusis beneficio: quòdque multos coætaneos tuos, in medio peccatorum, de vita sustulerit, tibi verò, maioribus fortè criminibus oppresso, penitentia gratiam concedere dignatus sit. Multos coætaneos tuos relinquens in ignorantia tenebris, tibi contulit diuinæ sapientiæ lumen, dedit tibi sensum capacem, intellectum facilem, memoriam tenacem, linguam disertam, do-

Deus prout
amorem à
nobis accipit

Nam si mihi,

Arinam suadibilem, efficaciam in opere, gratiam in conuersatione, profectum in studijs, effectum in cōceptibus, solamen in aduersis, cautelam in secundis. Quando à via aberrasti, recta deduxit te: quando ignorasti, docuit te: cum errasti corripuit te: quando contristabaris, consolatus est te: cum cecidisti, erexit te: cum denique steriliti, tenuit te, ita de salute tua sollicitus, circa tui custodiam occupatus, vs videretur aliorum omnium oblitus, & tibi soli vacare voluisse.

EX GERSONE DE MONTE
Contemplationis.
CAPVT XV.

SAepe solet aliquis in quotidiano sermone multa de melle narrare, quòd quam plurima de eius natura apud auctores legerit, cum tamen mellis dulcedinem nunquam degustauerit: ita & quidam Theologi non pauca de contemplatione loquuntur, quibus ad eam peruenire nunquam licuerit. Similes hos ego censo medicis, qui licet de ægritudine loquantur, eiusque causas longè melius quam ægroti ipsi intelligant, dolores tamen quos ipse morbus secum affert, nunquam experti sunt. Si quis querat de Theologis, cur non degustent contemplationis dulcedinem, vno verbo dicam: non ingrediuntur ad eam per ostium à Paulo ostensum: dicente: *Si quis intrat vos videtur sapiens esse, stultus fiat, vt sit sapiens, id est, humiliet se, stultum se reputans respectu diuinæ sapientiæ mystica.* Testatur Guillelmus, nullo diuino opere posse ad Dei ipsius, suæque bonitatis cognitionem propius accedere, & celerius peruenire, quàm contemplationis delectatione: idè simplex melius Deum cognoscit contemplatione & amore, quàm doctissimus Theologus subtili duntaxat speculatione. Finis namque vitæ contemplatiuæ, non est scire, aut nouas veritates acquirere, sed Deum ardentè diligere, & quam suauis sit degustare: quæ degustatio merito cognitio dicitur, & maxima quidem, sed arcana; à solo enim habente percipitur, nec verbis, aut doctrina explicari potest. Dicit præterea, non omnes esse aptos vitæ contemplatiuæ. Sunt enim quidam, tam clerici, quàm laici, ad eò duræ naturæ, tamque ineptæ ad superandas hostiles tentationes, vt in perfectione contemplationis adipiscenda, operam frustra consumant: quare oportet hos assidue in vitæ actiuæ laboribus decineri. Sunt verò alij ad eò mitis naturæ, vt ipsam actiuè viuendi rationem graue onus existiment, atque mirum in modum ea crucientur, in cōtemplatione verò facillimè proficiant: imò sunt quidam tam ordinatæ, tranquillæque naturæ, aut etiam ex dono specialis gratiæ, maiores vnus diei spatio, progressus in ea facientes, quàm reliquis per semestrem liceret spatium. Assignat etiam idem tres gradus, quibus ad contemplationem certissimè possis ascendere. Primus, Amara contritio. Secundus, Otiuum seu solitudo. Tertius, Fortis & constans perfectio. Ex Bernard. *Homil. quadam super Cantica:* Lamentata ergo præterita vita, deuictisque prauis consuetudinibus, solitudini vacandum est, ad loquendum cum Deo. Nam sicut Moyses cum Deo, loqui volens, obscuram ingrediebatur nubem, nè aliquid ex terrenis aspiceret: ita contemplaturus, caliginem debet intrare, vbi externa, & ad seculum pertinentia, videre, aut percipere nequeat. Vt autem plenè intelligas, qua via sit incedendum, sic habeto, vitæ huius contemplatiuæ scopum esse, ita te erga Deum affectuosè gerere, qualiter humano amore vehementer captus habet ad rem dilectam. Hic enim languet amata rei desiderio, atque in ea intellectu adorbetur, & sensibus, vt nil aliud diu,

noquæ valeat cogitare, atque etiam (si opus sit) omni pudore depolito, nil illum prohibet, aut retinet, non labor, non vexatio non pericula, non minima, non preces, non amicorum consilia, ab incepto retardant, aut remorantur: dormiens de amata re somniat, vigilans nil aliud loqui vel audire curat. Amens denique redditur & fatuus, atque omne aliud huius vitæ bonum, vel futura, obliuiscitur: si de paradiso cum eo loquaris, fabulam narrare te credit: omnia exequi decretum habet, dummodo operata re potiri liceat. Sic ardens diuino amore, pariter huic assimilatur, negligit vituperia, persecutionas non curat, reliqua omnia, præter Deum, somnia & fabulas existimat. Hic igitur scopus est, quòd prope rare decet. In primo gradu prædicto solet obijci non parua difficultas: nam quemadmodum laboriosus est operis, arborem diu alicubi plantatam, radicibus euellere, vt alibi plantari possit: ita difficillimum haberi solet, animum terrenæ vitæ diu alluetum, ad spiritualis vitæ normam redigi. Primus hic gradus tortus est ater fumus, parum vel nil habet ignis lucidi. Secundus ignem cum fumo mixtum possidet. Tertius igne lucet purissimo. Difficillimum quippe est, à carnali vita ad spiritualem transire: idè licet quamplurimi eniti incipiant, citò tamen victi labore, ad consuetudines suas pristinas dilabuntur. Quidam sunt qui in hac vitæ mutatione intestinum secum bellum gerunt: sæpè cadunt, sæpè surgunt: sæpè fugiunt, sæpè reuertuntur: sæpè desperant peruenire posse quò tendunt: sæpè resumptis viribus, itinere se rursus accingunt: sæpè intra se dicentes. Sufficit nobis more aliorum viuere, languescunt, nec ad altiora tendere pergunt, sæpè propriam tepiditatem arguentes, parato ad viam animo progrediuntur: quo fit, vt in se ipsis durissimum patiantur conflictum. Pugnat enim carnalis voluntas cum spirituali: mundanus & secularis amor, cum diuino & celesti: sed cum secularis amor adhuc fortior sit & potentior, validissimè pro retinenda domo propria, iam inde ab infantia possessa, pugnare nititur: sed Dei gratia præsens, & firma ad summam volandi, constantissimaque voluntas, omnia superant. Nam laborante homine debilitatur duellum hoc, eiusque victoria ad partes spiritus declinare incipit: iam non intimè dolet carere humano amore, licet diuini amoris dulcedinem nondum sentiat: est enim medius inter vtrumque statum, nec mundo omninò mortuus, nec plenè Deo viuens: & in hac status conditione incipit degustare secundum huius scholæ gradum, solitudinem scilicet, & silentium. iamque intra se manens, solus esse cupit, quod prius absque euidenti periculo non atdebatur: mox namque à pessimis vitæ præterita cogitationibus infestabatur: iam ad perfectionis contemplationem ascendere nititur, auertens spiritus vultum a sensibilibus, & ad spiritualia conuersus, percipit quam caduca omnia & fragilia sint, nil esse in seculo in quo possit quiescere, aut vnde consolationem petere, nisi à Deo qui summum est bonum. Secretam autem solitudinem, non corporalem dico, sed spiritualem, quæ in omnium secularium curarum exclusionem consistit: alioqui homo corpore duntaxat solitarius, durissimam sui ipsius patietur societatem, nam phantasmata subeuntium multitudinem patietur, irascetur, succensibit absentibus, maximas se assequi finget dignitates, & quàm plurimis fatuitatibus infestabitur. Conducit tamen inchoantibus solitudo exterior, ad interiorem assequendam: non enim liberum illis est se intra se colligere, si plurimum sunt societate cōiuncti. Regula circa locum obseruanda tradi non potest, quosdam enim ad cōtemplationem trahit nemus, alios mouet campus, alios exci-

Theologi cur contemplationis dulcedinem nunquam degustent. Cor. 13, 12.

Contemplationis vitæ natura.

Non omnes ad contemplationem apti.

Contemplationis gradus tres.

Exod. 19.

Scopus vitæ contemplatiuæ.

Qui incipit contemplationem eligens.

*Quia corporis
suum.*

tar Ecclesia, vel cella sua, alios mutatio loci recreat: quapropter quarat quisque locum quem dono à Deo sibi dato aptiorem esse cognouerit, & prae omnibus diligentissimè studeat introuersionis habitum comparare, tam in solitudine, quam in platea. Quoad corporis situm docet Guillelmus Parisiensis, debitam corporis ordinationem non parum ad formam contemplationis conducere, ideò vnusquisque eam eligat, quam potissimum expedire intellexerit, siue flexis genibus, siue sedes, siue stans, siue iacens. Consulit tamen, vt is stet, si possit, in sinistrum declinans laeus, aut sedeat, in caelum erecto vultu. Sunt tamen quidam, tam mobilis naturæ (ob spiritus leuitatem & mobilitatem) vt molestissimè ferant absque societate manere, aut loco in vno quiescere: quòd si faciant, mox varijs tentantur vitijs, fiuntque tristes, morosi, & iracundi: hi ad actiuam vitam mittendi sunt, nisi longo laboris vsu, & DEI munere gratuito seipos vincere valeant. Nam sicut oculi corporei quamuis visus officio exercendo minus laborent, ceteris tamen membris laboriosè munus suum peragentibus, subtiliores habentur: ita qui in solitudine contemplationis viuunt, longè vtiliores sunt aliquando his qui in vitæ actiuæ methodo detenti sunt, suis enim præstantissimis orationibus, & sibi & alijs mirificè profunt. Quapropter si aliquis Spiritus sancti instinctu se ad vitam contemplatiuam sectandam prouum sentiat, & commotum, hic non solum absque crimine, verum etiam magna cum laude, abrenunciare vitæ poterit actiuæ, non parum mercedis ex ea commutatione recepturus. Excipio tamen, si à Prælato ad publicum munus exercendum compellatur, vel vltimè aut vrgentis necessitatis casus occurreret: Vrgentem necessitatem dicimus, quando verisimiliter aliqui perire poterunt, nisi eis auxilietur. Ad Religiosos præcipuè & Ecclesiasticos pertinet, hanc contemplationis vitam sectari: ad hoc maximè instituta est eorum vocatio, culpandus namque merito esset regius coquus, qui ad cubicularij Regij munus accersitus, vile magistrum culinæ nollet abijcere: ita culpandi iure sunt cæci mortales, qui terrena mente & affectu non transcendentes in eo summum perfectionis culmen collocent, si proximis in laboribus exterioribus auxilientur. O bone Deus & misericors! mirandū quippè est, ex tot mortalibus tam paucos inueniri, qui in vnitæte & spiritus simplicitate adhærere velint, fugiantque procellosum hoc mare, innumerabilibus curis, vanis phantasjs & imaginationibus turbulentissimum. Veræ contemplationis vigor adeò violentus est, vt vanas phantasias extinguat, aut certe si penitus non cessent, nil tamen noceant contemplationis vigori, & amoris vnitati ardentissimo feruori. Incipientium conditio similis est hyemali temporis, in quo plurimum frigoris & obscuritatis experimur: proficientium verò verno temporis asimilari potest, in quo aliquando frigemus, aliquando verò calescimus: perfectorum autem conditio æstivali temporis merito confertur, in quo assiduus est calor & aer purissimus. Ideò paucos reperias, qui ad sublimem contemplationis arcem pertingant: nam cum modicum lapidosi montis ascendunt, & aliquantulum molestia in ascensu sentiant, animo labuntur, nec vltius progredi volunt: quo fit, vt sæpè retrocedant, vel ad ima descendant, & si libeat rursus iter capefcere, denuò incipient, cum tamen oporteat semper ab eo loco, quò peruentum sit, vltra procedere. Quidam sunt, qui altissimum montis cacumen vno saltu velint obtinere. Alij verò oneribus tergo impostis, id est terrenis occupationibus minime necessarijs, ascendere nituntur. Alij volitantium muscarum (id est vagantium cogitationum) incur-

*Contempla-
tione vita
Religiosorum
& Ecclesia-
sticorum ma-
ximè propria*

*Incipientium
conditio.*

*Proficientium
& eorum
immoderata.*

sum pertasi, inceptum iter relinquunt, cum tamen eas viriliter abigere expediret. Alij, quod grauius est, muscas ipsas sequuntur, habent enim cor adeò leue, vt quæcumque, licet minima res, illud suo loco possit auferre. Alij infernalium canum latratu audito terrentur, id est, quacumque oblata tentatione lassescunt, cum tamen despectis canibus, eorumque latratu concitè progredi deceat. Alij cum parum altius ceteris iugum montis ascenderint, reliquos infirmos à morantes aspernantur: qua propter sæpè à DEO relinquuntur, vt inde labentes sese cognoscant. Alij sola ducti curiositate, montem hunc ascendere volunt, vt si incidat sermo, dicere possint se ibi iam fuisse: aut vt montis secreta inquirant: aut forsan sola loci amenitate & delectatione commoti, non autem vt Deo placeant: quare hi citò auxilio Domini destituuntur. Alij volunt in via ductorem præcedere suum, id est, citius quam Deo placitum sit peruenire, nolentes humiliter gratiam Dei expectare. Alij gratia ad ascensum compellente, ad alias occupationes transeunt, quasi gratiæ dicant, Manè paululum, expectans donec veniam: quæ tamen si recesserit, recuperari non potest. Alij nimium, & vltra quàm satis est, sibi freti, nolunt eos de ascensu interrogare, quibus iam licuit ad montis fastigium peruenire, eaque de causa in errorem incidentes, à via declinant. Alij de via hac multa speculatiuè scire expectant, de ea assiduè loqui, semper de ea sermones miscere, ea tamen incedere negligunt: similes certè illis, qui alios ad bellum in ipso pugnae conflictu hortantur, cum tamen ipsi manum non mittant ad gladium. Alij quotidie montis huius itinera mutant, modò hac, modò illac ingrediuntur, querentes faciliorem & gratiorem viam incedere, quòd fit, vt nil proficiant. Alij iter agentes, si à rebus inferioribus auocentur, id est, ad aliquod negotium, aut alicui colloquium, quod sine crimine nequeat prætermitti, ibi mox mentem figentes, incepti itineris obliuiscuntur: ideò oportet eum qui ascendere velit, nunquam se totum negotio alicui externo tradere. Hæc & alia multa solent esse huius itineris impedimenta. Stubiungit etiam Gerson, eum qui extra chorum in secreto suo, non se meditationi & contemplationi assuefecerit, per sola chori exercitia vix ad perfectionem peruenire posse.

S. I.

Licet variæ sint exercitationes, quibus ad contemplationis perfectionem scandere possumus, tamen via optima & commodissima hæc est: nempe diligentissima totius vitæ Christi meditatio, præsertim sacratissima passionis. Laudat Gerson mirum in modum exercitationem, qua Guillelmus Parisiensis vti solitus erat. Monet vt homo præsentet se Deo ac ciuibus cælestibus, quasi mendicum, egenum, cæcum, & lacerum, tunc à ditissimis singulis humiliter postulet suffragiorum elemosynam, demum à Deo ipso: multi enim hac exercitatione assiduè vsu, ad exoptatum finem peruenire, nempe ad cogitationum & affectionum suarum mortificationem, & re ipsa experti sunt Christi promissum, qui pollicitus est ostium aperire perseueranter pulsanti. Fatetur tamen se aliquando per trium vel quatuor horarum spatium huic orationi cum magna phantasiarum pugna instare solitum. Inter miserias eo temporis cogitandas, atque illis diuitibus offerendas, præsentetur mors imminens: & alloquere sic animam tuam: O anima mea, si intra vnus horæ spatium separari iubereris à corpore, & adesse in iudicio coram Deo, quid diceres? Quod tunc fecisse velles, nunc facito: cum nescias, an facere vacabit. Falluntur maximè, qui meditationi aut orationi non

*Contempla-
tione vita
optima via
& passio
Christi ma-
ximè propria.*

Matt. 7.

*Propter
ducentum
vna
nolunt*

Non enim aut
meditationē
non inter-
mittendam.

non volunt incumbere, nisi se intima deuotione affectos sentiant, similes illis, qui cum frigoris rigore cruciantur, focum parari non curant, nisi prius calefiat: ita hi opinantur se tempus frustra terere, nisi mox ad orationem accedentes, celesti deuotionis in fbre irrigentur: cum tamen ea pectoris ariditate plus meriti acquirant, quam si deuotione & metali deuotione potirentur: maiori enim labore, ac proprijs (vt ita dicam) expensis Deo seruiunt. Non ergo inde surgat ad alia ministeria, sed diu sedens, licet aridus, sibi maneat, nam in fine ariditatis forte videbit ex ea mirabiles surgere fructus: quod si fecus eueniat, humiliter firmiter credens debitam mercedem opportuno tempore referuari. Illud sum moperē cauedum est ne propria delectationis causa, consolationem expeat spiritualem, sed eam desiderabit, vt ardentius Deo vniatur, vt gratius ad illum se possit conuertere. Similitudo superius dicta de mendico ostiatim petente aptissima existimari debet: quod vt perspicuum sit, meditare singulariter mendicorum proprietates, & aperte videbis quam opportuna sit ad spirituales questus: hac enim similitudine utebatur Dauid, nunc se infirmum, nunc orphanum nunc cœcum, nunc egenum dicens, & similia. Video hos mendicos, claudos, tumentes, algores, astus, inedias, pluiarum & ventorum iniurias ferentes. Vide quanta patientia vnius diei spatio, si ita opus sit, elemosynam, licet paruum ad ostium expectet, quam etiam aliquando non accipiunt, & si forte locum vel domum sciant, vbi certa donec elemosyna, qua celeritate ac feruore illuc properantes cōtuolent, ne si morentur, audiant: ite, elemosyna iam elargita est: sine negligentia opportuni ad orandum temporis occasionem, & inutilibus se rebus tradentes, patiuntur, a Deo repulsi. Item hi mendici, de quibus dictum est, studiosē oportuna loca ad accipiendam elemosynam captare solent, vt potē loca sacra, ianuas diuitum piorum, vbicunq; eos habitare audiunt: reliquis similitudinibus adaptationes per te disquirere, & discutere poteris. Assimilare etiam, o anima mea, in carcere pro crimine detentis, quibus nil est optabilius libertate, de nulla alia re cogitant, hoc verbis & signis cupere testantur, nunc apud iudicem, nunc apud patronos, nunc apud alios quorum auxilio vti volunt: non enim libet his tunc temporis iocari, ridere, aut cum socijs incarcerationis petulanter agere, sed humiliter se gerentes de solis suis calamitatibus, & qua ratione eas effugiant, sermones miscnt. Sic anima in carnis carcere detenta fœdo, obscuro, molesto, citō egressura, ac terribili Dei iudicio præsentanda, si vanis cogitationibus distrahatur, hoc ideo fit, quod miseræ conditionis sue penitus sit immemor, quod in illo nunquam contingit. Si alicuius domus incendio absumatur, nunquid de re alia poterit cogitare? Si filius familias de vita periclitetur, poteritne pater de re alia meditari? Si infantulus absit a matre, quantis vagitibus & eiulatibus compellat matrem, nec prius plorare desistit, quam mater adueniat: cur non idem facis anima mea, cum sentias cœlestem Patrem tui criminis causa procul abesse?

§. II.

Phantasma
ita corporea
contemplari
volenti su-
ganda.

Licet liber existas a terrenarum rerum cupiditatibus, iamque oblectamenta carnis euaseris, ita vt eius concupiscentijs non obedias, sitamē nondum potis es, corporearum similitudinum phantasmata fugare, supra ea mentis puritate volare ne quiescas: falleris namque, si citra prædictam lineam inuenire te posse existimas locum quietis, secretum solitudinis, lucis serenitatem, denique habitaculum

Granar. Opuse spirit.

pacis: felix ille dici potuit, cui ad perfectionis culmen licuit peruenire, dicere enim poterit: *Ecce elongauit fugiens Et, Conuertere anima mea in requiem tuam.* Et, *In pace in idipsum.* Bernard. 52. *Sermone super Cantica:* Anima qua semel a Domino didicit ad se ipsam intrare, & quam stauis sit Dominus, gustare, nil tam timet, quam a tanto gratia dono separationem. Nil plus quieti contemplationis obstitit, quam confabulationes, non solum prauæ, sed etiam superfusæ: nemo quippe ad arcem contemplationis ascendit, nisi prius ad hæc fiat sicut homo non audiens, & non aperiens os suum. Gerlon: Animabus aliuicis Deum in quiete contemplationis videre, familiaritas præstat audaciam, gustus famem, terrorem omnium contemptus otium. Bernard. *Serm. 74. super Cantica.* Ibi veracundè explicat quid in contemplatione sentiat: dicit se non sentire aduentum Dei, quando primò animam uisitat, & quãdo primò recedit. *Ex ser. 31. super Cantica:* Tempus in quo aderat Spõsus dicit cognouisse in excludione duritię cordis, in molificatione affectus, fuga vitiorum, compressione carnalium affectuum, cognitione & redargutione occulorum, emendatione mortum. Tempus autem in quo recedebat, plenè nocebatur: nam sicut olla ebulliens substracto igne frigidescit: ita eius discessu incipiunt interna languore quodam torpere, vt anima mœstiam sentiat, donec Sponsus reuertatur, & affectus iterum calefaciat. Quare deuota Deo anima recedentem Dominum debet importunis clamoribus prosequi, dicens: *Reuertere dilecte mi, faciem tuam Domine requiram.* Ipse enim si discedat, vult retineri: si abeat, expetit reuocari: abire enim in ipso, est dispensatorium, redire verò semper voluntarium, vtrumque autem plenum iudicij. *Vado,* ait, *& venio ad vos:* necesse quippe est nos has euntis, & redeuntis Verbi vicissitudines pati, licet moretur, expectato tamen, veniet enim, nec faller amantis spem, & si amanti anime modicum illud mora longa videatur. Fatetur etiam ipse Bernard. *serm. 14.* quod initio sue conuersionis, cum adhuc esset corde durus, & frigidus, nec ardentè Deum diligeret, sed torpore quodam animi langueret, nec tamen vllam verni temporis amenitatem experiretur, conferro solebat se ad colloquium, vel ad aspectum alicuius viri spiritualis & perfecti, vel si id non liceret, ad defuncti, vel absentis solam memoriam flere, & percipere odorem vnctionis illius sancti. Non tamē (inquit) erat illa vnctio propria, sed exhalatio vnctionis alienæ, non enim nisi sequestro homine ad me pertinebat, delectabar odoratu, sed nondum tactu: pudebat, & mecum erubescere, quod adhuc Dominus per seipsum mihi non dulcesceret (plus enim memoria hominis, quam Dei ipsius commouebar) & clamabam: *Quando veniam ante faciem Dei?* vt aliquid immediatè de manibus accipiam. Hominem tunc exteriorem sic componito: *Esto* Home exte-
rior quomo-
do con-po-
nendus.
Est vultu serenus, humilis, pudicus, verecundus in aspectu, placidus ac modestus in voce, fidelis & strenuus in opere, benignus in consuetudine, ita tamen, vt benignitas cum affabilitate coniuncta, ineptam lætitiã omninò nesciant. Homo enim exteriori-
Mundus li-
bra assimilatur.
mago est interni. Cibum etiam & potum sensum & compositè sumito, omni immodesta atiditate seposita. Mundus hic exterior, est quasi liber digito Dei scriptus, in quo singulæ creaturæ, pro elementis habendæ sunt, quorum oportet nos vim ac significationem comprehendere. Mortales externis dediti rebus, literarum nomina ignoranti, meritò poterunt assimilari, cui si liber apertus offeratur, licet literarum figuras aspiciat, earum tamen significationem non percipit: sicut tulti visis creaturis, & in his solum mentis oculos figentes, quid de Deo significant, non

Eccc inqui-

Psal 54. 8.

Psal 114. 7.

Psal. 4. 9.

Confabula-
tiones an-
t.

nam in quie-
tant.

Psal. 37. 15.

& 14.

Sponsus a sum-

en & visif

su quibus

vidi. y. c. 2.

noletur.

Psal. 4. 8.

Sponsus cum

abeas.

Ioan. 16. 28.

Psal. 4. 8.

Home exte-

rior quomo-

do con-po-

nendus.

Mundus li-

bra assimila-

tur.

Pfal. 91. 7.

Pfal. 91. 6.

Pfal. 103. 4.

Pfal. 91. 3.

Lingua refruanda.

Proximus quomodo corripiendus.

Invidia frugienda.

In imperfectis non desperanda.

Luc. 1.

inquirunt. Vnde David: *Vir insipiens non cognoscet, & stultus non intelliget haec.* Qui vero internos oculos apertos habent, ac legere norunt, assidue toto mentis affectu clamant: *Quam magnificata sunt opera tua, Domine, omnia in sapientia fecisti. Delectasti me Domine in factura tua.* In quavis enim minima creatura, divinae sapientiae, potentiae, bonitatis ac benignitatis imago mire refulget. Illud praecipue velim curare, ut cum aliquid solatij ex creatura acceperis, in cibo, aut potu, aut opere alio, placide ad tanti Domini bonitatem intuendam, qui tibi illa & alia tam mirabili artificio parauerit, rapi patiaris. Stude ergo exteriora omnia conspiciere, tanquam inuisibilium rerum imagines. Illud praeterea moneo, linguam omni tempore compescito, contentiones fugito, nil obstinate asseres, aut neges, nisi fidei causa, aut animarum salus exigere videatur. Satius enim est, ut opporune cedens, paci tuae consulas & conscientiae, quam importune clamitans, & disceptans, interiora tua concuties. Cum aliquis a te sit corripiendus, quando res lenitatem admiserit, hortatu potius & admonitione quam increpatione, consulito: si disciplinae rigore vitandum sit, vide ut sine felle sauias, non furore, non propria causa, sed Dei amore, & salutis animarum ardente zelo, ad feruorem correctionem rapiaris. Erga quemcunque hominem, dulcissimum affectum interius seruato: ac si forte fenseris, gratius quam decet, ira commotum, differto correctionem, donec furor ille defuerit: vel certe pauca tunc temporis verba, tibi ipsi vim inferens, absque impetu loquitor. Nemini signum alicuius erga eum minus sincerae affectionis ostendas, licet ab eo sis laesus: si in te aduersus fratrem animi alienatio sibi oritur, mox eam praefoca: si vero nequeas illam extinguere, ratione lenito. Si tamen fratris tui crimine Deus offenditur, familiaritatem cum delinquente contractam omnino disimula, ut ipsa te immutatum conspiciens, facilius respiciat, & peccato suo agnito, citius corrigatur. Cum autem videris ea, quae apertam Dei offensionem non continent, boni consilere, & in meliorem partem interpretari conluesce: si vero intempestiue in ista se ingerat suspicio, ne mente illi consenseris, sed pro viribus oblutare. Miserrimus namque is habendus est, & vix interna frui pace poterit, qui facile de alijs in ista iudicat. Quod si aequitas delicta punire cogat subditi, ita germana utitur charitate, ut illius peccata impunita non relinquens, eius tamen in ipso feruoritate actu misereri videaris, ipsum peccantem tibi praefereas, apud te pie excusato. Memineris, quam fragilis, & ad lapsum procliuis sit humana conditio, & cetera quae delinquentis negligentiam eleuare poterunt: ad te ipsum oculos reflectens peccata tua in memoriam adducito, & meditare, grauis corruere potuisse, si illa te inuassent tentatio. De nullius salutem vnquam desperes. Inuidie pestem omni studio superare contende: si in aliquem sublimiora gratiarum dona collata videas, quam tu acceperis, non ob id illi inuideas, imo potius humiliter Spiritus sancti dona in eo venerare, gaude, & gratias DEO pro alterius beneficijs agito: sic enim fiet, ut aliena merita, tua sint, & de alterius bonis communices. Ne doleas, quod alij perfecti sint, sed quod ad perfectionem tibi non licuerit peruenisse. Nam licet imperfectus sis, si tamen toto animi studio ad perfectionem contendis, desiderans bonum opus perficere, tamen si nequeas, is voluntatis actus pro ipso opere a Deo recipitur. Pax ergo est omnibus hominibus bona voluntatis, & omni habenti, licet modicum, merces debita redditur. Habet enim Dominus magnos ac paruos filios, & licet nunc imperfectus sis, facile ut perfectus esses, ef-

ficeret, si tuae salutis expediret, ut illas vitiorum ac naturalium affectionum rubiginis, quas nec lima ferrea vales eradere, lenissimo statu procul expelleres. Quod si Dominus forte vult te in hoc seculo graui exerceri certamine, efferatosque animi motus (ut iram, concupiscentiam), & tristitiam vsque ad mortem perferre, nequaquam morte contereris, sed plenus fide, eius manum patienter sustine, & beneplacitum hilariter amplectere. Si ipsa corporis complexione efficiente, nulla animi letitia, aut tranquillitate potiris, sed ad tristitiam & perturbationes alias procliuis existis, aequo animo patere, nam sic & efficacius a peccatis purgaberis, sublimioris tibi coronam paraueris. Nam quaternarum affectionum strepitus raro profert, absque labore tranquillitate potitur, & facile hilis ille est, cui maiores tenebrae raro molesta sunt. Qui vero his irruentibus sedulo obstitit, ac contranitur, meriti coronam non parum auget. Facile praeterea sobrius est, quem raro ingluuius sollicitat: facile purus, cuius animus carnis stimulus raro affligit. Stude igitur pro viribus passionis proprias sedare, affectiones tuas opprime, quare, pete, pulsa, Dominum enim habes maximam laboris & desiderij tui rationem habiturum. Sapientiamque gratior in illius conspectu est studij nostri seruior, quoad virtutem enititur, quam ipsa virtutis suauitas, quam percipimus: pretiosa est certe coram ipso imperfectionis nostrae humilis cognitio. Si quis quarat, quae sint ligna hominis in na hominis iam inceni, & intra se manentis? ista rem signa esse respondemus. Primum, si intellectus iam ex se non emittat cogitationes alias, nisi quas fidei lumen excitet, & voluntas longo vsu exercitata non producat actus amandi, nisi erga Deum, vel relativi ad Deum. Secundum, si cum primum reliquerit occupationem externam, cui insiltebat, mox intellectus & voluntas in Deum facillime conuertantur: sicut lapis remoto obstaculo, in centrum suae quietis descendere properat. Tertium, si finita oratione, ita exteriorum omnium obliuiscitur, ac si illa nunquam vidisset, aut tractasset, & ita se erga externa gerit, quasi denuo mundum ingrediatur, & denuo metuit configere cum negotijs exterioribus, ea naturaliter abhorrens, nisi charitas compelleret: talis anima a rebus omnibus externis libera, facile ad se intrat, vbi solum Deum videt, & se in Deo, atque frequenter feruidis actibus amandi vnicius insistit. Haec autem feruens dilectio sex gignit effectus, ut scribunt Sancti. Primum dicitur illuminatio, id est, quaedam sapida ac experimentalis Dei, ac propria nihilitatis cogitatio, & cognitio. Secundus, inflammatio. Tertius, suauitas, seu delectatio. Quartus, ardentissimum desiderium possidendi bona diuina. Quintus, satietas, sic enim satiatur anima illo Dei aduentu, ut nil aliud velit, aut cupiat. Sextus, raptus seu miraleuatio animae in Deum: in qua explicari nequit quid tunc anima de Deo sentiat. Hos effectus praedictos sequuntur alij duo, scilicet securitas, qua nil anima timet pari propter Deum, & qua certissime confidit se nunquam ab eo separandam: & plena quies, cum nil sit, quod pauorem inferre valeat, & hoc dicitur pax exsuperans omnem sensum. Hic est Domini paradysus, ad quem ascendere possumus in terra existentes, licet inter homines corpore versetur. Ne tamen credas ad hanc felicitatem perueniri posse, nisi prius purgato animo. Et si queras, quo pacto cognoscere quis possit, se ad eam purificationem aut purificationis terminum peruenisse, respondet Beatus Thom. in quodam opusculo: Si in se tria perspicat, strenuitatem, feruorem, benignitatem. Est autem strenuitas, quaedam animi fortitudo, quae omnem expellit negligentiam, qua homo disponitur

Homini in
na hominis iam inceni, & intra se manentis? ista rem signa
esse respondemus. Primum, si intellectus iam ex se
non emittat cogitationes alias, nisi quas fidei lumen
excitet, & voluntas longo vsu exercitata non producat actus amandi, nisi erga Deum, vel relativi ad Deum.
Secundum, si cum primum reliquerit occupationem externam, cui insiltebat, mox intellectus & voluntas in Deum facillime conuertantur: sicut lapis remoto obstaculo, in centrum suae quietis descendere properat.
Tertium, si finita oratione, ita exteriorum omnium obliuiscitur, ac si illa nunquam vidisset, aut tractasset, & ita se erga externa gerit, quasi denuo mundum ingrediatur, & denuo metuit configere cum negotijs exterioribus, ea naturaliter abhorrens, nisi charitas compelleret: talis anima a rebus omnibus externis libera, facile ad se intrat, vbi solum Deum videt, & se in Deo, atque frequenter feruidis actibus amandi vnicius insistit.
Haec autem feruens dilectio sex gignit effectus, ut scribunt Sancti. Primum dicitur illuminatio, id est, quaedam sapida ac experimentalis Dei, ac propria nihilitatis cogitatio, & cognitio. Secundus, inflammatio. Tertius, suauitas, seu delectatio. Quartus, ardentissimum desiderium possidendi bona diuina. Quintus, satietas, sic enim satiatur anima illo Dei aduentu, ut nil aliud velit, aut cupiat. Sextus, raptus seu miraleuatio animae in Deum: in qua explicari nequit quid tunc anima de Deo sentiat. Hos effectus praedictos sequuntur alij duo, scilicet securitas, qua nil anima timet pari propter Deum, & qua certissime confidit se nunquam ab eo separandam: & plena quies, cum nil sit, quod pauorem inferre valeat, & hoc dicitur pax exsuperans omnem sensum. Hic est Domini paradysus, ad quem ascendere possumus in terra existentes, licet inter homines corpore versetur. Ne tamen credas ad hanc felicitatem perueniri posse, nisi prius purgato animo. Et si queras, quo pacto cognoscere quis possit, se ad eam purificationem aut purificationis terminum peruenisse, respondet Beatus Thom. in quodam opusculo: Si in se tria perspicat, strenuitatem, feruorem, benignitatem. Est autem strenuitas, quaedam animi fortitudo, quae omnem expellit negligentiam, qua homo disponitur

ad bona opera omnia, confidenter, vigilanter atque eleganter perficienda. Seueritas, est animi fortitudo aduersus concupiscentias, illas restringens, & vnâ secum afferens ardentem asperitatis, vilitatis, & paupertatis amorem. Benignitas est dulcedo animi expellens omnem rancorem, iracundiam, inuidiam, auferitatem, amaritudinem, obdurationem erga proximum. Prius oportet (inquit *Isidorus*) animam purgari à facibus terrenarum affectionum, quam possit simpliciter, ac purè in Deû tendere. Sicut enim peculiare ac proprium est igni, secluis impedimentis, sursum ascendere, & proprium locum petere: ita anima prauarum affectionum pondere soluta, in Deum, qui locus est ipsi proprius, eleuari solent. In his duobus, quæ diximus, præcipue ad spirituales perfectionem requiri, nempe mortificationem, & intellectus illuminationem, affectusque per actualement amorem inflammationem, ordo est maximè seruandus: multi enim in progressu, quod ordinem non seruent, falluntur. Nam quidam ardentissimè ad secundum anhelantes, spiritualibus exercitijs sanctarum meditationum, & aspirationum, frequenter incumbunt: primum, scilicet, mortificationem parum, aut nil curantes: inde fit vt pauci, quos verè spirituales dicere possis, inueniantur, quamuis plurimi sint, qui spiritualibus exercitijs perseveranter insistant.

§. III.

Contemplationis gradus septem.
i. Inuisionis.
II. 39. 9.
Matt. 11. 22.
Desideria.
Ioan. 14. 6.
Satietas.
4. Ebrietas.
3. Securitas.

Vertinus assignat septem gradus, quibus possumus ad contemplationem, vniuiumque amorem ascendere, qui sunt, gustus, desideria, satietas, ebrietas, securitas, tranquillitas, septimi vero nomen soli Deo innotescere dicit. Primus ergo meritò vocatur gustus, quod in gustuum mutatione consistat: peccatoribus enim qui carnales tantum mouere gustus, dicitur: *Gustate, & videte, quam suauis est Dominus*, immutata gustus, neq; existimetis celestes sapores aliunde, quam à Deo pronenire posse. Ideo Dominus incipientibus solet spiritus consolationes impertiri, quod sciat infirmam ac fragilem animam vix posse, nisi præuio gustu, ad diuina euolare. Anima in hoc primo gradu vacet compunctionibus, macerationibus, meditationibus quatuor vitæ nouissimorum, ac passionis Christi: præsertim mortificationibus ac eradicationibus malorum cogitationum & consuetudinum, vt in Deum liberè transire valeat, quod non sine maximo fit conatu: *Regnum enim celorum vmpactur, & violenti rapiunt illud*, non autem pusillanimes & deliciofi, Secundus, quia diuina, quo plus gustantur, plus appeti solent, idèò gustum consequuntur desideria magis ac magis freudi Deo, cum externarum rerum omnium saporem cum tædio respuat. Ex his desiderijs suboritur studium non solum meditandi, sed etiam Christi vitam imitandi, & ardor per illum incedendi, qui dixit, *Ego sum via*. Passus autem quibus debet incedere, hi sunt: humilitas, mansuetudo, patientia, charitas, oratio, eius crux, & labores. Tertius, satietas, quando anima eò peruenit, vt quæ mundana sunt, abominetur, & intimè oderit, mox enim quiescit anima, & solo diuino amore satiatur, renamque ipsa experitur, nullibi posse, nisi in Deo plenè satiari. Quartus, ebrietas, quæ est quadam extasis, & mentalis excessus, ex prædicta diuini amoris satietate procedens, quæ nullarum imaginationum aut phantasmatum aqua misceatur, à quibus difficillimè abstrahimur, nisi Dominus ipse manu ducat animam, atque eam in secretum suum cubiculum (id est in se) intronitrat, & recipiat, sensibus foras dimissis, & eorum muneribus suspensus. Quintus, securitas timorem excludens: gustata enim diuinæ cha-

Granat. Opus. spiritual.

ritatis perfectione, manet anima omninò renunciatâ, & resignata in diuinum beneplacitum, ita vt gehennam ferre perpetuò parata sit, si Deo sic placitū esse intelligat. Experitur insuper in seipsa quoddam strictissimum diuinæ amicitie vinculum ad eò firmum, vt separari nunquam ab eo se posse existimet. Sextus, Tranquillitas, scilicet, tanta pacis & iubilationis vbertas, vt anima quasi in silentio & somno supra pectus Domini recumbens, viuere credatur.

DVLCEB TUCCELLÆ EX D. BERNAR.
in varijs locis collecta.
CAPVT XVI.

Bernardus trigesimo secundo sermone super Cant. Verbum (inquit) quoddam visitat animas, tanquam medicus afferens vnguenta, & remedia salutaria, scilicet, minus perfectas. Alias visitat, tanquam sponsus osculans, & amplectens, id est, suauissime interius astringens, ineffabili vniuium amoris dulcedine, & splendore, scilicet, eas quæ perfectiores existunt. Sentiant enim hæc in ipso sponsi amplexu, se totas sancti amoris suauitate deliniri, id tam modico temporis spatio. Non tamen quamuis animam huiusmodi amplexatur sponsus, scilicet transeunt: sed eam duntaxat, quam ingens deuotio, vehementis desiderium, & prædulcis affectio sponsam apertè probat. Ad eam enim animam quæ non ita sit affecta, sed actuum suorum recordatione solum compuncta, non tanquam sponsus, sed tanquam medicus, salutaria vulneribus remedia adhibens, in oleo, & vnguentis, non in osculo & amplexibus accedit. Osculis & amplexibus sponsi, sola illa anima fruetur, quæ multis vigilijs, & precibus, multo labore, & lacrymarum umbre sponsum quæserit: & licet inuentus, subito, dum tenere te existimas, elabitur: si rursum lacrymis & precibus occurras, facile comprehendi patitur: nec tamen diu retinori vult, sed subito quasi è manibus euolat: tu tamen fletibus instas, reditum eius certissimè expectans. Illud credas velim, nunquam ad te rediturum, nisi toto mortis studio discedens requiratur. Denique in hoc corpore potest esse de sponsi præsentia frequens lætitia, non tamen copia: nam et si visitatio mentem lætificat, absentiæ vicissitudo molestiam secum solet afferre. De aduentu quo Dominus quasi medicus accedit, sibi loquitur. An non sæpenumerò id orantes experimur, qui nostris adhuc quotidie excessibus tentamur, præsentibus, mordemur præteritis? A quanta me amaritudine mentis adueniens, lesi bone, liberasti? Quoties post anxios fletus, post innarrabiles gemitus, & singultus, fauciam conscientiam meam misericordie vnctione fouisti, & lætitiæ oleo perfudisti? Quoties me oratio, quem propè desperantem susceperat, exultantem reddidit, & de venia præsumentem? Qui similiter afficiuntur, eccè hi sciunt, quod verè medicus sit Dominus Iesus: qui verò experti non sunt, eidem dicenti credant: *Spiritus Domini super me, & vixit me, vt mederer contritis corde*. In eodem sermone sic scribit, *D. Bern.* Omnis bona cogitatio a Deo immittitur, & ab ipsius gratia provenit, nulla enim eartum dici potest cordis nostri proles: cordis namque nostri proles sola illa est, de qua dicit Dominus Matth. 15. *De corde exeunt homicidia, adulteria, furta, & similia*. Præter autem cogitationes à dæmone, vel eius fomite nascuntur, nec vnde hæc, vel illæ sint, cognoscere possumus, nisi peculiari Dei gratia illuminemur. Quotiescumque igitur bona cogitamus, nil aliud facimus quam Dominum ad cor nostrum loquentem audire. Felix (ait) quippe mens iure habebitur, cui indiuiduū Verbum vbique se comitem præbet, & socium, quæ

Tranquillitas.

Anima dupliciter à Deo visitatur.

II. 61.

Cogitatio bona à Deo est.

Matt. 15. 19

Eccc 2

illius

Prou. 12. 21.

Cant. 1. 8.

Anima ab v
nitio amore
vacidum
fatus peri
cul. fiffima

1. Par. 26. 18.

2. Sal. 48. 21.

Luc. 12. 47.

Notitia dua
qua amplitu
da et qua ig
norantia fu
gienda.
Humilitas
duplex.

illius indefinenter suauitate oblectata, à carnis molestij sese vendicat, omni hora tepus redimés à diebus malis nò lassabitur, nò molestabitur, q Scriptura testatur, dicens: Non contristabit iustis, qui quid est acciderit. Idem Ser. 34. ibi. Si ignoras re, egredere, &c. Verba Sponsi ad Sponsam, id est, nisi in profunda humilitate te continueris, & qua sis, & qua feceris, plenè cognoueris, egredere à facie mea, & domo mea. Quibus verbis irati domini vti solent aduersus improbos seruos, id est, egredere de spiritu ad carnem, de bonis animi ad secularia desideria, de interna mentis requie ad mundi strepitum, & exteriorum cogitationum tumultum. Quæ enim anima semel à Domino didicit ad seipsam intrare & in intimis suis sponsi præsentiam expetere, & faciem eius semper querere (nam cum Deus ipse spiritus sit, oportet Deum quærentes, in spiritu, & non secundum carnem ambulare) hæc inquam anima, nec ipsius gehennæ tormenta ad tempus experiri, grauius ac horribilius duceret, quam post spiritualis studij degustatam dulcedinem, denuò ad carnis illecebras vel potiùs molestias remeare, & sensuum inexplebilem repetere suauitatem. Dicam ergo verè, nil esse magis timendum illi, qui semel diuinum hoc beneficium acceperit, quam nè gratia solutus, ad carnis consolationes denuò regredi opus habeat, & carnalium iterum sensuum perferre tumultus. Quapropter terribilis hæc comminatio habenda est: *Egredere de sanctuario meo*, id est, de corde tuo, vbi dulcissima contemplationis quiete potiebaris, & quasi vna ex secularibus pasce hædos tuos, id est, pascendis & oblectandis carnis tuæ sensibus immorare. Væ animæ, quæ cum in croceis nutritur, amplexata est stercore, serua facta carnis, & satisfaciens ventri, versa est denique in pecus seu iumentum: cui meritò dicitur, Abipost greges fodalium tuorum, cum brutorum officium, hoc est, seruire sensibus, potiùs elegeris. *Homo enim cum in honore esset, non intellexit, ideo comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis*, nil aliud quam terrenis bonis & corporeis voluptatibus perfrui curans. Ideo ipsæ bestia dicuntur focia eius animæ, & meritò abire iu- betur post brutorum gregem, non cum grege: deterior enim est illius conditio, quam brutorum, nam ligatis manibus & pedibus, in tenebras projicietur exteriores, quòd brutis non accidit: atque etiam in hoc seculo brutis meritò posthabenda, cum ratione vigeat, nec tamen ratione viuat, Indigestus cibus, & qui non absolute concoctus est, noxios gignere solet humores, corpus non nutrit, sed potiùs corrumpit: sic etiam multa & varia eruditio stoma, ho animæ (quæ memoria est) ingesta, nisi decocta sit charitatis igne, ac deinde digesta, & per artus animæ transfusa, id est mores & actus, tormenta, dolores conscientia, ac inflationes generare solet. Nam quoties in mentem venerit illud, *Seruus nesciens domini sui placenti, & non faciens, plagis vapulabit multis*, meminit se poteris, quo studio sensus tuos custodire debeas. Bernard. *serm. 36. super Cant.* Spes non confundit, quia charitas certitudinem infundit, illa enim est, quæ plenè testatur, nos filios Dei esse, simul & hæredes. *Serm. 37. ibi.* Apprehende duas notitias, tuge bonas ignorantias. Notitia tui, timorem Dei gignit: notitia Dei, amorem ipsius Dei producit: ignorantia tui gignit superbiam, quæ initium est omnis peccati ignorantia Dei gignit desperationem, quæ omnis malitiæ est consummatio. *Bern. serm. 42. super Cantica* scribit duplicem esse humilitatem, scilicet, intellectus, & affectus. Prima est, quando aliquis se ipsum discutit, ab ipsa veritate compulsus sibi ipsum proprio iudicio vilescit, & iudicat se omnium pessimum, dignumque qui ab omnibus conculce-

tur. Secunda est, quando affectio concordat illi iudicio, & ita illi afficitur, vt talis ab omnibus velit haberi, & iudicari, qualem ipse se iudicat. Dicit etiam secundam humilitatem solum in Christo fuisse (prima enim esse non potuit) ideo se dixit humilem corde & affectu. In nobis autem vtraque debet esse, nã prima absque secunda falsa est & dolosa, nec à charitate proueniens: & meritò fraudulentus ille dicitur, qui aliter vult exterius censerì, quam se habet interius: sic enim dolose agit in conspectu Domini, vt inueniatur iniquitas eius ad odium. Poterit item meritò dici fallax, cum varijs ponderibus in officina sua vtatur, quibusdam expetens externè ponderari, cum alijs se internè solus expendat: interius enim veritatis trutina examinatus, & pretij vilissimi se inueniens, exterius in oculis hominum maioris se vult aestimari. Sola igitur secunda humilitas virtus est, solius charitatis filia, nec eam assequi poterit, nisi qui se tota mente etiam inferioribus inclinauerit, & subiecerit. De hac dicit Sponsa: *Nardus mea dedit* Cant. 1. *odorem suum.* Prima enim nequit spargere odorem suum. Bernard. *epist. 253. ad Abbatem Garinum.* Indefessum proficiendi studium, iugis conatus ad perfectionem reputatur: studere perfectioni, est esse perfectum, ac proinde nolle proficere, deficere est. Absit vt aliquis dicat, nec melior cupio fieri, nec parari fieri peior: viuere libet, vt hæcenus vixi, & in hac vitæ conditione manere placet: hoc enim fieri nequit, cum cursus vita sit, in qua omnes ad brauii currimus, quod est Christus, in qua omnes ad brauii currere, & si quando proficere desinis, à cursu cessas: non currere incipiens, deficere cepisti: inde inferitur, nolle proficere, nil aliud esse, quam velle deficere. Vnde in scala Iacob omnes ascendebant, aut descendebant: & Apost. *ad Philip. 3.* se perfectum negans, fateretur se proficere. Ibi dicit: Semper in robulto & vegeto corpore animum molliorem & tepidiorem iacere, & rursus in corpore debili & infirmo fortio- rem vigere spiritum. Bernard. *ser. 47. super Cant.* Post bonum opus securus in contemplatione dormit. Et tanto quisque confidentius sublimia intuetur, & inuestigare aggreditur, quo magis sibi conficius est, se non propria amore quietis, charitatis operibus defuisse. Ibi etiam scribit, in libro Canticorum passim hoc inueniri, nempe Sponsam semper appetere quietem contemplationis, ab Sponso verò incitari ad actionis laborem. Vnde dicente illa, *Liliulus noster floridus est*, ac proinde Sponsam ad contemplationis quietem inuitante, ipse responderet: *Egredes campi*, eam suo exemplo ad laboris exercitium excitans, ad certamina aduersus Dei hostes in huius mundi campo suscipienda. Quasi dicat, qui me diligit, mecum & iuxta me descendat in aciem, non recuset mecum & pro me inire certamen, vt dicere possit, *Bonum certamen certavi.* Et supra dicente Sponsa: *Indica mihi vbi pascas, & cubes in meridie.* respondet Sponsus: *Equitatus meo assimilauit, &c.* id est, exercitui militari fortissimo, non solum aduersus carnis & mundi illecebras, sed etiam contra Principes, & harum potestates tenebrarum. Dixit etiam Sponsus, se *lilium conuallium*, id est, humilium coronam, vnde scriptum est: *Iustus germinabit sicut lilium*, iustus, id est humilis, Dominus sese offe- rit, à Ioanne in Iordane baptizandus dixit, totam iustitiam perfectionem in humilitate consistere. Et quoniam in die illa iudicij humiles exaltabuntur, & superbi humiliabuntur: ideo scriptum est: *omnis uallis implebitur, & omnis mons & collis humiliabitur.* Eodem sermone 47. i. ta inquit. Strenuè & reuerenter diuinis laudibus insistamus necesse est, non somnolenti, non oscitantes, non uocibus parcentes, non dimi-

Matt. 23.

Nolle proficere, deficere est.

Contemplationis actionis iungendam. Cant. 1. 6.

Cant. 2. 1.

2. Tim. 4. 7.

Cant. 1. 7.

Cant. 1. 1.

Osee. 14. 6.

Luc. 14. 4. 4.

Luc. 14. 5.

Anima quomodo lilium inter spinas

dimidia verba præcedentes, non integra transilientes, nil aliud cogitantes. Sermo 48. Anima sancta in hoc mundo efficitur lilium inter spinas, id est, inter tentationum, tumultus & tribulationum aculeos, quæ cum his circumseptæ sit, tanquam lilium spinis undique pungentibus, videre poterit, quanta sollicitudine debeat custodire. Non enim vel leuissimam spinæ puncturam pati potest floris teneritudo, sed quavis modica punctura perforatur: ideo monemur, ut cum timore & tremore salutis nostræ inuigilemus. Totus hic mundus tribulis scætet & spinis, quæ in terra, in aère, in carne tua sunt: spina enim est falsus frater, spina vicinus malus, & inter hæc absque læsione versari, non virtutis tuæ, sed diuinæ potentia est. Ipse enim dicit: *Confidite, ego vici mundum.*

Ioan. 16. 33.

Cant. 1. 13.

Cant. 2. 4.

Psal. 38. 4.

Duo contemplationis excessus qui.

Cant. 2. 4. Zelo iungen- da discretio.

Inter sentire & consentire differentia

mine dignum est in te. Ecclesia languens Sponsa amore (sanctos intellige pastores) dicit, *Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore languo.* Non enim aliter testatur posse ferre interrupta contemplationis molestiam, & dilecti Sponsi absentiam, quam si tunc temporis animas lucrari queat: ideo dicit, *Confortate me floribus,* id est, denuò conuersi, seu recens spiritualem vitam incipientibus, & *malis,* id est, iam in eo proficientibus. Bern. *serm. 51.* Quod si per Sponsam quamlibet singularem animam intelligamus, per flores fidem, pro fructibus bona opera accipiamus necesse est, ex bonis enim operibus in fide non ficta plantatis, consolationem comparat mens interna assueta quieti, quoties sibi lux contemplationis subtrahitur: nam quandoquæq; à contemplationis fruitione deciderit, ad vitam actiuam se debet recipere. Langor ille (inquit) est quoddam impatientis desiderij rædium, quo necesse est affici vehementer animam amantis quem diligit absentia: dumque expectatione pendet, quamlibet festinationem, moram iudicat, & ideo interim postulat fructibus, id est, odoribus fidei, ac bonorum operum confortari. In libro de diligendo Deo, aliter idem Bernard. prædicta verba exponit: vbi per flores & mala, mysteria humanitatis Christi intelligit, quorum consideratione mirifice excitatur anima ad diuinæ bonitatis contemplationem, quoties ob carnis infirmitatem & exilium languet, id est, à seruida Deitatis contemplatione tepescit. Idem *in eodem serm.* Quando anima spei modicum, timoris verò plurimum habet, quiete & pace interna frui nequit, cum inter præmij spem, & supplicij timorem fluctuet, idque maxime si timore abundantius crucietur. Nam cum timor pœnam habeat sociam, dicere non potest: *In pace in idipsum dormiam,* & *re- quiescam:* quod non in pace singulariter constituta fit: ita paulatim gratiæ incremento ceperit timor desicere, spes verò proficere, & charitas totis viribus in spe adiutorium exurgens, foras timorem expellat, nonne hæc anima singulariter in spe constituta videbitur, ac proinde in pace & in idipsum dormire iam & requiescere? Anima sic affecta, iubilans dicere poterit: *Lana eras sub capite meo:* per lauam gehennæ comminatio intelligitur; cuius timorem cum anima amore vincit, non super caput, vt in imperfectis fieri solet, sed sub capite habet lauam Sponsi: & *dextera illius amplexabitur me.* Dextera Sponsi est promissio certissima præmiorum, iuxta illud: *Delectationes in dextera tua usque in finem:* quorum spe Sponsa singulariter munita, prædicta loquitur. Vnde quidam Sanctus dicere solitus erat, iam non timeo, sed amo. Idem *serm. 52.* Dormiens ergo Sponsa in hac firma spe, & dulcissimo contemplationis immersa somno, filias Hierusalem, id est, infirmas animas, quæ proficendi spe adherent Sponsæ, monet ne eam à somno excitent, donec ipsa velit. O mira Dei bonitas, quæ contemplantis animam in sinu suo quiescere permittit, ibique eam ab instantibus curis tuerur, & à negotiorum & actionum molestijs protegit, quæ sæpe ad eam ipsæ adolescentula importunè solent afferre. Operatur enim hoc dulcissima Dei dignatio, vt sanctam animam etiam quam plurimis vitæ actiue laboribus iure officij implicatam, aliquando à sensibus ita suspendat, ita amplectatur, ita in sinu foueat, vt non permittat illam terrenis molestijs, aut vllis phantasmatum negotijs perturbari, ita vt illa silentij hora dicere valeat: *Anima mea sicut passer erepta est de laqueo venantium.* Quid tunc formidabitur luxuria, vbi nec vitæ sentitur? Excedente quippè anima à vitæ sensibus, necesse est, vt nulla sensus tentatio sentiat. *Quis dabit mihi pennas sicut columbae.* Vti

Cant. 2. 5.

Psal. 4. 9.

Cant. 2. 6.

Psal. 15. 11.

Psal. 123. 7.

Pfal. 54. 7.

nam hac morte ego frequenter eadam, vt euadam laqueos mortis, libidinis motus non sentiam, tumultus ira & impatientiae, solitudinum angores, curarum molestias negligam. Moriatur anima mea morte iustorum: optima mors illa est, quae vitam non aufert, sed commutat in melius. Vtina anima mea (si ita fieri possit) Angelorum morte moriatur, vt praesenti excedens memoria, rerum se inferiorum, corporearumque non modò cupiditatibus, sed etiam similitudinibus exuat: is namque excessus aut solum, aut maximè contemplatio dicitur: dum enim viuitur, rerum externarum cupiditatibus non teneri, humanae virtutis est; corporum verò similitudinibus speculatione mentis non inuolui, Angelicae puritatis habetur. Vtrumque tamen diuini muneris est, vtrumque enim te ipsum excedere est & transcendere, sed procul vnum proprius est alteri.

Pfal. 148.

Beatus qui dicere potuit: *Ecce elongauit fugiens, & mansit in solitudine.* Si concupiscentias carnis vicisti, iam separatus es, sed nondum elongatus, nisi etiam irruentia vniuersae phantasmata corporearum similitudinum transiolare mentis puritate praualeas. Hucusque noli tibi requiem polliceri: falleris si citra quietis locum solitudinis secretum, serenum lumen, & pacis habitaculum inuenire posse confidis. In hac ergo excessus quiete erat Sponsa, quando prohiber, ne adolescentula illam excitent, eas adiuuans per capreas & camporum certuos, id est, per sanctas animas à corporis mole exutas, quae ob visus acumen, & saltus celeritatem in contemplatione, bestijs illis assimilantur, quarum collegio anima pura & contemplationi intenta sociatur, ne facilliter cuiusuis negotij temporalis causa eam à iucundissimo collegio deturbent: donec ipsa velit: nam in arbitrio sanctorum pastorum est, quando sibi, & quando animarum sibi commillarum cura vacare debeant: id eò monet, ne donec ipsa velit, excitetur.

Bernard. *serm. 54 super Cant. locum,* animae, quae superbiae, vel occulta alicuius arrogantiae causa admirandam gratiam deuotionis amittit, sic deplorat. Heu quia aliqua superbia in me inuenta est, Dominus declinavit in ira à seruo suo: hinc ista sterilitas animae, & deuotionis inopia, quam patior: exaruit enim cor meum, & coagulatum est sicut lac, factum est sicut terra sine aqua. Non compungi ad lacrymas queo, non sapit psalmus, non delectat orare, orationes solitas non inuenio. Vbi illa spiritus inebriatio? Vbi mentis serenitas & pax? Vbi gaudium in Spiritu sancto? Ad vigilias sum somnolentus, ad iram praecipuus, lingua & gula indulgentior, & segnior, & ad praedicationem obtusior. Heu quem me alium putem, quam vnum de montibus Gelboe, quem praerit Dominus in ira & indignatione sua. Fons sapientiae suo rore & pluuia omnes montes in circuitu visitat, à me autem transit. Nam vnum ex fratribus singularis video abstinentiae, alium admiranda patientiae, humilitatis, mansuetudinis, illum contemplationi vacantem in mentis excessu saepe rapi. Quare filioli manere assidue in Domini timore, suspectum semper sit vobis arrogantiae crimen: nil enim tam efficax coram Deo ad gratiam promerendam, retinendam, & recuperandam reperire potui, quam si omni temporis articulo, coram Deo non altum sapere, sed timere inueniatis. Beatus ille vir qui semper timet (& quamuis de gratia gratum faciente hoc praedicetur, tamen ipse hoc loco de feruoris & deuotionis gratia praecipue loquitur) time igitur, licet gratia deuotionis arideat: paueto, etiam cum dento reuertatur, & hoc dicitur semper esse in sollicito timore: succedunt enim vicissim sibi in animo tres isti timores, nempe cum adest gratia, time ne non dignè opereris, iuxta illud: *Videte ne*

in vacuum Dei gratiam recipiatis. Nam negligere donum donantis contemptum praese fert, & acceptum munus non grate expendere, intolerabilem superbiam significat: & cum adest gratia multo cum animo periculo occultissimum arrogantiae vitium, quasi leo in spelunca sua insidiari solet, quae vtevis gratiam meritis adscribas, monere non desinit. Cum autem recedit gratia, multo magis timendum est, quasi ea subtrahatur, in cadendi periculo maneat. Time ergo, & contremisce, DEO tibi, vt sentis, irato, time quòd à custodia tua fideliculus, nec dubites superbiae vitium, etiam si non appareat, in causa fuisse, atque etiam si nullius noxae tibi conscius videre: nouit namque Dominus, quae tu nescis, & ipse est, qui indicat? *Non enim, qui se ipsum commendat, ille probatus est, sed quem Deus commendat.* Nunquid commendat te Dominus, cum gratia priuat? Nunquid qui humilibus gratiam solet impertiri, humiliatis datam auferret? Vnde fit vt semper superbiae gratiae priuationis causa existat. Fieri tamen potest, vt alicui gratia subtrahatur, non praesentis superbiae causa, sed ne ex aduentu gratiae superbiae contingat: denique semper superbia subtrahatur gratiae causa merito habebitur. Quòd si gratia auulsa redierit, multo plus timendum est, iuxta illud: *Ecce iam sanus factus es, vade, & noli amare peccare, ne deterius tibi aliquid contingat.* Attende, peius esse recidere, quam cadere, quòd enim ita te inualecente periculo, inualescat & metus necesse est: nam si habueris hos tres timores, dicitur de te plene. *Repleuit eum spiritus timoris Domini:* hi enim tres timores filiales sunt & casti, quòd charitate veniente non pereant, sed illius aduentu dulcorem & augmentum recipiant. Felix Paulus, qui vno duntaxat mortalis corporis pariete à CHRISTO distabat, & merito cum Sponsa dicere poterat: *En ipse stans post parietem nostrum,* ac proinde ardentissime dissolui, & esse cum CHRISTO appetebat. Ego autem, qui peccator sum, dissolui non cupio, sed à corpore exire formido, quia *mors peccatorum pessima:* contremisco in ipso portus ingressu, dum propè adesse Christum non confido, qui abentem excipiat, multos enim parietes intermedios addidi, qui me Christo appropinquare prohibent, & ideo cum exiero, timeo potius in rugientes paratos ad escam incidere, quam Christo appropinquare fidenter sperem. Bernard. *ser. 56. ab.* Sponsus stans post parietem carnis dilectae suae, diligenter prospicit per tenebras & cancellos quid anima intus agat, quid cogitet, quid desideret, abundat enim dilectae suae zelo: quare expedit, vt illa diligentissime se custodiat, ne forte in aliqua minus decenter operatione occupata comprehendatur. Expendito etiam nullam sponsi obseruationem animam sanctam subterfugere, sed optimè intelligere, quoties ipse per cancellos & tenebras prospiciat. Diligenter etiam obseruat per singula temporis momenta aduentum spirituales Sponsi, vt cum primum ianuam pulsauerit, accurrens illum introducat: quare meretur ab Sponso veniente audire: *Surge, propera amica mea.* Nunquam ignorat tempus visitationis suae, dissimilis certe illis qui cum faciem caeli diiudicare nouerint, aduentum Domini omnino nesciant. Verè visitat te Sponsus, quoties verè de peccato compungeris, quando à vel eius amore, deuotione, feruens inardescas: & sequefiam puram & tranquillam conscientiam sequatur subita quadam & insolita mentis latitudo, vel quadam luminis infusio ad plenam scripturarum & mysteriorum intelligentiam, Bernard. *serm. 57.* in fine huius sermonis ita scribit. Viam virtutis incipientes, hac visitatione nondum digni sunt, quae est in amo-

Planctus anima ob amissam deuotionem.
Pfal. 118. 70.
Pfal. 142. 8.

Timoris Domini commendatio.

Gratia praesente & absente timenda.

2. Cor. 6.

2. Cor. 10. 11.

1. Ioan. 2. 16.

Cant. 5.

Pfal. 1. 21.

Pfal. 33. 21.

Cant. 2. 16.

13.

Animus

quando à

Sponsi visitat.

1811.

amoris dulcedine & cordis latitudine, sed sunt quasi vulnerati dormientes, in sepulchris, presci lapidis pondere, timore diuini iudicij, donec proficientes, huius timoris sublato pondere, tanquam mole prementis lapidis liberi in spem veniæ respirare valeant. Ibi. ferm. 8. Cura (inquit) non semel, sed sæpe putare animam tuam vineam, quia putata reptillulat, imò si fieri possit, semper: semper enim, nisi dissimulas, quid putari oporteat, inuenies, quantumlibet in hoc corpore manens profeceris. Erras, si vitia tua emortua putas, & non suppressa: velis, nolis, intrâ fines tuos habitat lebusus, premi potest, non exterminari. Vnum in tanto discrimine presentissimum est remedium, diligenter obseruare, vt mox cum renascentium capita emerferint, prompta feruicitate succidantur. Nequit virtus cum vitis pariter crescere, quare vt illa vigeat, hæc crescere non patiamur. Demus ergo operam, purificationi, puteur cupiditas, vt virtus crescere & roborari valeat. *Iam hyems* (inquit) in vobis *transit* ô fratres, saltem in pluribus ex nobis, id est, timor ille feruilis, qui non est in charitate, qui licet omnes ad sapientiam incitet, neminem tamen consurgat, sed superueniens charitas retundit illum velut æstas hyemem. *Æstas enim charitas est, quæ aduentu suo omnem hyemalem imbrem, id est omnem anxietatis lacrymam, quam peccati amara recordatio & amor iudicij antea extorquebat, omnino efficit, & largissimè effundit dulciorem pluuiam, id est, suauissimas charitatis lacrymas. Habet namque æstas pluuias proprias, suaves, & vberes: quippe charitas, sed ex amore, non ex merore. flet dilecti desiderio, flet cum flentibus. Incumbit igitur purificationi: vias nostras & studia nostra scrutemur (T. v. c. 2. 3.) & in ea se quilibet profecisse iudicet, non cum non inueniat quod reprehendat, sed cum quod inuenit, reprehenderit. tunc te non frustra scrutatus es, si rursum opus esse seruumio aduertisti, & toties te non fessellit inquisitio tua, quoties eam iterandam censuisti: si autem hæc cum opus est, facis, semper te facere credito. Hæc ille.*

EX GERSONE, TRACTATU DE
Discretione Exercentium.

CAPVT XVII.

In tractatu Gerson ita deuotis personis consilium: Consilium hoc vobis do, vt deuotus homo si omnino mensuram in cibo & potu seruare nequeat, nutriat potius corpus suum in aliquo excessu, quam sibi subtrahat nimis eum defectu. Ratio in promptu est, quod corpori per nimiam abstinentiam læso vix mederi valeamus, quando autem exceditur, facile succurritur vna, aut duabus abstinentijs. Attende, Gersonem non de carnalibus, sed de deuotis loqui. Ibi. Fratres, quibus contemplationis, aut deuotionis gratiam allequi licuit, nullo modo iudicent, aut contemnunt fratres exterioribus occupatos, tanquam indenotos: fieri enim potest, vt plus hi Deo complacent proximorum charitate & obedientia: imò sibi ipsis accuratè debent inuigilare, cū quiescant, & veluti domini recumbant, officiales autem tanquam serui ministrant illis, in multo labore & fagitatione. Vnde timere merito debent, ne suarum spiritualium exercitationum fructum ipsi non percipiant, sed potius ad ministrantes perueniat, qui illorum causa temporalibus officijs detenti, contemplationis gratiam nequeunt degustare. Iustus enim iudex est Dominus. Ibi. Persona deuotioni dedita, nullam singularitatis notam præ alijs debet ostendere in exterioribus, est enim euiden-

tissimum hypocritis ac superbiæ signum, sed studeat in publico fratribus suis similis esse, idque tamen absque peccato. Ibi. Cauendum est, nequis inordinato Dominum offendendi timore angatur, inde enim oriri solent scrupuli, pusillanimitates, desperationes. Timor certe cadendi, facit casum. Nam quæ admodum quilibet homo securè transiret ligno quamuis angusto in solo existenti, quod si tamen in alto esset, aut super profundam foueam, quamuis altius esset, non absque maximo cadendi periculo transire posset, quod imaginatio casum faciat, & iuxta Physicorum sententiam, in magno timore totus sanguis ad cor iuuandum conuegit, quapropter cetera membra viribus destituuntur, & idè cadat necesse est: ita etiam timor ille inordinatus, & pusillanimitas procul expellenda sunt. In locis etiam tenebrosis ad timorem incitatur, ex nimio metu phantastico, videtur enim sæpe tetras imagines aspiciere, sibilationes, & horribiles voces audire, cum in re tamen nil sit. Remedium ergo pro pauidis, & natura timidis efficax est, ad contraria se conuertere eorum, quæ timorem inducunt, scilicet, ad consolatoria, contraria enim contrarijs curantur. Idè demones conquesti sunt de monacho quodam eos confundente, nam cum ipsi eum vellent extollere, ipse se deprimebat: cum autem vellent illum deprimere, ipse se extollebat, & in spem erigebat. Immoderatus timor, & pusillanimitas, & animi abiectione sæpe efficiunt, vt homo existimet se peccasse, aut alicuius concupiscentiæ, iræ, inuidiæ tentationi assensisse, cum tamen re ipsa non consenserit. Nam quando ratio reluctatur, & ab illa pestifera impugnatione liberari nititur, non peccasse dicitur, non enim illud agit, sed patitur: imò quo maior impugnatione, eo pretiosior corona comparatur, licet aliqua venialia durante pugna commiserit. Vt enim dicit Gerson in tractatu de remedijs contra pusillanimitatē. Si quis in tērationis conflictu aliqua committat venialia, tamè pro pugna contra vitia, & labore pro virtutibus suscepto, non parum conciliat meriti, adeo vt poena ipsa quam resistens patitur, deleat proculdubio poenam venialibus debitam. Non ergo tentationis sensus, sed consensus culpatur. Idem in dicto tractatu de remedijs contra pusillanimitatē dicit: Sæpe euenire solet, vt aridus ac omnino spiritali consolatione vacuus, plus mereatur quam si deuotione & spiritali consolatione fueretur: nam ille seipsum vilificat, & corde licet frigido facit quod in se est toto animi affectu studens deuotionis gratiam adipisci. Er licet leuis transeat & dissimulet, magis ac magis clamat, instat cæci iuxta viam sedentis instantissimè ab eo lumen gratiæ & consolationis postulat. Tunc temporis quamuis malarum cogitationum turba irruat, & ad tacendum impellat, tamen ipse magis ac altiori voce clamat, donec lumen exoptatum accipiat, idque tunc tanto labore adeptum maioris meriti habetur, quam si illud absque vilo certamine possideret. Vnde Bernard. exponens illud: *Delectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui*: Non est (inquit) hoc intelligendum de affectu, sed de exercitio: ille enim satis bene hæc imple- re dicitur, qui ad delectationem venire nititur, qui quamuis non pertingat vt delectetur, tamen quantum in se est, illud ipsum agit, quod ille, cui delectationem percipere licuit. Sunt quidam, qui totum penè tempus in eo expendunt, vt spiritalibus consolationibus potiantur, ac ob id exercitationes alias vt iliores, & fortasse Deo gratiores omittunt, vel ad quæ forsân ex obedientia tenentur, quæ si vbi assueti sunt, lecturi & quieti manent, quasi plenè minus absoluerint. Hæc tunc licentiam vsurpant vagandi ad impertinentia, non attendentes miseri accepta

Ecce 4 conso-

Vitia nra-
quam in
homine em-
runtur.

Cant. 2. 11

Æstas chari-
tatis assimila-
tur.

Scrupuli &
pusillanimita-
tes unde
originem su-
mant.

Scrupulorum
remedium.

Gersoni

Marc. 10. 47

Psal. 36. 4.
Sicut modo
quis in Do-
mino delecta-
tur.

Contemplati-
onis gratia
assequutus
non debet a-
lium contem-
nere qui eam
non habet.

consolationem potius gratiam gratis datam dicendam, quam pro merito reputandam esse, multumque ab eo cui plura donata sint, exigere debere item eam consolationem posse diu permanere cum peccatis, & proprijs affectionibus: quibus etiam aliquando accidit, ut perceptam dulcedinis gratiam quasi nihili pendentes, abiciant, & abiectam postea velint recuperare, quasi Dominum semper paratum esse ad illius gratiae exhibitionem oporteat. Item. Cum DEVS nisi in tranquilla conscientia habitare sit solitus (*in pace enim factus est locus eius*) fugienda est nimia conscientiae scrupulositas, qualis illorum est, qui cum absque actuali intentione ab euagatione surrepta (& non ex spontanea aut quasi spontanea) horam recitant aut psalmum, iterum atque iterum resumere non cessant, atque id sepe magis insipide & negligentius, quam prius faciunt: ite illorum qui nulla confessione quiescunt, qui que summopere fatigantur, ut venialia omnia sigillatim dicant, quasi arbitrentur se potius ex iustitia sua quam Dei miseratione saluandos. Idem ibi dicit: Quando aliquis ex confessionis frequentatione magis inquietus quam tranquillus fiat, optime faciet, si ab ea cesset frequentia (dummodo à peccato mortali liber exiltat) nihilominus tamen fiducialiter & humiliter superiorum & senum consilio vsus procedat. Ibi etiam inquit, quosdam esse adeo arcte conscientiae, ut quo magis eam confessione purificare nituntur, eo amplius inde quasi fedantur, propter plura denuo ex frictione pronentia, qua tamen ut plurimum parui, aut nullius momenti sunt. Horum conscientia non melius robotatur, quam si eam in pace & quiete dimittas, ut solum lacrymarum imbregitur, quod si fiat, dono gratiae solidantur. Oportet etiam scrupulosos ex timoratorum & expertorum consilio, sapere contra scrupulos suos agere, ut sic paulatim assuescant non timere: veluti adiuuatores longo instructi vsu securi & intrepide super alta tecta gradiuntur, non assueri vero mox de casu tentantur. Sepe etiam daemones scrupulosos ac meticulosos ingerere solet terrores, strepitus, horrores vanos, instar ioculatorum qui inuitatis vestibus horrorem pueris incutiunt, atque instar vrbe obsidentium, qui varijs figmentis & terculationibus obsessis metum incutere conantur: Remedium ad id praesens est haec negligere & irridere, ac insimul cum patre illo dicente loqui: Immunditia tua super te, diabole, qui immundus spiritus es: terrores tuos non timeo quia adhuc Christus vivit, qui protector meus est. Hec Gerson. Ibi etiam scribens monet nos similes esse debere prudentibus pueris, qui volentes metum incutere, fictionibus mira arte deludunt, nec vllis terroribus quos inanes reputant, turbantur: qua ratio optima est ad vincendum blasphemie spiritum.

EGREGIA QVAEDAM DOCUMENTA
collecta, tum ex D. Bernard. tum ex Bonauent. in tractatu meditationum vite Christi.

CAPVT XVIII.

Illud primo animaduertendum est, rectum vitae ordinem exigere, ut vita contemplatiua mediū teneat locum inter binas vitae actiuae partes: nam hoc ordine recte progrediendum est. Primo namque vitiorum & affectionum mortificationi insistendum est, orationi deinde & exercitio virtutum, postea facrarum literarum studio. Secundo quiescendum & in contemplatione quaerenda est mentis solitudo, & soli Deo vacandum est. Tertiò, postquam animus

Quomodo autem vitam contemplatiuam procedendum.

per praedicta duo exercitia, virtutibus & vera est sapientia imbutus, illuminatus & feruidus effectus, ad aliam vitae actiuae partem debet procedere, nempe ad aliorum salutem procurandam, praedicando, scilicet, docendo, & regendo. Hic ergo est ordo rectus, ut actio purgatiua contemplationem praecedat, alio qui preposito vitur ordine, qui ante meritum exigit praemium, & ante laborem cibum postulat. Hec Bernard. *serm. 40. super Cant.* Cum dicat Apostolus: *Qui non laborat non manducet.* Et David: *Amandatus tuus in te exiit.* Hinc conflare poterit, nemini debere contemplationis dulcedinem nisi obedientiae matorum. Appetis tu quidem contemplationis quietem, & beneficis, sed cauendum est ne obliuiscaris prius Sponsi lectum virtutum floribus spargere, aliqui ad fructum, id est, dulcem somnum & suauem contemplationis otium peruenire non poteris. Nam aliter progredi, nil aliud erit quam non exercitatus deliciae otio velle quiescere, & Lix factum ditate neglecta, solis Rachelis amplexibus velle oblectari. Non igitur putes propria quietis amore, sanctae obedientiae actibus, seniorumve traditionibus prauidicium vllatenus faciendum non enim dormiet tecum Sponsus in lectulo tuo, quem sibi pro obedientiae floribus, cicutis ac vrticis inobedientiae sparsisti. Miror (inquit Bernard.) quorundam impudentiam, qui cum inobedientes sint & impatientes, nihilominus tamen audent ad foedum conscientiae suae lectulum omni orationum instantia totius puritatis Dominum inuocare: non enim dabit inobedienti sui copiam tantus obedientiae amator, qui mori quam non obedire maluit. Nec approbat tuae contemplationis inane otium, qui per Prophetam sic loquitur: *Laboratus sum sustinens: signans tepus quo caelo exulans & summa quietis patria operatus est salutem in medio terra.* His enim dicit: *Cum extenderitis manus vestras, auertam oculos meos, & cum multiplicaueritis orationem, non exaudiam.* Quo enim pacto, cum lectus tuus non sit floridus, sed potius foedus, ac putidus, tu ad illum glorie Regem audes inuitare? Si queras, quid te velim facere, dicam. Primo quidem conscientiam tuam ab omni ira iniquitate, disceprationis, murmuris, & liuoris emundes, necesse est: & quidquid in mente immorari cognoscitur, quod aut fratri tuam paci, aut seniorum obedientiae obstat, de cordis habitaculo eliminare festines. Deinde bonorum actuū flores, & laudabilem studiorum, atque virtutum ornamenta tibi cines apponere, qua cum feceris, ad hunc lectum floridum securi Sponsum vocare licebit. Hec Bernard. Quod autem contemplatiua actiua praecedere debeat quoad secundam ipsius actiuae partem, ex Bernard. *sermone 18. super Cantica.* Caue, ne antequam infundaris, tu semiplenus effundere festines, arans contra legem in bouis primogenito, & ouis primogenitum tondens, nimirum vita ac salute, quam alteri donas, te defraudas, dum sana intentione vacuus, inanis vento glorie inflaris, aut terrenae cupiditatis veneno inficieris, & lethali apostemate turgens occumbis. Quamobrem sis sapias, concham te exhibeto, non canalem. Ideo tu frater, cuius factis firma propria salus non dūm est, cui charitas adhuc, aut nulla est, aut adeo tenera, ut cuiusque statui cedat, omni spiritui credat, aut cui tanta est charitas, ut vltra mandatū plusquam te ipsum proximum diligas, & rursus tantilla, ut contra mandatū fauore liquefeat, pauore deficiat, tristitia perturbetur, auaritia contrahatur protrahatur ambitione, suspitionibus, couitijsq; exagitetur, curis expellatur, honoribus timeat, liuore tabescat: tu inquam, in proprijs te eundē intelligens, qua nā dementia aliena curare ambis, aut appetis? Noli nimirum iustus esse, sufficere tibi proximum cui sicut te ipsum diligeres

Psal. 118.

Contemplatiua abique obedientia vltimetur.

Labor. 1. 14.

1. 15.

Contemplatiua volens quid faciendum.

Contemplatiua actiua praecedere debet, quoad secundam actiua partem.

1. Cor. 8. 13. Prudens enim charitas affluere, non effluere confuevit. Vnde Apostolus: Non sic detis, ut alijs sit remissio, vobis autem tribulatio.

Qua comparianda ante quam efficienda. Hæc sunt, quæ prius comparare debes, quam effundere audeas. Primò, Compunctio. Secundò, Deuotio. Tertiò, Penitentia labor. Quartò, Pietatis opus. Quintò, Orationis studium. Sextò, Contemplationis otium. Septimò, Plenitudo dilectionis. Quòd si virtutibus plenus, scientia quoque atque eloquentia adornatus, metu fortè aut segnitie, aut minus discreta humilitate bona verba, quæ multis prodesse possent, inutili ac damnabili tegas silentio, rem

Christi detines, & te illa maledictio tangit: *Maledictum qui frumenta abscondit in populis.* Vnde Bernard. *sermone 57.* dicit, viros sanctos, qui feruido charitatis zelo ex contemplationis otio ad verbum prædicationis descendunt, semper sese arguere, & scrupulis sapissimè cruciari. Nam dum contemplationi insistent, verentur, nè forte plusquam æquum esset, ob prædicationem contemplationis quietem remiserint: inde fit, vt inter operis fructum & contemplationis suauissimum somnum grauiter astutent. Quapropter bonis operibus semper intenti, semper tamen quasi de malis penitentiam agunt, & singulis momentis cum gemitu Domini voluntatem inquirunt. In tanto conflictu vnicum remedium est oratio ac gemitus, quo Deum assidue deprecemur, vt nobis dignetur ostendere, quid, quando, quatenus nos facere velit.

Dicemus igitur aliquid de contemplatione. Si iam, charissime frater, in prima actiue vite parte defudisti, aucter dicere poteris cum Sponia: *Osculetur me osculo oris sui.* iam (ait Bernard. *sermone 9. super Cantica.*) ex Sponia gratia, multis annis sobriè castèque viuo, lectioni insisto, resisto vitijs, orationi incumbo, frequenter contra tentationes vigilo, recogito annos meos in amaritudine animæ meæ, sine querela arbitror, quantum in me est, fratribus conuincere. Nam (vt ipse dicit in *sermone Apostolorum Petri & Pauli*) in communi stude amare, & amari, blandum te & affabilem exhibere, ferre non solum patienter, sed etiam libenter fratrum tuorum infirmitates, tam morum, quam corporum superioribus tuis subditus esto: aliena ne cupias, te potius & tua dato, denique in sudore vultus tui panem comedas oportet. Cæterum hæc omnia de consuetudine constant, de dulcedine nihil, mandata forsitan vt cunctique adimpleo, sed anima sicut terra, sine aqua in his omnibus. Vt igitur holocaustum meum pingue fiat, *Osculetur me osculo oris sui.* Vide quælo Bernard. *sermone 52.* Triplex est contemplationis gradus. Primus humanitatis Christi, & est incipientium, Secundus celestis curiæ, & est proficientium. Tertiùs, maiestatis Dei, & est perfectiorum. A mysterijs namque humanitatis inchoandum est, alioqui non tam ascendere, quam ruere posses. De quibus vide *sermonem 62. super Cantica.* & *sermonem 43. ibi.* Admonet tamen Bonauent. non opus esse, vt actiue vita ratio, vitiorum & passionum mortificatio, contemplationem mysteriorum humanitatis Christi præcedat: per eam enim maxime purgamur à vitijs, & virtutibus inbuimur, & horum mysteriorum meditatio simul cum prima vitæ actiue parte procedere debet. Hæc scribit *cap. 52.* De secundo gradu vide Bernard. *sermonem 40. & 62.* Quod ad tertium gradum, scilicet, de contemplatione diuinitatis, quò pauci perueniunt, vt scribit Bonauent. scito primò ex Bernard. *sermone 49.* duos esse beatæ contemplationis excessus: alterum in intellectu, alteri

in affectu: alterum in lumine, alterum in fertore: alterum in agnitione, alterum in deuotione. De gradu hoc videre licet gratissima quæ scribit *sermonem 4.* Cuius initium est. *Collum tuum.* Et *sermonem 62. cuius initium est. Columba mea.* Qui (inquit) gradum hunc ascendere potuit, caueat ingredi quasi maiestatis scrutator, quia opprimetur à gloria, sed simplici oculo, & humili corde, quasi in admirationem raptus. Quòd si per excessum rapi in illà maiestatem contingeret, dignitas Dei hic est, dignanter hominem eleuans, non hominis temeritas insolenter altissima Dei inuestigans: rapitur ad hæc humilis, superbus verò opprimitur. Cum ergo Apostolus raptum se memoret, vt autsum excuset: quis alter mortalium huic se diuinæ maiestatis horrendo scrutinio proprijs præsumat intricare conatibus, & tanquam importunus contemplator in pauenda arcana prorumpere? Scrutatores ergo maiestatis dicuntur, qui humano ausu in eam irrumpere volunt, non qui ditino munere in eam rapiuntur. Formidolosa igitur ac periculosa est scrutatio maiestatis, pia verò & tuta scrutatio voluntatis, id solum inquirens, quo pacto Domino placere valeam, quibus actionibus consequar, vt de me dici possit: *Inueni virum secundum cor meum.*

in affectu: alterum in lumine, alterum in fertore: alterum in agnitione, alterum in deuotione. De gradu hoc videre licet gratissima quæ scribit *sermonem 4.* Cuius initium est. *Collum tuum.* Et *sermonem 62. cuius initium est. Columba mea.* Qui (inquit) gradum hunc ascendere potuit, caueat ingredi quasi maiestatis scrutator, quia opprimetur à gloria, sed simplici oculo, & humili corde, quasi in admirationem raptus. Quòd si per excessum rapi in illà maiestatem contingeret, dignitas Dei hic est, dignanter hominem eleuans, non hominis temeritas insolenter altissima Dei inuestigans: rapitur ad hæc humilis, superbus verò opprimitur. Cum ergo Apostolus raptum se memoret, vt autsum excuset: quis alter mortalium huic se diuinæ maiestatis horrendo scrutinio proprijs præsumat intricare conatibus, & tanquam importunus contemplator in pauenda arcana prorumpere? Scrutatores ergo maiestatis dicuntur, qui humano ausu in eam irrumpere volunt, non qui ditino munere in eam rapiuntur. Formidolosa igitur ac periculosa est scrutatio maiestatis, pia verò & tuta scrutatio voluntatis, id solum inquirens, quo pacto Domino placere valeam, quibus actionibus consequar, vt de me dici possit: *Inueni virum secundum cor meum.*

Scribit præterea Bernard. quatuor esse modos maiestatem contemplandi. Primus & maximus est, admiratio ipsius maiestatis, quæ si facile inueniat cor à vitijs, præsertim à superbia liberum, aliquantulo temporis spatio in extasi suspensum attoller. Secundus, Admiratio iudiciorum Dei, quæ dū horrendo aspectu vehementius concutit mentem intuentis, vitia fugat, virtutes infundit, aptum reddit ad sapientiam, humilitatem denique conseruat. Tertiùs, Recordatio beneficiorum Dei, quæ ne dimittat ingratum, memorem sollicitat ad benefactoris amorem. Quartus, Meditatio æternæ felicitatis promissæ, quæ constantia & perseverantia vires fuggerit, & subministrat. Præterea oportet nosse discrimen inter tempus, quod vitæ impendis actiue, quæ contemplatiuâ præcedit, & tempus in quo vis te totum cõtemplationi dedere: nam primum tempus vitam exigit socialem, secundum verò solitudinem. Homo enim bonorum consuetudine vtens, citius & facilius vitiorum & passionum mortificationem acquirit, quam is qui solitariè viuat. Erubescit namque inter alios de vitijs quibus scatur, & de virtutibus quibus caret: exemplis aliorum stimulat, corrigitur verbis, conatur defectus vincere, in quibus nouerit se alijs displicere, proponit sibi præ oculis probos aliquos viros, quos tanquam virtutis exemplaria æmulari possit, diligentissimè cõsiderat quid sit in quo eos sibi præponat, & meliores iudicet: quod maximè necessariũ est ad acquirendã humilitatis custodiam, his etiã qui multis virtutibus lucet. Nã vt ait Bern. *sermonem 74. de tempore.* Quòd si forte plus ieiunare potes, quam frater, ille te patientia superat: humilitate præcedit, supereminet charitate. De hoc etiam vide *sermonem illum 74. super Cantica.* Idem in *epistola ad fratres de Monte Des.* ita scribit. Dilcito tibi præesse, vitam ordinare, mores componere, te ipsum iudicare, & te apud te ipsum accusare, sæpe etiam condemnare, nec impuniti dimittere. Sedeat accusans iustitia, stet rea, & temetipsum accusans cõscientia, nemo te plus diligit, nemo fidelius iudicabit. Pete à teipso ratione præterita noctis & venturæ diei tui tibi canonem præscribito, & superuenientis noctis regimen indicito: si distracto nunquam aliunde lasciuire vacabit. Singulis horis, iuxta communis instituti canonem, sua distribue exercitia, alijs spiritualia, alijs verò temporalia donans: in quibus sic spiritu omnes debitum Deo exoluat, corpus verò spiritum, vt si

quid

Prou. 25, 27.

2. Cor. 22, 9.

Scrutatorum maiestatis qui.

1. Reg. 16, Act. 13, 25.

Maiestatis contemplanda modi quatuor.

Discrimen inter tempus quod actiua & contemplatiua vite impendendum.

Ratio quomodo spiritus habenda.

Contemplationis excessus duo.

Contemplator quomodo vivere debeat.

quid fuerit intermissum, si quid neglectum, si quid imperfectum, suo loco, suo modo, suo tempore impunitum abire nē permittas. At (inquit Bonavent.) tempore quo contemplatiua vita vacandum est, aliter, & longē aliter, & tē viuere oportet. Nam cōtemplator soli Deo vacare debet, & in solitudine saltem mentis manere, nil ad eum de rebus communibus vel proprijs, nil ad eum de proximjs quātum ad obsequia corporalia spectare existimet, sed oratione, deuotione, compassione ad eos intendat. Nil etiam ad se de seipso attingere putet, omnia denique post tergum debet projicere, & tāquam mortuus esse, vt plenē soli Deo vacare valeat, nisi eum necessitas vel inuitum compellat. Oportet in otio hanc addiscere sapientiam, vt habes apud Bernard. *serm. 40. super Cant. & serm. 3. & 5. in Assumptione B. Virginis.* Formam enim contemplationis exprimit Magdalena, dum sedet, dum tacet, dum interpellata non responderet, quā denique intus raptā, foris insensibilis redditur. De ipsa quippē sapientia scriptum est: *Quy minoratur actu, percipiet eam, idēd non vult Maria interrumpere silentij quietem, nē iucundam amittat contemplationis dulcedinem.*

Eccli. 38. 75.

Contemplationis impedimenta quatuor.

Asignat autem Bernard. *serm. 23. super Cant.* quatuor contemplationis impedimenta: quæ sunt, sensus egens, cura pungens, culpa mordens, irruentia corporearum imaginum phantasmata. Primum ergo est corporalis afflictio, vt valida fames, vel sitis, vel frigus, & similia: corporalis enim morbi tempore non est locus contemplationi, nisi id diuino munere de gratia speciali fieret. Secundum est sollicitudo curarum & occupationum, nam occupatio variē contemplationem impedire solet, non solum contemplationis tempore, sed antē, & post illud, mentem reddit sollicitam circa facta vel facienda. Bernard. *serm. 4. Assumptionis* ita inquit. Quemadmodum puluis oculo corporali aspersus visum hebetat, & sapē prorsus tollit, ita externarum rerum cura, intelligentiæ oculum à veriluminis cōtemplatione repellit. Tertium, culpa mordens. Peccatum enim nondum deletum per contritionem, & licet iam deletum, impedit contemplationem, vt idem dicit. Sicut (inquit) tenebræ corporalem visum impediunt, ita anima per peccatum tenebrosa, à contemplatione remouetur: & veluti sanguis vel humor in oculum fluens visum nocet: sic peccatum cū in memoriam redit, in animam vsque delabitur, & mentalem visum obscurat: idēd quo tempore contemplari volumus, procul à nobis oportet peccatorum cogitationem expellere. Bernard. *serm. 57. super Cant.* ita scribit. Qui iam longioris temporis progressus, cooperante Dei gratia, in melius aliquid & letius proficere potuerunt, hi de indulgentia præsumentes, non tam tristem peccatorum imaginem recogitant, quā in Dei lege assidue meditantur, & in ea die ac nocte insatiabiliter delectari student, interdum etiam reuelata facie Sponsi gloriam ineffabili gaudio speculantes in eādē imaginem transformantur. Quartum postremō impedimentum sunt corporearum imaginum phantasmata, quod difficilior est omnibus prædictis impedimentis, ac idēd commendatur nimium solitudo in vita conditione. Monet etiam vt contemplans sit cæcus, surdus, mutus: vt videns non videat, audiens non intelligat, nec colloquio delectetur: studeat præterea ex auditis & visis nullas retinere imagines, quare non debet mores aliorum obseruare (vt dictum est de actiuo) nē inde phantasmata referre possit. Præ omnib. fugiat secularium colloquia quantumcumque sibi coniunctorum. Quod si obedientia, aut necessitate aliqua impellente, alicui corporali occupationi indulgeas, licet fideliter feceris, non tamen illi eo ad-

hareas affectu, aut mentis delectatione, vt in dō imagines reportare possis, quibus postea Deo vacās impediaris. De hoc optimē Bernard. *ad fratres de Monte Dei. c. 30.* Ex quibus (inquit Bonavent.) apparet, quam noxia sit sollicita curiositas, quæ totam animam inficiens, impuram reddit & inquietam: quā etiam sit detestanda cupiditas, & rerum congregatio externarum, & per consequens quā amanda, quā pretiosa paupertas, quæ expeditam & puram animam assidue Deo offert. Ne te moleat (ait) quod contemplatiuus proximis nō intendat, intendit enim Deo, in cuius dilectione actiuum excedit: actiuus tamen in dilectione proximi contemplatiuum superat. Vnde Bernard. *serm. 60. super Cant. di-* Monachi duplici.
cit, Monachos in conuentu esse in duplici differentia. Quidam similes sunt ficibus dulcibus: hi sunt qui non solum sine querela inter fratres versantur, sed etiam multa cum stantitate faciles se exhibent in omni charitatis ministerio. Alij vineis seu vitibus assimilantur, spiritu feruentiores & pro Deo zelantes qui reliquis fratribus seueriores se præstant, vt pote in spiritu vehemēti zelantes pro disciplina, vitia acerrimē corripunt, aptissime sibi vsurpantes vocem illam: *Nonne quise oderunt Domine, oderā. Et. Zelus domus tue comedit me.* Mihi (ait quidam) illi in dilectione proximi, hi in dilectione Dei eminerere videntur. Idēd est peculiare contemplantium zelare pro Deo, cuius dilectioni ardentē insunt, non quod dilectionem proximi penitus omittant, sed quia primō Deo intendant, proximē fratribus: cum verō necessitas imminet, quilibet contemplatiuus, tam incipiens, quam perfectus, intermittere fratris causā otium contemplationis. Idem *serm. super Cant.* Quoties proiuuando proximo, qui nō uiget eger opera vel loquela, quieti contemplationis, aut celebrandis Missarum sollempnijs super sedem, ordo præposterus est, sed necessitas vt lege non nouit. Dicit tamen Bonavent., hoc esse discrimen inter contemplatiuum tyronem, & adhuc rudem, & inter eum, qui longo contemplationis vsu perfectus existat: quod incipientis sit, quam sibi certius potest, Deo soli vacare, ac tam auidē solitudinem semper mentis querere, atque etiam corporis, vt proximum & seipsum, & ipsum etiam Dei zelum negligere videatur, cum hoc ipsa solitudinis natura postulet, maxime si ueniens Sponsi frequentis uisitatione iucundatur. Ad perfectionem verō iam sublatus incipit pro Deo fortiter zelare, ac in simul pro animarum salute, de quibus diximus aptissimos esse ad Prefecturam.

Quare contemplatiua habenda sit excellentior actiua, habes à Barnard. *serm. 5. in festo Assumptionis,* & item *4. super Cantica.* Vnusquisque tamen in ea uocatione, in qua uocatus est, maneat: qui contemplationi aptus est, in ea moretur: qui uero ministerio proximorum idoneus est, in ipso se exerceat: quare tu Monache, cum status tui conditio contemplatiuam exigat, eam totis uiribus assume, præmissa (vt dictum est) actiua morali, quæ uia est ad illam: gaude & gratias age Domino Iesu, qui te ad eam uocauit partē, quam optimam esse dixit. Ob varias tamē causas contemplās contemplationem ad tempus intermittere, & actioni insitit. Prima, propter animarum lucrum prædicationi insitit modo supradicto. Secunda præfecturæ officium, quo compellitur subditorum intendere negotijs. Vnde Bernard. de seipso loquēs ad monachos suos, qui quandoque nimium illum leuibus rebus importunē molestabant, sic dicit *serm. 52. in Cant.* Rara satis mihi ad teriandum à superuenientibus conceditur hora: & postquam arguit eos qui leuibus rebus eius otium conturbabant. Superfedeo (inquit) ne impatientiæ exemplum dare r

Monachi duplici.

Et Zelus domus tue comedit me. Mihi (ait quidam) illi in dilectione proximi, hi in dilectione Dei eminerere videntur.

Contemplatiua excellentior actiua.

Luc. 10. 42. Quibus de contemplatio ad ministerium dicitur.

dear

deat infirmis, pusilli enim Domini mei sunt, in que credentes non patiar, vt ex me scandalum patiantur: non vtor hac potestate, sed malo, vt ipsi me pro libito vtantur, dummodo salui fiant: & in eo potius requiescam, si non me inquietare timeant, pro necessitatibus suis. Geram eis morem, quoad potero, & in ipsis feruiam Deo meo, quandiu fuero in charitate non ficta, non queram quæ mea sunt, nec quod mihi est vile, iudicabo. Hoc solum deprecor, vt fiat eis acceptum, ac fructuosum ministerium meum, si forte mihi hoc inueniam in die mala misericordiam in oculis patris eorum. Et *serm. 51. super Cant.* sic ait. Loquor vobis experimentum meum, & quæ scribo, experimento didici: si quando comperi profecisse aliquos vestrum meis monitis, tunc non pigui (fateor) curâ sermonis otio proprio prætulisse. Cum enim, verbi gratia, post sermonem iracundus quispiam reperitur mutatus in mitem, superbus in humilem, pusillanimitis in fortem, aut in his virtutibus excretuisse, languentes ac repentis referbuisset, ac vigilasse, aridos in deuotionis humore refluuisse, tunc non contristor pro intermisso iucunda contemplationis studio, sed patietur ab infœcunde Rachelis amplexibus auclor, vt de Lia mihi exuberet fructus proventuum vestrorum. Caritas namq; q non querit quæ sua sunt, id mihi iam dudum facile persuasit, nil, scilicet, delectabilem meorum vestris præferre utilitatibus, orare, legere, scribere, meditari, & si quæ sunt alia spiritualis exercitij lucra, hæc arbitratus sum propter vos detrimenta. Hæc Bern. Tertia intermittende contemplationis causa est, quando recedente Sponso non sentit anima solitas consolationes, it enim, reditque Sponsus pro suo libito. Eo enim recedente, anima languet illius desiderio, & toto animi conatu enim nititur reuocare, cū Spōsa dicens: *Reuertere delectum mi:* si verò non reuertatur, inuocat in auxiliū sodales Sponsi, id est sanctos Angelos dicens: *Adiuu, vos filie Hierusalem, vt si Sponsus non reuertetur, auertatis ei, quod amore langueam.* Si autem nec his precibus acceritus redire velit, tunc anima de Spōsi voluntate cōscia reducit se ad actiua, vt vel sic fructificare queat Sponso. Non enim decet contemplantem marcere desidia. Dicit igitur tunc Spōsa: *Fulcite me floribus, spāte me malis: quia amore langueo.* Per florem fides, per fructus bona opera intelliguntur, vt dicit Bernard. & addit opus esse, vt anima quoties à contemplatione corruiat, ad actiua vite portā se recipiat. Quis enim (ait) non dico assidue, sed vel diu, dum in corpore hoc moramur, lumine contemplationis fripi potuit? Cū igitur à contemplationis lumine cadere contingat, ne descendat in ignauia tenebras, aut otij sed ad fororē iuuandam veniat, id est, ad Martham, quæ etiam in luce est, iuxta illud, *Sic luceat lux vestra coram hominibus.* Loquitur enim de operibus, quæ coram oculis sunt. O verè felicem veri contemplatoris vitam, cui tantum dulcedinis in diuina familiaritate inuenire licuit, vt nil aliud velit, sciat, loquatur, cogitet, operetur, quàm ad dilectum pertinentia, cuius amore omnino existit absorptus. Inde fit, vt cetera pro luto reputet, omnem creaturam saltidiat, & solum Deum inardescat. Hinc etiam prouenit, vt dulcis sit ei solitudo, semper hominum consortia fugiat, nisi quando Dei ipsius honor compellat cum hominibus conuersari. Dulcia sunt illi omnia spiritualia exercitia, nequit lacrymas continere in præsentia dilecti. Ideo etiam nunquam otiosus manet, sed in omnibus actionibus, comedens, iter agens, manibus aliquid operans, in Dei laudibus & sanctissimis spirationibus se exercet. Et licet dolendum sit (ait quidam) pro carnalibus, quorum corda longè à Deo absunt, multò magis & propriè dolendum arbitror pro il-

lis, qui cum propè adsint, ipsum tamen tangere nequeunt, id est, habentes virtutes morales, carent tamen gratia deuotionis. Felix religio illa meritò dicitur, quæ aliquos (licet paucos) habeat contemplationis gratia vigentes, quos mirè fouere debent Prælati, tanquam delicata lilia, tanquam amantissimū Benjamin in mentis excessu præstantem, sinant eos in suo dulci somno quiescere, nè vè illos extremis implicari negotijs patiantur, nec eos, vt conuentū semper sequantur, compellant: quòd si aliter fiat, ipsorū contemplatiuorum est tacere, non conqueri: illud pro Domini beneplacito reputates. Vnde si eos cruciet, aut minus dulcis videatur vocalis oratio cum vigilijs, vellentque potius suauissimæ contemplationis quieti vacare, cuius donum à Domino accipere, patienter perseverant, certissimè credentes, contemplationis dulcedinem sibi in cælis esse seruatum. Hæc Gerson *opusculo de perfectione religionis:* & ibi asserit firmam ac solidam & securam religionis fundamenta in charitate & prudentia Prælatorum consistere, qui lex viuæ, & legum mortuarum, id est constitutionum moderatores habendi sunt. Vnde quævis religio vna sit in constitutionibus tamen non debet esse eadem in earum executione. Nam quid aliud esset æquale onus inæqualibus viribus & complexionibus imponere, quàm cū boue & asino (vt aiunt) arare. Ideo acurè debent attendere subditorum ingenia & quid cuiuslibet natura postulet, inspiciere, ac secundum id moderati regulas in viuierum traditas. Debent enim esse (vt inquit Philosophus) legum generalium interpretes, iuxta id, quod singularis quisque casus exigere videbitur: quæ virtus, æquitas in psalmis appellari solet. *Omnia mandata tua æquitas.* Vnde Iuriconsulti sæpe dicunt: *Hoc fieri debet de bona æquitate.* Seueritas verò in solis ac nudis & generalibus legis verbis consistit: quæ propter Præfecti nimium statutorum verbis innitentes, iure dicuntur literales, & quandoque duri, erudeles, & inhumani, qui non attendunt, quod vulgò dici solet: *Leges cupiunt, vt iure regantur.* Vnde apud Comicum rectè dictum est: *Summum ius, summa iniuria.* Et apud Sapientem: *Noli esse nimis iuratus.* Si ergo in pastoribus zelus cum discretione coniunctus. Nam zelus sine discretione præcipitat: discretio autem: sine zelo iacet, vt dicit Bern. Curet etiam pastor ad animi relaxationes sæpe inuitos trahere, quos indiscreto feruore in austeritatibus viderit properare: nam si hi obstinatè renuant, nulla potest spes concipi de eorum profectu, cum sapientes in oculis suis, & super senes intelligere, nec vilius egerè monitu sibi videantur. Profectò si quis ex his pede vno esset in cælum sublatus (vt quidam loquitur ex Patribus) rursus deberet in terram deprimi altero pede: pes enim superbiæ nunquam regnum cælorum intrabit. Ideo Antonius dicere solebat, maximum esse discretionis signum, maioribus esse subditum: alioqui qui ratiocinationi suæ plusquam maiorum authoritati confiderit, facillimè corrumpet. Tu ergo charissime qui religioni subiectus es, idque potissimum peris à Domino, vt te in agendis dirigat & illustret, ne speres hoc tibi per Angelum quasi miraculo tradi posse, sed per Prælatum tuum, cuius os obseruare debes, quasi os ipsius Dei in eo loquentis. Gerson in dicto opusculo absolute definit quædam dubia erga religiosos. Primum, an religioso viribus debilitato, permitti deceat, vt lautiori vtatur cibo, q reliqui fratres, vt professionis suæ iugū longius producere valeat, nè forte in egritudine lapsus, deficiat: respondet, id fieri oportere, dummodo absq; aliorum fratrum scādalo & murmuratione fieri posse appareat. Secundū, An quādo toto licet conuentui, Verbi gratia, permittitur fratribus omnibus infra aduentum

1. Cor. 13.

Cant. 2. 17.

Cant. 3. 5.

Cant. 2. 5.

Contemplatione delectatione ad actiua vitam reuertendū.

Matth. 5. 16.

Prælatorum zelus discretus esse debet.

Aristot.

Psalm. 118. 172.

Terent. *Eccl. 7. 17.*

Discretionis signum maximum maioribus subditum.

Dubia quædam erga religiosos.

Psal. 18. 15.
Meditatio
quid.

Meditanti
quid maxime
cauendum.

Sine humili-
tate nullus
perfectus.

tum sanctæ Crucis cenare, si plene sentiam me ea
comandi copia non egere, an abstinere debeam? Af-
ferit, non abstinendum, & afferit statutum definitum
in capitulo Carthusiens. hoc autem, vt in eo fratre
vitetur singularitas, seruetur humilitas, aliorum autem
indignatio ac murmur extingatur, faciendum
præcipit. *Meditatio cordis mei in conspectu tuo sem-
per.* Meditatio est vehemens animi applicatio ad
aliquid vtiliter inuestigandum & inueniendum,
absque eius exercitatione nemo, secluso speciali Dei
munere, ad contemplationis perfectionem dirigi-
tur, aut peruenire potest: nemo ad rectissimam
Christianæ religionis normam attingit, imò vix se
componit: difficile tamen est (vt inquit Gerson) ve-
nire quò meditatio ducit. Nam vt res ipsa docet, sæ-
pe meditationis studium in melancholicæ passionis
morbum, ex immoderatione conuertitur, aut in
diabolicæ illusionis reprobum sensum ex superbia
vel meditationis ipsius abusu: bene autem & moderatè
ea vtentibus facilis fit, atque suavis: veluti
pingere ac scribere factu est facillimum expertis pi-
ctoribus & scriptoribus, quæ tamen facilitas nõ pat-
tio labore & assidua exercitatione est comparanda.
Monet præterea Gerson, vt meditantes id maxime
caueant, ne efficaciter, fixè aut profundè rebus cor-
poris (licet bonis) meditatione inhæreant, sed mox
euolare studeant, ad abstractas considerationes, sci-
licet vniuersales, aut spirituales. Ex profunda simu-
lacionum corporalium imaginatione læditur sæpe
vis phantastica, incurritur mania, obijciuntur ho-
mini variæ illusiones, ita vt multa se videre existi-
met & audire, quæ tamen non videt, aut audit: vt si
dicat videre Christum crucifixum in Sacramento
altaris, aut cantus beatorum audire: incidit etiam
sæpe in vanas ac fabulosas reuelationes, imò & in
errores erga fidem. Alluiscat ergo rei corporalis in-
ritu ad immensam Dei potentiam, sapientiam, boni-
tatem, animum attollere. Cauendum etiam est,
ne circa amorem decipiamur, contingit namque
(præsertim in foeminis, aut viris qui foemineæ sunt
cõplexionis) amorem erga Deum, qui purus & spi-
ritualis esse debet in nobis, falsum esse & carnalem.
Laudat ipse deuotam quandam foeminam frequen-
ter dicere solitam: Nil est mihi magis suspectum,
quam amor etiam erga Deum, nam cum passionum
omnium sit vehemētissima, multa discretione eget,
& frano. Fuit enim foemina, quæ spirituali amori
tradi se existimans, nescio quid carnale ac foedum se
pati fatebatur in corpore. Alia verò furioso quodã
amore in viros spirituales, & vite sanctitate conspi-
cuos ardentissimè ferebatur, nec ad illius rapidi a-
moris moderationem velis monitis retrahi poterat,
cum maximo salutis suæ periculo: amor namque
ille, si viris libuisset, in turpissimum fortasse finem
descenderet. Hæc Gerson libro de Simplificatione cor-
dis. Nunquam autem credat homo se posse proficere:
quo vsque ex toto corde omnes alios, quibus cõ-
iunxit (& alios quoscunq̃) seipso puriores, sanctio-
res, & Deo gratiores reputabit. Heu quam multi in-
tima & occultissima turgent superbia, qui licet se
ore peccatores & omnium pessimos fateantur, in-
tus tamen de se longè aliter sentiunt. Hæc superbis-
sima temeritas, totius cecitatis mater, totius deuotio-
nis, feruoris, ac pacis intima nouerca nõ aliudẽ
oriri solet, quam ex eo quò nõdum homo se verè
nouerit, sed maxima erga se ignoracionis caligine
suffundatur. Signum autem infelicissimè huius con-
ditionis illud est, si nimis indignetur aduersus eos,
qui defectum aliquem in moribus obijciant: & hoc
est, cur Deus sæpe alicui denegat deuotionis & con-
templacionis gratiam, licet intentissimè postulata:
nouit enim ex habita grauius, quam sine ea superbi-

re, Liber Cantici Canticorum vnicius existit, canitur enim ibi epithalamium, id est, amatorum carne inter dilectum Sponsum, & exoptatam Sponsam, ad quem nemo nisi a vitis purus ascendere poterit, vt in lib. Prouerb. docetur: & illuminatus certissimo omnium terrenorum contemptu, vt in lib. Ecclesiastici docetur. Viarum omnium quibus ad Christum ducimur, illa præcipua est, Sacramentalis confessio rectè facta: si forte obijcias, sæpe in confessa peccata relabi (saltem venialia) illud Senecæ respondeo: *Contra vitia pugnamus, nõ vt penitus vincamus, sed ne vincamur.* Ideo pauci (inquit Gerson) reperiuntur, qui arcem contemplacionis ascendunt, & illic quiete immorentur, quòd non multi sint, qui perfectam abstinenciam & sobrietatem secutur, quæ nõ solum debet esse à superfluis, sed etiam à necessarijs, saltem in principio. Anima enim quæ de Aegypto tenebrose carnalitatibus egressa est, ad perfectam contemplacionis lumen venire nequit, nisi transeat per corporalis macerationis desertum. Nam (vt ait Gregorius) nemo potens est apprehendere quod supra se est, nisi occidat quod in seipso est: afflictio namque corporis animam ad superna capessenda stimulat: si enim columba animæ nullam in carne inueniat cõtolacionem, vbi requiescat pes eius, ad arcam internæ quietis reuerti compellitur. Hæc corporalis afflictionis via Bernard. & alij ad sublimem contemplacionis sedem peruenire potuerunt: nos autem miseri qui communem cum reliquis in victu vitam sequimur, communem etiam cum reliquis diuinorũ cognicionem possidemus. Cùm Deus sit summum bonum & vnicum, perfectio verò humana consistat in appropriatione ad diuinas condiciones, oportet nos primò à malis recedere, vt bono appropinquemus. Secundo, ab infimis (etiam si mala non sint) abstinere, vt ad summa scendere liceat. Tertiò, à multis, etiam si bona & licita sint, separari, vt simplices & mortui seculo, illi qui vnus est assimilari valeamus. Hæc Plotinus Philosophus.

ORDO QVOTIDIANI EXERCITII.

CAPVT XIX.

PRimò preparatio habenda est, qua proprios multiplices defectus recogites, & commissa detestans, & veniam humiliter postulans, ad melioris vite conditionem redire pollicebere. Secundo, laudatio Dei est meditanda, immentis illius gloriæ causa. Tertiò, laudatio atque in simul gratiarum actio pro acceptis beneficijs agenda. Verbi gratia, pro creatione, conseruatione, redemptione, vocatione ad fidem, & Baptismum, ad Pœnitentiam expectationem, multorum commissorum post Baptismum remissione, à multis malis præseruatione, multarum inspirationum visitatione, Sacramento rum, vt Eucharistia, & Pœnitentiæ, collatione, denique pro gloriæ præparatione. Decem hæc beneficia latissimum meditationi locum exhibent: & cū his simul vitam & passionem Christi meditari poterimus. Quarto sequitur oblatio ac resignatio: recogitatis enim beneficijs, aptè subsequitur. *Quid retribuam Domino, offerens te illi, & omnia tua: offerens etiam pro te omnia merita, & labores Christi, quæ nobis data sunt.* Quapropter gremio Patri ita dicere poteris: Benefac mihi Domine propter merita filij tui & patris mei, pater futuri seculi, in tuo enim testamento illorum me reliquit heredem, permittique vt pro eo satisfactionem eorum possem exigere, quam ipse nullam accepit, quòd ea non indigeret. Mihi ieiunauit, mihi vigilauit, mihi dolo-

Ad vniuersalem
amorem
non nisi a
vitis purus
pertingit.

Cur tam
pauci ad con-
templacionem
vni a perfe-
ctionem
pertingant.

Ad Deum
vt appropinquemus
vni a
separari.

1. Preparatio
110.
2. Laudatio
Dei.
3. Laudatio
& gratiarum
actio.

4. Oblatio
& resignatio.
Psal. 115. 12.

res pertulit & opprobria. Quinò, addenda est petitio salutarium, vt charitatis, humilitatis, & similitum. Petes denique dona actualis amoris vitium, vt in eius exercitio aliquantulum temporis liceat quiescere, ardentissime efflagitabis. Circa horum primum aduertendum est, leuiora peccata facilius deleri, si culpam agnoscens, humiliter & affectuose ad Deum te conuerteris, quam si ea morosius pertractans, in eorum consideratione diutius cum pusillanimitate immereris. Igitur siue graua sint, siue leuia, constanter permane in sancta erga Deum fiducia, proiciens illa in abyllum miserationum eius, vt ibi penitus absumentur & pereant: neque turberis, si deuotionem sensibilem, quam expetis, habere nequeas. Nam si dolor in ratione & voluntate manet, si Dominum offendisse displicet, si doles, quia non plus doleas, si tuis deinceps melius viuere, gratissima Deo est hac contritio, licet ariditate cordis torquearis. Blossius. Vnum hoc diligenter curato, caue summo opere peccata venialia, quæ ex affectata negligentia proueniunt. Dupliciter namque leuia peccata suboriuntur: primò ex occasione, & humana duntaxat fragilitate: qui sic labitur, dum liber in semetipso est, odit vitia, eorumque vitat occasiones: si verò se offerant, facile aut lingua incontinentia, aut sensum nimia libertate, aut passione stimulante cadit, sed mox ad se rediens dicit, & omninò auersatur, etiam minima peccata, ideò facillimè veniam consequitur. Secundo ex affectata negligentia peccare contingit, qui sic peccat, dum malorum occasibus sublatis, libertate propria vititur, mirum in modum easdem concupiscit occasiones, illis nimium afficitur oblectationis causa, & horum difficilior est curatio: si tamen post admittam culpam, confestim innouato mentis proposito, verè poenitent, facilliter, & ipsi remissionem obrinere potuerunt. Neque illud prætermittendum est, quòd quamuis in inferioribus ac ferinis animæ viribus, non nunquam vel vitiosa delectatio ex prosperis, vel inordinata tristitia ex aduersis, oritur, & quantum inanis gloriæ, iræ, vel cuiuslibet vitij impetum in te sentias, quantum ad obediendum minus procliuis permanes, id nihil spirituali obstat profectui, nihil horum vitia minuit integritatem, modo in superiori mentis ratione quietus, imperturbatusque perseueres, & Deo plene adherens, absurdus passionum motibus non consentias. Cum sic sollicitaris, existima te alterius personam tunc induisse, & non à te ipso, sed ab alio ad malum stimulari, & illum, quicumque sit, derideto. Blossius. Si scire velis, cur facile pacem amittas internam, dicam, quòd spiritus tui pacem in ore hominum, non in conscientia testimonio, non in Deo corda & renes scrutante, collocaueris. Profectò iam viuens incola esse posses paradisi, si affectionum tuarum propensionibus renuntians, diuinæ voluntati in omnibus quæ erga te ordinat & disponit, voluntatè tuam coaptares. Nil enim aliud te turbat, quam proprius amor, quo te ipsum quæris, quo ad te ipsum reflecteris, quo te in te ipso, non in Deo diligis: hic solus turbat animam tuam: ex hoc oritur omnis passio & affectio vitiosa, omnis denique inordinatio & confusio: atque quo magis venenosus hic amor in te extinguitur, eo magis vera filiorum Dei libertas, verusque Dei amor in mentis tue penetralibus germinat. Quapropter si tibi oranti, meditati, sacrificanti, aut sacræ lectioni insistenti, aut quoduis aliud pium opus facienti, lapidus ille deuotionis affectus non affuit, perge nihilominus incepta persequi, & concepto desiderio Deo placendi, offerro illi in laudem æternam, sterilitatem tuam & laborem, dicēs: Domine sterilitatem & angustiam hanc offero tibi ad laudem & gloriam tuam, atque eam vniri velim

Granar. Opusc. spiritual.

vnigeniti filij tui doloribus, quos pro me pertulit. Hæc enim si toto cordis affectu dicas, non minus erit illi grata ariditas tua, quam internæ dulcedinis affluentia: imò fortè gratior, cum deuotio rationalis certior sit & Deo acceptior quam sensibilis. Est autè deuotio rationalis omne peccatum fugere & execrari, voluntatem verò Domini vbique diligere, & amplecti: si hanc possides, nil decreset mercedi tuæ, etiam si illa careas. Fuge nimium animi mororem, vitiosam animi deiectionem, superfluos conscientia serupulos, perplexas confessionis semel factæ repetitiones, & cæteras huiusmodi animi perturbationes: spirituales enim profectum nimis impediunt. Quos tristitia ac pusillanimitatis laqueos tendere solet diabolus nouis in vita spirituali tyronibus: prædicta enim mala omnia producit nimia pusillanimitas, & abiectio timida, qua qui occupatus fuerit, varijs erroribus inuoluitur, omnes actiones suas peccata esse existimans. Vnde fit, vt in perpetuo quodam angore positus, perpetuèq; mētis perturbatione fluctuans, seipsum misere absq; vlla causa sepe excruciet. Quibus meritò est condolendum, cum in perturbationis profundum rapiantur, qui tamen si prudentum consilio, potius quam proprio iudicio prætere & intrepidè vellent acquiescere, facile ab eo mētis morbo liberari possent, quòd nisi fiat, nunquam ad illam experitam mentis pacè cum Deo peruenient, pacem illam iucundam dico, qua mens ad interiora rapitur, & omnium rerum externarum oblita, feliciter in Domino conuiescit, & inter dilecti amplexus sui frequenter obdormit. Nullis verbis satis explicari potest, quantum lætitiæ mens in huiusmodi pacè percipiat, dum ex deliciarum spiritualium abundantia seipsam non capit, dum inestimabili dulcedine repletur, ac tota repleta inebriatur, & inebriata in sanctam adducitur securitatem. Sed heu quædiu in hoc corruptibili ac terreno corpore immoramur, non licet diu hac sancta Dei frui copula: Sponsus enim accedit, & recedit: ostendit se, & iterum abscondit. O quale præsentium rerum fastidium, qui gemitus, quæ suspiria sanctam animam subeunt, quando ex eo excessu ad seipsam reuertitur: quando ex tantis diuirijs ad tantam inopiam, ex tantis delicijs ad tantam miseriam, ex gratissima spiritus tranquillitate, ad tam inamænas distractiones relabatur. Veruntamen hi gemitus, & incerta suspiria, non modicam interim exhibent spiritui consolationem: imò etiam Sponsus, vt reditum maturet, prouocare solent. Aduertendum etiam est, exercitium quòd aspirationibus, ac breuibus & iaculatorijs præcationibus fit, quouis altero exercitio ad extirpanda vitia efficacius esse, ideò in promptu habenda sunt aliqua, quibus mentem tuam ad Deum, quoties velis, reuocare possis. Sunt autem in triplici differentia: Quædam dicuntur Deo quasi absentem, nempe verba amantis, animum dilecti amore ardentem significantia, & velut ipsum de facie videre appetentem. Qualia sunt: Quando licebit mihi te videre? Quando tecum manere poterò? Quando mundus iste mihi filebit? Quando sic in te abscondar, vt à nulla creatura valeam inueniri? Quando fiet, vt omnes huius sæculi vicissitudines, & omnia eius impedimenta mihi cessent? Quando erit, vt hæc miserabilis captiuitas soluantur? Quando inclinabuntur vmbræ, & eternitatis dies aspirabunt? Quandoq; formantur tanquam amorosa colloquia ad Deum quasi præsentem, vt Sponsus amantissimum: qualia sunt. O amor, o refugium meum, o gloria mea, o delicia, o thesaurus meus, dulcedo mea, quid velle possum præter te? Tu solus sufficis animæ meæ. In his non quærenda est verborum affectata politia, cum Deus eam non quærat, sed solum affectus puritatem: ideò licet non ornate,

quant.

Deuotio rationalis qua.

Quæ spirituales profectum impediunt.

Pax interna quam expetenda.

Aspirationes ad Deum triplices.

Peccata venialia dupliciter committuntur.

Pax interna cur sapiamus.

quantis barbarè & confusè deprecetis, eademque verba crebrò repetas, non minus gratas orationes tuas exiltimes: imò verò exorabile pectus eius faciliùs expugnatur, si suaviùs & ardentius eadem repetantur. Fidelem tamen animam his exercitationibus deditam perturbare non debet, si fortè raro sentiat se intimè Deo, ad quem aspirat, copulari: ipse enim non minus voluntate, sanctoque desiderio lætatur, quàm si tota amore liquefacta, plenè sibi iungeretur. Frequenter namque sublimi ac pura contemplatione suspendi, gratia peculiaris exiltit, quam Dominus non omnibus electis conferre dignatur. Praterèa anima quæ non ita dudum Ægypto egressa est, & quam vitiorum squalor adhuc deuenustat, modestiæ fines caueat transilire, hoc est, non se temerè in sacratissimos illos Sponsi cœlestis amplexus ingerat, sed prius ad Domini pedes prostrata, sordes abluere, dulcissimam excolere, habitum componere, mores corrigere curet: quæ omnia ubi tandem in melius commutata fuerint, tunc demum liberitùs (seruato tamen liberalis verecundiæ modo) se erigens, ad sublimiora obsequia æterni Regis assurgat. *Blosius.*

Conuersio. noster quomodo se habere in contemplatione de beatis.

Non disponendum animo si subito ad contemplationem a picano peruenire nequeat. Luc. 14, 10.

Contemplari uolens: quæ uita sua.

Nolito repente fieri summus, nolito potius præuolare, quàm progredi, ne te torqueat ad cœlestis theoriæ sublimitatem peruenire non posse: humilis esto, recumbe in nouissimo loco: quod si facias, aliquando dicet tibi paterfamilias: *Amice, ascende superius.* Quare affigeris? Quare perturbaris, quod exercitationes quibus alij utuntur, persequi nequeas? Nil refert qua uia incedas, modò ad charitatem peruenias, ad quam uarijs uijs perducimur, quarum quædam licet alicui sit commoda, non tamen idè omnibus utilis est, non enim omnibus eadem exercitiorum ratio conuenit. Eas igitur exercitationes tibi assume, quæ naturæ tuæ congruant, non tam spectans quid, aut quantum alij præstiterint, sed quid aut quantum tu præstare posse uideas. Hac accuratè notanda sunt. Si senseris spiritum tuum lassari, pulsu sensibilis compunctionis, eam solerter subterfugio. Quando autem deuotionis gratia profensus est, cane ne spiritum tuum importune, aut intempestiue ad feruoris augmentum impellas, sed placidè fac insistas amori. Ne ad magnum & intolerabilem precum numerum quotidie persoluendum te irruocabiliter attingas, quin potius pro affectu tuo minue, uel auge exercitia tua, nisi uotum aliter facere compellat, aut obedientiæ: & licet, iustis tamen de causis, ea penitus omittas, non ob id nimium angaris animo, sed ubique in te ipso liber & tranquillus esse enitere. Sanctum nanque & ardens desiderium in conspectu Dei, iugis oratio est. Si fortè dies occurrat, in quo uelles pro defuncto diutius orare, aut in alicuius Sancti cultum in oratione persistere nec ad id otium suppetat: uel si mentis confusionem, aut affectus duritiam metuas, si consueta deuotionis exercitia dulcia & re stimulantia omiseris, non idè oportet ab his omninò cessare, sed satis est, si ea ad uiuorum, aut defunctorum salutè, aut alicuius sancti honorem Domino offeras, aut hac intentione perficere statuas: opera enim tua pro tui animi ratione à Deo ipso suscipiuntur. Nil peragas cum pertinetiæ propriæ electionis decreto, nec ipsa quidem metalia exercitia, sed diligenter sancti Spiritus impulsu obseruato, ita ut pro eius libitò, non autem pro inconstantiâ, leuitate, pigritiâ, ea mutare, deponere, & resumere liceat. Si igitur ad felicitatem hanc peruenire desideras, oportet ut ab impedimentis transeuntium rerum libertim habeas animum: nam quidquid præter Deum queritur, mentem occupat, non faciat. Quare summo opere stude, quidquid à Dei amore te auocet contemneris ac respuere: disce desi-

deria uana expellere, inutiles curas ac sollicitudines rejicere: contende intempestiua hominum familiaritatis uincula rumpere, & inordinati amoris nexu erga propinquos, uel quascunq; res alias externas præcindere: deniq; quacunq; cor tui irretire ualeat aut dissipare, fortiter propellere constetse. Ne ab aliquo unquã expetas singulariter amari, sed ut Deus præ omnibus à cunctis ametur, nullius presentiam magnopere affectes, sed solum spiritualis profectus gratiam: quamquam nec sic quidem alicuius præsentia cum uitiola animi inquietudine uel impatientia concupiscenda est. Et quoniam uarijs uijs Spiritus sancti impulsus interiorum hominem nostrum afficit, diuersisq; itineribus eum ad diuini amoris thalamum perducit, idè oportet, ut ad eius impulsus paratus sis & flexibilis, ut quocunq; uoluerit inflectaris, omni profectus propria electione semota. Nam aliquando gratius erit ac dulcius, ore excolere quæ oras: aliquando sola mente orare commodius erit ac utilius: aliquando qualibet absque longiori mora pertransire: aliquando diutius in eorum meditatione immorari: aliquando stauit affectu eadem oratio repetere: aliquando diuersis uerbis precari: aliquando psalmi recitatione, aut alia contemplatione plus dulcedinis accrescet. Praterèa deuotionis suauitate in ipsis exercitationibus nè impure quæseris, non in ea turpiter conquiescas, sed per eam ad Deum festinanter progredere: periculosa namq; solet esse spiritualis ingluuies, qua aliquis gratiæ dulcedine ad sui oblectationem abutitur. Anima quæ uicio hoc alitius est infecta, nequit fidelis & pudica famula Christi censeri, non enim Deo gratis obsequitur, sed Dei donum plusquam Deum ipsum diligit, idè seruula mercenaria, non liberalis filia est habenda. Quod eo constat, mox namque cum illa sensibilis suauitas non blanditur, turbatur intimè, acriter indignatur, consueta deserit exercitia, & timoris, pudorisq; habens excusis, externis se applicat consolationibus: denique Deo seruiet, si ab eo se sentiat oblectari, alioqui ab eo recedit. Pudica uero Christi Sponsa non in Dei donis, sed in Deo ipso cõquiescit: quare siue Deus internam illâ suauitatem infundere dignetur, siue aliter disponat, tranquilla permanens, hilariter suo Sponso famulatur, Dei beneplacitum potius quàm uoluntatem suam exoptat impleri, inutilem se seruam & omni solatio indignam plenè cognoscit, atque idè spirituales oblectationes, quas cum humilitate recipit, ad profectum cedunt. Noui enim affectus illos sensibili plenos amore ac dulcedine, quantis plerunq; aut ferè præclara signa salutis sint, non tamen indubitata salutis argumenta iudicari debere, nisi Spiritu sancto reuelante: nam aliquando affectiones potius naturales sunt, quàm diuina, & in corde à Deo remotissimo gigni possunt. *Blosius. Idem cap. 27. canonis.* Communes actiones, & ea quæ ad obedientiæ rationem, uel proximum necessitates spectant, semper priuatis exercitijs tuis antepone, ut sic tuus esse desinas, nã uili quolibet opere per obedientiam fideliter peracto, nonnunquam magis in uitæ perfectione proficies, quàm si sublimia exercitia, propria electione suscipias. Quidquid per inobedientiam facias, totum id à Deo rejicitur, & fortè totum in perniciem cedet. Obedias igitur oportet prælati tuis, etiamsi illi minus rectè uiuere uideantur, nihil penitus sanctæ præferens obedientiæ, sed in omnibus obtemperans, quæ certè mala non sint. Proprium est sanctorum (inquit Gregorius) aliena bona opera, etiam si parua, mirari: sua uerò, licet magna, despiciere: reprobis uerò è contra euenire affirmat. Consideratio est uelut anima fidei, actus eam, siue eius actiatio, aperit enim & expandit quæ latent

Spiritus sancti diuini sequuntur.

Deuotio suauitas non affertur quædam exercitij.

Exercitij priuatis quæ præponenda.

In obedientia exercitij spiritualibus conuenit.

latent: ideo nil confusè, & absque consideratione credendum. Qui velit deuotionis calorem conseruare, necesse est, vt temper sanctis ignem sufflet cogitationibus, nam cum affectuum torrens sensualium nitatur semper illud post se trahere, cor nostrum (si sanctæ desint orationes) facillimè tepescit & alget: quare oportet semper sanctæ meditationis remo in contrarium niti. Natura namque nostra instar est nauis, quæ quamuis optimè compacta sit, & bitumine illita, minutissimis quibusdam rimulis fatiscens, æquam recipit: ideo assiduè sentina hæc est nobis ex haurienda: nam noxius hic venialium humor, frequenti compunctionis studio siccandus est. Semper iterum, atque iterum monebo, nè quis sibi persuadeat, contemplationis perfectionem in deuotione & amore sensibili, quem erga Deum experimur, consistere: nam is amor non spiritualis est charitas, sed instrumentum ad illam, nec aliquis sibi arroget, aut glorietur de eo deuotionis impetu, & actibus anagogicis: quoniam hæc naturali exercitatione, etiam sine gratia, possunt comparari. Quamobrem cauendum nimis est viris spiritualibus, ne prima intentio & precipuus illorum scopus sit, suauitatem eam consequi, & deuotionis dulcedinem, sed mortificationem propriam, & resignationem propriam voluntatis in diuinam adipisci: alias Dei gratia abutuntur, etiam si contingat eos in die septies rapi. Re ipsa compertum est, nihil esse sublimius, dignius & dulcius, quam diuinæ dilectioni actuali immorari, sed omnis difficultas in eo consistit, si instrumenta media deficiant, quibus ad eam sublimitatem actionis vtendum est: media enim sunt, quæ ad ea sublimia disponunt, & vt vno verbo dicamus, ceteros oportet externarum rerum amores expellere, vt aut non sint, aut si penitus expelli nequeant, ita ordinati sint & remissi, vt diuino amori non officiant. Mirum quippe est quam impotens sit animus noster ad duo intense amanda: quod patet etiam in amore naturali: nam si mater ardentissime vnum ex filiis diligat, circa aliorum dilectionem remissio fiat necesse est: angustum enim est cordis nostri stratum, nec satis potest duos capere amores, sed alter illorum tepescit necessariò, vt habet Hieronimus.

QUOD PERFECTIO CONSISTAT in parte affectiua.

CAPVT XX.

Scitis constat Christum Dominum perfectionis viam docuisse: perfectionis inquam, quæ non solum eruditus, sed etiam simplicibus & idiotis conueniret, cum ad eam simplices elegerit, ac dixerit: *Constituor tibi, quia abscondisti hæc à sapientibus.* Patet autem omnibus, simplices ad partis intellectiua perfectionem per acutas meditationes & considerationes peruenire non posse: poterunt verò partem affectiua perfectionem contingere per ardentissimas affectiones erga Deum & diuinam. Hoc ergo primum laboris nostri sit optus, ac vt hæc in nobis germinet, curandum est. Ad quem affectus ardorem excitandum satis est mysteria fidei simpliciter apprehendere, quod Deus pater noster sit, quod pro nobis homo Christus factus est, nec tamen huc pertinet subtilia plenè considerare aut scrutari. Veruntamen si affectus durus sit & aridus meditationibus est excitandus, & earum frequentia insufflandus, donec accendatur, atque in ipsa vehementi inflammatione non in consideratione immorandum est. Quare spirituales præceptores non probo, qui solum id discipulos suos docere curant, quo pacto me-

Granat. Opusc. spirit.

ditentur, & meditationum rationem reddere possint, ac vt notas excogitent. Vnde sæpe fit, vt hi potius curiosi aut subtiles prædicatores euadant, quam deuoti religiosi: existimant namque plenè satisfecisse, si aliquid noui vi meditationis inuenerint, qui tamen nunquam vel serò ad veram vniõnem, quæ sola voluntate perficitur, ascendunt. Illud ergo summo studio est enitendum, voluntatem nostram plenè Deo addicere tanquam summo parenti & pio benefactori nostro: de meditationibus verò id tantum decet assumere, quantum cuique profui ingenij modulo sufficere videatur. Vidimus enim sæpe simplices, nuda quadam apprehensione eorum quæ fide credunt, in amorem Domini vehementer excitari: ideo erudiendi sunt, vt Deum sibi in omnibus proponant, & intimè erga illam affici studeant, ea verò quæ ad intellectum pertinent, non nimis anxie curent, neque spiritum quarundam meditationum finibus altringant, sed liberè intra Deum ac diuinam eum vagari permittant. Meditationibus namque non aliter quam lignis vtendum est, ad amoris ignem eliciendum, nutriendum: vel accendendum: quæ tamen si illum præfocant, reijcienda sunt. Ideo ea meditationum portio assumenda est, quæ ad excitandos affectus satis esse videatur, qui si cessent, aut cor tepescat, ad considerationum frustrationem confugiendum est. Si fortè contingat cor in amore accentum affectionis delectione detineri non inde amouendum est, aut deturbandum, vt ad meditationes se conuertat: nam cum in fine quiescat, non decet ad media reuocari. Sunt tamen aliqui in rerum speculationem adeo procliuēs, & ad scrutandum proni, vt cum aliquid noui inueniunt, naturaliter delectentur, atque hi hanc viam ad exoptatum finem consequendum esse optimam omnibus persuadere volunt. Quapropter certas præscribunt considerationes infallibiliter explendas, cunctos sua naturali propensione metientes: atque inde vniuersalem regulam spiritualis vitæ colligere queunt, non attendentes ad amorem vnitium (ad quem Dominus omnes compellat) varijs modis peruenire posse, & breuiorem ad id esse viam affectionum quam meditationum. Hic tamen aduertendum est, duplices esse considerationes: quædam enim feruidam affectionem præcedunt, atque habent difficillimè comparentur, tamen illam parere & nutrire solet, quæ tyronum propriæ sunt: quædam verò affectionem è contra sequuntur, ita vt vnitium amoris feruor eas quietissimè ac suauissimè pariat. Nam cum cor diuino aestuet amore, multa erga Deum, & varia Christi mysteria absque vi aliqua aut laborioso discursu intellectui præsentantur, quæ licet homini postea loqui vel scribere. Cuius generis credo fuisse meditationes Bernardi, quas in oratione habens, fratribus postea proponebat aut scribebat. Præterea existimo consequentiam hanc apud omnes valere: Petrus caret illa dulcedine spirituali, seu deuotione sensibili: ergo est distractus & vagus mente, ac proinde si affectiones amoris exercere velit, id facere non poterit, nisi quadam vi & electione ad singulas adhibita. Dicitur tamen tunc habere spiritualem atque essentialem deuotionem, quando dulcitus sit illi & iucundius in eo actu persistere, quam ea relicta, ad humana gaudia, ac corporis recreationes descendere: Insuper aduertendum est meditationem nil aliud esse quam vehementem considerationem ad alicuius rei inuestigationem assumptam, siue illa sit Christi mysterium, aut Scripturæ locus, aut diuinum aliquod attributum. Hæc autem meditatio duplex est, duplicem enim finem habet, quem in ipso actu spectare possit. Aliquando namque veritatem scrutari contendit, & huiusmo-

Ffff 2 di me.

Deuotio quomodo fouenda.

Contemplationis perfectionem non in sensibili amore consistit.

Medium quo ad vnitium amorem pertinere quis possit.

Luc. 10. 11.

Simplices quomodo ad perfectionem perueniant.

Meditationibus affectus excitantur.

Vera vniõ voluntate perficitur.

Meditationibus quomodo vtendum.

Via affectiua breuior ad vniõnem via. Considerationes duplices.

Meditatio quid.

Meditatio duplex.

Pfal. 38, 3.

di meditationi incumbunt qui concionantur, le-
gunt, aut super diuinis Scripturis scribunt. Aliquan-
do verò meditans non inquitur veritatem aliquam,
aut sensum antea ignotum, sed affectus duntaxat
inflammationem; iuxta illud: *In meditatione mea*

Pfal. 24, 9.

exardescet ignis, atque hæc propria eorum qui Deo
sunt deditissimi, habenda est, & simplicibus atque
idiotis continere potest. Ideò qui volunt proficere,
in electo aliquo mysterio, aut passionis Christi actu,
vel Dei attributo aciem mentis figant, & ibi insistant
necesse est: nec ad alia recedant donec inflamme-
tur affectus. Veruntamen quidam experti scripserunt
hoc vltimum meditationis genus potius auscultatione
exercendum esse, quàm discursu, inquisitione,
vel ruminacione, iuxta illud: *Audiam quid loquatur*

Prou. 25, 27.

in me Dominus Deus: potius impulsu voluntatis
in admirationem & dilectionem, quàm intellectus
ad speculationem. Bern. *serm. 62. super Cantic.* præ-
cipit contemplationi intentum diuinitatem admi-
rari, non autem scrutari; nam non admirator maie-
statis, sed scrutator opprimetur à gloria. Scrutato-
rem verò illum diuinæ voluntatis esse iubet, quo-
modò, scilicet, Deo placere valeat, is namque scruta-
tor quantumcunque sit diligentissimus, non oppri-
metur à gloria, quin potius in ipsius gloriam tale
vertetur scrutinium. Idem Bernard. de scala clau-
stralium meditationem sic definit. Meditatio est
studiosa mentis actio, occultæ veritatis notitiam
ductu propria rationis inuestigans. Contemplatio
est mentis in Deum suspensæ eleuatio æternæ dulcedinis
gaudia degustans. Lectio inquit, meditatio inuenit,
contemplatio degustat, oratio postulat. Dominus dicit:

Luc. 11, 9.

Quærite & inuenietis; pulsate, & aperietur
vobis: hoc est, quærite lectione, inuenietis medi-
tatione, pulsate oratione, & aperietur vobis con-
templatione. Lectio apponit ori solidum cibum,
meditatio frangit, oratio saporem conciliat, con-
templatio est ipsa dulcedo, quæ iucundat & reficit.
Lectio & meditatio, tam bonis quàm reprobis com-
munis est, contemplatio verò non, nisi desuper im-
mittatur. Illud, *In meditatione mea exardescet ignis*,
exponit, intelligens de igne desiderij perveniendi
ad contemplationem. Bernard. *serm. 68. super Cant.*
Merita proinde habere cures: habita, data noueris:
fructum speraveris Dei misericordiam, & omne pe-
riculum euasisti paupertatis, ingratitude, & præ-
sumptionis.

Pfal. 38, 4.

Dilectus meus mihi, & ego illi. Sed tantum animæ illi quæ nil præ-
ter Deum amat, vel quod propter Deum dignum sit
amari, cui vivere Christus nõ tantum sit, sed iam
diu fuerit, cuius otium & studium sit, prouidere Do-
minum in conspectu suo semper, & sollicitè coram
eo ambulare. Bernard. *super Cant. 69.* & idem *serm.*
67. hæc scribit. Dilectus ita sollicitè de anima curam
gerit, ita illi inuigilat, quasi nil aliud agat: quæ Spõsi
sollicitudo & studij eam reddit non minus sollicita,
& ipsi intentam, quàm si nil aliud videat, aut curet
præter ipsum. In plerisque autem intelligam mihi
adesse Spõsum, videlicet si sensero pectus & sensum,
ad intelligendas scripturas, & sermonem sapientia
percipiendum aperiri, & eius fructus ex intimis e-
bullire, aut infuso lumine desuper retelati myste-
ria, aut certè expandi mihi quam largissimum celi

Cant. 2, 16.

gremium, & vberibus inde infundi meditationum
imbres. Item si pariter affluat humilis quadam, sed
pinguis intima asperisionis deuotio, vt veritatis a-
mor agnita intum vanitatis odium in me gene-
ret & contemptum, ne fortè aut scientia inflat, aut
visitationis frequentia extollat. Quòd si pro viribus
perseuerem tantæ dignationi æquis semper actibus
& affectibus respondere, ita vt gratia Dei in me va-
cua dici nequeat, tunc etiam mansionem diuini Spi-
ritus apud me conijcere poterò. Quam exultimas
ex ea mansionem inter Verbum & animam gratiam
familiaritatis oriri? Quanta (bone Deus) de famili-
aritate sequitur fiducia? Quæ cum ita sint, dicere non
veretur: *Dilectus meus mihi, & ego illi.* Huius igitur
dilectionis gratia ardentis sollicitudine inquitur quo-
modo Sponso placere, & ipsi in omnibus & per om-
nia respondere valeat. At recedente Sponso, id est,
dulcissimæ contemplationis gratia cessante, sponsa
reuocat abeuntem, & post eum magnis ardentissi-
morum desideriorum vocibus reditum postulare
non cessat. Valida enim vox est desiderium dicens:
Reuertere reuertere dilecte mi. Et, *vultum tuum, vultum*

Luc. 24, 29.

tuum Domine requiram, ne aueris a faciem tuam
à me. Hæc vox continua esse non desinit, cum alle-
ctus desiderij continuus semper existat. Profectò
Sacramento hoc solum illa anima fouetur, quam
frequenter Sponsus inuisere sit solitus, cui familiari-
tas autem, cui gustus famem, cui contemptus om-
nium terrenorum otium dederit. Cui animæ idèd
Sponsus se subtrahit, vt recedens auidius vocetur, &
rediens fortius teneatur: idèd enim aliquando simu-
lat se longius ire non vt abeat, sed vt audeat, *Ma-*
ne nobiscum Domine. Hæc Bernard. *serm. 74.* Quoin
loco fatetur Verbum sæpe in animam suam descen-
disse, ac signa aduentus sui exponens, scribit: quæ ta-
men maxima mentis trepidatione palàm se profer-
re ait. Periculum (inquit) meum video, nec illud vi-
dens, satis caueo, vos me cogitis, & profus cogitis
ambulare in magnis & in mirabilibus super me.
Heu quam vereor, ne subinde audiam: *Quæris tu de-*

Pfal. 101, 10.

licius meas enarras, & assumis Sacramentum meum
per os tuum? Excusabit forsan audaciam trepidatio
ipsa mea, sed multo potius vestra, si inde proueniat
edificatio. Profat igitur, vt profum, etsi profeceritis
vos, insipientiam meam consolabor, sin miras con-
fitebor. Dixerat autem superius *in fine serm. 73.* Ego
quidquid illud est, quod in meipso diuino munere
experiri licuit, coram eloqui non verebor. Nam si
postquam auditum fuerit, vile videatur & contem-
ptibile, non tamen id mea referre exitimo: scio e-
nim quòd spiritualis vir me non despiciet, reliqui
verò me non intelligent. Igitur quando Verbum ad
me venit, vnde veniat, aut quòd vadat, qua ingredi-
atur, aut qua exeat plenè nescio. Item, licet ingres-
sum eius, aut exitum nunquam sensi, presentis tamen
fateor. Sentio quando adest, cum abest, assuise
recoror. Quæris, cum ita sint inuestigabiles viae
& vestigia eius non cognoscantur, vnde norim
ipsum presentiam? libentissime dicam. Ex quàm
plurimis signis (quæ superitis ex eodem atculimus)
videlicet veniens cœpit euellere, destruere, edificare
& plātare, arida rigare, tenebrosa illuminare, clau-
sa reserare, frigida inflammare, denique mittere
praua indirecta, & aspera in vias planas, vt benedi-
ceret anima meo Domino, & omnia quæ intra me sunt
nomini sancto eius. Erant tunc temporis in me peni-
tus compressi carnales affectus: & ex eorum cõpres-
sione admirabar potentiam virtutis eius: ex meorũ
occultorum redargutione, profunditatem sapientia
eius intellexi, ex morum meorum quantalacumque
emendatione mansuetudinem bonitatis eius ex-
perus sum, denique ex renouatione spiritus mei,
& in-

S. Bernardus

quibus signis
eam cognouit.

Pfal. 101, 10.

Luc. 11, 9.

Pfal. 101, 10.

et interioris (vt sic dicam) hominis decoris eius speciem percipere licuit. Post illius verò dilecti discessum ebullienti olla, si ignem subtrahas, similis maneo, illic enim languore quodam tepescunt, ac frigidescere incipiunt interiora mea, hoc autem signo abscellum eius plene noueram. Cuius discessu necesse erat animam meam tristari, donec iterum reuenteretur. Quare familiarissimum erit mihi Sponsæ

Cant. 6. 12. *Reuenter dilecte* : & quoties elabatur, tortes à merepetetur : nec clamare cessabo, quasi post abeuntis tergum ardenti cordis desiderio, vt redeat, & reddat mihi lætitiarum salutaris sui, & reddat mihi seipsum. Fateor vobis, filij, quòd nil aliud interim libet, dum abest quod solum libet: idque postulo, vt non in vacuum veniat, sed plenum gratiæ & veritatis, more nempe solito, sicut heri & nudius tertius: vt, scilicet, sciam exultare cum tremore, vt verè ostendat me mihi, ne quasi insolenti deuotione priuatim exultare incipiam. Nam ea de causa pleròq; deuotionis gratia priuatos legimus, quòd plusquam oportuit sibi in ea complacuisse, vt Angelò illi accidit, de quo scriptum est *Ezech. 23*. Perdidiisti in decore tuo sapientiam, quòd totum se non retulisset in Deum, quo se virginibus fatuis similem non cognouisset, quòd non alia de causa stultitæ facte sunt, quàm quòd se sapientes reputauerunt.

Matt. 23. 12. Ideò illis dictum est : *Nescio vos* : prout & illis qui miraculorum gratiam ad suam vsurpare gloriam voluerunt. Denique omnia quæ nobis diuina bonitas liberali manu contulit, mox amittimus, nisi ea fidelissimè reponamus, atque in manibus ipsius benignissimi datoris recondamus. *Veni ergo dilecte*, &

Cant. 8. 1. 4. *Assimilare capre hinnuloq; cernuorum*. In caprea acumen est visus, in hinnulo hilaritas: veni ergo, hilaritatem, & lætitiarum, ac mei & tui acutissimam cognitionem simul infundit. Si forte hæc non intelligis, non mirandum est, nam vt ipse Bernard. in *serm. 79*.

scribit, cum amor vbiq; loquatur, necesse est, vt qui horum, quæ dicuntur, notitiam velite adipisci, amet: alioqui frustra ad audiendum, legendumve amoris carmen accedet. Frigidum enim pectus ignitum eloquium capere non potest: ac quemadmodum qui Græcè non nouit, Græcè loquentem non intelligit, sic qui non amat, amoris idioma percipere non valebit: quoniam in *auribus eius erit velut as sonans, aut cymbalum tinniens*.

1. Cor. 13. 1. **S. II.**

Ephes. 5. 2. ¶ Audit preterea hæc, quæ de amore scribit idem Bernard. *sermo. 83. super Cantico*. Meritò dicit Apostolus *Ambulate in dilectione, sicut Christus dilexit nos*: Ea namque animæ ad Christum vnanimitas per amorem, scilicet, vt diligit sicut dilecta est, maritat animam verbo, nam si perfectè diligit, nuplit. Hæc vnanimitas animam accendit, vt ad Deum fiducialiter accedat, & verbo constanter inhæreat, consulens illum de qualibet re, denique quantum capax est intellectu, tantum desiderio audax existit. Nec obstat dissimilitudo vel imparitas personarum: nam amor reuerentiam nescit, qui ab amando non ab honorando dicitur: honoret sanè, qui horret, qui stupet, qui metuit, nulla horum penes amantem sunt, amor sibi abundat, amor vbi venit, ceteros in se traducit, & transmutat affectus, Propterea amans anima amat, & nil aliud præter amorem nouit, fertur votis, trahitur desiderijs, dissimulat merita, maiestati oculos claudit, quos aperit voluptati. Denique abeuntem Sponsum intrepida reuocat (nec mirum, ponens enim in salutari, fiducialiter agit in eo) & cum fiducia delicias reperit suas, solita libertate non Dominum vendicans: sed dilectum. *Reuenter* (inquit) *dilecti mi*, mirum quippe

Cant. 6. 12. *Granar. Opusc. spiritual.*

videri debet, cur ille à nobis honorandus & meritò stupendus amari potius à nobis exigat: sed cum Sponsus & Sponsa sint, quam aliam inter Sponsos quaris necessitudinem, quàm amare, & in simul amari. Adde quòd hic Sponsus non solum amans, sed amor

Malach. 1. 6. ipse est. Non memini me vnquam legisse quòd Sponsus honor esse vellet, dixit enim aliquando, *Si ego Pater, vbi honor meus?* Sed cum sponsum exhibeat, mutat verba dicens. *Si ego sponsus, vbi amor meus?* Denique honor ille, qui non ex amore prouenit, nõ honor est, sed adulatio, & licet soli Deo honor & gloria exhiberi debeat, horum neutrum Deo gratum est, nisi amoris melle condita fuerint, amor per se sibi sufficit, & per se, & propter se placet, ipse amor sibi meritum, ipse sibi præmium est, non requirit causam, aut fructum postulat, fructus namque v. sus eius est: amo (inquit amas) quia amor, & amo, vt amer. Inter reliquas animi affectiones solus amor est, in quo creatura creatori respondere valeat, licet non ex æquo: nam si Dominus mihi irascatur, non idè licet mutuo irasci: in amore verò non sic: nam cum Deus amet nil aliud expetit quàm amari, & ad hoc potissimum amat, vt mutuo ametur amore, cum Sponsus sit purè amor. Filij huius seculi quantum parentes amant, tamen id faciunt de hereditatis acceptione cogitantes, qui amor suspectus existit, cum in spe alicuius rei adipiscendæ collocetur. Purus amor meretricius non est. Purus amor spe non alitur, diffidentia damna non sentit: & hoc vere est esse Sponsam: nam Sponsæ propria spes & supellex vnus est amor. Hæc ille: & addit, Amorem hunc tantum ferentitatis, quantum sinceritatis habere. Qui vinum vendibile populo exponunt, vt magis venale fiat, primum cui libet petenti poculum gratis exhibent, si plus velis, pecunia præsentis poteris comparare: non aliter Dominus initio tyronibus spiritualis dulcedinis poculum absque eorum meritis propinare solet, postea verò eos in ariditate relinquit: vt vires suas exercent, & proprijs expensis expetitam aciam degustant, in comparent dulcedinem.

Cant. 8. 6. *Dilectio vis.* dicitur fortè vt mors: nam tanta illius vis est, vt in horribilibus vuentibus affectus extinguat, quos sola mors delere poterat. Exempli gratia, quidam sunt, quos nisi mors castos aut humiles reddere posset, hi tamen diuino ardentes amore, affectionum ignem diuina dilectione sopire valent. Bernard. *serm. 82.*

super Cantico. dicit, hypocrisis duplicitatisque virus hereditario iure ad omnem Adæ & Euz posteritatem pertinere, cum hi post peccatum duplicitatis vitium induerint, & nuditatem suam ficulneæ frondis vmbra, & verbis excusatorijs tegere conati sunt. Atque hæc hereditas in filios descendit, qui nolunt, aut ægre patiuntur videri id, quod sunt. Ipse etiam alibi scribit: *Mali volumus esse, & non videri: boni verò videri cupiunt, cum non sint*. Idem Bernard. *serm. 84.*

Optimus tunc pessimus efficitur, si id ipsum optimi esse sibi ascribat. Dicis, absit à me, vt talia suspicer, optimè noui gratia Dei me esse, quod sum. O miser hypocrita, dicas quæso, æquum exiltimas pro donis, quæ à Deo acceperis, inanem gloriolam captare? Quod cum facias, ex ore tuo te iudico, fertus nequam es & fur. Nam quid scelestius esse potest seruo sibi Domini sui gloriam vsurpante? Consule ergo Bernard. qui *serm. 85.* sic scribit. Dissentire & tibi aduersari oportet perpetuò, forti & vigili lucta aduersus te ipsum præliis, necesse est, vt innatis affectionibus & inueteratæ consuetudini valeas reluctari. Si Sponsæ sæpe complexum Sponsi experte, ac solite eius præsentiam requirenti (de ea autem Sponsa superius loquebatur) aliquis dicat: O peccatrix, cur non times iudicis præsentiam? Fidenter respondebit. Non timeo: quia amo, quod ni

amarem

Ffff 3

amarem

amarem

amarem

amarem

amarem

amarem

amarem

amarem

amarem

Iob. 17.

In simplificatione omnis spes pro se habet.

Magistri novitiorum quales esse debent.

Quinam scriptos querat.

amarem, facere non possem: paueant qui non diligunt. Nam quibus amare non datum est, quid ni invidias assidue metuant? Ego vero agens mutuo me amare dubitare nequeo, nec eius vereor vultum, cuius dulcissimum senserim affectum: Nunquid questus irascetur, qui contemptus aliquando dissimulavit? Aut repeller inquirentem, qui contemntem requisivit? Ideo cum illius clementiam expertus fuero, fortior ad eius inquisitionem fio. Bernard. *serm. 84.* Caue, ne spiritus tuus inquietus sit & vagus, vt spiritus Satanicus, quae dixit: *Circuui terram, & perambulauit eam.* Similis namque huic spiritui redditur homo suis affectionibus additus, licet in Angelorum commercio sit, id est, virorum interna quieti & vnioni studentium. Vnde Doctor quidam scribit, verum ac prudentem spiritualis doctrinae magistrum id potissimum eniti, & in eo omnem operam & studium collocare debere: nempe in dirigendo ac simplificando discipuli spiritui. Discipulus item intelligat, necesse est in ea cordis simplificatione sitam esse omnem sui profectus spem, ideoque ab eo frequenter debet querere praceptor: Quid hoc temporis articulo cogitas? Quae cogitatio subit, quando in hortum te confers? Vt pro discipuli responsione plenè intelligat, quid prouidendum sit erga illius commodum: quod si faciat, assimilabitur vigilanti & prouido pascitori, qui gregem suum ducit ad interiora deserti. In eo qui in disciplina spiritualis vitae velit proficere, ante omnia dirigendum est cor, quemadmodum in sui compositione corporis primò formatum est. Nam iuxta D. Bonauenturae sententiam: omnis exterior vagatio ex interna dissolutione promanat, ideo radix est prius extirpanda, vt ramus inde proueniens sterile scaturiat. Caueat Magister in compositione oculorum & manuum discipuli diu insudare, exultat enim tyro in ea exteriori compositione totum verti negotium, vnde saepe fit vt ad eam se conuertens, quae praecipue curanda sunt, negligat.

§. III.

¶ Doctor quidam, & qui in spiritualibus exercitijs multos progressus fecerat, scribit, se post multam & profundam considerationem, & experientiam reipsa comperisse nil maiori studio in religionibus curandum esse, quam vt tyronum seu nouitiorum magistri sint inter omnes probatissimi, & in spiritualibus expertissimi: nam nisi optima educatio in principio adhibeatur, fit, vt quamplurima immedicabilia mala subsequantur. Tyronibus namque praepatore opus est, qui spiritualis vitae optimè noverit fundamenta subternere, & hoc proprie est ambulare in spiritu, vt cum discipulus verbo vno tentationes suas, & spiritualia dubia significare voluerit, confestim ipse intelligat quae ille satis explicare nequit: imò inde conijciat tentationes sibi non explicatas. Etsi ad hoc plures magistri non inueniantur, vnus aut alter si sint, per conuentus ad haec docenda circumferantur. In hoc cognoscere poteris, an quilibet proprio ac priuato amore spirituali quieti, ac deuotioni sensibili inhareat, si forte eueniat, vt necessitas fratris contemplationis dulcedinem relinquere postuler: contemplans verò praetermissio charitatis actu, qui ad utilitatem proximi spectet, deuotioni sensibili insistat, hic potius seipsum querere, quam Christo velle placere dicendus est. Heu (inquit Gregor. *in fin. Moral.*) quod rectam intentionem nostram (quae soli Deo placere appetit) nonnunquam intentio minus recta (quae de Dei donis placere studet hominibus) comitatur. Si autem diuinitus distinctè discutimus, qui inter ista remanet locus salutis? Eidem namque intentioni, qua Deo

placere cupio, nescio, qua pacto laudis humanae intentio se lateenter immisceat. Si infantulus ad matrem confugiat, dirum aliquid perhorrescens, vides quam affectuose, quam pie illum excipiat, brachia extendens illum amplectatur, & vbera retgens, illum lacte foueat, faciem suam infantuli faciei dulciter apponat: longè dulcius (michi credito) occurrit summè bonitas his, qui illius causa affliguntur, iuxta illud *Isaia 66.* Ad vbera port abimini, & super genua blandietur vobis. Doctor quidam hac virtutis similitudine: Si quibus tibi in octo dies commoderet equum, vt liberè eo vtereris, tu tamen toto illo dierum spatio equo non infidies, sed ipsum in stabulo ferocire permittes, fortasse cum equitare velles, fessorem non pateretur: ideo tu si stimulum te sentias spiritualium exercitiorum desiderio, aut pro Deo aliquid patiendi, aut in fratrum utilitatem concionandi, ni ea desideria, quamdiu stimulant, exequaris, auferetur à te talentum, nec iam poteris, quod prius poteris, vel saltem longè difficilius, ita vt lucerna illa ardoris extincta in tenebris manere contingat. Obedienter igitur ausculta spiritui & conscientiae stimulant ad opera indubitanter bona, alioquin à multis bonis proculdubio cades, vt dicit *Chrysost.* Heu (inquit *Bonauent.*) quantum dolendum est monachos quosdam egrè ferre in domo Domini contemni, qui domi suae non nisi contemptibiles esse potuerunt. Bernard. *in 3. ad Eugen.* Toties peregrinatur consideratio nostra, quoties ab aeternis ad inferiora descendit intuentia, vel prouidenda: quando tamen per haec illa requirit, non procul exulat, sed repatriat. In hac valle lacrymarum moramur, in qua caro regnat, consideratio exulat: in qua sensus corporis viget, mentis verò oculus caligat. Sunt qui gradum sibi in rebus sensibilibus constitunt, vt ad inuisibilia ascendere valeat: longè tamen ille felicitior qui rerum & sensuum vii spreto, quantum humana fragilitas paritur, vt ad aensurij gradibus, sed inopinatis excessibus ad sublimia illa interdum contèplando euolare consuevit. Proh dolor! Quorsum affectus nostros caeno immergimus? Quaretimeamus quae non oportet, amamus quae non decet, dolemus vanè, gaudemus futiilius. Et hoc est in causa quare liberè volare non liceat: nec Deum hic comprehendimus (eo modo quo fieri potest) nisi sanctissimus, vt eum omnibus Sanctis eum comprehendamus, vt inquit *Apostolo ad Ephes. 3.* Si queras quare ratione sancti comprehendant, dicam, Si sanctus es iam comprehendisti, sin minus esto, & tuo scies experimento: sanctum autem facit affectio sancta, & timor Domini sanctus, & sanctus amor. His duobus vltimis perfecte ornata mens velut à duobus brachijs dilectum complectitur, astringit, & tenet: & ait, *Tenus, nec dimittam.* Comprehendis autem timore sublimitatem potentiae Dei, & ipsius sapientiae profunditatem. Quid enim tam timendum quam potentia cui resistere non possis, & sapientia cui non valeas abscondi: amoris verò brachio comprehendis longitudinem aeternitatis, & latitudinem charitatis eius. Quid tam amabile quam aeternus amor? Ecce iam vteunque intelligis illud *Apostoli: Vt possitis comprehendere cum omnibus Sanctis, quae sit longitudo, latitudo, sublimitas, atque profunditas.* Hac Bernardus & subiungit: Stupeamus ad sublimitatem potentiae, paueamus ad iudiciorum profunditatem, astuemus ad latitudinem charitatis, sustineamus considerantes longitudinem aeternitatis. Quando Dominus cor visitat deuotionis sensibilibus stimulo, aut feruore aliquo, illum prompte decet arripere, arreptum blandè fouere, & feruentissime insillare vt diutius duret. Gregorius *in epistola 27. libro 6.* rogatus, vt quibusdam monasterijs aliqua spiritaliter scriberet

Isa. 66. 12.

Gratia vobis in utendum.

Consideratio nostra quae descendit intuentia, vel prouidenda.

Deus quem modo cum omnibus Sanctis comprehendimus.

Cant. 34.

Ephes. 3. 16.

scriberet, renuit dicens: Monachi qui per compunctionis gratiam sapientie fontem intrus habeat, nostræ siccitatis guttulis foris non egent: nam quemadmodum in paradiso pluvia non fuit, sed fons de medio eius ascendebat, qui irrigaret faciem terræ: ita animæ quæ per compunctionis gratiam aquæ viæ fontem in semetipsis habent, alienæ linguæ pluvia non indigent. Gregor. in ultimis verbis Pastoralis. Plerumque omnipotens Dominus rectorum mētes quamuis maiori ex parte perficit, imperfectas tamen in aliquibus esse permittit, ut licet miris virtutibus rutilent, imperfectionis suæ tædio tabescant, & de magnis se non extollant, dum adhuc contra minima innitentes laberentur: denique cum extrema vincere non valeant, de præcipuis actibus superbi-
 re non audeant.

EXCERPTA EX OPUSCULO

Bonaurentura de preparatione
 ad Missam.

CAPVT XXI.

Tria que in
 Missa offerantur
 a Sacer-
 dote.

Tria offert DEO sacerdos in Missa. Primum, corpus & sanguinem Christi, quæ sunt ibi realiter contenta. Secundum, offert passionem Christi, id est, externa quæ pertulit supplicia, & mortem denique ipsam, & hæc non sunt realiter contenta, sed representata tantum. Tertium, offert totam Ecclesiam cum omnibus donis suis, & hoc est sacrificium spirituale. Cum sacerdos pure liber est a mortali peccato, & nullum habens impedimentum, non ex reuerentia, sed ex negligentia celebrare o-mittit, tunc quantum in se est, priuat Trinitatē laude & gloria, Angelos læticia, peccatores venia, iustos subsidio, in purgatorio existentes refrigerio, Ecclesiam Christi spirituali beneficio, seipsum remedio contra quotidiana peccata & infirmitates, denique sponte diuinum eleuat cultum, latraria denegans creatori. Celebrato Sabbato in corde tuo ab omni cura & cogitatione, consideratione odoriferam crucis oblationem, & cogita idem odoris esse in oblatione tua ex opere operato: quare cauendum est, ne ex operantis parte puteat. Accedens igitur ad hoc sacrificium celebrandum, rectifica in primis intentionem tuam, teipsum scrutans, quo desiderio accensus accedas: nam si lucri, fauoris, consuetudinis vè causa commotus aduenis, vè tibi, vè tibi, & vè omnibus quorum non parus est numerus, qui ad Sacerdotium promoueri student, non vè celestem, sed vè terrenum panem inquirent, & pro ambitione sua ditari possint de Christi patrimonio, id eod vè vè. Trahant te igitur desideria hæc. Primum peccatorum, quibus morderis, purgatio. Secundum, tuarum eg-
 gritudinum curatio. Tertio, desiderium alicuius gratiæ, aut spiritualis beneficii impetrandi. Quarto, vt calamitatem aliquam qua opprimeris, subterfugere possis. Quinto, vt gratias agas pro beneficijs omnibus, tam communibus, quam priuatis. Sexto, comparsio proximorum viuorum & defunctorum. Septimo, laudum Dei, & Sanctorum suorum commemoratio. Octauo, id intensissime postulare, vt Christus seruido amore visceribus tuis vniri dignetur, vt ardentius appetas augmentum gratiæ, purificationem ab omni carnis inquinamento spiritus, & ab omnibus tentationibus & periculis libertatem. Admirare, stupe, datam tibi potestatem quotidie operandi, quod semel Christus fecit in cena. Meditare sacrificij efficaciam, recole diligenter illud: *Hæc*
 1. Cor. 11, 25. *quotiescumque feceritis, &c.* Cauebis autem summo-
 pere solium in eo sacrificio spiritualis dulcedinis ibi data gustum attendere. Gerfon super Magnificat. ita scribit. Celebraturus non tam inquiret, an tibi

denotus, recollectus, ac tranquillus videatur, quam si præcepta Domini seruauerit & seruare proponat: si verò adhuc spiritualis dulcedinis stimulos senserit, gratissimè recipiat. Immediate ante communio-nem dic mentaliter: Domine quis tu, & quis ego sum, vt auis te mittere in feridum & olidum corporis, atque animæ meæ sterquilinum? Quare me formasti, vt tibi iniurius esse possim? Mille enim annos non æquè sufficere ad tam nobile Sacramentum pro eius dignitate profiteor percipiendum. Quid ergo miser faciam, qui quotidie delinquam, & in peccatis perseuerem? Christi doloribus summe condolens, ante illum teipsum viuifica, & coram ipso effunde animam tuam. In fine idem B. Bonaurentura a his vitur verbis. Si post communionem refectione aliquam spiritualem non sentias, non leue iudicium est spiritualis aegritudinis vel mortis. Ignem posuisti in ligno & non calefcis? Mel habens in ore, non sentis dulcedinem? Deprauata valetudinis certissimū id esse signum ne dubites. At si sentias spiritus lætiam, attendas quæso, quantis te beneficijs cumula-ret si vitam corrigeres, qui te in ea vitæ conditions manentem, tantis bonis sollicitare non cessat. Et certe mirandum est, quomodo post huius suauissimi cibi perceptionem rursus ad degustanda stercorea reuertaris: hoc est, erga aliquam creaturarum afficiaris. Stude pro viribus conscientia puritatem & actualem deuotionem acquirere, attende mensam illam esse delectabilem simul & terribilem, tremendam & iucundam: id eod ama, time, treme, & fide.

EX SOLILOQUIO EIUSDEM

D. Bonaurentura.

CAPVT XXII.

Reflectamus genua cordis cum Paulo ad Patrem Domini nostri Iesu Christi, vt per ipsum corroborati in interiori homine possimus comprehendere cum omnibus Sanctis, quæ sit longitudo, lætitudine, sublimitas, atque profunditas. Quadripartita namque est exercitatio interior. Primum exploranda sunt interiora nostra, atque profunda, qualiter à Deo formata sunt per naturam, deformata per culpam, reformata verò per gratiam. Secundum reflectendus est contemplationis radius ad exteriora nostra cogitanda: instabilis enim est & fragilis omnis humana opulencia & dignitas. Tertio meditari oportet interiora nostra, scilicet, mortis necessitatem, iudicij seueritatem, gehennæ acerbiteriam. Quarto, erigendi sunt interiores oculi ad æternam illam ac perpetuam felicitatem.

Eph. 3, 16.

Exercitatio interior quæ duplex.

EX ITINERARIO MEN-

sum in Deum.

CAPVT XXIII.

Oratio mater & origo est omnis actionis sursum in Deum, atque in simul scaturigo veræ contemplationis, quæ est simplex deitatis intuitus cum admiratione & suspensione: quod sic patebit. Summum bonum, cuius fructio beatos nos efficit, est supra nos: igitur nemo ad hanc fruitionem summi boni pertingere poterit, nisi supra seipsum ascendat: supra nos autem extolli non possumus, nisi vi superioris virtutis nos extollentis, quæ auxiliū diuinum propriè est, quod dari non solet nisi humiliter postulantis. Atque ea de causa Dionysius in lib. de Mystica Theologia, volens nos ad mentales excessus inluere, præmittit primò orationem dicens: *Oremus*, id est, dicamus ad Dominum: *Du-*
 Pfal. 85, 11. *duc me, Domine, in via tua, & inuocet in veritate tua.* Orationi adiungenda sunt binæ formulæ, quæ

Oratio contemplationis origo.

Orationis per
a sequa.

Grades tres
ad contem-
plationem.

eam assidue comitentur, atque hæ sunt, confectio
sancta, & meditatio perspicua: quibus omnibus fa-
cile erit ad contemplationem ascendere. Primò e-
nim orandum est. Secundò sanctè vivendum. Ter-
tiò meditationibus insistentium. Docet etiam paul-
lò inferius tres gradus, quibus ascendere possumus
ad contemplationem. Primus per id quod est extra
nos, id est per mundum sensibilem, in quo elucet
vestigia Dei. Secundus per id quod est intranos, id
est, per imaginem Dei naturalem reformatam. Ter-
tius per id quod est supra nos, nempe per Deum ip-
sum. Vbi primò occurrit contemplandum ipsum
Esse Dei purissimum, quod non potest intelligi non
Esse, nec cogitari tanquam ab alio acceptum, sed ne-
cessariò intelligitur Esse primum æternum, simpli-
cissimum, actualissimum, denique perfectissimum.
Execranda igitur est cœcitas intellectus nostri va-
rijs sollicitudinibus & phantasijs distracti, cui non li-
ceat hoc ipsum Esse per quod omnia videt, sine quo
nil cognosceret, acutissimè considerare. Similes e-
nim sumus homini, qui cum intentus maneat ad
varios colores videndos, non tamen lucem ipsam
considerat, qua ad videndos colores utitur: atque si
eam absque coloribus videat nil videre existimet:
ita & intellectus noster circa particularia intra oc-
cupatus, non advertit ipsum Esse, quod tamen pri-
mo sibi occurrat: vidensq; lucem illam purissimam,
nil planè se intueri opinatur, non intelligens ipsam
purissimæ lucis caliginem esse summam mentis nos-
træ illuminationem. Hoc Esse considerato, fit tran-
situs ad eius participationem ad intra in Trinitate
personarum. Deinde concludit, quomodo post om-
nes has intellectuales operationes, oportet ut supe-
rius ascendamus secundum affectum, quod fit, cum
relictis illis, apex affectus totus transfertur ac trans-
formatur in Deum, quæ transformatio mystica est,
& secretissima, quam nemo novit nisi qui accipit,
nemo accipit, nisi qui appetit, non appetit nisi quem
sancti Spiritus ignis medullitus inflamat, quem
Christus misit in terram. Quapropter parum studè-
dum est inquisitioni, multum vñctioni, parum lin-
guæ plurimum internæ lætitiæ, parum verbo & scri-
pto, totum Dei dono. Si nosse velis, quomodo hæc
fiant, interroga gratiam, non doctrinam: desiderium
non intellectum: orationis gemitum, non lectionis
studium: Sponsum, non magistrum, Deum, non ho-
minem: caliginem, non claritatem: non lucem, sed
ignem penitus inflammantem, & in Deum arden-
tissimis affectibus transferentem: qui ignis est ipse
Deus. Sed quia scriptum est *Exod. 33. Non videbit
me homo & vivet: moriamur & ingrediamur caligi-
nem: imponamus silentium sollicitudinibus & con-
cupiscentijs ac phantasmatibus, ut cum Christo eru-
cifixio transire possimus ex hoc mundo ad Patrem.*
In principio opusculi, quod *paruum bonum* dicitur,
ita scribit. Re ipsa expertus sum in otio, æterni amo-
ris affluencia non aspergi, nec etiam dum corpora-
liter graubar, & præ itinere fatigabar, specialem il-
lum ardorem sentire non poteram, imò cum in om-
nibus his frigererem, postpositis reliquis quibus ex-
cerius detineri possem, Salvatoris solummodò mei
aspectibus assistere contendi, & in eius odoribus im-
morari.

EX OPUSCULO DE SEPTEM
itineribus æternitatis.

CAPVT XXIV.

Itinera sep-
tem ad cœli.

Septem sunt itinera ducentia ad æternitatem.
Primum, Æternorum recta intentio. Secundum,
æternorum studiosa meditatio. Tertium, æter-
norum purissima contemplatio. Quartum, æterno-

rum charitativa affectio. Quintum, æterhorum se-
creta revelatio. Sextum, æternorum experimentalis
degnitatio. Septimum, æternorum Deiformis ope-
ratio. Ad hæc itinera compellat Dominus animam
dicens: *Surge, propera columba mea* (spiritu simplifi-
cata) *amica mea, surge, & propera, iam hinc peccati*
ac frigidis transijt, imber curarum distrahentium re-
cessu: nam venit vernum tempus flores producens,
tempus amputationis eorum quæ superflua sunt,
tandem appropinquavit. Omnia hæc itinera absco-
dita sunt, super bis sapientibus, & mundi huius pru-
dentia turgentibus: *incurruisti* (inquit) *sum colles mi-*
di ab itineribus æternitatis eius. Primum igitur iter
meritò recta intentio dicitur: nam, ut dicit Gregor.
in Moral. vigilanti cura in omnibus operibus in-
tentio nostra pensanda est, ut nil temporale in his
quæ agit, appetat, sed omne id in æternitatis solidi-
tate figat: ne si extra æternitatis fundamentum acti-
onis nostræ fabrica erigatur, totum opus redigatur
ad nihilum: nam quælibet opera, licet summa, fru-
stra fiunt, si cordium intentiones extra æternitatis
certitudinem defleantur. Sequitur secundum iter,
stabilita enim mente in hac recta intentione, emer-
git continuo studiosa ac feruens meditatio, qua ve-
hementer insistimus ad inquirendam & inuestigan-
dam veritatem. Differt hæc a cogitatione, ut scribit
Richardus, quod cogitatio vagis moribus ad diver-
sa sparietur: meditatio verò ad unum tendat inces-
santer: idèd cogitatio absque labore fructu caret,
meditatio verò licet laboriosa fructu affluit. Præ-
terea sciendum est Dominum sæpe & multipli-
citer alloqui interius inspirationibus ac illustratio-
nibus ipso meditante quasi illos laborantes & ex-
citare fatigatos reficere velit: aliquando verò ar-
guit & contaminatur Dominus, ut cum dicit, *Si quis*
in me non manserit, mittetur foras sicut palme: ali-
quando docet, suadet, pollicetur, consolatur: & sic
alloquentem Dominum alloquitur etiam anima
humiliter ac reverenter. Ut enim ait Bernard. *super*
Can. sicut Dominus & Moyses mutuo ac familia-
riter quasi amici loquebantur: ita Deus animam, &
anima ipsa Deum suavissime alloquitur. Lingua
Verbi, inquit, est favor dignationis: lingua animæ est
feruor deuotionis: qui hac caret, elinguis & infans,
& nullum potest illi esse colloquium cum Verbo
Dei. Cum Verbum loquitur, fieri nequit, ut anima
eius sermonem non sentiat: *sermo* namque *Dei vi-*
uus est & efficax: nec etiam cum lingua animæ lo-
quitur, potest non exaudiri ab eo, à quo ad loquen-
dum mouetur. Verba autem animæ ad Deum, fer-
uentia sunt desideria (desiderium cordis eorum au-
diuit auris tua) ut scribit Greg. admirationes, filiales
timores, nostræ vilitatis perfectæ recognitiones, &
similia. Insuper advertendum est, Diuinam allocu-
tionem semper meditationem nostram præcedere:
non enim nisi diuina inspiratione percussus, meditari
possumus, quia hominis cor nisi à Deo iuuetur & il-
lustretur, semper phantasias patiatur. Nisi ergo (ait
Richar.) diuina inspiratio ad meditationem men-
tem nostram exciter, exponens quid, quando, &
qualiter sit meditandum, humana meditatio inutilis
remanet & vanâ, in ea namque non exardescit
ignis deuotionis, sed vanitatis. Diuina ergo allocutio
inchoat, instruit, & perficit meditationem nostram,
in ea meditatione quamplures nuntios à dilecto
nostro venientes accipimus, qui nos de agendis iux-
ta Domini beneplacitum, aut cauendis plenè instru-
unt. Sequitur tertium iter, quod est contemplatio,
quæ meditationi non aliter confertur, quam termi-
nus ad quem, seu quies ad motum. Meditatio enim
est inuestigatio & inquisitio veritatis æternorum
cum magna animi industria qua durante nondum
ani-

Can. 2. 10. 11

Hab. 3. 6.

I. Iter recta in-
tentio.

II. Iter Media-
tio

Cogitatio
& meditatio
non differ-
tia.

Ioan. 5. 6.

Heb. 4. 12.

Greg.

Inspiratio di-
uina medita-
tionem præ-
cedat necesse
est.

III. Iter. Con-
templatio.

anima figuratur in aeternis. At cum homo meditans, quod querebat inuenit, quiescit in eo cum admiratione & mira iucunditate actum dicitur contemplari. Quare meditatio ad contemplationem non pertinet imperfecta manet & minus utilis. Hoc ex *Rich.* Diffinit enim contemplationem esse liberam intellectum in aeterna spectacula directam, ac cum admiratione suspensam. Dicitur autem libera, quod immunis sit non solum a prauis affectionibus, & uanis cogitationibus, ac quibuscumque temporalibus imaginibus, sed etiam a discursibus & inquisitionibus bonis, cum iam quiescat in simplici aeternorum intuitu, dulcissima dilectione & experimentalis suauitate plene delibata. Tanto autem anima diutius in hac felici suspensione perdurat, quanto plus a retrahentibus remouetur, ac elongatur. Importare etiam solet suspensio violentam quandam eleuationem supra naturam limites (sunt autem contemplantium mentes quasi specula tersa radios solares a fonte luminis descendentes recipientia) quae ex tribus prouenire solet: quandoque ex admirationis magnitudine ita dilatur, ut semetipsum non capiat, sed supra se eleuata, in alienationem transeat. Dicitur etiam ex magna deuotione mens supra se extolli, quando tanto celestis desiderij igne succenditur, ut amoris intimi flamma ultra humane naturae portionem excreseat, quae animam ad instar cere liquefactam a pristino statu resoluat, & quasi fumum attenuatam ad superna velociter emittat. Iunc uero maxima admiratione anima supra se effertur, cum diuino irradiata lumine, & summa pulchritudinis admiratione suspensa tam uehementi stupore concutitur, ut a se ipsa funditus deturbetur, ac in modum coruscantis fulguris ex sui ipsius despectu ad ima deijciatur. Quo fit ut sublimis & celerius per summa desideria illa se intuitu effertur. Ex magna autem exultationis ac iucunditatis vi mens supra serapitur, quando intima illa aeternae suauitatis abundantia plene inebriata, quid sit, quid fuerit, penitus obliuiscitur, & in alienationis excessum praeter gaudij sui nimietate traducitur. Haec *Rich.* Vnde *Origenes super Cant.* scribit. Contemplantem uerum & iubilantem perfectum te iudico, si primo te perficit actio, id est, si sis mortificatus, & in uirtutibus exercitatus: si rationabilia celeri motu percurras, si intelligibilia illuminata fide cognoscas, si in primo uero & summo bono intellectionem & uoluntatem tuam defigas: inde fugens, quo tenerritudinem tuam nutrias, & bibas, unde gaudeas, haurias, unde non deficias. Ut autem facile cognoscas, quod discrimen sit inter contemplationem intentum, & sanctae actioni studentem, attende quae uerba *Bern. ser. 41 super Cant.* Cum anima, inquit, in actione sua non in aliud quam in Deum tendit, quamuis illud Dei causa faciat, non tamen hoc dicitur Mariae oritum, sed Martha negotium, quae adhuc sollicita est, & turbatur erga plurima: & nequit terrenarum actionum uel tenui puluere non respergi, quem tamen facile in hora sanctae deuotionis exurgeret. Itinerantes in uita actiua facile turbantur, contemplatiuus autem solus in Deum totis animae uiribus properans, non turbatur, sed potius fouetur, & miris consolationibus enutritur: sublimes enim habet delectationes, sicut & illuminationes contemplantium uita. Oportet tamen ut prius sis Iacob lucens, quam Israel Deum uidens, ac dicens, *Uidi Deum facie ad faciem. Gen. 28.* Quae uerba exponens *Hugo de claustro anime* sic scribit. Tunc ex Iacob fit Israel, quando post bonae actionis labores ad contemplationis lucem peruenire datur. *Caiet. 2. 2. q. 1. ar. 3.* dicit *B. Thomas* sententia tria esse quae in contemplationis progressu seruanda sunt. Acceptio principiorum. Deductio ex illis. Ipsa con-

templatio. Ad primum pertinent auditio, lectio, oratio. Ad secundum meditatio, consideratio, speculatio. Tertium est ipsa contemplatio cum subsequenti admiratione. Quartum iter est (ut redeamus unde digressi sumus) charitatiua affectio, quae immediate sequitur contemplationem, quae ad magis intimam & secretiora descendit quam speculatio: eo enim ingreditur, quod nullus scientiae aut speculationi aditus patet. Nemo autem scire poterit, an charitatem habeat, nisi per signa & coniecturas, quae sunt indicia charitatis. Incipientium sunt contritio, delectatio in audiendo uerbo Domini percepta, promptitudo in bonis operibus, tristitia de defectu spirituali proximi concepta, & laetitia de profectu spirituali fratris prouenies. Charitatis proficientium signa haec sunt, iusta & frequens conscientiae examinatio de peccatis uenialibus: nam feruori charitatis obstitunt: at proficiens charitas, quae omnes has paleas exurere suo nititur calore. Secundum signum, concupiscentiae temporalium rerum diminutio. Tertium diligentia in exercitijs spiritualibus internis, sicut etiam exteriorum sensuum exercitationes uita corporalis signa sunt. Quartum, studiosa mandatorum Dei obseruatio. Quintum, si Dominus se tibi reuelat, iuxta illud *Ioan. 15. Iam non dicam uos seruos.* Vnde *Rich.* scribit: Certissimum tibi signum sit, quod dilectum tuum minus diligas, & ab eo minus diligaris, si ad theoreticos excellus uocante sequi nondum merueris. Signa uero charitatis perfecta in uia haec sunt. Primum, quando quis paratus est, si ita necesse sit, pro proximi salute mortem subire, ut scribit *Aug. super epist. Ioan.* Secundum, inimicum diligere, & Dei ipsius causa illi benefacere, ut idem *Aug.* scribit in *Enchiridion.* Tertium, aduersa omnia non solum patienter, sed etiam gaudete suscipere: charitas namque perfecta hominem reddit adeo a sensibus alienum, ut aequè prospera ac aduersa contemnat, iuxta *Greg.* sententiam super illud, *Foris est ut mors dilectio.* Quartum, si homo praesto sit omnibus propter Christum renuntiare, ut liberius charitatis ardoribus vacare possit atque omnia praeter Deum ueluti stercorea reputare uideatur. Quintum, nil aliud quam Deum solum timere, hoc est, non homines, non poenas, non tormenta formidare. Haec signa externa sunt, & quae exterius conspici possunt. Sunt praeter haec alia quae interna. Primum, profunda & intima suspiria mentis, quando memoria dilecti sui tangitur: sunt enim quasi nuntia amoris feruida, donec dilectum uideat. Secundum, sublimia & ardentissima desideria uidendi Dominum, ac molestissime ferre uitae praesentis pondus. Tertium, cogitationes e ga omnia temporalia languida: fastidit namque terrena omnia, solis aeternis inuigilans. Quartum, tedium quod ex expectatione concipit: nam perfecte amanti mora quaelibet longa est, & expectatio onerosa: acerbum enim existimat cruciatum cogitationum quae non sint amoris. Ut enim scribit *Linco. sup. lib. cal. hierar.* Amore nihil est uelocius, nihil acutius, nihil subtilius, ideo quiescere nequit, donec in intimum dilecti pectus descendat: & si quando a cursu suo retardari contingat, quo minus ad dilectum ascendere ualeat, mirum in modum angitur, atque affligitur. Quintum, affectiones extatica. Est autem extasis mentis excessus: nam cum amor non permittat amantem sui iuris esse, sed in amatum transformari cogat: ideo saepe producit excessum mentis suspensionem, & in dilecto absorptam. Dicendum aliquid hoc loco uideretur de charitatis gradibus. Primus est, charitas uicinis omne mortale. Secundus, charitas indefesse studens, medijs omnibus adhibitis, proficere. Tertius, charitas infatigabiliter adhaerens, qualis est contemplantium, qui assidue ad contemplationem & amorem ardentibus

Contemplatio quid.

Contemplatio unde proueniat.

Differentia inter contemplationem studens omnes sanctae actioni.

Gen. 2. 30.

Tria quae in contemplationis progressu seruanda sunt.

IV. Signa charitatis proficientium.

Signa charitatis proficientium.

Ioan. 15. 15.

Signa charitatis perfecta exteriorum.

Cant. 8. 6.

Interna.

1

2

3

4

5

Extasis quid.

Charitatis gradus.

tilis

Amoris vio-
lenti gradus.

tius properant. Quartus, charitas insuperabiliter
difficilia omnia & aduersa vincens, & mortem ip-
sam, si opus sit. Quintus, charitas infatigabilis, inex-
tinguibili sicut ardens ad Deum, in nulla alia requi-
escens, quæ cor medullitus transformat: quapropter
amor violentus dicitur: atque huius assignat Ri-
chard. plures gradus. Primus violenti amoris gra-
1 dus est, amor vulnerans. Dicitur autem cor amore
vulneratum, quando amoris sagitta transfixum, in-
timit ardet, astuat, anhelat, gemit, suspirat, non se
cohibere valens ob amoris vehementiam. Vnde et-
iam fit, vt sepe palleat, ac præ amore tabescat. Sec-
2 undus dicitur amor ligans, videlicet quando ani-
mus ita Dei amore astringitur, vt nihil aliud medi-
tetur, aliorum omnium obliuiscatur, quidquid a-
gat, quidquid loquatur, temper præsentem offert Do-
mino, illum enim mente intuetur, perenni retinet
memoria, illum dormiens, illum vigilans cogitat:
ideò vulnerationem hæc ligatio & strictissima vi-
nio sequitur qua mens solum Deum ipsum sicut vnū
solum, vnū intuetur, nihil ei præter vnū Domi-
num dulce est, in vno tantum quiescit, vno reficitur,
si aliud quiduis occurrat, quod huic vni non subser-
uiat, mox expellit: opprimit ac violenter propulsat
desideria, studia, exercitia omnia, quæ ad exoptatam
desiderij sui metam comprehendendam non con-
ducant. Cum verò datur vno suo frui, tunc omni-
3 bus bonis se abundare credens nihil aliud admittit.
Post hunc sequitur tertius amoris violenti gradus,
languescere faciens: qui languor provenit, quando
ex hac amoris vehementia mens in Deum, qui lu-
minis abyssus est, rapitur: ita humanus animus hoc
temporis articulo omnium exteriorum oblitus, se-
ipsum penitus nesciat, totusque in Deum suum tra-
seat: vbi non insonat carnalium curarum aut cogi-
tationum strepitus, sed sit silentium quasi dimidia
horæ spatio, vt scribitur in Apocalyp. manetque
tunc spiritus quasi exultus, & totum in quendam af-
fectum conuersus. Anima hunc gradum ascendens
(ait Richard.) quasi nihil iam proprio peragit arbi-
trio, sed propria dispensationi ac beneplacito diuini
maiestatis committit. Nam sicut artifex liquefactis
metallis quamcumque formam voluerit, imprimit,
sic anima in eo statu ad omnem diuinæ voluntatis
nutum se facile applicat, & spontaneo quodam ar-
dore ad omne eius arbitrium se accommodat: aut
iuxta diuinæ providentiæ modum voluntatem suam
componit. Vnde dicit idem paulò inferius: In pri-
mo gradu transfigitur affectio, in secundo ligatur
cogitatio, in tertio dissoluitur actio: nam nihil age-
re libet, nisi id ad quod ardor urgeat. Quartus vio-
4 lentia charitatis gradus deficere facit: quod fit (vt
inquit Richard.) quando astuantis animæ desiderio
nihil plene satisfacit, & inde in deliquium ducitur.
Cuius violentia gradus vix verbis explicari potest.
Est enim quasi felicissima insania, & prudentissima
amentia, cum anima dilecti sui incredibili sicut exa-
gitata, videns se nullo spiritali affectu posse satari,
prorumpit in vehementissima desideria tolerandi
omnia tormenta, & penas omnes pro DEO, atque
hoc summam reputat delicias. Hic autem notandum
est ex doctrina Lincon. super Dionysii. de Celest. hierar-
chy. qui querit, qua ratione perfecta animæ dicantur
feruere. Feruere dicuntur ea quæ impresso calo-
re sursum supra se feruntur, & proprio pondere in
se redeunt, & huiusmodi super se elationes, & in se
mutui relapsus, feruores dicuntur. Cum igitur san-
cti viri astuant in Deum se extollunt, & postea
proprio pressi pondere, in se ipsos relabuntur, & ab
æquali illa super se elevatione residunt, feruere et-
iam dicuntur, quasi illo temporis momento calor
sui vi extra se iactentur, & supra se extollantur.

Quintum iter, quod immediate præcedens sequitur,
æternorum occulta reuelatio dicitur: nam quanto
aliquis ardentius Deum amat, tanto plenius dile-
ctus reuelatur: & quanto dilectio est ardentior, tan-
to diuinorum cognitio est profundior & magis per-
spicua: quæ namque nobis propinqua sunt, facilius
conspiciuntur, & amore Deus nobis fit propinquif-
simus, cum nos ipsos in Deum transformare possit.
Cum igitur ardens dilectio perueniat, quò intelle-
ctio accedere nequit (& ideò Paulus Ephef. 3. scribit
dilectionem præstare scientiæ) ideò ardentem Deum
amantes, plenius Deum cognoscunt, quam acuti-
simo intellectu pollentes. Ad cuius faciliorem ex-
plicationem obijciens Bonauentura illud August. Incognita
amari non possunt, sic respondet: Non esse
dicendum quòd ardentem amans necessariò habita-
rus sit maximam aliquam noticiam intellectualem,
sed quòd ipsemet ardens amor est formaliter qua-
dam notitia affectiua seu experimentalis. Amor enim
imperu vehementer fertur in amatum, sciens intra
ipsum ingredi, imò si fieri possit, ipsummet ama-
tum effici: & hoc est cur magis immediate, ipsi vni-
atur quam cognitio, & dicitur cognitio quædam ex-
perimentalis. Vercellen. super Cantico dicit intel-
lectum & affectum simul incedere, vsque ad nouissi-
mum intellectus defectum, vbi suæ intellectiois &
luminis præscriptum habet terminum, imò con-
summationem. Affectus autem ulterius progredi-
tur, exercens tunc intima in Deum suspiria super-
intellectuales extensiones, immissiones, feruidos
fulgures, & fulgentes feruores: ad quorum omni-
um sublimes excessus intelligentia trahi non potest
imò tunc affectibus mirabiliter ardet & operatur,
quando intellectus in caligine detinetur. Tandem
concludit Bonauent. reuelationem superintelle-
ctualem non semper fieri per aliquam intelligibili-
lem cognitionem, sed per ardentissimam dilectio-
nem, experimentalemque noticiam. Sextum iter
VI. quod præcedentibus subnectitur, est experimentalis
prægnatio & notitia. Et vt facilius quæ diximus
intelligantur, aduertendum est, experientiam siue
noticiam nihil aliud esse quam actum quòd vnaqua-
que potentia tendit in suum obiectum. Nam licet
omnes mihi dicerent mel esse dulce, & hoc ratio-
nibus probarent, tamen si nunquam gustassem, dicere
non possem, me experimentalem dulcedinis eius
noticiam habere, sed opinionem, aut scientiam. Sim-
ile fit circa potentias interiores: nam quantum
scriptura & reliqui omnes dicant mihi, quàm dulcis
est Dominus, nunquam tamen de ea dulcedine Do-
mini noticiam experimentalem me habere dicam,
nisi gustus ipse meus diuinam dulcedinem sentiat;
& cum Sponsa dicat: fructus eius dulcis gutturi meo.
Inde Bernard. super Cantico. Quidquid de occultis
tuis, o Domine lesu, nouimus, hoc aut Scriptura do-
cente, aut te reuelante, aut certe (quod perfectorum
est) gustu, id est, experientia didicimus. Quid pro-
dest multa scire, si ea tamen non gustes aut experia-
ris? & ideò Petrus in epistola sua ait, Si tamen gusta-
ris quòd dulcis sit Dominus. Huius sublimis degusta-
tionis impedimentum solet esse carnalis affectus:
nam cum carnalis sensus munere suo foris vitur,
interior sensus, quasi somno sepultus, spiritalium
gaudiorum nequit sentire dulcedinem, quæ nisi pa-
lato mentis percipi non potest, exteriorum sensuum
vagatione sopita. Si quis diligenter à delectatione
exteriori distrahitur, mox necessario degustare in-
cipit aliquid internæ dulcedinis, ne si omni delecta-
tione priuetur, quasi aridum semen ac sine humore
ad sapientiæ gramen non conualescat. Quantum au-
tem hic gustus sit, nec is, cui gustare datum est, la-
tis potest exprimere: sola enim noscitur experien-
tia.

V
iter, Actum
tam occulte
reuelatio.

Incognita
quædam a-
mari possunt.

VI.
iter, Experi-
mentalemque
noticiam siue
prægnationem.

Cant. 6.

1. Pet. 2. 3.
Impedimen-
tum prægnati-
onis diuinæ
dulcedinis.

tra. Quem tamen vt experiri possemus, maximum nobis collatum est remedium in Sacramento Eucharistia dignè sumpto: at qui gustum hunc penitus ignorat, necesse est eum miserabili fame perire. Super quo vide Gregor. in *Moral. super illud Job. 18.*

Attenuetur fame robur eius: & Bernar. super illud.

In idem vnguentorum tuorum currimus, ita scribit:

Quantis suavis sit Dominus vniuersis, maxime tamen domesticis, & quanto quis illi vitæ merito, ac mentis puritate sit propinquior, tanto magis eum arbitror recentiorum aromatum & vntionis suauioris sentire fragrantiam. Veruntamen in his rebus intelligentia solum capit, quod attingit sapientia: Deus enim desiderio queritur, cognitione inuenitur, gustu verò tangitur & detinetur. Amplexamur namque Deum, non intellectu, sed voluntate, vt placet Aug. l. 9. de *Trin. c. 6.* Vnde Sponfa: *Tenui eum, scilicet ineffabilibus amplexibus neque dimittam.* Tandem aduerte, & attentè lege hæc apud Bernard. in *lib. de Amore, & Grego. super illud Job.*

Cant. 4. 10.

Auris verba diducas, & fauces comedentis sapor em.

*Asferunt enim quam plures esse, qui sacras Scripturas & diuina mytheria intelligant, eas tamen experimentaliter non tangunt: nam quæ intelligunt, non ipsis medullitus per amorem inhaerent. Verum enim gustum, de quo loquimur: percipere plenè nequeunt, nisi hi qui priora itinera prædicta experti sunt. Septimum & vltimum iter est introitus ad æterna per meritioriam & Deiformem operationem. Parui momenti essent prædicta omnia, nisi ea Deiformis operatio consummaret. Quid nobis prodesse poterit cum Deo dulcissimè conuersari, si inde ad nos redeuntis exemplaris operationis lumen non attulerimus? Vult enim Dominus, vt in agendo illi similes efficiamur; cum ad eius imaginem facti simus. Vult præterea, vt Angelis etiam in operando assimilamur, cum ad eorum societatem creati simus, in operando inquam quoad actum purgandi, illuminandi, & perficiendi. Vult etiam vt ardeamus amore cum Seraphim, Diuinorum scientia fulgeamus cum Cherubin: spirituales facti omnia iudicemus cum Thronis: nobis ipsis dominemur cum Dominationibus: fortiter resistamus inordinatis motibus nostris, malignorumque spirituum suggestionibus, cum Virtutibus: regnum animæ in iustitia & pace gubernemus, cum Potestatibus: subditis nostris debite prouideamus, cum Principibus: magna, si habemus, proximis nostris communicemus cum Archangelis: minora subsidia indigentibus impertiamur cum Angelis. Igitur felicia hæc itinera summæ animi contentione percurramus: spiritus enim noster in his itineribus ita progreditur. Primò consolatur, deinde consolatus currens calefcit, calefactus deuotione mollescit, mollescit amando liquefcit, liquefactus feruore sursum extollitur, vt nusquam nisi in æternitate subsistere ac quiescere velit. Origenes super *Cant.* sic scribit: Dulcissimus affectus diuinæ contemplationis est liquefactio, cor autem liquefactum lectus mollis est & calidus, vbi suauissime quiescit dilectus, vbi contacta Sponfa spiritali contactu, maximam illi impertitur delectationem.*

VII.

Iter, æternorum Deiformis operationis.

Itinerum huiusmodi progressus.

Qui es in calis. Qui mirabiliter habitas in animabus, calorum proprietates habentibus, hoc est in amore tuo firmis: semper mobilibus ob sublimitum desideriorum assiduitatem: item quæ sunt syderibus ornata, id est, clarissimis virtutibus.

Sanctificetur nomen tuum. id est, efficiatur in me absque terra nomen tuum, purgatis omnibus terrenis affectibus.

Adueniat regnum tuum. id est, omnino & semper in anima regnes, vt non solum motus nullus aut actus sit in ea contra præcepta tua, sed omnes actiones nostræ iuxta tuæ gubernationis censuram fiant. Bernard. *serm. 73. super Cant.* exponit hæc de secundo aduentu dicens: O si finiat iam seculum hoc, & manifestetur regnum tuum. Hoc cupit, hoc expetit Sponfa id est Ecclesia.

Fiat voluntas tua. In terrenis hominibus sicut fit in celestibus, id est firmis, semper mobilibus, & sideribus ornatis, vt supra dictum est.

Panem nostrum quotidianum. O Pater, nisi mitas desuper panem feruoris, atque spiritualis consolationis quotidie singulisque horis, mox deficiamus, & ad quærendum vilissimum panem externarum consolationum relabimur. Mitte ergo, benignissime Pater, micæ de mensa illa opulentissima, quibus (id est actibus vnitui amoris) nisi anima quotidie pascatur, suæ fortitudinis vigorem indubitanter amittit.

Dimite nobis debita nostra. Etiam minima venialia, pœnasque pro illis debitas remittas: illa enim detestor & odi, nam tuæ lucis in me radium obnubilare, & amoris vnitui feruorem tepescere faciunt.

Ne nos inducas in tentationem. Quanto plus te diligo benigne Domine, eo magis à te separari peritescio, considerata carnis fragilitate, & infelisi hostis astutia. Non igitur permittas me Domine eius blanditijs, aut insidijs vnquàm nurare, sed libera quæso me à multis ad malum propensionibus, & pœnis etiam purgatorij, quatenus dulcissimam tui visionem differere possunt.

IDEM IN OPVS CVLO DE SEPTEM gradibus contemplationis.

CAPVT XXVI.

Septem contemplationis gradus hi sunt: Ignis, vntio, extasis, speculatio, gustus, quies, gloria.

Septem gradus contemplationis.

Nam primò anima ignescit, ignita inungitur, inuncta rapitur, rapta speculari vel contemplatur, contemplans gustat, gustans quiescit. Hi gradus gradatim ascenduntur ab his, qui diligenter in spiritualibus se exercent, qui tamen non nisi experientia percipi possunt, atque hos sequitur septimus in patria. De primo gradu qui ignis est, sic David loquitur. *Psal. 38. Concaluit cor meum in terra me.* Nam anima quæ ad adorandum Dominum se effundit, subito irradiatur ardenti diuinæ maiestatis radio, qui pijs affectiones accendat, malas exurat, teporem inflammet, sicque anima velut holocaustum in conspectu Domini, in quo mirificè delectatur. Deus ad est, illa pauet. Deus ignem immisissum auget, vt plus caleat: illa ortas affectiones colligens, fouet eas, vt subministrata pinguiori materia, magis crescat incendium. Secundus gradus est vntio, id est, roseus quidam liquor qui per totam animam diffusus, eam erudit, corroborat, confortat disponens ipsam suauiter ad veritatis certitudines suscipiendas pariter & contemplandas. Hic gradus præcordia irrigat, temperans primi gradus calorem, scilicet, ne plus ardeat, quam oportet: quod enim ignis purificat cremando, hoc vntio mulcet, pinguedinem suam infundens, vt anima ad suscipiendos diuinos radios in se aptior maneat. Tertius est voluptuosa hominis

Psal. 38. 4.

ANAGOGICA EXPOSITIO orationis Dominice.

CAPVT XXV.

Pater. Natura & gratia, qui nobis Esse natura communicasti sensum ac motum naturalem: atque esse gratia sensum, scilicet, & motum gratia, sine quo esse, est peius esse quam nil esse.

Noster. Qui tuæ bonitatis liberali largitione multos quotidie filios gignis secundum spirituale gratiæ & amoris.

interioris eleuatio supra seipsum, id est, deserto exteriori homine, vt propius ad fontem diuini amoris accedat. Nam obliuio exteriori homine anima pro viribus se ad aeterna & altissima sursum extollit mediantibus actiuis virtutibus, puritate, scilicet, & humilitate: humilitate enim deseritur homo exterior, puritate sursum agitur interior, vt diuinos radios suscipere possit. Sequitur quartus, qui est contemplari seu speculari diuitias soli Deo notas, inuestigatione intellectuali simul & affectiua, licet affectio profundius descendat quam intelligentia. Nam praecurrente intelligentia, cum ingredi nequeat quasi per speculum videns foris sedet, affectio vero quae nescia est specularis visionis celeriter ingressa dilecto vnitur: intronmissa tamen affectione subsequenter ingreditur intelligentia, quod ubi fit, inebriatur affectio caelesti & miro quodam sapore, & lucidissimis radijs intelligentia illustratur. Hunc gradum iam plenè conscenderat qui dixit: *Nos autem reuelata facie*, id est, remotis omnibus impuritatibus faciem intelligentiae velantibus, *gloriamus*, id est, claritatem Domini speculariter, in eandem transformamur imaginem, id est, in ea qua imaginamur seu specularimur (abstractus enim homo à seipso absorbetur in Deum) & à claritate in claritate manuduisti ab ipso Domini spiritu, diuini splendoribus ac cognitionibus adimplebitur, proficientes de cognitione in cognitionem, ac de lumine in lumen. Quinto loco sequitur gustus, qui est suauissima diuinæ dulcedinis pralibatio, ex diuini spiritus vberissimo fonte in animas contemplantium distillata. Non enim ad satietatem, sed sensum suauissimis illis guttulis recreamur, ideò esurientem nutriunt: vehementer alliciunt, concitantque ad frequentissimè orandum ac dicendum: *O mecum aperui*, emitte pater, & similia. Sequitur sextus, qui est mira quadam & suauis tranquillitas per infusam nobis ex orationis frequentia dulcedinem concreata: quae solum spiritualibus viris qui in contemplandi actu maximos progressus fecerint conceditur: nam hi bonitatis diuinæ familiaritate recipiunt caelestes immisiones animalibus hominibus penitus ignotas. Diu laborandum est, vt ad huius felicitatis conditionem peruenias, Moyses (vt inquit Basil. i. homilia in Exameron.) quadraginta annis contemplationi vacauit in terra Madiam, in quam ex Aegypto fugiens se receperat, & ideò diuina frui potuit familiaritate: octuaginta namque annorum erat quando Dominus de rubo allocutus est eum. Tu ergo perseuera, & sustine Dominum, spe enim tua non frustraberis. Affirmat Thaulerus contemplantes saepe in tantam exultationem ac mentis iubilationem rapi, vt eam sustinere non valentes, cogantur erumpere in verba, suspiria, & singulares gestus: quod nisi facerent, ex eorum ore prorumperet sanguis (vt saepe accidisse constat) aut in grande aliquod valetudinis periculum inciderent. Addit etiam, his in remoto à turba loco porrigendam esse communionem, ne ignarum vulgus eorum insolitas videns oris mutationes, offendantur. Fateatur tamen hoc cum ad maiora ascendunt, scilicet ad purissimam vniōem quam perfecti viri experiuntur, vel haec non faciunt, vel facile gestus mutationes comprimunt. Postquam homo in via spirituali puer esse desijt, ut pote iam abunde lactis refocillatus dulcedine (id est spiritualium consolationum) & in virilem euasit aetatem, iam à lactis alimento depulsus, suo labore victum quaerere iubetur, vt caeli fauitiam ac procellas perferre discat, saepeque fit, vt auferat illi Dominus vel occultet omnia dona peculiararia, quae antea concesserat, & illum compellat incedere tenebrosa, atque in aquosa via, quasi sibi ipsi relicta: omnia sua exercitia, quibus antea

delectabatur, fastidit: nec vel tantillum temporis in sancta potest cogitatione permanere. Si ad DEVM vult confugere, mox inde praecordis ariditate & varijs tentationum incursibus repellitur. Caetera omnia iucunda illi sint & ingrata, ita vt nulli sibi requie inueniat. Nescit denique quò se vertat, si tamè prudens est & fortis, haec corde meditetur, & ore proferat. Saluae amaritudo amarissima omnis gratia plena. Tunc saepe foeda vitia, quae ante denicerat, maiori vi impetunt, quò maior est solennitas, & ad eam intimè celebrandam purior vult fieri, eo durior rem se inuenit. O tu quisquis es, frater charissime, ne hinc ansam arripas ad vana solatia declinandi, fidelis permane caelesti Sponsos, viriliter age, resigna te totum in Dei beneplacitum: quod si feceris, intelliges tunc esse Deo gratiorem, quam quo tempore caelestibus blanditijs ab eo fouebaris. Haec autem mentis anxietates varijs ex causis oriri solent aliquando ex propria ac naturali hominis dispositione, aliquando ex aeris intemperie, aliquando ex maligni spiritus operatione: denique Deo sic permittente saepe euenit, vt hi in grauem tristitiam, ac horribilem desperandi tentationem praecipitentur: at si se totos in Dei beneplacitum resignent, nullum esse efficacius remedium aduersus has tentationes plene sentient. Huius resignationis tanta vis est, vt nil cum ipsa conferri valeat: resignationem quippe Martyrum excidit: illi enim diuina consolatione suffulti tormenta spernebant, mortem hilariter oppetebant, sed internè Deo carere, supplicia omnia excedit, in eo praesertim hominè qui requiem mentis in Deo pacemque internam esse expertus. Illum vero qui in ea cordis ariditate, & spiritus perturbatione fortem acedum se Christi athletam praestiterit, mirabiliter Deus ipse post pugnam reficit, & purgans eum illo igne terribili, in se tandem transformat, ac demum, in ineffabile refrigerium transferens ipsum, immergit in suae diuinitatis abyssu. Nulla igitur commodior ac tutior via ad affluentiam caelestium gratiarum promerendam esse potest, quam toto cordis affectu expetere internas & externas calamitates & afflictiones pro Dei amore. O si quidquid Dominus permittit, id tanquam optimum de manu eius libatissimè susciperemus, siue prosperum, siue aduersum: siue dulce, siue amarum: quod si sic fieret, semper internae pacis felicitate fruere mur, atque hic est totius perfectionis scopus. Si faber ferrarius nequeat solus in varios vsus ferrum mollire, conuocat alios vt malleis ferreis concurrentes, quam plurimis ictibus in quodlibet velint optis, ferrum aptare possint: sic cum propriae voluntatis duritia à nobis frangi nequeat, oportet plures conuenire tribulantes, & nostri contempiores, qui nos affligere & mortificare valeant. Item ferrum rubigine multa contractum, si in ignem mittatur, primò à rubigine contracta purificatur, secundò rubescit colore rutilum ignis assumens, tertio liquefcens ad quamuis formam ab artifice imprimendam aptum redditur: sic anima inordinatis affectionibus scatenens, si diuini amoris igne succendatur, primò quidem purgatur: secundo rubescere ac clarescere incipit sanctis meditationibus, aspirationibus, & caelestibus desiderijs quasi colorem suscipiens: si demum in hoc diuino igne perduret, mollescit ac liquefcit expulsa duritia voluntatis, eiusque proprietate in diuinam voluntatem transformata, habilis ac flexibilis redditur, & apta, vt in ea diuinum fiat beneplacitum, tam in secundis, quam in aduersis. Opportuna occasio est disciplinæ, id est, corporalis flagellationis, quo tempore caro contra spiritum superbit, aut concupiscentia motu, aut inuidia, aut indignationis, ob contumeliam sibi irrogatam. Tunc verberanda est, atque his

2. Cor. 3, 18.

Pl. 118, 132.

Contemplationem quandoque subit.

Perfectio contemplationis dulcedo qua-

de qua in
in Genesi
narratur.

Anxietas
causa est
molin.

Gratiorum
caelestium af-
fectuum que-
rendo vni-
us.

ver-

verbis castiganda. Adhuc vitius, expende quid te deceat: opus est hæc non dolere, si flagella pati nolis: sic enim paulatim mentis imperus sopiuntur, vel penitus extinguuntur. Si filius vniuersum patrem suum videat indulgentiorem erga seruum, mirum in modum tristatur: ita etiam spiritus noster grauissimè morietur, si caro delectatione fouetur. Multa sunt quæ adhuc ignoras, cum nondum transferis à Theologia intellectus ad Theologiam affectus: à scientia, ad sapientiam à cognitione, ad deuotionem: quæ Theologia merito dicitur mystica, id est occulta, quòd paucissimis nota sit. Consistit namque in excelsa contemplatione, in ardenti affectione, in raptibus, mentalibusque excessibus: quibus omnibus ad cognitionem Dei facilius venire possumus quam per humana studia. Versatur igitur hæc arcana Theologia in experimentalibus de Deo notitijs quæ varijs nominibus à sanctis nuncupantur, sicut re ipsa variè sunt. Videlicet, Contemplatio, Extasis, Raptus, Liquefactio, Transformatio, Vnio, Exultatio, Iubilis, Ingressus in diuinam caliginem, Gustatio Dei, Amplexus, siue Osculum Sponsi. Quæ omnia ab his qui ea nunquam experti sunt, dignosci nequeunt, sicut nunquam efficere poteris, vt cæcus colorem concipiat, aut surdus vocum harmoniam. De his enim dixit Dominus, *Abcondisti hæc à sapientibus, & reuelasti ea paruulis.* Nihilominus tamen fatemur inexpertos aliquid licet modicum experimentalis huius Theologiæ posse percipere, sed speculatiuè & obscurè: hoc verò quatenus fidem habent experientijs sanctorum qui in ea versati sunt. Atque inde fit, vt viri ingenio polientes, si libris de Theologia mystica incumbant, de ea & loqui & disputare argutissimè valeant, licet eam nunquam experti sint, imò aliquando subtilius & copiosius de ea loquantur, quam experti, cum tamen multo minus intelligant. Ideò Gerson in *lib. de mystica Theologia* asserit omnino Theologis scholasticis expedire, quæuis deuotionis sint expertes, libros mysticæ Theologiæ sepe legere, dum modò eorum doctrinæ assentiantur, ex ea enim lectione gignitur amor, & suboritur quidam ardor experiendi & cognoscendi illa, quæ sola fide percipiunt, & docta ratiocinatione cõferunt: *Eloquium* namque *Dominus ignitum*, est: qui si via hæc ad contemplationem peruenerint, tunc absolutissimi Theologi merito dici poterunt, quales fuisse scimus B. Thom. Bonauent. & ceteros, quorù merita gloriòse recolimus. Id tamen maxime attendere curent docti inexperti, ne (cum deuotæ personæ ac simplices de affectibus suis in DEVM miranda narrauerint, vbi nil sit fidei contrarium, aut quod bonis moribus aduersetur) obstinatè resistant, sed potius humili animo venerentur incognita, vel saltem iudicij sui sententiam suspendant, illius examinis periculum doctoribus in ea mysticæ Theologiæ eruditione relinquentes.

EXERCITIUM SPIRITUALI QVO
vidianum, quod doceatur sub hæc metho-
do. Et metaphoris.

CAPVT XXVII.

Primò: arrepto speculo diuinæ legis, Euangelicæque perfectionis accuratè vulnera maculasque nostras etiam minimas perspicimus, quibus conspectis, pudore confusi, & corde contriti, ad diuinam balnea confugiamus, ad diuini cruoris flumina, ad Dominicæ propitiationis myropolia instar mulieris, quæ faciei suæ maculis in speculo cognitis, ornate se properat, & maculas delere. Secundò Dominicanam benignitatem admiremur, dicentes: Quis hic est Dominus qui amore hominum du-

Granat. Opusc spirit.

ctus, tanta pro nobis est passus, vt sanguinem etiam suum effuderit, vt esset nobis omnibus in balneum & vnguentum? Tertio, ad considerandum immensa bonitatis pelagus rapi, & in eo immergi ac inebriari quilibet nostrum studeat, ac tanta bonitatis dulcedine & amore ad vnium amorem incessanter anhelat: quod si adipiscatur, facillimè millies horæ momento innumerabilibus, & ardentissimis desiderijs in Deum se eriget, absque praua meditatione. Ex toto diei vnus spatio attende, quantum temporis sincere ac purè Domino impendas: vtinam vel hora vna sincera intentione ac vehementissimo in DEVM affectu ardere verè posses. Ne existimes te Deo habituali amore plenè satisfacere. Quinimò dolendum est, quàm plurimos esse qui de spiritali consolatione liberè agant, cum tamen hi narrent, quòd non degustanter loquantur, quæ penitus ignorant. Non parum intereft inter testem oculatum & auritum: concionator enim feruido Domini spiritu plenus longe abest ab eo qui sola Theologia scholastica nititur: nam hic tantummodo quæ à Bernardo, Angustino, Chrysostomo accipit, proponere solet, ille verò quæ atdidit, quæ in contemplationis feruore rapuit, enarrat. Quo pacto lucidissimam ignis illius flammam explicare poterit, cui nunquam ad eam licuit accedere? Quis dulcissimas celestis suauitatis delectationes referre poterit, qui eartum est inexpertus? Præsertim cum nec expertis effari liceat. Qui internam conscientiam pacem non experitur, nunquam eius delectationem plenè cognoscat. Præsentissimum ad mentem in deuotione conseruandam remedium est, nunquam externo negotio tota cordis affectione incumbere: nam siue loquaris, siue manibus opereris, semper facretius mentis tuæ cubiculum externis negotijs inaccessible Deo pateat, apice mentis solum Deum intueri, in eo mentales oculos defigito, tanquam in rectorem, remuneratorem, & Sponsum. Nam cum totum animum humanis tradamus negotijs: ideò spiritus feruor languescens tardè excitatur, ac si pereat, difficillime reuocatur. Non ergo plus mentalis affectus cuiuslibet rei accommodes, quam ipsius conditio postulet. At si caro fallax opportunos labores sub contemplationis prætextu refugiat, feruidè instat, vt operans in fratrum charitate, spiritus à DEO non discedat. Sæpe fit, vt proba mulier primo coniugij sui anno ita ardentè maritum diligat, vt ne vel tantillo temporis spatio absentiam eius pati possit: at transactis pluribus annis languet feruor ille, cum tamen sincerus ille amor firmus, ac quietus non cesset, imò re ipsa ardentior existat: febris enim hectica grauior habetur tertiana acuta celeriter transiente. Non aliter mira illa Domini dilectio in incipientibus & proficientibus mirabiles inflammationes ac feruores excitare solet, valetudinem etiam ipsam lædentes. Perfeutorum verò amor caret assiduitate illa inflammationum (quanuis aliquando fortius incendatur) sed reuera maior, firmior, purior, & quietior est habendus. Paterfamilias, si filium habeat primogenitum iuuenili ætate florentem, ingenius moribus ornatum: alterum verò infantem, non adhuc plenè verba fingentem: hunc licet tenerius, & dulcius amaret, illum tamen firmius & quietius diligeret, imò indubitanter fortius: nam si optio daretur patri quem vellet potius ire, non paruulum vnum, sed duos aut tres, si haberet, pro primogenito adulto, morti exponeret. Alio vtamur exemplo. Ignis in materia fragili combustibili accensus, altiores flammæ euomit, quàm si in ligno solido exurendo detineatur, in eo tamen firmius ac fortius permanet quam in stipulis in quarum combustione aciores flammæ excitauerat.

Gggg

Sicut

Theologia mystica in quibus versatur.

Luc. 10, 11.

Plal. 118

Deuotionis conseruanda remedium præsentissimum

Amor incipientium & perfeutorum

Sicut vita corporalis non nisi assidua respiratione conservatur hauriens aërem purum: & gelidum ac mutuo calidum supra modum expellens: ita vita spiritalis, actualis id est, feruor spiritus nequit non assidue membrorum libertate & peccati fomitibus ardore compungi, quæ ut plenè expellat, necesse est mentem iugiter legis Dominicæ recordatione perfrire. Quæ nihil sunt pro nihilo reputato, nempe afflictiones, opprobria, & cætera huiusmodi, quæ si penitus spernas, fiet, ut solum Deum sentias, ac solum illi placere studeas. Si aër nubibus obscuretur, non satis poteris Solis aut Lunæ splendore (licet fixis oculis) intueri, cum intermedia nubes visum heberent: ita dum intellectus tuus varia phantasmatum genera produxerit, Deum plenè cognoscere non poteris, cum phantasmata illa intermedia mentis aërem obnubilent, præsertim in initijs. Ideo in hac felici exercitatione præ omnibus opus est perseverantia frequenti ex maxima fiducia provenienti, qua indubitanter speremus nos Dei ipsius munere ad firmitatem perfectionemque amoris vnitivi esse perventuros, quando DEO ipsi placitum fuerit, nec in his præscribamus Domino tempus, sed eius immensæ benignitati omnia committamus. Quare si quando in ea mentis exercitatione spiritali dulcedine te senties delinitum, age gratias Domino, qui liberali manu tanta tibi beneficia largiatur: in omnino duritia, atque cordis ariditate cruciaris, age gratias Domino, qui non alijs quam proprijs sumptibus tuis coli velit. Prima mentis potentia, quam mortificare oportet, cogitativa est, seu intellectiva, ut scilicet, inutiles cogitationes repellens, ad vitales & sanctas transferatur: non enim gigni possunt bonæ affectiones, nisi præiis sanctis considerationibus vitamur. Doce secularis, cum cubitum eunt hæc meditari: vitam in morte terminari, sicut dies declinavit in noctem: & corpus exclusa anima in sepulchro collocandum, sicut exuta veste in lecto te collocas: cum autem mane expergiseris, recogita, quam acute vigilare oporteat in die iudicij, ubi huius seculi nox terminabitur, accerseris à sepulchro, rursum indues animam, ut coram Deo in iudicio stes, operum tuorum omnium rationem redditurus. Hæc consideratio assidue versetur ob oculos, nempe quo pacto te Dominus ab æterno elegerit, quasi quamplurimum bonarum actionum instrumentum, ut tuis potentijs, sensibus, ac membris beneplacitum eius in multis bonis operibus adimpleres: post creationem se tibi altius insinuavit, expetitque in te ac per te opera, quibus gloria eius innotescat, tu verò quasi refractarium instrumentum tanto beneficiorum ponderi non cedis, imò resistis, idque curare videris, ne voluntas Domini in te perficiatur. Quare quacumque bona in vniuersum agas, ea cogita in te DEVM ipsum agere, medijs auxilijs naturalibus vel gratuitis: ideo cavendum est, ne ea tibi tribuas, sed potius time, ne ea inficias, aut macules. Deinde contemplare, quem scopum Dominus his operibus ab æterno præfixerit, nempe, ut impleretur suæ bonitatis dispositio, ut in tempore opportuno bonitatis suæ magnitudo innotesceret, ut eo medio reduceris in DEVM, in quo ab æterno suum vivit opus, & ab hoc scopo caue ne aberres, vel ab eo aliquantisper deflectas. Cogita, quam brevi tempore in aliam vitam longè huic dissimilem sis tradendus, in qua omnia sensibilia ita penitus obliuioni tradentur, ac si nunquam fuissent, ubi æqua examinantur lance que commiseris. Ambrosius scribit, facilis esse innocentiam conservare, quàm post lapsu verà peragere penitentiam, atq; eodem modo facilis

esse orationis vehementiam ac deuotione conservata, quam post aliquos distractionis dies ad solitum feruorem redire. Ferrarius faber ignitum ferrum de igne extrahens, & tibus molliè satagit: sed atque quam penitus frigeat, ad ignem reducit, ut iterum faciliè ignescat: licet etiam spiritus noster à feruore deuotionis extractus, & occupationis terrenæ ictibus percussus, ne omnino frigeat, atque induratur, ad fornacem deuotionis est reducendus. Nam qui studiosè curant deuotionem nutrire quotidie, facile conservant, ac tumentur: si verò, licet paucissimis diebus, ab officio recedant, difficulter ad exercitij interioris feruorem redire solent. Quapropter illud maximè curandum est, ut orationis assiduitate cor semper Deo pateat, nihil timeamus, nihil speremus, sed nos in diuinæ voluntatis beneplacito resignemus, paratosque nos exhibeamus ad ea omnia quæ Dominus in nobis fieri velit, nihil futura curemus, sed cuncta nostra plenè Deo committamus. Cordi huiusmodi renuntiatio adiungitur Dei recordatio dulcissima. Nam ut re ipsa patet, speculatio intellectualis vehemens eorum, quæ non apta sunt ad deuotionem excitandam (ut metaphysicæ) longè magis delicia atque indurat affectum, quam occupatio corporalis: magis enim implicat & absorbet intellectum, nec permittit alijs affectibus considerationibus frui. Quare lectores debent (si spiritus feruorem conservare velint) sæpe ad orationem, lectionem, meditationem eorum, quæ affectionem excitant, recurrere: alioquin omnino indurabuntur: quod res ipsa planè testatur. Si quo tempore accedis ad orationem, dicat tibi cogitatio tua. Recede hinc nam cum sis distractus, nulla deuotionis aut consolationis dulcedine frui poteris, tu contra dicit: Ego non huic accessi, ut cœlestibus inibuar consolationibus, sed ut cogitationes meas, quibus cum mihi bellum est, superare valeam, & si quid tædij inde proveniat, patienter pro Christi nomine perferam. Quid demeritis excogitari queat: quàm si assidue oculos tuos puluere aspergens conqueraris, & grauissimo dolore significes, quod videre libere nequeas: ita etiam cum affectiones tuas erga terrena multiplices, stultissime quereris quod frui contemplatione non valeas. Si quæras, quid sit caligo illa, quam contemplantes asserunt esse supremam ac vltimam metam: ad quam intellectus noster in via peruenire potest in contemplatione Domini (intellige tamen absque speciali lumine infuso) scito tres esse gradus diuinæ cognitionis. Primus dicitur discursus, aut meditatio, cum diuinæ Perfectiones quilibet contemplatur, seu Domini attributa, ut potentiam, sapientiam, bonitatem, & ex vna in cæteras progreditur. Secundus gradus dicitur simplex intelligentia, cum intellectus noster ita simpliciter in Deo & diuinæ essentia figitur, ut nihil aliud præter Deum consideret: sed cum hæc intellectio, quantum simplex, secum afferat conceptum de Deo positum, licet non respiciat aliquid eius speciale attributum, ac id ab omnibus pro certo habeatur, conceptus omnes positius, quos de Deo fingere intellectus nostri fragilitas potest, esse imperfectos, nec plenè posse ad veram Dei cognitionem sufficere, ac sunt media quedam inter Deum & intellectum nostrum: ideo sublimior adhuc reperitur cognitionis diuinæ gradus, ad quem tunc peruenimus, cum intellectus noster omnino suspendit omnes, tam actus, quàm conceptus, vel attributa, quos de Deo in meditatione formauit, vel quos in simplici diuinæ essentia intelligentia recepit, & tunc in quadam ignorantia demergitur, in qua fatetur se non satis intelligere posse, quid sit Dominus: & dicitur manere in caligine, quæ est

Ad vnitivum amorem consequendum, quæ sit assidua.

Cogitativa mens potestiam meritis sanam.

Innocentia & deuotio facilius con-

feruorem quem unquam in se recipiant.

Ferrarius dicitur non quidem confirmari.

Caligo supra maculatio, plantam modicam.

Cognitio diuinæ gradus tres.

1

2

3

alt.

Causa dispo-
sitionis & ef-
fectus caligini-
nis.

altissima meta omnium, ad quas intellectus nos-
trum viuimus, ascendere potest. Unde scribit Dio-
nyl. optimam de Deo scientiam esse hanc ignoran-
tiam. Quapropter merito deploranda est huius vita
calamitas, cuius summa felicitas in ipsa ignorantia,
atque Dei caligine consistit, cum tamen sola Domi-
ni clara cognitio summa existat beatitudo. Hæc lu-
cida caligo omnibus præcedentibus cõceptibus præ-
ponitur. Nunc verò attende causam dispositionem
huius caliginis, & ipsius effectum. Dispositio vt ad
caliginem accedamus, est instantia aspirationum
affectiuarum; mira enim vi pollent ad fugandas
phantasmatum nebulas & terrenarum insinuat
affectuum, ex quibus rerum corporearum imagines,
vt plurimum provenire solet: ac si aspirationibus
incumbas cum mentis ardore, paulatim evanescent
phantasmata, ita vt recedentibus prædictis imagi-
nibus, accedere possimus ad caliginem. Effectus au-
tem caliginis est libertas voluntatis, qua libere & so-
lute spatium ac natare valeas in pelago diuinæ boni-
tatis ac dulcedinis. Nam quamdiu intellectus positi-
uius conceptibus intentus erat, vis illa voluntatis
affectiva ita arctabatur, vt extra cogitationis præ-
scriptos limites progredi non posset, & cum concep-
tus imperfecte ostenderent, quid Deus esset, volun-
tas minus libere ac perfecte amabat, conceptibus tã-
tummodo se coopar: expulsi verò conceptibus, li-
bera remanet voluntas ad ingrediendum pelagus
illud diuinæ bonitatis efficacissimis actibus amoris:
& idè dicemus voluntatem ascendere, quo intelle-
ctus peruenire non valeat: nam cum intellectus cali-
gat, & à suo actu suspenditur, tunc voluntas maxi-
mè agit. Idè Bonaventura dicit, emittentibus ad
vnicuique amorem intellectuales conceptiones fugi-
endas esse. Existens autem verè in hac caligine cum
ardentissima voluntatis dilectione, dicitur esse in
ultima dispositione ad vnicuique amorem, & vnio-
nem passivam, ac amorem fructivum. Sed aduersus
dicta obijcies, quomodo intellectu ab omni actu &
conceptu erga Deum suspensio, possit voluntas libere
actui dilectionis insistere? Respondeo, intellectum
in ea existentem caligine non omnino manere otio-
sum, sed cum expellat omnes positivos conceptus,
manet in quodam negativo cõceptu longè illis per-
fectiori, videlicet incomprehensibili, inconceptibili,
inintelligibili. Felix igitur qui cum Moysè caligine
intrat: nam ibi plene reficitur: idè enim Moys-
es nihil aliud quadraginta diebus comedit scribitur.
Prædicta non confutantur articulo Parisien. edi-
to contra asserentes Deum hic non posse cognosci
conceptu positivo, sed solum per negationes. Intel-
lectualem namque cognitionem relinquens, super
intellectum & mentem optimè Deum cognoscit, vt
scribit Dionys. Perambulemus ergo hanc viam: pu-
rus animus, pura Deum deuotione frequenter, fre-
quentando gustet, gustando probet, quam suavis est
Dominus, quo tandem inebriatus amore, totam in
Deum considerationem inlectat, toto in ipsum de-
siderio pergat, nihil dulcius, nihil iucundius in vita
habeat, quam vacare, & videre, quoniam ipse est
Deus. Affecta sic anima sponsum arctissimè comple-
ctitur, stringit, & tenet dicens: *Tenui eum, neque di-
mittam.*

uitas, fons splendoris, fons melodiæ; fons dulcoris,
fons amoris, & intus dilectionis amplexus. Tu
rogas me, ego te fugio: de me es sollicitus, ego nihil
de te curo: tu mihi semper seruis, ego te semper of-
fendo: te mihi tribuis, ego te contemno: me qui pe-
nè nihil sum diligis, ego te infinitum & inenarrabi-
le bonum sperno, fetorem, horrorem, mortalem
dolorem tibi præponens. Plus me allicit vanitas,
quam æternitas: execranda miseria, quam summa
felicitas: plus sordes: quam pulchritudo: seruitus,
quam libertas: amaritudo quam dulcedo. Quid fa-
ciam miser? quo ibo? Tu amantissime Pater vis à me
amari, & hoc à me exigis, tu plene scis, & vales hæc
in me operari: tene ergo me amore tuo, restringe me
amore tuo, præuale tu mihi, non præualeam ego ti-
bi: scio & intus doleo me totam tuam substantiam
dissipasse cum amore tibi debitum in creaturis
tuis lasciuie collocauerim. Nunc autem inopiã me-
am considerans, & egellatam cognoscens, famelico
appetitu ad viscera misericordiæ tuæ redeo: radijs
gratiæ tuæ quæso mihi occurras, tuæ pietatis oculis
me cognosce, amplexare, & osculare me osculo pa-
cis. O quædo licebit mihi emori, vt vita mea in Chri-
sto sit abscondita? Quando quiescam in centro meo
Christo? Quando eius sanguine inebriabor? Quando
cor meum erit vnum cum ipso. Quando erit totus meus
& ego totus suus? Quando cor meum fiet vnum cum
ipso? Igitur, Bone Iesu, refoue me visceribus, refice vi-
beribus, inebria vulneribus, purarum lachrymarum
fluum concedere: si de voluptatis ac deliciarum fon-
te, si de Christo pendente in cruce egressus est fluius
lachrymarum, equius est, vt de me, qui locus sum for-
dium, egrediatur. Felix anima contemplantis, in
qua requiem inuenit omnium creator, cui etiam di-
cere licet: *Qui creauit me, requiescit in tabernaculo* Eccl. 3. 12.
meo: negare enim requiem non poterit anima, quæ
illi in hac vita requiem præparauit. Anima mea, at-
tendas, quæso, quod sublimis ille Rex gloriæ te in
domum sibi gratissimam elegerit, quam celo & æter-
næ, & toti huic vniuersali machinæ præponit. Anima
quæ ad dulcedinis cœlestis degustationem se præpa-
rare vult, debet esse (vt inquit Bonauen. in Soliloq.)
depurata, exercitata, eleuata. In primo hæc cœlestis
dulcedo odoratur: in secundo degustatur. In tertio
aliquando vsque ad ebrietatem sumitur, & potatur.
Primo ergo debet esse depurata à peccatis, ab inordi-
natis affectionibus, à temporali consolatione, & à
vaga distractione in amore creaturarum. Nam iux-
ta Bernardi sententiam, fallitur, qui cœlestem illam
dulcedinem huic cineri, diuinum illud balsamum
huic venenoso gaudio, charismata, illa Spiritus san-
cti, huius seculi illecebris misceri posse arbitratur.
Depurata ergo ac purgata anima lachrymolarum gam-
mitibus, vesca poterit pane illo, iuxta illud: *Ante-* Iob 5. 24.
quam comedam suspirio. Secundo, debet mens esse ex-
ercitata in bonarum actionum assidua operatione,
& in malorum humili perpersione. Tertio, eleuan-
da est mens ad superna, erigenda ad fontem diuinæ
bonitatis, vt ingredi possit in cellam vinariam, vbi
ineffabili dulcedine inebrietur. Nemo tamen præ-
sumat tertium exequi ante duo primo loco dicta:
nullus enim socius poterit esse consolationis, ante-
quam sit effectus socius passionis, nemo fieri potest
particeps remunerationis, antequam fiat sedulus
virtutis imitator. Sed quid faciam miser, cum odor
mihi non sufficiat, modicus gustus planè non refi-
ciat, & ebrietatem affectio mea appetat ac requirat?
Consolatur me illud Augusti. Erubescat humana pi-
gricia, plus expetit Dominus dare, quam mortalis
homo audeat postulare. Igitur anima pia erige in-
tellectum, dilata effectum, ingrediere actionem non
Gggg 2 opero-

Eccl. 3. 12.

Anima quo-
modo præpa-
rata esse de-
bet quæ cœ-
lestem dulce-
tatem degu-
stare cupit.

Iob 5. 24.

Cant. 5. 4.

ORATIO BONAVENTURÆ.
CAPVT XXVIII.

Domine Deus, quis ego nequissimus ac vanif-
simus homo, sterctus, vniuersis que fecisti diuisus:
tu autem omne bonum, honestum, & pul-
chrum, omnis utilitas, omnis amenitas, omnis sua-
Granat. Opusc. spiritual.

operosam, & requiem non desidiosam, vt inquit Augustinus. O anima mea noli aliquid in presenti seculo possidere, sicut impij nihil in cœlesti gaudio habere nituntur attende quod expectet te Deus Pater tanquam filium dilectissimum, Deus Filius tanquam Sponsam dulcissimam, Deus Spiritus sanctus tanquam amicam gratissimam. Expectat te Deus Pater, vt heredem bonorum omnium suorum te constituat. Deus Filius, vt pro te suæ natiuitatis fructum, & sui sanguinis pretium Deo Patri offerat; Deus Spiritus sanctus, vt suæ dulcedinis, ac beatitudinis te efficiat participem. Sed heu effusi sumus quasi aqua, exclusi sumus à regno Dei, quod intra nos est nihil curantes, toris in rebus futilibus & insanijs falsis querimus consolationem. Actiui regnum cœlestem querunt: contemplantes iam propè inueniunt, scilicet, quod ammodo. Actiui fatigati ad cœlestem ianuam pulsant, vt intrent in gaudium: contemplatiui, vt in gaudio consummentur, vt scribit Prosper. Vnde Gregor. 15. *Moral.* sic scribit: Anima cum ardenti desiderio ad cœlestia inhiat, miro quodam modo hoc ipsum quod consequi affectat, iam degustat. Quid est Monachus? Respondet Bonaventura, allegans Ioannem Abbatem montis Sinay. Est violentia naturæ indefinens, custodia sensuum indeficiens, corpus sanctificatum, os expurgatum, mens illuminata & calorem retinens inextinguibilem vsque ad diem sui exitus: ignem igni, feruorem feruori, desiderium desiderio, sollicitudinem denique ad deum sollicitudini. Ille (ait Bernard,) est verè monachus, qui deuotione æstuat in choro, patientiam seruat in capitulo, disciplina virtutis in labore, meditationem fouet in lectione, feruorem in oratione, castitatem tuetur in tentatione, tolerantiam non abiicit in aduersis, humilitatem retinet in prosperitate. Religiosus feruidus ideò placide, ac tranquille viuunt, quòd omnia patienter toleret: religiosus verò tepidus tribulationem tribulationi accumulatur: nam interna consolatione caret, & externam querere prohibetur. Felix qui diu exercitatus est in flammigeris affectionibus, & aspirationibus vnitiui amoris: is etenim citius opinione sua absque præuia cogitatione quodcumque velit, die, noctuque millies in DEO afficitur ad eum solum possidendum: ad eum namque solum modo toto animi ardore aspirat.

EX OPUSCVLO BONAVENTURÆ

de mystica Theologia, cuius initium est,
Via Sion, quod Henrico de
Palma à plerisque
tribuitur.

CAPVT XXX.

Qua ratione
quis ad oscu-
lum vnitiui
amoris possit
peruenire.
Psal. 88. 15.

PRimò osculare Christi pedem, recogitans peccata tua. Secundò manum, recognoscens beneficia collata: quæ ubi feceris, peringere poteris osculum. *Iustitia & iudicium præparatio sedis tuæ*, ideò nequit anima esse Dei sedes, nisi primò se purget, ac purissimè emundet. Hoc differt mystica Theologia à cæteris disciplinis doctrinis: nam in his prius oportet intelligere verba, quibus ipsa traditur disciplina, quàm aliquid doctrinæ comparere, in illa verò nisi prius experimentalem eius notitiam habueris, non licebit perfecte intelligere verba, quibus mystici Doctores in ea tradenda vtuntur.

Nullum efficacius medium est ad scripturæ sensum percipiendum, & ad corda prædicatione inflàmmandam, quàm mystica Theologia expressa. Absterso speculo mox apparet facies: absterge speculum animæ, & mox imago, ac diuini vultus lumen eluce-

bit in eo: hoc autem magis vel minus iuxta puriorum vel minorem speculi absterisionem: via etenim purgatiua disponit ad illuminationem & vnitiuam. Sed vt plenè intelligas, quid intersit inter vtramque viam, necesse est scire, hominem cum post penitentiam purgatiuam peccatorum incipit proficere, non statim aptum reddi, vt expedite ferri possit in Deum anagogicis affectionibus immediatè & directè: sed egere præuijs meditationibus, & aspirationibus, quibus affectus scintillet, iuxta illud: *In meditatione mea exar defecet ignis.* Qui verò iam in via ad eò profecerunt, vt perfecti dici possint absque præuijs meditationibus, aut aspirationibus concomitantibus valent has anagogicas affectiones habere, quotiescumque liberent. Hic est scopus ad quem totis viribus est enitendum, scilicet, vt peruenire possimus ad firmitatem flammigerarum affectionum, quæ dulcissimæ sunt, & rubiginæ, fæcesque; culparum ita omninò exurunt, vt liceat animæ expeditius absque purgatorio igne ad cœlestem patriam euolare. O dulcissimum purgatorium, ô suauissimus ignis ardentium affectionum, ô vera sapientia oculis superbiorum abscondita, qua fruitur anima, quando scintillantibus affectionibus, insatiabilibus desiderijs, vnitiuis aspirationibus Deum ipsum tangere & amplecti affectat. Sic enim felicem circulum implebit, rediens, scilicet, vnde exiuit. Aduertendum tamen, veros anagogicos amatores non exerceri cum carnis delectatione sensibili: sed potius cum sui ipsius maxima afflictione. Nam mens laboriosissima actione sursum agitur, & ex extensione spiritus fit quadam corporis eneruatio atque neruorum protensio proueniens ex impetu motuum anagogicorum. Quapropter motus illos anagogicos non possit corpus absque maxima sui afflictione perpeti, nisi spiritus gaudium de suo profectu conceptum eam leniret afflictionem. Præterea hi motus sunt subitanei, ad instar emissionis syderis scintillantantis: nam postquam surrexit mens, mox relabitur infra seipsam, atque rursum confurgens iterum cadit. His moribus plenè certa fit fides, sentit enim mens se trahi quadam infallibili notitia illius esse verum Deum ac Dominum, quem fide colit. Quare anima ad hanc perueniens sapientiam, licet omnes mundi sapientes illam redarguentes dicerent, Fides tua non est vera, ipsa fidenter responderet, imò vos fallimini, ego enim fidem veram teneo: nam illa amoris vnio fortius animam in fide firmat, quàm quæcumque rationes seu inuestigationes mentis. Spes etiam valde roboratur hac vnitiua familiaritate, anima enim in eo statu manens, ad eò in Dei bonitate ac familiaritate confidit, vt nullatenus se credat ab ipso in posterum posse separari, atque remoto omni purgatiuo timore (nisi per modum cautela) pura nititur confidentia. Insuper hac vnitiua sapientia longè amplior cognitio acquiritur, quàm lectione, aut studio, aut rationis exercitatione: per illam namque propiores reddimur fonti luminis, & Domino scientiarum. Illud etiam est aduertendum, quod licet post superata vitia, & passionem magna ex parte deuictas, non sentias te ad vnitiui ardoris amorem extolli, non oportet animum deponere, sed memor neminem repente summum fieri: hac vtere cautela: habes, vel non habes deuotionem, calidum te sentias: aut frigidum, semper ostium diuinæ bonitatis pulsato, affluentissimam Domini misericordiam implorans, vt æstuatius amoris donum tibi concedere dignetur, cum ad id te creauerit: & in hac petitione obstinate persistito. Nam veluti qui oculos in Sole hora meridiana figere nequit, si affuecat orientem Solem intueri, deinde hora tertia iterum attentè inspicat tandem

Via purgati-
ua est illu-
minatiua.

Psal. 4.

Amatorum
anagogia est
perceptionis
sensibilis car-
nis dulcedine,
etiam.

tandem in meridie. Solare corpus liberè intuebitur: ita vere contemplans faciet in Solis iustitia inquit. Ad id omnes Sanctos innocet dicens: O vos omnes qui in camino ignis æstuat, vnam saltem scintillam mihi impetrate. O vos qui ad opulentissimam fedetis mensam, & satiamini, catello huic famelico micas porrigite: vos qui immerfi & absorpti estis in abyssu lucis inaccessibilis, eius radiolum mihi exorate, *Leuabo oculos meos in montem.*, &c. ac tandem fiet, vt plenè audias, quod dictum est Danieli: *Quia vir desideriorum tu es.* Dispositio ac situs corporis non parum confert ad excitandum spiritum: nam sicut peccata plangens, apertè publicanum imitatur, oculos ad cælum leuare nolentem: ita qui ad vnitui amoris adores suspirat, cõmodè erecto erit corpore, oculis in cælum leuatis: si enim facie versus terram declinet, impeditur actualis tendentia, cum sursum mente agatur ad illum, qui super omnia ineffabiliter est collocatus, cui vniri, & in quem transformari desiderat. Ad firmiter in his exercitationibus & oratione perseuerandum, præsentissimum remedium est infallibilem in ipsis ordinem ac numerum seruare. Præterea temporis consideranda est opportunitas: si enim garrula hæc ancilla (caro nempe nostra) bis in die refici exigit, ne inedia languescat, decentius videri debet dominam hanc (animam scilicet) conuiuio dulcissimo suo, id est, amoris prandio non priuari, cum eius vita in solo mellifluto amore permaneat. Opportunissimum atque aptissimum ad id tempus est nocturnum. *Nox* (inquit) *illuminatio mea in delicijs meis: & anima mea desiderauit te in nocte,* ait Isaias. Decet itaque vt hi quibus datum est in spiritu viuere, eo tempore affectiuo orationibus Christi proregant gregem quo grex ipse dormit. Interdiu etiam aliud tempus præferatur, nunquam pro modicis impedimentis. relinquat anima refectiones suas, sed compungatur, si aliquando modico percussa impedimento ad diuinas epulas non accessit. Loci etiam oportunitas capietur, nempe occultus & secretus est eligendus, præsertim his qui fragili adhuc amore nituntur, vel qui humana laudis ac gloriolæ stimulis sæpe punguntur, & caute attendant, ne antiquus hostis sub honestatis prætextu illos seducat. Condoleat intimè incommodis proximorum, dum alios viderit cecos, alios claudos, alios vulneratos, laceros, & vlcerosos, pro quibus omnibus celesti Patri ardentissimam offerat supplicationem: hæc enim omnia in sui ipsius cedent emolumentum & copiosius lucrû à Domino reportabit, veluti famulus Regis, cui clarior est regie domus plena reformatio quam propria vtilitas plus sibi meriti apud Dominum conciliat, quam si proprijs solummodò commodis incuberet perfecte seruiens. Quando in primis homo vie vacabat purgatiuæ contritionibus & lachrymis spiritus ab inordinationibus purgabatur: cum verò ad vnitivæ viæ flammeas pertingit affectiones) quæ cum puræ sint, actus omnes cognitiuarum vitium sopire solent) tunc longè plenius per eas ab omni terrena affectione purificatur spiritus, & exteriorum sensuum inordinatio, quasi quodam retinaculo interiori frænatur: igniti verò effectus corruptam ipsam sensualitatem sopiunt, eiusque affectus omnes mortificant. Nam quanto plus voluntas aspirando erigitur, eo plus carnis malè inflammantis corruptio debilitatur. In his etiam affectibus vnionibus elucet claritas quædam in intellectu ad occultiora inuestiganda & penetranda, quæ verò imaginaria & phantastica sunt, disrumpuntur, ac euanescent. Bonau. in *Opusculo de vitijs, & eorum remedijs.* hæc scribit, quæ illum ex Bernar. credo accepisse: Qui ad vitam anhelant spiritualem, in duplici sunt reue-

renia: quidam ita gratia à Deo præueniuntur, vt facillimè, imò multa cum suauitate, bona operentur, & à malo declinent, & eorum voluntatem sic inflammet, vt maximo quodam feruore ducti, quæ facere expediat, promptissimè aggrediantur quauis dura sint ac difficilia. Quidam verò sunt, quos Dominus ita quodammodo sibi relinquit, & cum bonum aliquod opus agere velint, opus fititulis ac calcaribus pungi, quasi pigrum aliquod animal, in quibus grauior esse solet difficultas expellendi torporem mentis, quam sustinendi laborem actionis. Hi etsi non ardeant desiderio currendi post Dominum, desiderium tamen desiderant, iuxta illud: *Concupiuit anima mea desiderare.* Habent enim voluntatem bonam, pigram tamen ac tepidam, non feruentem. Primum igitur felicius, secundum laboriosius. Qui verò sint maioris meriti, solus Dominus, qui spirituum ponderator est optimus, plenè nouit. Dicimus tamen secundos, si luctando seipos vincant, ita vt sui compotes fiant, pugnandi consuetudine & vsu non parum meriti sibi conciliaffe: veruntamen pleriq; in hoc certamine labascunt, nam antequam perfectè se vincant, difficultate defessi, vel quasi labore deterriti, de victoria desperant atque ad finem, quò tendebant, peruenire posse diffidunt. Quapropter perfectionis studium intermittunt, & ad alias occupationes se conuertunt, quasi vereantur Deum ipsos nolle in Promissionis terram introducere, per quam charitatis perfectio significatur. Similes hi sunt filijs Israel, qui in deserto, laboris tedio, & timore hostium percussis, de consequenda victoria desperantes, terræ promissionis detraxerunt, qui tamen omnes mortui sunt in deserto, præter duos tantum, Caleph, & Iosue, per quos significatur, qui viriliter per tentationes transeunt, vt que in finem perseuerant. Quia tamen pauci sunt, quibus hoc contingat: idè pauci egressi de seculo, seu de Aegypto, ad consummatam peruenire valent perfectionem. Primi tamen (qui feliciores sunt) vt potè iam inuenientes sapientiam ad valuas cum vigilat expectantem, maiori indigent caurela, ne seduci possint, nam dititix lenius comparata largius diffundi solent, quàm quæ paulatim, nec absq; multo labore congregata sunt. Bonau. in *Opusculo de perfectione vite ad Sororem suam.* docet his verbis modò orandi, Primò ita erectus corpore & corde, clausis sensibus omnibus: mox incipe meditari miseras tuas omnes, præteritas, & futuras. Deinde cum Dauid rugito à gemitu cordis tui, cum Publicano runde pectus, cum Magdalena lacrymis riga pedes Iesu. Secundò, conuerte te ad gratiarum actionem pro beneficijs acceptis, tam generalibus, quam specialibus: est enim gratiarum actio maximè utilis in oratione, nec vllius momèti oratio esse poterit, nisi adiungatur gratiarum actio. Nam vt inquit Bernar. Ingratitudo est ventus vrens fontem pietatis, exsiccat rorem misericordiæ, & gratiæ fluenta non recipiens. Debet autem orans diligentissimè cor suum compescere, ne quid aliud cogitet dum precatur, nisi id quod postulat: debet præterea clamare toto corde, nedum eius dimidia pars in terra maneat, alteram ad cælum leuare velit. Vnde Glossa super illud, *Clamauit in oratione corde meo,* affirmat diuisum cor non exaudiet, nec vnquam postulata posse impetrare. Oblitus ergo penitus exteriorum omnium, toto affectu, tota mente, tota deuotione eniti debes, vt supra te extollaris, nec spiritum tuum ab oratione relaxes: sed tam diu deuotionis ardore sursum ascendere stude, donec ingrediaris in locum tabernaculi admirabilis vsque ad domum Dei: vt ibi intuens ac degustans dilectum, in eum transformari, rapi, & absorberi possis. Tribus de causis feruens

Psal. 120. 1.

Dan. 9. 23. Compotio corporis quæ esse debet in contemplante.

Tempus contemplationis opportunum. Psal. 138. 11. Isa. 26. 9.

Luc.

Duplex differentia ad vitam spiritualementem.

Psal. 118. 20.

Num. 14.

Orandi modus.

Psal. 37. 9. Luc. 18. Luc. 7.

Psal. 140.

Psal. 41.

Causa tres
rapitur.

orator in mentis alienationem rapitur : primò admiracionis:secundò deuotionis:terciò exultationis magnitudine.

1
Magnitudo
admiracionis

Admiracionis equidem magnitudine rapitur, cū diuino lumine mens irradiata, & summa pulchritudinis admiracione suspensa, adeò vehementi stupore concutitur, vt à suo statu funditus excutitur, & in modum coruscantis fulguris quo profundius sui despectu in ima deicitur visa pulchritudinis admiracione, eo altius sublimium desideriorum ardore sublata, & supra seipsam rapta clamare cogitur cum Elther: *Videte, Domine, & conturbatum est*

Esther. 15, 16

cor meū pra timore gloriae tuae. Valde mirabilis es, Domine, facies tua plena est gratiarum. Deuotionis verò, quando flamma caelestis desiderij, amarisque intimi adeò excrefcit, vt animam instar cere liquefactam in seipsa deficere cogat, & supra se eleuata in alienationem transeat, veluti fumus directè ad cælum tendens, ita vt dicat: *Defecit caro mea, & cor meum.* Magnitudine autem exultationis rapitur a-

2
Deuotionis.

nima in alienationem, quando diuina suauitatis inebriata dulcedine, quid sit, quid fuerit, penitus obliuiscitur & in quandam supernaturalem affectum rapitur, vt clamare non cesset: *Quam dilecta tabernaculata tua.* Cū igitur ad has suauissimas occupationes creati sumus, non decet animam Dei imagine inignitam, Domini similitudine decoratam, Christi sanguine redemptam, circa temporalia volutari, sed ascendere super Cherubin, & volare super pennas ventorum, id est, Angelorum ordines. Sed heu (inquit *Bernard.*) multi in Ecclesia sunt, qui cum studiose eniti deberent caelos penetrare, mente caelestia circumire, choros Angelorum salutare, turpi se corporis seruituti addicunt, carni obediunt, vètri & gula turpissime famulantur. *Bern. ser. 32. super Cant.* exponens, quo pacto Dominus vifiter animam, & ab ea discedens, quomodo sit reuocandus, sic scribit. Cū Sponsus vigilijs, obsecrationibus, & multò lachrymarum imbre quæsitus fuerit, subito, dum teneri creditur, elabitur: rursusque lacrymantis & insequenti occurrens, comprehendi patitur, nō tamen retineri: nam subito quasi è manibus euolat. At si precibus & fletibus deuota insistat anima, de nouo ad eam reuertetur, & voluptate labiorum eius non fraudabit ipsam: sed iterum mox abibit, nec videbitur, nisi rursus toto animi desiderio requiratur. Igitur in hoc corpore poterit esse de Sponsi praesentia frequens latitia, non tamen copia: nam licet frequens visitatio lactificet, vicissitudo molestat, necesse est: quam tamediu dilecta patitur: donec corpore lacinæ deposita mole liberè ad caelestia auolet. Et *ser. 74.* Ideò aliquando se subtrahit, vt ardentius vocetur, fortius teneatur: nam aliquando simulauit se longius ire, nolens hoc, sed audire cupiens: *Ma-*

3
Exultationis

ne nobiscum, Domine, quoniam aduersus est. Hanc ergo piam simulationem, imò salutarem dispensationem, quam tunc corporaliter exhibuit, non cessat idem Dominus speciali quodam modo cum deuota anima sedulo acitare: abire namque illi dispensatorium est, redire verò semper voluntarium, vtrumque autem plenum iudicij, ac penes ipsum manet horum omnium ratio. Has ergo vicissitudines euntis & redeuntis Verbi signat, dicens: *Vado & venio ad vos*

Pfal. 83, 2.

Modicum & non videbitis me. O modicum & longum: modicum dicis Domine, quo non videbimus te? Saluum sit Verbum Domini mei, nimis longum est, verum tamen vtrumque est modicum meritis, & non modicum votis: quia non tardabit. Quomodo non tardabit, si moram fecerit? Quia licet tardet ad vota, non tamen tardabit ad merita.

Amanti cur
Dum quan-
doque se sub-
trahat.
Luc. 21, 29.

Ioan. 14, 28.
16, 17, 19.

Hab. 2, 3.

Ad contem-
plationem
tam asse-
tionibus quod
faciendum.

Humilitati
viam.

Paupertatis
encomium.

Sunt quidam, qui renes suos & corda scrutantes, optime miserias, quibus opprimuntur, conspiciunt, ac veritate impellente veram aduersus se proferunt sententiam: nolunt tamen ab alijs haberi, quales ipsi se intuentur. Et licet se vili aestiment, a nemine tamen volunt participandi, quod est pessimum superbiae genus, vt Bernard. pulchrè dicitur. *serm. 42. super Cant.* Longe (inquit) sunt à vera humilitate qui in communi congregatione degentes, specialia sibi tamen volunt deferri ministeria, & à reliquis tanquam praestantiores in his discerni appetunt. Bonauent. *c. 21. Meditat. Caiet. 2. in vltimis verbis, quæst. 182.* prudenter monet, vt hi qui alios in via Dei ad spirituales profectum instruunt dent operam, vt prius in actionibus actiuae virtutis humiliter exerceantur, quam ad contemplationis fastigium ascendere velint: oportet siquidem passionibus propriis prius domare actibus humilitatis, mansuetudinis, patientiae, liberalitatis, quam ad contemplatiuae vitae scandere altitudinem. Huius prioris vitae actiuae penuria (ait *Caiet.*) multi non sensim, vt æquum est, in via Dei incedentes, sed saltantes, post maximam vitam suam partem contemplationi impensam, impatientes, iracundi, superbi, vacui denique virtutibus inueniuntur. Hi enim nec actiuam, nec contemplatiuam, nec ex vtraque mixtam habent, sed superarenam fabricasse dici possunt: atque vti nam non sic frequens defectus iste. Tutamen intellige, quod licet efficacissimum remedium & ad virtutes morales assequendas propriorum criminum consideratio, oratio feruens, meditatio vitae & passionis Christi, tamen hæc docenda sunt adhibita prius diligentia operum exteriorum, & internæ resistentiae? Viri perfecti quo virtutibus & gratia perfectiores sunt, eo se reputant omnibus inferiores, & cum alijs reputent eos ad secretiora Dei arca intrasse, ipsi vix se existimant iter inchoasse. *Bonauentura:* Cum consummauerit homo, tunc incipiet. Idem. Ex defectu vel profectu clericorum & religiosorum, exurgit profectus vel defectus laicorum, iuxta illud *Ezech. 10. Cum ambulauerint Cherubim, ibant pariter & rota iuxta ea, & stantibus illis stabant.* Bernard. *in quadam epist.* Sicut patientia est via ad pacem, ita humilitatio, id est, sui ipsius vilificatio in suo & aliorum conspectu, & exercitatio in vilibus operibus, est via ad humilitatem. Sola superbia effecit Angelos demones, & sola humilitas homines reddidit Angelos. *August.* Franciscus dicens solebat paupertatem esse spirituales salutis viam, fomentum humilitatis, perfectionis radicem. Quando actualiter nullo valitudinis periculo ad appetendos, aut deuitandos cibos cogimur, non obseruanda est eorum qualitas, sed oblatos, quicunque sint, cum humilitate edere debemus, non enim viuere oportet phycè, *Bonauent.* Si expetis Deum videre, si cupis Deo coniungi, ama solitudinem, fuge colloquia secularium, ne quaras nouas personarum amicitias, ne impleas sensus imaginibus, aut phantasmatibus, quæ quietem animi, & mentis tranquillitatem inturbant, quæ omnia deuitanda sunt tanquam noxia & animæ inimica. Nam non immeritò Patres illi sancti nemora perentes, in loca ab omni hominum commercio remotissima se conferebant: his verò, qui in cenobio remanebant, imperabant, vt quasi cæci, surdi ac muti uiuerent. Secede ergo sicut turtur, habes enim verecundum Sponsum, qui tecum oblectari reuic in aliorum conspectu. Hæc Bonauentura *capit. 18. Medit. & Bernar. serm. 4. Cant.*

Resignatio
voluntatis
principium
pacis spirita-
lis.

4. *Cantic.* Radix ac principium totale spiritualis pacis & quietis est resignatio voluntatis in Deum. Unde quidam assidue hoc secum dicebat: Accipe, Domine, cor meum, tibi illud trado, tibi illud remitto, operare in eo, ut lubet; nihil volo (de presentibus indifferentibus) non enim voluntate mea ducor, quam semel tibi renunciam, iam non voluntati meae morigeror, cum aliena sit, & penitus extra me posita. Audi quæso consilia hæc. Ama nesciri & pronihilo reputari, dilectus eris Deo & hominibus, Diabolus te formidabit, nihil enim illi acritus aduersatur, quam humilitas Zachæe frater descendente de altitudine scientiæ tuæ, disce humilitatem & mansuetudinem in schola Christi. Si quæras, cur plerique religiosi eruditione insignes, relicta vera sapientia; qua Deus interius colitur idola adorent, id intellige fuisse in causa, quod mentem diuersimoda eruditione, & multiplicibus argumentis quasi quibusdã imaginibus implerent, in quibus sic occupantur & absorbentur, ut vera sapientia in eis locum non inueniat: anima enim illa argutijs subtilibus intentata, ita infeliciter captiua detinetur, ut nullum ex ea oriri possit spiraculum, quo per flammigeras affectiones creatorem suum contingere valeat. Non Dominus animam creat, ut si illa pessima occupatione disructet, sed ut fiat sedes sapientiæ, in qua sedeat. Rex pacificus. Hæc est vera sapientia & Theologia, quæ ab Spiritu sancto illuminationibus ac celestibus distillationibus edocetur. Hæc intellectum illuminat, affectum inflammat, quietem confert. Illa Theologia nisi hanc habeat fociam, inflat, inquietat, nunquam dicit Sufficit, sæpeque inebriat varijs operantibus vel etiam erroribus. Eme Christum, pro eo trade omnia commoda tua: quod si feceris, citissime re ipsa videbis, quot affluas solatijs. Diligenter te in eius vita & passione exerce: ibi enim necessaria omnia & vtilia inuenire licebit, nec aliquid extra Iesum quæras cum in eo sint omnes thesauri sapientiæ & scientiæ. Ama paupertatem propter Christum, in ea maximam inuenies requiem: pretiosissimum Dei donum est voluntaria paupertas. Diuitias habere & amare, perniciosum, habere & non amare, laboriosum, quapropter expedit nec amare, nisi necessaria, quæ ea sunt, sine quibus commodè esse nequeas, reliqua verò nec appetenda, nec procuranda, aut si spontè offerantur, recipienda sunt.

Plura de Humilitate.

¶ Bernard. *super Missus est.* Nimirum conseruanda humilitatis gratia diuina solet pietas ordinare, ut quæto quis plus proficit, eo minus se reputet profecisse. Nam vsque ad extremum exercitij spiritualis gradum si quis ascenderit, aliquid ipsi de primi gradus imperfectione relinquatur, ut vix primum se iudicet adeptum. Et *Cant. 37.* Quid scis, ô homo, si vnus ille, quem fortè omnium vilissimum, atque miserimum reputas, cuius vitam sceleratissimam, ac tanquam foedissimam horres, ac propterea illum, non modò præ te, qui fortè iam sobrie, iuste & piè viuere credis, sed etiam præ sceleratis omnibus tanquam omnium sceleratissimum spernendum existimas: quid scis, inquam, si melior & te, & illis mutatione dextere Excelli in se sit futurus, & in Deo vero iam sit? Nam ideò non mediocre, non penultimum ipsum inter nouissimos eligere locum nos voluit Dominus, sed *ecumbe ait, in nouissimo loco*, ut solus videlicet omnium vltimus sedeat, teque nemini non solum præferas, sed neque conferre præsumas. Bernard. *sem. 4. super Cant.* plenè edocet, quã abstinendum sit ab alijs iudicandis, Noli esse alienæ conuersationis aut curiosus explorator, aut temerarius iudex: & licet aliquid perperam actum de-

prehendas, nec tunc quidem proximum iudicare velis, sed potius intentionem excusa, cum opera excusare non valeas, & ignorantia, subreptione, aut casu deliquisse existima. Si verò dissimulationem, aut excusationem omnem rei certitudo recusat, nihilominus dicintra temetipsum: Graui tentatione oppressus, cecidit: quid facerem, si me illa impetisset? Grauius fortasse ac perniciosius succumberem. Viri qui non exiguis in contemplatione progressus fecerint, sæpe in ordine erudiendi alios falluntur: nam volunt tyrones incipere in his, quæ ipsi tanto temporis spatio, tanto mentis labore adepti sunt. Nec minus erga seiplos falli aliquando contingit: existimant enim, si in his vnionibus & exercitijs, quibus fruuntur, incepissent, fieri potuisse, ut citius ad eam vitæ conditionem pertinerent. Bonauentura in prologo opusculi, quod *speculum disciplina inscribitur*, docet prudentissimè pro temporum & locorum varietate variè exequendas esse viæ spiritualis regulas. Prudens (inquit) ut rerum vicissitudo exigat, ita se temporum accommodat non se mutans, sed potius aptans, velut manus quæ eadem est in palmu extenta, & in pugillum coacta. Hugo dicit nos antecibum oportere esse hilares, ne abstinentia gratis & molesta animæ esse videatur: ac post cibum tacitos docet esse & modestos, ne gula nos inflasse videatur: notum enim est temporis articulum non præterire, de quo ratio reddenda non sit. Bernard. in *serm. ad Solitarios.* Hoc maximè curent spirituales exercitationibus dediti, taliter se circa exteriora occupare, ut deuotionis spiritum non extinguant: vnde licet extrinsecus bonorum operum exercitijs fatigentur in corpore, intrinsecus tamen reficiuntur in mente. Bonauentura de *Eccl. Hierarob.* Sicut carnale matrimonium duos in carne vna constituit, ita spirituale matrimonium inter animam & Deum duos in spiritu vno conciliat. Nam qui adhaeret Deo, vnus spiritus efficitur cum eo. Bernardus *serm. 8. super Cant.* Scientia absque charitate inflat, charitas sine scientia errat. Bernard. Quidam bene agunt ex ratione, id est, quia ratio suadet: alij ex amore quia amore Dei incitantur: horum tamen melior conditio. Qui enim amore Domini ad opus impellitur, laboribus non fatigatur, aduersitatibus non impeditur, nulla re extranea frangitur ob dilationem cordis in operis exercitio concurrentem. His nihil interiorem adimit pacem, nihil sursum actionem cordis ad Deum interturbat. Evidentissimum exitus profectus in vita spirituali argumentum iudicatur, quacumque leui causa interueniente quietem ac pacem internam amittere, repleri que potentias cognitiuas imaginibus externis, quas vix propriè sære valeat. Hinc fit, ut tyrones in exercitio vitæ spiritualis deserta loca semper appetant, & omnia negotia recusent, quantum pia, & proximo vtilia sint. Ego noui quosdam in coniugio permanentes, qui cum se vellet spiritualibus exercitationibus tradere, familiæ suæ cura maximè cruciabantur: postea verò temporis progressu tantum in vita spirituali profecere, & internam quandam pacem, & assiduum animi tranquillitatem sunt adepti, ut nihil domesticis negotijs, aut alijs quibuscumque incidentibus perturbarentur, nec vnquam ab illa suauissima quiete distraherentur. Et si aliquando paulisper ab ea recessisse contingeret, mox ad se reuertebantur imagines verò, si quas concepissent, nullatenus animo infedebant, sed transeunter præterbant: erat enim illis diuino munere concessa vis, qua eas abigerent. Quibus huc ascendere licuit iam nullo labore torquentur, cum suis affectionibus resistent, eas namque vel nullas, vel tenuissimas gignunt: erga nullum sensibile ardenti feruntur appetitu, non augu-

Temporis in
exercitijs
spiritualibus
habenda
ratio.

1. Cor. 6. 19.

Amor Dei
rationi præ-
ualeat.

Signum exitus
profectus
spiritualis.

Sentire &
consentire
differt.

tur scrupulis cum habeant eorū charitate dilatatum, in omnibus actionibus suis solam Dei gloriam respiciunt: quæ libertas non sinit eos scrupulis inquietari, nec impetuosis affectibus moveri erga quæcūque sensibilia: nam diuinæ dilectionis fertur interne ardens, affectiones omnes externas quasi paleas absumit. Vnde pro nihilo ducunt hoc vel illo cibo, aut alio quocunque bono sensibili carere, quia nihil inordinate amant. Quantumque foeda & turpia malignus spiritus cordi tuo ingerat: tu tamen ea nihili pendito, & internum intuitum simpliciter & despectiue mox ab illis auerte. Multo enim melius ea conteres, si spreueris, quam si illis intentus immorari uolueris: nec vnquam existimes te ex his, quæ displicent confestim culpam aliquam contrahere. Aliud enim est spirituales sordes in te sentire, aliud eis consentire: primum non est impium, sed secundum. Ne cesses à percipiendo Eucharistiæ Sacramēto, ne uel alia pia exercitia omittas obnubilationis, aut paupertatis internæ causā, aut propter angustias, quibus (Deo sic disponente) affligeris. Licet enim temporalia ac spiritualia exercitia huius calamitatis tempore sint insipida, Deo tamen (si modo facias, quod oportet) gratissima esse scito: existimare debes esse certissimam deuotionem, mollitiem illā ac cordis dulcedinem insensibilem, qua aliquis facile in lachrymas resoluitur: quam Gentiles & Hæretici plerumque habent: sed vera deuotio est bona uoluntas, qua se homo paratum offert ad cultum, honorem, ac beneplacitum Domini. Hæc permanent, etiam si cor aridum, & mens sterilis sit, id est ne inordinatè dulcedinem illam appetas, sed paratus esto illa carere, si Deo sit placitum, non enim in donis Dei, sed in Deo solo quiescendum est. Si forte psalenti tempore inuicē tibi aliquæ vanæ cogitationes occurrant, ne ob id inquietus, impatiens aut nimis sis anxius, sed humiliter resigna te Deo, pieque exulta, cum eius clementiam consideres nos in oratione indigna cogitantes benignè ferentem. Ad perfectionem aspirans, minimos etiam defectus extinguere curet, dummodo ne à facie Domini vnquam discedat, & quasi perturbatus, multa apud se cogitet de peccato suo, sed humiliter simul & confidenter ad Deum cōuersus agat de sua iniquitate, & ingratitude, & veniam postulans, in conspectu Domini seipsum deploret. Offerat etiam cœlesti Patri labores ac passionis filij sui pro suis defectibus: si uerò aliquibus scateat, quos vincere nequeat, ne labatur animo, sed omnia sua plene Deo committens, & se in eo resignans, tranquillus, patiens, & si nullies in die ceciderit, toties cum spe ueniæ resurgat. In omnibus suis actionibus & omissionibus diligentissimè inuestiget, an quærat Deum, an seipsum: si intelligat seipsum quærere, mox se abneget ac relinquat, & solum Deum toto amore, ac tota cordis intentione prosequatur. Creaturas omnes semper intuetur, quasi quosdam Dei effluxus, non consideras eas in seipsis, sed in Deo, uel Deum in ipsis. Alluescat uirgine opera omnia sua, ac pia exercitia sanctissimis Christi operibus, atque exercitijs: quod si faciet, opera ipsa, quæ suapte natura uilia sunt & imperfecta, maximi momenti coram Deo efficiuntur, & gratissima erunt in conspectu eius, ueluti aqua gutta, quæ uino mixta optimum eius colorem ac saporem accipit. In his, quæ agenda sunt, ne concitatus, præceps aut uolentus rapiatur, ne uel illis immoderato affectu tanquam captiuus alligetur: ne abeat post impertunos cordis sui impetus, sed rationis fixo dominetur, & sibi ac suis actionibus. Quidquid puritatem, tranquillitatem, aut animi sui libertatem impedire ualeat, prudenter deuittet irrationabiles uanesque conscientia scrupulos fortissimè expellat,

nec nimis sollicitus sit de rebus temporalibus uel externis. Infatigabiliter cum Deo per internam orationem colloquatur, pia desideria, ardenteque aspirationes ad illum emittens, relicta omni multiplicitate, vni Deo adherere discat. Si autē introversionem hanc, fixamque ad Deum cogitationem retinere nequeat, ne animum despendeat, sed perseveranter enitatur illam ad Dominum reuocare. Nam postquam satis bene in huius consuetudinis habitu firmatus fuerit, tunc absque labore uel Deo, rebusque diuinis liberè vacare poterit: existimet etiam magnam esse infelicitatem, uel temporis spatium, quantum uis breuissimo, à Domino elongari. Hunc orandi modum per aspirationem, & iaculatorias oratiunculas pio plenas affectu, quas amanter Deum iaculamur, omnes testantur efficacissimum esse atque utilissimum. O bone Iesu, ô dilecte, dilecte, dilecte, ô dulcedo, quando mihi moriar: quando in te transibo? quando renascisimè tibi uniar? quando ardentissime te amabo? Vt inam nec uana sanguinis gutta in me maneat, quæ non sit tui amoris igne recocta. Si ergo indefesso studio mortificationis ac resignationis hoc introversionis ad deum studium, fieri tandem, ut ad requiem, uinitatemque spiritus cum Deo (bonum quod est ineffabile) etiam in hac uita perueniamus, modo non conatus nostros, sed gratia ac ipsius Domini miseratione id nos adipisci posse credamus. Vt te ipsum plene cognoscas, & humiliter, scitò te tribus constare principijs, nempe ex vno nihilo, ac duobus alijs peioribus nihilo, scilicet, ex eo quod eras antequam tibi natura data esset, & hoc nihil est, atque ex alijs, quæ tibi ex te addidisti, ac apposuisti natura tibi data, scilicet, culpas plurimas & penalitates, quæ culparum sunt effectus. Culpa autem peior est nihilo, nam cum nihil sit, fingit se esse aliquid: reatus etiam pœne æternæ, quæ est prima penalitas, deterior nihilo est, dicente Domino: *Melius illi esset, si natus non fuisset homo ille.* Tibi ergo relictus es quedam pulcherrima chimæra constans ex tribus optimis principijs, scilicet, ex nihilo, & culpis, & penalitatibus & cum omnia hæc ita sint, tu tamen superbis. Heu mihi, quia sapissime eadem peccata, quæ confiteor, sceleratè repeto, semper me melius emendare proponens, nunquam tamen id efficio: & hinc conicio, quantum absit humilitas à confessione mea: nam si alter me accusaret de his, de quibus ipse me accuso, patienter pati non possem. Bernard. *de interiori domo c. 32.* Si vis amari, ama: nihil enim ita debitum, nihil ita efficacax, ut diligaris, quam si tu primo diligas: id enim (teste Seneca) amatorium philtrum est absque ueneficis & carmine. Sæpe superbia ex pusillanimitate oriri solet, ut puta quando aliquis non auscultat perfecto rem aliquam arduam præcipienti: nam hoc non faceret, nisi sapiens esset in oculis suis, nisi nimis sibi placens, iudicium suum prælati iudicio præponeret. Humilitas uera non pertinax est, aut obstinata, sed cum tremore obtemperat Gregor. *in Dialogo de libertino quodam.* Vnde Climacus scribit, hominem iudicio proprio affectum, nec seniorum monitis cedentem, non egere demone tentante, quod ipse sibi factus sit demon: is enim habendus est omnis homo arrogans, & seipsum sui ducem constituens. Apud Gersonem comperi prudentissimum modum, quo plene continci possent, qui in suis exercitationibus corporalibus, aut spiritualibus proprio iudicio assumptis, obstinatè permanerent. Cōuenit ipse Iudicium mulierem quandam in coniugio uiuentem, quæ nisi post tres uel quatuor dies cibum sumere uolebat (tunc uerò id uoracissimè faciebat) fatigabaturque se à nemine edoctam, sed sic uiuere solitam, quod se indignam quæ pane reseretur reputaret.

Cogitatio sui
ipsum in
suis cogitatio.

Matt. 26. 24.

Superbia ex
pusillanimitate
quæ.

Proprio iudicio
non tenet.

Documenti
insigne.

eraret. Petiuit in primis ab ea Gerson, an crederet alios esse, quorum autoritas, fides, & prudentia maioris essent apud eam momenti, quam propria estimationis iudicium: quæ mox gemens respondit demissis oculis, se miseram esse peccatricem, & omnium ineptissimam: subintulit. Gerson, si hæc quæ prædicabat verè de se cognouisset, quo pacto sine cuiusq; alterius consilio tam insolitam, & ab alijs sanctioribus non obseruatam abstinentiam sequeretur? Cœpit illa, nescio quas verborum ac responsionis ambages inuoluere: cum enim nullam penitus redere posset rationem, ac latentem intus superbia nollet fateri se conuictam, nitebatur verbis eundem obtundere. Tunc ille restatus est (dicens). Nisi fatua hæc abstinentiam dimittas, & te peritiorum consilio subdas, scito te in maximo salutis discrimine versari: quibus dictis cum illa nil respondisset, tandem abiit, nec postea refecit, an mentem mutasset. Merito & verè inquit Gerson *lib. de distinct. verarum à falsis*. Spirituales personas nihil æquè habere suspectum, quam amorem suum erga Deum, aut personas alias sanctas: sæpe enim fit, vt naturalem ex consuetudine vel alia de causa genitum, dilectionem spirituales putemus. Est enim amoris passio inter omnes vehementissima, ac ideò dum erga Deum hæc viget passio, plene opinatur homo se serui Deo: vt scribit contigisse cuidam femina dictæ Maria de Valentiana, quæ hac ardens passione palam dogmatizabat, eos, qui ad eminentiam illam diuinæ dilectionis peruenissent, liberos esse à præceptis. Alius idem non paræ exiltationis vir eodem modo deceptus, dicere solitus erat, non omne peccatum mortale charitatem corrumpere, imò potius illam aliquando acritus incendere: vt si quis ex considerata vel experta fornicationis delectatione in admirationem, laudem, & amorem diuinæ bonitatis atque dulcedinis ardentius excitaretur. Non plene cognouerit delirus ille, quid interesset inter amoris passionem & sinceram charitatem. Hinc etiam patet, quantum periculi secum afferat familiaritas virorum, licet sanctorum, cum foeminis, quantum sanctis: nam sæpe amor in spiritu incipiens, in carnalem transit amorem: & tandem desinit in turpem, mentes enim quantum ferreas libido domat, diabolus verò semper laqueos tendens, & retia, viscum semper habet paratum. Signum amoris non sinceri erga foeminam hoc sit, si ex vehementia amoris difficile tibi sit & molestum ab ea diuelli, longius abesse, à visitatione cessare, est credere te in Domino spiritualiter eam diligere. Hoc certissimum habeo, præsertim quando corporis decor, ætas, aut eloquentia aut alia humana causa motuum seu illius amoris incentiuum indicabitur. Qui enim pure virtutem diligit, cum sedes illius spiritus sit, nil curat corpusculi conditiones: quantum Poëta dicit:

Amor
Dei
est
passio
carissimæ
habentis.

Amoris
carissimæ
signum.

Virgil.

1. Cor. 10. 12
1. Prou. 14. 12
E. clef. 9. 11
Rom. 11. 33
Psal. 95. 5

Gratior est pulchro quæmens in corpore virtus.
Insuper, quod maxime mirandum est, sæpe accidit, vt arcano Dei iudicio, aut demonis astutia, post amissam charitatem, sentiat in se homo omnia indicia ac signa prioris dilectionis ac deuotionis, & putet se Diuino agi spiritu, cum tamen hæc omnia ex quodam informi habitu proueniant, & priorum exercitiorum vsu nondum penitus expulso. Quis hæc audiens non obtupescat? Quis hæc meditans non exhorrescat? Oportet ergo in humilitate ac timore incidere, ac semper audire Apostolum dicentem: *Qui se existimat stare, videat ne cadat*, Et Sapientem dicentem: *Est via, quæ videtur homini recta, nouissima verò illius ducunt ad mortem*. Et, *nescit homo, odio, an amore dignus sit*. Ideò exclamauit sanctus: *O altitudo diuitiarum*. Et alius, *Terribilis in conspectu super filijs hominum*. Si hæc consideratio ad hu-

miliationem miseræ nostræ non sufficit, quæ alia sufficere possit, ignoro: inquit Gerson. Vt homo in hos tentationis laqueos non incidat, præ cæteris hoc coram oculis habeat: priuatam deuotionem, ac spirituales dulcedinem obedientiæ, aut proximorum salutem nunquam præferat: omnibus in necessitate quacunque constitutis misericordiæ viscera benignè exhibeat, seipsum numquam querat, sed ubiq; pro Dei amore se abneget, sinceram ac intimam humilitatem à Domino assidue efflagitare non cesserit.

ARDENS ORATIO AD POSTULANDAM CHARITATEM.

CAPVT XXXII.

O bestote, exorabilis Pater, per venerandam filij tui humilitatem vt repellas à seruo tuo omnem animæ saltum & arrogantiã, omnem ostentationem & insolentiam, omnem inanem gloriæ appetitum, amarulentiam, & dolorem omnem, simulationem, omnem contentionem, pertinaciam, nullumque indicium elati animi, aut vani in verbis aut moribus meis appareat: ne permittas me aliquando priuari donis misericordiæ tuæ, nunquam alium despiciam, nunquam alicui me præponam, nunquam me extollam. Deprime ceruices mei interioris hominis, sim semper paruulus in oculis meis: da mihi cor humile, tractabile, beneuolum (quod amicos diligat in te, inimicos verò propter te) mansuetum tranquillum, serenum, cœlesti igne semper altians, de fratribus bene sentiens, cor in aduersitate ac peccatis aliorum dolens, in prosperitate verò de eorum meritis exultans, cor denique flens cum flentibus, & gaudens cum gaudentibus. Cor meum saxum scinde tuæ potentissimæ virtutis nouacula, intime imbue tua suauissima vnctione, vt sit pium, molle, tenerum, vt semper ex alienæ calamitatis commiseratione resoluator, & ex recordatione inenarrabilis tuæ dulcedinis colliqueat. Scaturiat, Domine, in me misericordiæ tuæ munere sanctorum, ac dulcium lacrymarum vena, quibus abluar, nutriar, refrigerer, satiet: erumpat ex oculis meis tua visitatione percussis fons aquæ huius, quæ ex intimo tui amoris, & cœlestis patriæ desiderio exorietur. Ne quæso, mihi extremæ ouiculæ tuæ, optatissimæ huius gratiæ deneges portiunculam, qua patres meos largissima liberalitate perornasti: alioqui scio quòd interno gelu obrigescam. Conuerte, obsecro, aridam sterilemque cordis mei terram, in fertilem & irriguam. Ego pro odiosa cordis mei duritie offero tibi gratissimam pietatem cordis vnigeniti tui, vt illa hac expietur. Da mihi nulli penitus esse iniurium, erga neminem male affici, nullius improbitate perturbari, imò omnium mores, imperfectiones, ignorantias æquanimiter ferre: amor tuus ita me teneat ac reddat occupatum, vt fratrum meorum defectibus nunquam immorari velim. Pater clementissime, da vt effrenati ac præcipientes animi mei motus à me propellantur, & omnia quæ agenda sunt, tranquille, opportune, compositè in tuo nomine aggrediar ac perficiam. Largire mihi, Domine, sancte quietis ac otij secretum, ne permittas me turbulento huius maligni seculi strepitu vexari, nec improbis externarum rerum occupationibus distrahi: sed libera spiritum meum ab impedimentis omnibus, vt tibi libenter seruiam, quædiu huius corporis carcere detineri contingat. Hæc sit pars mea, hæc consolatio exilij mei, vt ab inquietis curis prorsus expeditus tibi vacem, laudes tuas canam, in te exultem, tibi adharæa, in te conquiescam, sedeamque in silentio, vt sic peccato animo suscipere possim vocem & doctrinam cœlestis sapientiæ. His studijs peregrinationis meæ tedium mitigem, & calamitosa huius vite molestias æquanimiter pertorâ. Igitur Deus meus dulcissime, ardor suauissime

cor-

consume prorsus quicquid in me tibi displicet, ne tibi plenè vniam. O mare magnum totius dulcedinis, absorbe me, demerge me in tui amoris abyssum, vt ibi absorptus non mihi, sed tibi viuere possim. O lumen semper lucens illumina me. O ignis qui semper ardes, & nunquam extingueris, accende me. O amor qui semper ferues, & nunquam tepescis, absorbe me, & transforma in te: faucia me iaculo amoris, & medullas tepentes flammis incende salutaribus. Scribe digito tuo in pectore meo dulcem tui memoriam, quam nulla vnquam obliuio deleat: tribue visum qui lucem tuam incomprehensibilem intueatur, cui omne aliud visibile prater tuam charitatis radios molestum sit. Largire auditum cui solum iucundum sit dulcissimam vocem tuam audire. Crea in me olfactum, qui non nisi vnguentorum tuorum odorem percipiat. Forma palatum, quod nihil propter sapores tuos & suauitatis tuæ abundantiam gustare possit. Tam potenti flamma amoris tui, medullas ac omnia interiora mea exurito, vt consumptis vitiosis cordis mei affectionibus, ignitis tui desiderijs tantummodo æstuem. Impingua denique me adipe & pinguedine tua, vt labijs exultationis te laudet os meum.

Caro quomodo reformetur.

Bernardus ad fratres de Monte Dei, exponens quo pacto in eo, qui perfectioni viriliter incumbit, non solum spiritus, sed etiam caro reformetur, sic scribit. Inordinata natura per peccatum & à suæ reuerentia conditione semota, si ad Deum conuertitur, recuperat citò pro modo timoris & amoris, quæ erga Deum habet, quæcumque perdidit auersa: & vbi spiritus experit ad imaginem conditoris sui reformari, mox etiam reflorescens caro sponte incipit reformari spiritui conformari. Nam & contra sensum suum incipit eam delectare, quicquid spiritum suum delectat: insuper & pro multiplici defectu suo ex peccati pena multipliciter ad Deum sitiens, nonnunquam rectorem suum præcedere contendit. Delectationes enim non perdimus, sed mutamus de corpore ad animum, de sensibus ad conscientiam: sicut futurus hamque panis, aqua simplex, olera & legumina simplicia pro Christi amore & internæ delectationis desiderio mirificè delectant. Sanata natura, & tandem firmæ restituta valetudini, statim naturalibus ac simplicibus alimentis aridet: laboris vsus diurnus gignit in rustico duros nervos, fortes lacertos, quem si torpere otio sinas, mollescet. Non aliter euenire videmus in Dei seruis, in quibus voluntas gignit vsum, vsus producit exercitium, exercitatio verò in omni labore, vires subministrat. Consuetudo enim consuetudine vincitur, & necessitas necessitate expellitur. Idem Bernardus in eodem lib. affirmans cellam (in qua quis stabiliter perseverat) omnium bonorum esse officinam, scribit, neminem in vno animum suum posse figere, qui non prius alicui loco perseveranter corpus affixerit suum: nam qui animi ægritudinem migratione de loco ad locum effugere nititur, similis illi efficitur, qui corporis sui umbram fugiat. Ibi etiam diligentissime monet, vt serui Dei singulis diebus horam habeant præfinitam ad recolendum beneficium Pasionis, quod est (inquit) manducare carnem & sanguinem Domini spiritualiter. Nam amorem diuinum in nobis lactat lectio, pascit meditatio, confortat & illuminat oratio: inter meditanda, primum docet obtinere locum redemptionis mysteria. Consultit præterea, vt quæ sunt ardentiora, legamus: similem enim lectionem similis sequitur meditatio. Ibi definit orationem, dicens: Oratio est affectio hominis Deo adherentis, & familiaris quadam ac pia allocutio & statio illuminata mentis ad fruendum quamdiu liberet. Obscratio est anxia ad Deum instantia, vt suc-

Spiritualiter manducare carnem & sanguinem Domini quid.

Orationis definitio.

Obscratio est.

curat benignè, & spiritualis gratiæ particulam largiatur. Postulatio ad temporalia petenda pertinet. Gratia verò actionem, de qua Apostolus ad Thes. 5. 1. Thes. 5. 1. scribens inquit: *Sine intermissione orantes, semper gratias agentes*, sic definit. Est quadam mentis, beneque compositi animi bonitas, qua semper pro omnibus oramus & in omnibus gratias agimus, quæ tot modis in oratione vel gratiarum actione se iugiter in Deum refundit, quot in suis tribulationibus, vel consolationibus, compassionibus, aut congratulationibus, proximi causales materias inuenit pius affectus qui verò talis est, semper in Spiritu sancti gaudio habitat. Ibi etiam aliquando euenire scribit, vt incipienti, non quærenti, nec pulsanti gratis detur puræ orationis affectus, & dulcedo illa, quæ perfectis dari solet pro præmio sanctitatis: veluti si paterfamilias seruum suum ex insperato ad mensam filiorum admittat, quod ideo facit, vt vel illum ad meliora accendat, vel de sua negligentia accuset, & conuincat. In quo (inquit) prohi dolor, plurimi falluntur: arbitrantur enim iam se filios esse, quod filiorum pane pascantur, atque deficientes vnde proficere deberent) nempe à visitate gratiæ à cogitatione sui ipsius recedunt, exultantes se aliquid esse, cum re vera nihil sint: cibavit namque eos ex adipe frumenti. Ibi etiam spiritualiter exponit illud: *Etenim passer inuenit sibi domum*. Vbi per turturum intelligit perfectos, qui etiam in excessu contemplationis requiescant, & in virtutis robore firmati sint, tamen timentes sibi à superbia semper se premunt, semper se deiciunt in id, quod incipientium est. Et quia infra se descendunt, ad gementes cum turture humiliantur, inde altius ascendunt, reponentes in secretissimo loco pullos suos, id est, affectionum ac contemplationum suarum fructus. Passeres autem eos esse dicit, qui ardentissime ad contemplationem exalta tendentes quasi volitantes festinant, nondum grauitatem ac turturis maturitatem assecuti, sed inuenientes ad ea quæ perfectorum sunt, pietatis amore. Igitur o anima iam passionibus libera vola ad contemplationem, & dicitur: *Pulcrum tuum Domine requiram*. Confide quia scriptum est. *Adiuuabit eam Deus vultu suo*: adiuuat enim Deus vultu suo se inuenientem, mouet ac permouet, & attrahit summi boni pulchritudine se contemplantem. Ibi etiam scribit: Studium proficientis animi est seruari virtutum, non tam flores, quam radices, non vt luceant, sed vt sint: non vt haberi videantur, sed vt re ipsa possideantur. Vitiis verò plus in semetipso inuenire appetitum, quam ab alijs impetum, plus contagium, quam malitiam. Nam quemadmodum virtutes diurno vsu, & studio perseverante transeunt in affectum, & efficiuntur quasi naturales: sic leuissima vitia remissionis licentiæ opportunitate quasi naturalia efficiuntur ob consuetudinis efficaciam, quæ semel acquisita nisi pertinacissimo studio vinci vix potest. Proficiens ad contemplationem sic progredi debet: nam recogitatis omnibus bonis, quæ de Deo vel ad Deum sunt: tandem voluntas proficit, & acrius insurgit in amorem eorum, quæ cogitantur. Inde fit, vt transire liceat in sapientiam, in saporem Domini, cum suauissimum saporem ex donis Dei percipiat. Denique quod erat prius intellectio cogitantis, fit contemplatio amantis, percipiens spirituales quasdam diuinæ suauitatis experientias & frustionis gaudia. Tunc autè nihil aliud fit in intellectu & voluntate nostra quàm exultare, ac iubilare in memoria abundantia, suauitatis Domini: & verè sentit de Domini bonitate, qui in simplicitate cordis quasi in illud. Cogitatione tamen huc pertingere non est in cogitantis arbitrio, sed in gratia donantis. Nam Spiritus sanctus quando, & quomodo, ac quibus vult, aspirat: hominis verò

Psalm. 4.

Psalm. 141.

Psalm. 45.

Proficiens quomodo progredi ad contemplationem debet.

his vero est iugiter preparare cor, & expedire animum à terrenis sollicitudinibus, occupationibus otiosis & negotiosis, ac nonnunquam etiam à necessarijs, vt in die boni Domini, & in hora beneplacitij eius, cum audierit vocem spiritus spirantis ea, quæ contemplationem excitant, liberè intellectus ac voluntas sibi muticem concurrentes cooperentur in bonum, & quasi symbolum faciant in gaudium contemplantis. Præsentet memoria fidelem materiam, exhibeat puram affectionem voluntas, præster intellectus experientie suauitatem. Vt autem hæc peruenire valeamus, maximè necessarium est ei, qui altissimum contemplationis cacumen ascendere nititur, intentiones omnes cordis sui intimè scrutari, scilicet plene intelligat, quod illud sit, quod toto cordis affectu appetit, & qua de causa id exoptet, ac quibus modis fieri cupiat. Sunt enim quædam cogitationes, ac affectiones ad Deum, seu diuina quasi extrinsecus incidentes, & præteruolantes, quæ plene inter otiosas deputandæ sunt: nam etsi aliquando vsque ad animi delectationem procedunt, citò tamè se inde excutit animus compos sui. Si verò animus planè cognoscat, totum id, quod experiri esse Deum, tunc discutiendum est, quantum & quomodo velis, & vtrum id velis vsque ad tui ipsius, rerumque omnium quæ sunt, vel esse possunt, contemptum: hoc autem non solum iudicio rationis, sed ex toto mentis affectu, vt videlicet affectio illa sit plusquam affectio, scilicet, vt amor sit, vt dilectio sit, vt charitas sit, vt vnitas spiritus sancti sit. Vnitas spiritus cum Deo nihil aliud est, quam perfectio voluntatis cum Deo, & in Deum proficientis, quæ non solum id vult, quod Deo placitum est, sed sic est affecta, sic in affectu prouecta, vt nequeat velle, nisi ea, quæ Deo placita esse cognouerit. De his qui sic adherent, dicitur: *Qui Deo adhaeret, vnus spiritus est cum eo.* Huic igitur perfectioni nutrienda est voluntas, preparandus est semper animus, cauendum est, ne voluntas, quæ cohibenda est, in externis dissipetur, amor, qui soli Deo seruandus est, ne inquinetur: huc denique ascendere, id est esse perfectum, & viam hanc relinquere, nil aliud, est quam nolle esse perfectum. Ad id enim creati sumus & viuimus vt similes Deo simus: perfectio namque hominis, similitudo Dei est, quam nisi predicto modo consequi possumus. Hæc Bernardus ubi, vt ex verbis eius conijcere potui. Agit etiam ibi paulo inferius de spiritualibus corrusionibus, quæ aliquibus viris spiritualibus ostenduntur. Dicit enim, quod quantum cognitio ad visum Dei in via sit ænigmatica, & quasi per speculum, aliquando tamè dilectio ipsius Dei vicissim lumen quoddam vultus Dei ostentare solet: quemadmodum lumen in manibus clausum patet, & latet ad gestantis arbitrium. Adducitq; ad hoc verba *Iob 36. vltima*: vt per hoc quod quasi in transcurso, videri permittitur animus ad plenam possessionem æterni luminis, & hereditatem plenæ visionis Dei acrius inardescat. Cui, vt quod sibi deest, aliquatenus innotescat, nonnunquam quasi pertransiens gratia amantis sensum perstringit, & rapit in Deum, id est, à tumultu rerum, ad gaudia & silentia, & pro modulo suo ad punctum, seu temporis momentum id ipsum ostendit ei videndum sicut reuera est: interim etiã & ipsum efficit in id ipsum, vt sit suo modo, sicut illud est. Postquam autè hoc percipiens didicerit, quid intersit inter mundum & immundum, redditur sibi, & remittitur ad emundandum cor ad visionem atque ad aptandum animum ad similitudinem: vt si aliquando tuisum admittatur, vultus sit ad videndum, & stabilior ad fruendum: quam enim melius deprehenditur modus humanæ perfectionis, quam in lumine vultus Dei, ac in speculo diuinæ visionis. Qui purius videre studet q̄

sibi deesse cognoscit, emendet indies similitudine quidquid deliquit dissimilitudine: semperq; magis, magisq; appropinquat similitudine ad illum, à quo semotus erat per dissimilitudinem, atq; ita expressiore visionem expressior semper similitudo comitatur: impossibile enim est summum bonum videri & non amari, ac non tanto ardentius amari, quanto expressius se videri permiserit. Sic proficit homini amor vt aliquatenus assimilari possit amori isti, qui Deum humiliavit, vt fieret homo, vt homo fieret Deus. Gratissimum namque homini esse debet, humiliari diuinæ Maiestati, compauperari filio Dei, conformari diuinæ sapientiæ, hoc sentienti in seipso, quod & in Christo Iesu. Hinc emanat fluminis imperus lætificans ciuitatem Dei, scilicet, suavis recordatio omnium amabilium beneficiorum Dei, & attributorum, vt potentie, bonitatis, sapientiæ, & beatitudinis, quæ dum elucet in contemplantis affectu amantem penitus rapiunt in amabilem: ipse enim in semetipso est, quidquid in amabili est, qui est totum, quod est. Huic bono, ipsius boni amore sic se pius applicat affectus, vt non prius se inde reuocet, quam vnus vel vnus cum eo spiritus fuerit effectus. Hic est boni certaminis finis in hac vita: hoc premiũ, hæc requies sanctorum laborum, & consolatio doctorum, quæ sanctis his exhibetur. Hæc est perfectio & vera hominis sapientia omnes in se continens virtutes non aliunde collectas, sed à Deo sibi inuitas ad eò consolidato affectu in ipso bono permanens, vt ex ardentissima incommutabilis boni adhesionè, ab eo quod est, nulatenus mutari patiatur. Vera namque contemplatio format & firmat omnes virtutes longè sublimius, quam antea erant: nam sapiens & pius animus in Dominum cõtemplatione assumptus amorosa intellectione nõ solum speculatur summam veritatem in seipsa, sed etiam speculatur regulas ipsius (quãtum ipsi conceditur) atq; exinde format sibi mundum cuiusdam coelestis cõferationis, & formam sanctitatis. Speculatur enim summam veritatem, & quæ ex ea vera sunt: summum bonum, & quæ ex eo bono sunt, quibus se apponit, & coaprat, non sine rationationis examine, non sine discretionis iudicio: vnde concipiuntur, atque oriuntur virtutes sanctæ, & imago Dei reformatur in homine, incipitque homo viuere vita Dei (à qua quosdam homines abalienatos esse conqueritur Apostolus) spiritus libertate fruitur, seu libertate filiorum, sitq; vnus cum Deo, ac ob ipsum verè spiritualis est, impleturq; in eo, q. Dominus pro discipulis in clausula omnis perfectionis orauit: *Pater, volo, vt sicut tu & ego vnus sumus, ita & ipsi in nobis vnus sint.* Hic est ergo Deus noster, qui semper à nobis dulciter est querendus, vt dulcius inueniatur, dulcissimè verò inuenitur, vt diligentius queratur, qui videri nequit, nisi mundo corde humiliter amantis: nam qui viuunt mundo, faciem eius in hoc mundo nunquam videbit, cuius faciei pulchritudo summa semper ob oculos versatur illius, qui ex toto corde suo affectat Dominum Deum diligere. Ad hoc etiam ipsum excitare debet proximum suum, si eum diligit quasi seipsum. Qui aliquando admittitur ad felicem contemplationis somnum, mox in ipso veritatis lumine aliquantulum intuetur gratiam præuenientem, quam nisi perciperet, illuc peruenire minimè potuisset. Chir autem ab illa felici quiete repellitur, in ipsa excitate intelligit immunditiam suam non conuenire spõsi dilectissimi puritati, & destens amissum, non sine multo gemitu redire ad se cogitur, & sibi ipsi præ omnibus vilescere, habens præ oculis illud Apostoli, *Non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatè, & secundum datam à Deo mensuram fidei.* Denum bona sua non collocet in ore hominum, sed

Philip. 2.

Psal. 45.5.

Vnio spiritus
nostri cum
Deo scripta
vita nostra.

Ioan. 17.21.

Rom. 12.3.

Cogitationes
sua affe
nes quom
de his
na.

Vnio spiritus
sua cum Deo
quid.

1. Cor. 6. 17

De corrusionibus
spiritualibus
quod S. Bernardus.

in
modo
redi ad
imple
ad m

sed ea abscondat in cella sua, recondat in conscientia sua, hoc titulo cellam & frontem suam insigniat. *Isa. 24. 16. Secretum meum misit, secretum meum misit.* & his verbis absolvit Bernardus Opusculum.

INFLAMMANTIA VERBA EX
Bernardo in Opusculo de Interiori
domo.

CAP. XXXIII.

¶ *Cap. 3.* Beata anima illa, quæ in pace Christi, & in Dei amore solidata est ac firmata hæc enim licet exterius bella patiatur, pax tamen interna nunquã turbatur: quamvis molestiæ gravissimæ foris perstreant, tamen internæ quietis silentium non interrumpunt: nam cum gustu interioris dulcedinis detineatur, tota in se exilit, nec iam foris in carnis voluptates dissolvitur, cum totum, quo delectatur, intus possideat. Tanta in semetipsa pace fruitur, ut nihil quod foris sit appetat, tota amore detenta intus requiescit, atque cum tota ad internum colligitur gaudium, plene ad Dei imaginem reformatur. Anima verò (*cap. 4.*) quæ desiderium suum non fixerit in ipsius Dei amore, sed per corporis sensus egrediens in exterioribus delectatur: si quando ad se redit propriam intuens nuditatem, & se omni consolatione destitutam conspiciens, pudore maximo & erroris sui confusione concutitur, consolationemque illam quæ à Deo intus in conscientia exhibetur, non habebit, quod eam in exterioribus rebus preposterè quaerit. Non enim Deus eam animam visitare dignabitur, ac ideo ipsa sibi male conscia sese tolerare non poterit, nec requiem ullam obtinere, aut interna frui poterit tranquillitate, cum illum, qui summam animæ quies est ac tranquillitas, à se indignè repulerit. Ipse est pax nostra, & in pace factus est locus eius, in omnibus requiem quaerit non requiescet spiritus eius nisi supra quietum, quapropter nunquã ingreditur cor passionibus vel terrenis cogitationibus agitatum. *Cap. 6.* Igitur munda conscientiam tuam & paca eam, ut quacumque hora Dominus venerit, atque in te habitare voluerit, paratam sibi in te inveniatur mansionem. Primò stude, ne te inveniatur disidentem à te ipso, omne namquæ regnum divinum à seipso desolabitur, & domus supra domum cadet, nec intrabit Christus, ubi parietes inclinati fuerint, & maceræ depulsæ. Nam quemadmodum anima habitare nequit in corpore, cuius membra dispersa sunt, ut caput, cor, venter: & eodem modo nõ liber Domino habitare in anima, ubi appetitus & ratio sunt divisa. *Cap. 8.* Maxima perfectionis pars est bona voluntas, scilicet, efficax, quæ quantum in se est, exequitur: nam quantum vis, tantum mereris, quantum crescit bona voluntas, tantum crescit & meritum. Quemadmodum (inquit) nullum temporis momentum est, in quo non utamur Dei misericordia, ita nullum debet esse instans, in quo Deus non sit præsens in memoria. *Cap. 12.* Prius cognoscere invisibilia spiritus tui, quã invisibilia Dei. Frustra enim erigit cordis oculum ad videndum Deum, qui nondum idoneus est ad videndum seipsum. Nullum in rebus humanis aptius speculum est ad videndum Deum, quàm spiritus tuus: terge ergo speculum hoc, si sitis speculari Deum in hac vita. Nam exterso speculo, & diu diligenter inspecto, incipit ei quædam divini luminis claritas interlucere, atque immensus quidam insolitæ visionis radius cordis oculis apparere, cuius luminis visione anima inflammata incipit purissima cordis acie interna & superna conspiciere: Deum diligere, Deo adherere, cuncta quæ sunt, tanquam non sint considerare, omnibus affectibus suis reantiarè, tota denique anima soli incumbit amori. Ad hanc ta-

Beata anima qua Christu se habet amant.

*Anima in exterioribus delectationem quaerens non videtur à Deo. *Isa. 75. 3.**

Matth. 18. 35.

Voluntas bona maxima perfectio in parte.

Cognitio sui ipsius contemplationem præcedat nosse est.

men gratiæ sublimem conditionem pervenire nemo potest, nisi sui ipsius cognitioni diligentissime vacet, considerans & accurate expendens quomodo viuat, quid agat, quid amittat, quantum quotidie proficiat, vel quantum deficiat: quibus cogitationibus gravius infestetur, quibus affectionibus frequentius tangatur, aut acrius à Diabolo impugnetur: denique si exacte inspiciat, qualis sit, & qualis esse deberet, ex hac sui ipsius cognitione facillimè extolli poterit ad contemplationem. Quantum quotidie in tui cognitione proficis, tantum ad altiora celerius evolas: si iam ad cor tutum ascendisti, & habitare in eo didicisti, ne hoc putes satis esse, sed ibi habitare, ibi mansionem facere pergit. Si qualicumque mentis euagatione distractus inde fueris, illuc redire festina, quod licet in principio molestum sit, longo usu vertetur in oblectamentum, ad eò ut absque villo laboris radio assiduus ibi esse valeas, & ægerime ferar alibi, vel tantillo temporis spatio immorari. Repulis ergo cogitationibus extraneis, & mentis euagationibus in vnum collectis, motus omnes cordis tui in vno æternitatis desiderio figito: dilatabitur namque cor tuum, ac supra seipsum per excessum mentis ad summa eleuabitur. Cui huc ascendere licuit, ita diuino manet amore religatus, ut iniuria vix sentiat, damna contemnat, opprobria rideat, mortem denique lucrum reputet. Nam cum iugiter in Dei amore delectetur, frequenter mentis excessum patitur, & ab omnibus terrenis raptus coram Deo sistitur, totus in eius pulchritudinis admiratione suspensus. Miratur etiam internæ suavitatis dulcedinem, & æternæ quietis tranquillitatem. O quã iucunda delectatio hæc, nisi modico temporis spatio permaneret: nam cum anima ibi diutius morari ninitur, subito labitur, nec vlll exponere valet, quæ supra se vidit, sed agnitione suavitatis illecta, eum degustatæ dulcedinis suavitatem, in corporeæ lucis claritatem, intime fatietatis saporem, ac denique illud internæ quietis secretum antonita miratur. Nihil iucundus, nihil tutius, nihil optulentiùs bona conscientia. Premat corpus, trahat mundus, terreat diabolus, illa tamen secreta permanebit: cum rotetur mundus omni volubilitate, ploret rideat, pereat, transeat, nunquam tamen bona marcescet conscientia. Hanc non licebit adipisci, nisi diligentissime cor tuum custodias, sæpe cum eo iudicio stans super his, in quibus delinquerit: statue illud ante faciem tuam, increpa, attinge illud, ut super te regnet spiritus Domini. Dic cordi tuo: Quid in mundo sunt, nihil ac beatitudinem tuam conducunt, sed solum vaticum preparant iumento tuo, quæ etiam adhibita mensura ab ipso iumento sumenda sunt, ex superflua enim in cibo refectio sæpe deficit, aut lasciuia concupiscentiis, atque in præceptis excutit ascensorem: nam quod ad illi ad necessitatem satis est, ad voluptatè sufficere plene non valet. Quid tanto studio incumbis tot libris euoluendis, ac perlegendis? Scito omnes, quotquot scripti sunt, libros ea solum de causa scriptos esse, ut tuæ conscientie librum plenius discuteres, & emendares: quem si solum tecum deferas, in eo videre poteris, quo tibi eundem, aut quid mercedis pro gestis recipiendum sit. Quia si librum hunc fideliter scriptum non habes, iuxta exemplar libri vitæ, sede, corrige diligenter, conferens cum illo, ne forte in vltima collatione inueniatur aliter se habere, & igni perpetuo tradatur. *Ibi. cap. 9.* licet legere piam ac querulam confessionem nomine hominis vanis ac turpibus cogitationibus exagitati, quæ confessio extenditur vique ad *cap. 36.* optima equidem tota ad vitam omnem ante actam recogitandam, de qua pauca quædam subiiciam. Heu mihi, qui

Secunda pars

Conscientia bona quæ modo accipienda.

Libri confessionis maxime euolunt.

Confessio S. Bernardi.

hi, qui ita comedo, bibo, & dormio securus, quasi iam transierit dies mortis, & euaserim diem iudicij ac inferni tormenta, sic ludo, sic rideo, quasi iam tecum regnem in regno tuo. Væ mihi qui omnibus delicijs indulgeo, cum erga alios rigorem obseruē, & quod in alijs accuso, ipse facere non erubescam: ad inferendas iniurias valeo, ad tolerandas infirmus sum. Heu quem infructuose hucusque vixi, pudeat quod sic hactenus vixerim, & quod natus fuerim: mallet non esse, quam talis esse: bonus eram per baptismatis gratiam, malum me sponte feci: æquū est, vt semper miser sim, qui me mea sponte miserū fecerim. Conscientia mea damnationem meretur, quod penitentia mea ad satisfactionem non sufficit: fateor inferno appropinquare animam meam, si me liberis Domine, habeo, quare tibi gratias agā, sin minus nequeo te reprehendere, cum iustus sis, ac iustitia vtaris. Væ superbia meæ: nam si alius me accusaret vt ego qui conscius sum, me accuso, patienter ferre non possem. Væ mihi qui temerarius sum in iudicando, clamorosus in loquendo, fastidiosus in audiendo, arrogans in docendo: onerosus sum amicis, ingratus beneficijs, inflatus obsequijs, feuerus subditis: iactaui quæ non fecerā: dissimulaui me non fecisse quod fecerā. Heu me, quia cum in altari sum, iuxta fontem litio, ante ignem algeo, quasi monstrum inter filios Deihabitu gero monachi, non conuersationem: altiorum meritis locum possideo, officium tamen non impleo: terram occupo quasi truncus absque floribus, si nondibus & fructibus. Alij me pascunt de laboribus manuum suarum, ego nec laicam ago, nec clericam: viuere erubescō: quod nihil proficiam, mori tamen timeo, quod imparatus sim, malo tamen mori & misericordia Dei mei me committere, quam vitæ meæ exemplo alicui scandalum facere: nam tota die verecundia mea contra me est. Omnes conspicio deuotos, ac deuotione feruidos, & ideo donis celestibus affluentius: quidam enim humilitate, alius misericordia, alius contemplatione prestat, ego vero nihil horum in me inuenio, Gelboë montibus similis quoniam declinauit Dominus in ira à seruo suo. Alij vigilant, ego dormio: & licet vigilem, meditationes sanctas non inuenio. Maxima quippe est anima meæ sterilitas, & deuotionis inopia, quam patior: orare, aut meditari si velim, mox turba plurimarum cogitationum infestor, quæ (veluti plebs ad spectaculum) irruere solent in cor meum, visa, audita, dicta, & facta in memoriam reuocant, atque ibi magno tumultu perstreperant, ingrediuntur, egrediuntur, alia alia introducunt, atque ita mens mea temper mobilis, nūquam stabilis, semper vaga & velut ebria per diuersa dilabatur. Ibi est cogitatio tua, vbi affectus tuus inhæret: illud enim sapius cogitatione volumus, cuius amore fortius detinemur. ¶ Nulla pœna grauior praua conscientia: quare si omnem tristitiam à te vis expellere, bene viuio, bona namq; vitæ condicio semper cum gaudio coniuncta est. ¶ Quid est oratio? Est mentis deuotio, id est, conuersio in Deum per piū & humilem affectum: humilem ex propria infirmitatis consideratione: piū ex meditatione diuinæ bonitatis ac clementiæ. Noli prodere virtutes tuas, si eas cupis augeri, sed taciturnitate custodi, quod si palum feceris, amittere poteris. Plerifque concessum est bona opera duntaxat agere, non autem boni operis fructum colligere, quod ab ipsis per iactantiam amittatur: quemadmodum enim glacies calore dissoluitur, ita & virtus ore proprio laudantis. Noli propter phantasmata, quæ mentis acie hebetare, & animum confundere videntur orationis tempore, ab oratione desistere: imò quanto maiori terrenarum cogitationum tumultu premeris, tan-

to ardentius ac valentius orationi est insistendum, quatenus tumultum illum superes, & ad pias Domini aures orationis feruore tandiu pulses, donec sancti desiderij auxilio cogitationes illas malas ac vanas ab oculis cordis abigas, ac mentem tuam in vno æternitatis desiderio immobilem figas. Cor enim nostrum, licet in omnibus requiem quærat, nūquam tamen inueniet nisi in hoc centro. Dico cordi tuo: Quid hoc est cor meum cum tam exiguum sis, vt vix in milui vnus refectioem sufficias, totus hic mundus tibi satis esse nequeat? Per totum terrarum orbem iugiter ad voluptatem captandam vago motu discursis, sine pedibus curris, absque alis volas? Cum igitur nihil inuenias, quod te impleat, desiste à discursibus & inutilibus volatibus, iacta cogitatum tuum in Domino, ipse te satiabit. Cogita quàm plurimos esse, qui hoc ipso tempore in vero mortis articulo sunt constituti, quibus si hora vna ad penitentiam agendam concederetur, multa agerent ad impetrandam veniam peccatorum: tu verò tempus ad hoc ipsum tibi concessum elabi frustra finis, ac vanis cogitationibus impendis. Cogita etiam, quot nunc anima in inferno absque vlla venia ac misericordiæ spe torqueantur, quod tempore tibi concessio ad penitentiam abusa sint. Redi igitur anima mea ad te, diligentissimè discuto, ac speculare, qualis sis, qualis esse tenearis, quantum in via Domini quotidie proficias, quantum de profectu deficias: nam quandiu te ipsum studiosè non inspexeris, ad ea, quæ supra te sunt, scrutanda idoneus esse non poteris. Assuesce ergo, quamuis laboriosum ac molestum iudices, sola intima meditari, interiora solum diligere, (in illis diutius immorari, vt audire liceat, quid loquatur in te Dominus Deus. Si verò intimis tuis plene perspectis, experiris in teipso validam dilectionis, vel delectationis violentiam erga diuinam, adhuc restat inuestigare, an aliquid aliud sit præter Deum, vnde delectatio vel consolatio aliqua tibi proueniat: nam quamdiu ex aliqua re externa lætitia vel delectatio accreuerit, ardentissimi amoris erga Deum signum non ostendes. Satage ergo Dominum ad cordis tui interiora penetrare, trahere, vt quequo illius sublimis finis violentia sic affectui tuo immittatur, vt aliena omnia delectabilia fastidias, nec vlla alia externa delectatione inde possis auelli. Si verò eum non studes sic ad intima tua introducere, quo pacto credendum est, te velle, vel posse sequi eum ad sublimia sua? Certissimum ergo signum tibi sit, quæcumque es anima quod dilectum tuum non plene diligas, vel quod ab eo minus diligaris, si ad theoreticos illos mentis excessus nō vocari, aut vocantem sequi non mereris. Quo pacto perfecte diligere aut diligi dicendus est, qui in sublimium desiderio ad summa non rapitur: & ad theoreticos ac anagogicos illos excessus mentis alienatione non transit? Vis nosse diuinarum reuelationum sublimitatem manifestissimum esse diuinæ dilectionis indicium? audi ipsum dicentem: *Iam non dico amicos seruos, sed amicos meos.* Perge igitur hilariter ac summo studio in omni temporis articulo in diuino contemplationis gaudio tendere. Nam si semel ad illud diuinarum radiorum spectaculum admillus sis, quàm intimis desiderijs, quàm profundis suspirijs, quàm inenarrabilibus gemitibus instabis ad eam dulcedinem iterum obtinendam. Quam assidua recordatione, quam iucunda admiratione inspectam claritatem mente tractabis, ac placidissime reuolues, donec rursus in eandem imaginem transformaris, à claritate in claritatem procedens, veluti ab ipso Domini spiritu actus. Verum tamen cum ab eo sublimis delectationis itatu decidimus, atque ad nosmetipsos redimus, ea quæ antea supra nos vidimus,

Animus ad interiora reuocandus.

Signum eius aens perfectæ dilectionis.

Ioan. 15.

Grana. Opus. spirit.

H h h

mus,

mus, in eadem veritate vel claritate, qua prius perspeximus, in memoriam aut mentem nostram reuocari non possunt: & quamuis inde aliquid memoria teneamus, & quasi per medium velum atque in medio nebula videamus, tamen nec modum videndi, vel visionis qualitatem verè contemplari possumus. Ita fit, ut memores non reminiscamur, videntes non videamus, aspicientes intueri non valeamus, & intendentes non penetremus, donec iterum à meditatione in contemplationem, à contemplatione in admirationem assurgentes, ab admiratione in mentis alienationem rapiamur. Gratia cōtemplationis humanum cor non solum ab omni terreno amore expurgat, sed etiam sanctificat, & cœlestium amore omnino inflammat, & iam quoddam pignus illius futuræ contemplationis concedit. Denique nihil est iucundius, nihil commodius gratia contemplationis: nam quanto amplius in cœlestium contemplatione delectaris, & delectatione admiraris, tanto libentius immoraris, tanto diligentius perferuaris, profundiusque illuminaris: ibi enim semper inuenire licebit quid mireris, ac vnde delecteris. Ad has delicias adipiscendas potius opus est intima compositione quam profunda inuestigatione, suspirijs quam argumentis, crebris lamentationibus, quam acutis argumentationibus, potius lacrymis quam sententijs, oratione quam lectione, lacrymarum gratia quam literarum scientia. In primis superata cogitationum euagatione, diserto vacare non solum corpore, sed etiam corde, ac facere Sabbatum ex Sabbato (interius, scilicet, ex exteriori) vacans & videns quoniam ego sum Deus. In libello de scala claustrali sic scribit. Postquam anima exercitata diu est in meditationis studio, & in eius meditatione exarsit ignis desiderij perueniendi ad quietem ac gustum contemplationis, quem nondum re ipsa cognouit, confugit ad orationem clamans: *Vultum tuum Domine requiram*, id est, contemplationis tuæ dulcedinem: cui si fideliter instat, adueniens Dominus cœlestis dulcedinis rore circumfusus fatigatam recreat animam, esurientem reficit, aridam impinguat, & cogit eam terrenorum omnium penitus obliuisci, sui recordatione alsidua eam muniens, viuificans, inebrians, ac sobriam reddens. Quemadmodum enim in quibusdam corporeis ministerijs seu voluptatibus anima adeo carnali rapitur concupiscentia, ut omnem rationis usum amittat, ac quodammodo fiat homo totus carnalis: sic in hora contemplationis ita absorbentur & consumantur carnales motus à lacrymis, ut nulla in te caro spiritui refragetur, fiatque homo quasi totus spiritualis. Sed vel imitare, Domine mi, an aliqua sint signa huius aduentus tui. Huius consolationis signa sunt suspiria & dulces lacrymæ, quæ à memoria & ardenti Christi desiderio excitantur: his enim ad cōtemplationis gaudiū extollimur. O dulcissime Domine mi, si dulce est pro te flere, quæ dulcissimum erit ac suauissimum de te gaudere? Postea verò quam aliqua temporis morula animam ad dulcem illum somnum admisit, discedit quasi dicens: *Iam aurora est*, id est, iam recepisti gratia lumen, ac exoptatam visitationem. Data ergo benedictione, & mortificato nervo femoris, ac mutato nomine de Iacob in Israël, labitur. Accessus tamen ac recessus ambo cooperantur in bonum sponsæ, illi venit, illi recedit, venit consolationis causa, recedit ne consolationis magnitudo extollat eam, atque ne forte continuam visitatione non gratia, sed naturæ referat acceptam: recedit etiã, quod verū sit id quod in proverbio vsurpari solet: *Nimia familiaritas parit contemptum*. Recedit ergo, ut absens vehementius desideretur, desideratus audius quaratur, sic quasi minus gratius inueniatur: recedit etiam, ne exiliū pro

patria reputemus. Attende tamen quæso sponsa sponsum tuum esse nimis delicatum ac zelotypum, qui si te ad alium amatores (id est, ad aliud præsentis vitæ solatium) inclinari senserit, recedens a te aliam quæret sponsam: si in te macula aliquam sive rugam conpexerit, statim auerter oculos, cum nihil immundam aut inornatum intueri patiatur. *Ibid.* Meditationis magistra lectio est, aut prædicationis auditio, ne meditantis limites à patribus nostris constitutos transire contingat. Oratio obtinet intentam per meditationem, dulcedo contemplationis est affectus deuoræ orationis. Lectio ergo absque meditatione arida manet, meditatio sine lectione erronea: oratio nisi meditationi sit coniuncta, tepida, meditatio absque oratione infuſa: oratio deuota contemplationem acquirit, contemplationis adeptio absque oratione, aut rara, aut miraculosa habenda est. Ergo spiritualis athleta, si tibi datum est disponere ascensiones in corde tuo & ad summū contemplationis gradum ascendere licuit, cauendum tibi est summo pere, ne cum vique ad cœlum sis eleuatus, vsque ad abyssum inordinato casu infelicitate corruias.

Quod fiet, si discedente sponso, accessante contemplationis dulcedine, ad carnis vana ac superflua solatia descendas, sed expedit, eum graduum ordinem tenere in descensu, quem in ascensu obseruasti, & in eorum quolibet immorari pro loco & tempore, tanto que te Deo viciniorem existima, quanto à primo gradu, nempe à lectione sis remotior. Quid enim intolerabilius? Quæ infelicioꝝ commutatio esse poterit, quam cor quod paulò ante cœlestibus fruebatur gaudijs, subito immundis ac vanis cogitationibus deturpandum tradere? Adhuc in corde calent sponſi vestigia, & iam inromituntur adulterina desideria. Aures, quibus nuper contigerat audire verba, quæ non licet homini loqui, audiendis iam fabulis ac distractionibus exponuntur. Oculi qui modo sacris madebant lacrymis, ad videndas vanitates iam conuertuntur. Lingua, quæ dulce paulò ante epithalamium decantauerat, & ignitis eloquijs ac perſua forijs sponſum sponte reconciliauerat, ita ut eam in cellam vinariam suam introduceret, rursus ad vana & scurrilia colloquia conuertitur. Absit. Absit. Hæc ex dicto libello.

EX BERNARDO IN LIBRO de amore Dei. CAPVT XXXIV.

Domine tu vides me non videntem te, porrige Dergo dexteram mihi cœco ad te currenti amoris tui amore: si hanc plenam periculum viam ingressus in aliquo offendero agnosce quæso, subleua debilem, erige cespitantem, aut etiam cadentem, iam enim gratia tua munere, quæ carnis & mundi sunt, non habeo ante faciem cordis mei, sed in dorsum ac posteriora reieci. Qui sis, Domine mi, ut cum ex toro corde faciem tuam exquiram, & iam putans te apprehendisse mihi gratuler, mox eam à me abscondas, quasi me inimicum tibi arbitreris? Domine vel ego non sum adhuc ad te conuersus, vel tu es adhuc à me auersus. Si primum, Deus virtutum, conuertere me. Si secundum, Deus virtutum, conuertere. Gratiæ tibi ago, bone Domine, quod mihi velle dederis: nam paratum est iam cor meum, præcipe igitur quæ vis, fac me intelligere quæ præcipis, & da posse, cui dedisti velle: sic enim fiet in me ac de te, quidquid vis, Domine noui te dixisse Exod. 33. *Non videbit me homo & viuet*: Fateor me adhuc non mortuum esse mihi, ut tibi viuere possim, sed tuo gratuito munere locum apud te accepisse, ro super petram Catholicæ fidei, sero patient-

Contemplationis gratia quam præclarum donū.

Quibus potissimum modis ad dulcedinem contemplationis perueniatur

Psal. 45.

Psal. 26. 8.

Simile.

Aduentus sponsi animæ signa

Gen. 32. 26.

Sponsi à sponſa discessus causa.

Gratiam à contemplatione descendendam.

Exod. 33. 20.

patienter, & deosculor regentem & protegentem me dexteram tuam, video posteriora tua, id est, humanitatis tue mylteria, & saltem cum Hæmorrhoidæ gestio tangere simbriam vestimenti carnis tue, ac furari mihi sanitatem. Aliquando cum Thoma te totum expeto videre, tangere, non tamen digitum vel manum mittere cupio in ostium lateris, sed totus desidero ingredi per illud vsque ad cor, vbi est sanctum sanctorum, arca Testamenti manna denique diuinitatis. Sentio mihi dictum esse: *Noli me tangere* foris canes, Apocal. 22. & ideo cum dignis conscientia mea verberibus percussus, præsumptionis meæ poenas lere cogor, rursum in petram me recipiens amplector, & osculor regentem, ac protegentem me dexteram tuam atque ex eo quod vel sensi, vel leuiter vidi, ardens desiderio vix patienter expecto, vt à me amoueas manum tuam: per te que vt infundere digneris mihi gratiam illuminantem, vt tandem moriens mihi, & tibi viuens, reuelata facie faciem tuam videam. Iamdiu tibi dixit cor meum: *Exquisiuit te facies mea faciem tuam Domine requiram*, vt omnia videns operer in anima mea iuxta exemplar, quod in monte videro. Anima mea anhelans ad hanc visionem in huius seculi tenebris dicere solita est, cum premitur languore sui desiderij: Quis amare potest quæ non vidit? Quomodo amabile esse potest, quod non est aliquatenus visibile? Fateor multa amabilia, quæ creati, posse occurrere te querenti, sed hæc satiare nequeunt, imò videndi tui desiderium inflammant: prædicant enim cuncta hæc te esse mirum in modum amabilem, ac præcunctis desiderabilem. Nam sicut ea, quæ tibi offero, scio non placere, nisi me cum illis in simul offeram, sic creata tua, nisi tecum sint placere non valeat. Fateor Domine tuæ gratiæ munere huc peruenisse, toto mētis affectu amo amare te, desidero desiderare te, hoc tamen amans nescio quid amem. Quid est inquam amare amorem? Quid desiderare desiderium? Videtur amor ille, quo amorem tuum amo, non esse is, quo te amem, sed amor, quo me tibi amem: & mihi desiderem desiderium tuum. Fateor interiores oculos meos caligare ac cæcutire, cum hæc speculari vident: quapropter citò à te aperiantur, vt videam gloriam tuam, vt oblitus paupertatis & egestatis meæ, totus erigat, & tuam in amplexu amoris tui, videns quem amauero: amas quem videro, vt mihi moriens, in te viuere incipiam, beneque sit mihi in te, cui pessimè est in se. Sed o Domine, si quando (quod rari est) huius gaudij particula aliqua fruor, clamo, vociferor: *Domine bonum est nos hic esse, faciamus hic vna tabernacula, fidei vnum, spei vnum, amoris vnum*: sed heu repente in terram cadens, quasi mortuus respiciens, nihil video, meque vbi prius eram, inuenio, scilicet, in dolore cordis, & spiritus afflictione clamo: *Vsq̄ que quo Domine obliuisceris me in finem?* vbi cap. 4. Summam voluntatis suæ annuntiauit nobis filius tuus Dominus noster, cum tibi in oratione diceret: *Volo Pater, vt sicut ego & tu sumus, ita & ipsi in nobis vni sint* (scilicet, amoris perfectione) vt scilicet, amet te propter te, & se non nisi in te. Hic est finis, hæc est consummatio, hæc est perfectio: hæc pax vera, hoc gaudium in Spiritu sancto, hoc denique est silentium in celo: in hac autem peregrinatione sola illa silentij hora dicenda est, in qua hoc affectu fruimur. O nobilissima affectio veni ad nos, dispareat à facie tua foecida illa & horrenda nomina affectionum, quæ dicuntur Luxuria, Gula, Auaritia. Oprimè dixit seruus tuus, qui affectionem hanc, quietem stationem & finem esse dixit, vltra quem nihil appetat, vel appetendum iudicet.

cet voluntas. O Domine cur docuisti nos puros amores tuos. Num egebas amore nostro? Non certè, sed quia aliter non licebat esse beatos, nisi te diligere mus, ideo misisti filium tuum, cuius verba nihil aliud sonabant, quàm amare, amare: cuius omnia dicta & facta erant ardentissima, & vrgentissima incensiva amoris. O Domine, cesser in me iam diluuium aquarum multarum, id est, multitudo & confusio terrenarum affectionum, vt valeam ad te accedere. Recedat iam salsum mare, atque antiquæ damnationis salugo, vt appareat in me arida id est, vt desiccata anima mea ab amaris aquis, fontem vitæ sitiens, dicat: *Sitisti in te anima mea*. Mirum est, quod quidam Ethnicus lumine veritatis compulsi scripserit dicens: Oderunt peccare boni virtutis amore: homo tamen Christianus uòdum hoc amoris sit plenè captus. Heu quia nuda, gelida, & algens est anima mea, & desiderat calefieri calore tui amoris. Quid faciam? Quandiu non sentio in me calefacientem charitatis vestem, colligam paniculos Scripturarum, & consumam, vt aliquantulum cooperire valeam nuditatem meam, colligam diuinorum verborum stercules, & accendam in corde meo deuotionis igniculum, si forte aliquando descendat flamma fortiter vorans aquas ac frigiditates meas. Bernar. *ibi e. g.* sic scribit. Nonnunquam Domine quasi oculis clausis ad te inhianti mittis mihi in os cordis, quod non licet mihi explorare quid sit: saporem quidè sentio adeò dulcem, suauem, ac confortantem, vt si in me perficeretur, nihil vltra quærerem, sed licet me illo aspergas, non tamen permittis quid sit plene cognoscere. Cui enim accepero, si tenere eum volo, aut ruminare, aut eius saporem diiudicare confestim elabitur: deglutio quidem illud, quidquid illud est, in vitæ æternæ spem, sed vellem, vt omnes venas, ac medullas animæ meæ quasi vitalis succus impleret, vt omnes alias affectiones saltidirem. Sed licet ad me veniat felicitat transire, & cum de eius inquisitione, vel acceptione, vel vsu formata quadam lineamenta gestio, arctius memoriæ impressa committere, vel memoriæ labilem scripto iuuare, re ipsa, & experimento cogor illud dicere, quod scriptum est: *Nescis vnde veniat, aut quo vadat*. Quotiescumq; enim quasi quibusdam lineamentorum figuris ea memoriæ commendare curavi, vt cum voluero ad ea meditanda confugiam: sentio mihi dictum esse, *Spiritus ubi vult spirat*, non cum ego volo, sed cum ipse vult. Si aliqua prius paraueram, omnia extincta ac mortua inuenio, solum ad te vitæ fontem leuo oculos, vt in lumine tuo videam lumen: ad te anhelant omnes defectus mei. Sed heu quandiu miseram, anxiam, & anhelantem animam protrahis? Absconde me, obsecro, in abscondito faciei tuæ, protego me in tabernaculo tuo.

NONNULLÆ GEMMÆ ET ARDENTES FACULÆ ex Bern. super Cantica.

CAPVT XXXV.

ADincipientes, & proficientes pertinent illa quindecim Cantica graduum, eò quod iuxta profectus & ascensionem quas disposuerunt in cordibus suis, cantanda sunt ad laudem Dei promouentis. At Cantica canticorum perfectorum sunt, est enim fructus omnium precedentium: ideo canticum hoc Vnctio docet, addidit experientia, quare non mirum est si experti recognoscant, in experti inardescant desiderio, non tam cognoscendi, quam experiendi. Nam osculum à quo incipit non est strepitus oris, sed inbilus cordis, non tonus labiorum, sed motus gaudiorum, idcirco non pertinet

Psal. 62. 2.

Ioan. 3. 8.

Cantica quindecim graduum incipientium & proficientium: Canticum canticorum par. 1. Bern.

osculi quid.

Granar. Opus. spiritual.

Hhhh

carmen

carmen hoc anima infantili, ac nuper ad Christum conuersa, sed iam prouecta, vt quae iam ad aetatem perfectam, & nobiles perueniens annos (meritorum, non temporum) facta est idonea caelestis sponsi nuptijs. Hac enim sola potest dicere: *Osculetur me osculo oris sui meliores namque sunt amores tui vino, vt alij traducunt.* Per vinum intelliguntur delectabilia omnia secundum carnem. Bern. *Ser. 1. & ibid. Ser. 1.* dicit nemine posse scire quid sit hoc spirituale Christi osculum quod sponsa tam ardentem appetit, nisi cui licuit experiri: est manna absconditum, solus qui edit esurit, est fons signatus, cui non communicat alienus, sed solus qui bibit ad huc sitiet. Non ergo arroget sibi hoc anima, etiam nunc carnis passionibus obnoxia, quae nondum sensit suauitate spiritus, quae interna nondum gaudia degustauit. Non temere affurgat ad os serenissimi sponsi, sed ad serenissimi Domini pedes merito pauida iaceat, & cum Publicano tremens, terram, non caelum aspiciat. Displacet namque Deo peccatoris impudentia, penitentis vero verecundia placatur. Ideo (inquit) nolo, repente fieri summus, paulatim iuuat proficere. nolo impellitur altiora & secretiora scrutari. Prosterne te igitur prius ad oscula pedum, tuisque lacrymis illos riga, nec inde surgas priusquam audias: *Remittuntur tibi peccata tua:* & deinde quantum profeceris in gratia, tantum in fiducia dilataberis. Inde proficere poteris ad osculum manuum, cum ceperis iam strenue, ac perseueranter agere in operibus omnium virtutum. Tum demum forsitan audebis ad ipsum os gloriae caput attollere (pauens ac cum tremore dico) non solum speculandum, sed etiam osculandum. Osculum ergo pedum incipientium est, manuum proficientium, oris perfectorum, vt idem dicit *Serm. 4.* Sed cum sponsa partes perfectorum agat, ideo fiducialiter oris osculum postulat, non pedum, non manuum, sed *osculetur me* (inquit) *osculo oris sui.* Procumbe igitur primo ad pedum oscula: pedes sunt misericordia, & iudicium: in primo insigito osculum spei, in secundo timoris, ne tamen alterum sine altero osculeris, ne forte aut desperes, aut dissoluaris, & inaniter praesumas. De his *Serm. 6.* Deinde procede ad oscula manuum. Manus Dei sunt latitudo & fortitudo, illa affluentem largiens, ista potenter defendens (vt dicit *Ser. 7.*) Consequenter postquam ascenderit ad sponsae conditionem, quae est anima ficiens, licebit petere oris oscula, quae dari non solent nisi ardentem amantibus, quod proprium est solius sponsae. Na seruus timet, mercenarius sperat, discipulus praestat aurem magistro, filius patrem honorat, sponsa vero amat: ideo non exigit mercedem, non petit hereditatem, non postulat doctrinam, sed osculum: in qua petitione non vitur blanditiarum furo, non parat exordium, non captat benevolentiam, sed ex abundantia cordis sacri amoris flammam spirantis in nuda verba prorumpit, dicens: *Osculetur me osculo oris sui.* Nec mirum est, si vt ebria loquatur, quae de cella vinaria exierat, quae sponsi amore inebriata, maiestatem non veretur, nimis freta quod casta amat, castaeque querit ipsum quem amat, non aliud quidquam illius: quasi dicat: *Quid enim mihi est in caelo, & a te quid volui super terram?* Vnde patet charitatem perfectam, timorem omnem procul expellere. *Hac Ser. 7.* vbi admonet fratres, vt corde ruminent psalmos, quos ore cantunt. Sicut enim cibus qui deglutitur, & non manditur, frustrat palatum oris sapore desiderabili, sic psalmus deglutitus, nisi quibusdam intelligentiae dentibus conteratur, cordis palatum desiderabili sapore, & dulciori super mel & fauu defraudat. Offeramus igitur cum Apostolis fauum mellis. Mel enim in cera est deuotio in litera, alioqui *litera occidit*, si absque spiritus condimento comedatur:

quod si feceris reipsa experieris, quam recte dictum sit? *Spiritus meus super mel dulcis. Et delectabitur in crassitudine anima tua, & holocaustum tuum pingue fiet.* Nec non curia caelestis principes odorem suauitatis recipientes (id est psalmorum tuorum, & orationum) de te dicent: *Qua est ista, quae ascendit de deserto, sicut virgula fumi ex aromatis myrrha & thuris, & vniuersi spulueis pigmentary?* Ad sponsam nostra reuertatur oratio, cum iam diu dimissa sunt peccata, atque iam diu in sanctis operibus, orationibus, & exercitijs perseuerat, haec non quiescit, donec admittatur ad osculum. Gratias (inquit haec sponsa) ago de pedum osculo. Gratias item ago de manuum osculo, sed ardentissime expeto osculari osculo oris tui. Accepi, fateor, meritis potiora, sunt tamen haec votis inferiora meis: non sum ingrata beneficijs acceptis, sed ad maiora suspiro, non enim ratione feror, sed amore: non ignoro quod honor Regis indicum diligit, sed praecipue amor nec iudicium praestolatur, nec consilio temperatur, nec pudore firmatur, nec rationi subijcitur. *Hac Ser. 9.* At cum felix sponsa recipit ineffabile osculum, quid existimas in ea fieri? Tantae efficaciae est osculum illud, vt cum acceperit, mox eius vbera tumescant, & lacte caelestis sapientiae pinguescant, ita vt filiae sponsae veniant ad matrem (id est, infirmiores animae ad pastorem vt erudiantur) quae vbera prementes conceptae dulcedinis lac affluenter accipient, ita vt gustantes testentur meliora illa vbera esse vino, siue per vinum dulcia omnia mundi huius intelligas, siue sapientiam secularem, quae nequeunt spiritum nostrum confortare, nutrire aut replere, veluti Spiritus sancti sapientia, quae omnia haec in nobis operatur. Pastores huius tempestatis, quod haec oscula non querant nec accipiant, ideo non parit filios spirituales, nec habent vbera turgentia lacte caelestis, & inflammatione sapientiae ad eos alendos. Potest etiam intelligi (vt ibi scribit Bernar.) per vinum contemplationis dulcedo, vt quasi perenti sponsae contemplationis oscula, dicatur illi: *Meliora sunt vbera tua vino, id est magis necessaria sunt vino contemplationis.* Nam licet hoc, quod postulas, lactificet cor tuum, illa tamen edificat multos, quapropter sustine parumper: oportet namque cessare a dulcedine osculorum, vt lactandis paruulis vacare possis. Potest etiam accipi (inquit idem) hoc quasi dictum ab ipsis iuueniculis ac teneris animabus: videntes enim haec matrem suam semper velle quieti vacare, secretum querere, publicum fugere, turbas declinare: denique osculorum dulcedinem praefere ipsarum curam: ita eam alloquantur. Noli mater nos derelinquere & in sponsi amplexibus immorari: maior enim in vberibus quam in amplexibus & osculis fructus exiit. Per vbera nos eripis a carnalibus desiderijs, eripis munda, Deo acquiris, ideo *meliora sunt vbera tua vino* contemplationis: sunt etiam nobis meliora vino carnalium ac terrenarum voluptatum, quo prius inebriabamur: maioribus namque delicijs affluimus quam antea in vino experiebamur. Item per duo sponsae vbera optime intelligit (*Serm. 10.*) compassionem & congratulationem; habet enim affectus maternus cum Paulo, scilicet, Gaudet cum gaudentibus, flet cum flentibus: quod proprium est verae matris, scilicet, gaudere in gaudio filiorum. Quia si haec vbera nondum habes, cur mater? Cur Episcopus, si te non plene sentis promptum ad congaudentium, pronum ad condolendum? matris nomen mereri non potes. Qui absque his affectibus ad animarum regimen, vel praedicationis officium es assumptus, salijs prodesse non poteris, tibi plurimum obef.

Cant. 1.1.

Luc. 18.

Matt. 9.2.

Osculum triplex.

Cant. 1.1. Osculum pedum.

Osculum manuum.

Osculum oris.

Cant. 1.1.

Psal. 71.25.

Luc. 24. Mel in cera mystice quid

Cant. 1.6.

Psal. 91.4.

Osculum vniuersi.

Vini contemplationis dulcedo.

Cant. 7.2.

Vbera sponsae duo quo Rom. 12.15.

Pastoris vari officium.

obesse valebis. Verus pastor quoties osculo delectatur, non idē officium preterimit, sed videas eum quasi matrem patulis lactandis incumbere, & vbera proferens ex altero consolatoria, ex altero, verò exhortatoria vberissime ministrare. Si aliquem ex filijs reperit hilarem & proficientem, exultat reficiens salutariis monitis, & de congratulationis vberibus lac exhortationis exprimit, vt constanter perseuerans in melius proficiat. Si verò videat aliquem graui aliqua tentatione concussum, factumque pusillanimum, ita vt vim tentationis perferre nequeat, condolet, mulcet, plangit, consolatur, denique lac consolationis ex vberē compassionis exprimit, vt turbatum erigat. Ibi agit contra impios pastores, qui nihil curant nec compatiuntur super contritionem Ioseph, sed omnia Christi opprobria constant in fornicationem auaritiæ, crucem, lanceam, & clauos. Ibi etiam agens de tribus illis optimis sponse vnguentis scilicet contritione, deuotione, ac pietate, asserens vnguentum deuotionis componi ex studiosa meditatione beneficiorum Domini, quærit, quid sit in causa, cur quilibet anima nequeat hoc vnguentum conficere, licet nitatur vacare sanctis meditationibus, vel diuinis laudibus, sed mox urgeatur curis, atque ad sua reuocata in se ipsa comprimi propria egestate compellatur. Respondit Bernard. agritudinem hanc, & animi diffidentiam duabus ex causis provenire posse. Prima, ex nouitate conuersionis. Secunda, ex tempore conuersionis, etiam si in conuersione longum tempus consumpserit. Vtrumque enim humiliat ac deiecit conscientiam, & inquietā reddit, dum siue pro tempore, siue pro torpore priuinas animæ passionis nondum plene emortuas sentit: ac proinde cum necesse sit incumbere extirpandis de hortulo spinis iniquitatum, & virticis cupiditatum, longius à seipso euagari nō permittitur. Cum enim in gemitu tuo laboret, non potest simul in Dei laudibus, ac sanctis meditationibus exultare: musica namque in luctu importuna solum esse narratio. Non est ergo vnguentum hoc pauperum, sed diuitum. Monet tamen *serm. 11.* his verbis. Suadeo vobis, amici mei, vt interdum reflectatis pedem à molesta & nimis anxia viarum veltrarum recordatione, enitāminique in clariora atque planiora itinera euadere, nempe in memoriam beneficiorum Dei: vt qui in vobis confundimini, ipsius intuitu respiretis. Volo vos experiri illud, quod dictum est: *Delectare in Domino.* Idem *in serm. 12.* latissime loquitur de tertio vnguento pietatis siue misericordie, quod priora duo longè superat, & proprium est Prælati sanctis, qui sicut adipe & pinguedine repleti misericordie visceribus, omnium hominum ærumnas tam spirituales quam temporales subleuare conantur. Idem *in serm. 11.* Non omnis gratiarum actio Deo grata est, sed ea solum, quæ de cordis pudica & pura simplicitate procedit. Nam & Phariseus gratias agebat de his, quæ à Deo acceperat, quas tamen cum non simplici, sed subdolo corde redderentur, repulsæ sunt: licet enim labijs Dei laudare videretur, cordis tamen sententia se ipsum honorabat. Publicanum enim non iudicaret contemnendum, nisi præ illo se honorandum existimaret: occulta ergo cogitatione sibi honorem vsurpabat verè fur, cum soli Deo honor debeat & gloria. Heu quot Pharisei, quot hypocritæ in gratiarum actione ore gratias Deo agentes pro acceptis beneficijs, corde tamen nescio quid fraudulenter sibi surripiunt. Detestanda quippe tentatio, quæ etiam spiritualibus viris quandoq; insidiari solet. Nam magna ac rara virtus est, cum magna opereris, magnum te nescire, & cum omnibus nota sit sanctitas tua, te solum lateat: cumque omnibus mirabilis appareas, tibi soli vilescas. Fidelis re-

Deuotionis vnguentum cur quilibet anima conficere non possit.

Psal. 36.

Pietatis vnguentum Prælati proprium.

Luc. 18.

Fur gloria Dei quis.

Hypocritæ in gratiarum actione.

uera famulus dicendus es, si de multa Domini gloria (licet ex te non exeat) transeunte per te nihil tuis manibus adherere contingat, seruias eas puras ab omni munere: vt *Ism. 33.* Tunc lux tua dicenda est lucere corā hominibus, vt glorificent non te, sed Patrem qui in caelis est. Time cum Paulo, ne quæ tua sunt, prædices, sed Christum Iesum, ne quæras quæ tua sunt, sed quæ sunt Christi, tunc dignus eris audire: *Euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuis fidelis, super multa te constituam.* Eris deniq; tanquā felicissimus Ioseph, qui omnibus sibi à Domino suo traditis, non ignorauit vxorem exceptam. *Non est, inquam ex omnibus bonis Domini mei, quod non in mea potestate sit præter te, quæ vxor eius es.* Nouerat nempe mulierem, gloriam esse viri, & iniquum iudicabat in glorium vice versa illum facere, qui se fecerat gloriosū. Aduertit homo Dei sapientia plenus virtum vxorem suā fortiter tanquā propriā gloriā zelare, sibiq; ipsi retinuisse seruandam, & manum ad in concessam extendere non præsumpsit. Quid ergo homo gloriā suā zelat, Deus verò suā non zelabit? Imò quanti gloriā suā faciat plane testatur dicens: *Gloriam meā alteri non dabo.* Quid ergo nobis Domine? *Pacē do vobis pacē relinquo vobis:* hoc præconio vli sunt Angeli dicentes: *Gloria in excelsis Deo.* & *pax hominibus.* Domine (inquit Bernard.) granteur suscipio quod relinquis, ac relinquo, quod retines, sic mihi conducere, sic mea interesse non dubito: abiuro profus gloriā: ne fortè si nō concessum vsurpare, merito gratuito oblatum munus amittam. *Pacē volo, & nihil amplius, cui pax nō sufficit tu qui pax es nostra: sane mihi necessarium est reconciliari tibi, ac reconciliari mihi: nam ex quo me posuisti contrarium tibi, factū sum mihi inimicus ipsi grauis.* Agitur suscipiant montes, id est, Angeli *pacem populo non gloriā.* Quid stultius, quam canales velle gloriari de aquis, qui per eos transeunt, fluunt? Et quid sunt sancti omnes vel sapientes in actionibus suis, nisi canales, per quos transit gloria Dei? Non lingua, nō calamus gloriari possunt de sapientia quā manifestant, ne se emis gloriari debet contra eum qui fecit in ea. *Isa. 10.* Nonne pernitte nobis aliquā gloriā? Permittito quam concedit Apostol. scilicet, *Gloria nostra hac audiam.* *est, testimonium conscientie nostre:* securus gloriaris, si rekte conscientia de Domini gloria nihil vsurpas, sed cum gloriaris, penitus in Domino gloriaris: quæ omnia non parui momenti existimanda sunt. Dicit etiā ibi Bernard. Raros esse perfectos, quibus vere sic gloriari contingat. O vani filij hominum, O mendaces, qui mutuo se decipiunt de vanitate in idipsum, dum vnusquisque gloriā suā collocat in cistella labiorum alterius, indeque eam mendicare solent, quotiescunque ea egen: cum tamen veritatis lumine in seipsis expendere opera sua debuissent, & sic in semetipsis habere gloriā, ac non in alterius ore, imò quod potius esset eam in manibus Domini cōseruandam reponere. Quapropter nemo velit laudari, dum viuunt, quidquid enim laudis hic capras, quod ad Deum nō retuleris, Deo surripis quasi fur. Omnium ergo nostrorum operum gloriā ad solū Deum laudabilem omnium autorem ac benignissimū largitorem referamus, idq; verè, non fictè, vt facere solent hypocritæ. Hoc tamen non sola consuetudine faciendum est, vt mos est in secularibus, sed vt viros sanctos decet synceritate fida, deuotione simplicitate, hilaritate grata, non dissoluta: iungentes sensum vsui affectum sensui, exultationem affectui, grauitatem exultationi, humilitatem grauitati, libertatem humilitati, vt interdum liberis purgationis passibus procedamus, atque per inuitatas quædam affectiones, spiritualesq; letitias, in iubilis, in amcenitatibus, in Dei lumine, suauitate, & Spiritu

Matt. 5.

1. Cor. 6.

Matt. 25, 21.

Gen. 39.

Esa. 18, 11.

Ioan. 14.

Luc. 2, 14.

Iob. 7, 20.

Psal. 71, 3.

Isa. 10.

In quo glori-

andam.

2. Cor. 1, 12.

1. Cor. 10.

Granni Opuse. spirit.

H h h h 3 sancto

sancto procedamus, probantes nos comprehensos in his quos Propheta intuebatur cum diceret: *Domine in vultu tui lumine ambulabunt, & in nomine tuo exultabunt tota deo.* Medullis igitur cordis non sola voce dicamus: *Non nobis Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam:* ne forte (quod nimis vereor) dicatur de nobis: *Quoniam dilexerunt eum in ore suo, & lingua sua meriti sunt ei: Cor autem eorum, &c.* Dicamus, *Saluos nos fac, Domine, & congrega nos de nationibus, ut gloriemur in laude, non nostra, sed tua.* Bern. *ser. 14.* Domine fateor me non portare pondus & ætus diei, sed iugum suate, & onus leue pro patris familias beneplacito fero: opus meum vix vnius horæ spatio perficitur: nam laborem præ amore contemno. *Ibi.* Si nondum meremur ingredi cubiculum cum sponsa, quod adhuc sumus de numero adolescentularum, excubemus tamen præ foribus spe gaudentes. Sponsus & sponsa interim mutuis iuribus secretisque fruuntur amplexibus, nullo carnalium desideriorum strepitu, nullo corporearum phantasmatum perturbante tumultu. Turba adolescentularum, quæ absque his inquietudinibus esse nequit, foris expectet, sciantq; certo ad se illud spectare. *Adducuntur Regi virgines post eam, proxima eius offerentur tibi.* Per virgines intelligit quæ Baptismatis innocentiam seruauerunt: per proximas vero penitentes. In *ser. 15.* pulcherrime differit de nomine Iesu. In *16.* aptissime scribit, quo suffundi pudore debeamus, cum patrem & benefactorem offendamus: quo verò timore, cum creator Dominus & iudex a nobis sit Iesus. Ibi etiam loquitur aduersus illos qui studiosè curant humiles videri, ac vt id assequantur, exponunt plerumque alij defectus tuos. Appetere (inquit) de humilitate laudem humilitatis non est virtus, sed ipsius virtutis subuersio: verus enim humilis vilis reputari vult, non pradicari: humilis gaudet cõtemptu sui, hoc solo superbus, quod laudes non contemnat. Quid scelerestius, quam vt peccati confessio, quæ humilitatis custos esse solet, superbia militet, & inde velis videri melior, vnde videris deterior? Mirabile quippe iactantiæ genus est sanctum videri non posse, nisi ad id sceleratus appareas. Similis habita est Saulis confessio, qui cum à Samuele increpatus cõfessus sit se peccasse, nõ tamè placita Deo fuit eius confessio. In *ser. 17.* vtilissime docet qua cura obseruandæ sunt illæ vicissitudines dispensatoriæ Domini visitantis animam & ab ea recedentis: nam periculossimi illius accessus & recessus ignorantur: inde enim fit, vt nec absentem consideres, nec presentem glorifices, præsertim cum ipse nulla alia de causa recedat, quàm vt auidius requiratur. Quonam modo, si abesse nescimus, requiremus? Aut quo pacto qui iterum dignanter ad hoc redit, vt consoletur, dignè pro sua maiestate suscipietur, cum adesse non sentiat? Mens igitur abscessum ignoras patet seductioni, quæ verò reditum non obseruat, iure habebitur ingrata visioni. Quare oportet vt cum **4. Reg. 2. 9.** Heliseo videamus recedentem magistrum Spiritu sanctum, si velimus vt dona sua duplicet in nobis, semperque ad cœlum vultu simus erecto, & sinu ad largam eius benedictionem accipendam expanso. **Luc. 12. 36.** Similes oportet nos esse hominibus expectantibus Dominum suum quando reuertatur à nuptijs: nam à copiosis supernæ mensæ delicijs vacua non redibit manu: quare vigilandum est omni temporis articulo, cum planè ignoremus qua hora venturus, quavè abiturus sit. His namque vicissitudinibus vti non cessat in his qui spirituales sunt, vel quos ipse spirituales reddere intendit, visitans diluculo & subito probans. In *serm. 18.* disertissime tractatur quis solus sit aptus ad prædicationis & præfecturæ officium exercendum. In *ser. 20.* *Quid retribuam Domino? Suscipe*

obsecro, Domine, de mea misera vita residuum antiorum meorum. nam præteriti in fructuose consumpti sunt, nec eos amplius reuocare licebit: pro his quos viuens perdidit, cor contritum & humilissimum Deo non despicitur, placeat tibi, vt recogitem eos in amaritudine animæ. Qui fieri poterit, vt talem non diligam Dominum? Dilexit me non existentem, dilexit resistentem & inimicum, pro me calicem passionis bibit, pro me tulit contradictores in verbis, obseruatores in factis, illusores in tormentis, contumaciatores in morte. Hac amorem meum blandius alligant, iustus exigunt, ac stius stringunt, & vehementius accendunt: quare merito anathema habendus est, qui Dominum Iesum non diligit. Ama dulciter & ardentè, ne illecebris mundi ab eo amando abducatur: ama sapienter, & prudenter, ne decipiaris: ama fortiter, ne aduersitatibus frangaris: sic faciens, amare testaberis ex toto corde, tota mente, tota virtute seu fortitudine. Dulcedo huius amoris, carnalis amoris suauitatem procul expellat, vt clauus clauo pelli solet. Ama prudenter, tum ad cauendas hæreticæ fraudis mûscipulas, tum etiam ad euitandam nimiam & indiscretam vehementiam in tua conuersatione. Ama fortiter, vt terroribus non cedas, laboribus non succumbas. Igitur blanditijs non abduci, non decipi fallatijs, aduersitatibus & iniurijs non frangi, hoc est toto corde, tota mente, tota virtute diligere. Ibi etiam asserit hanc potissimam ac præcipuam fuisse causam, Cur Deus humanam allumere carnem, & in ea conuersari voluerit: videlicet vt carnalium, qui non nisi carnaliter amare poterant, affectiones primo ad suæ carnis salutarem amorem retraheret, atque ita gradatim ad amorem perduceret spirituales. Vitatum enim est eodem modo incipientes facilius inflammari ad audita, vel lecta, aut meditata mysteria, quæ Deus gessit in carne: atque inde paulatim fugatis terrenis & carnalibus affectibus, introducuntur tandem ad contemplationis dulcedinem & diuini amoris suauitatem. Huc iam ascendit Paulus dicens: *Ei si cognouimus Christum secundum carnem, sed nunc iam non volumus.* Hieremias etiam iam ad hanc peruenerat conditionem, cum dixit *Thren. 4.* *Spiritus ante faciem nostram Christus Dominus.* Nam quod subiungit: *Sub umbra eius viuimus omnes gentes,* ad incipientes spectat. Cui enim ob interni visus debilitatem ferre nequeant, lucidissimi Solis splendorem, sub umbra, id est, sub Christi carne quiescunt (hæc umbra obumbrata est Maria) vt illius obiectio, feruor & splendor diminuitatis illius temperaretur. In carnis igitur deuotione quiescat, cui viuificantè spiritum possidere non licuit. Nã alias equidem nequaquam sine spiritu S. vel in carne diligitur Christus, non tamen in illa plenitudine, vt illa amoris suauitas sic totum cor occupet, vt totum sibi vèdicet, & vniuersa carnis amore, & carnalium illecebrarum, ac iam omninò superbiã detestetur, inuidiam nesciat, humanam omnem gloriam non solum fugiat, sed fastidiat, & contemnat: denique omnem cordis & carnis labem vehementissimè abominetur. In *ser. 21.* *Trahere possit te d. Sponse,* & sinu ad oēs qui trahuntur, inuiti veniunt: infirmus enim ac debilis, qui vix pedibus suis valet insistere, atq; idè ire nequit, voluntarius tamen & spontaneus ad salutis balneum, & suauitatis prandium accedit: sic ego etiã sponsa nisi te trahere ire nõ possum. Refriguit paulisper in nobis ignis amoris tui, nec valemus à facie frigoris huius currere sicut heri & nudius tertius: curremus autè postea, cum reddideris latitiã salutaris tui, cum benigna gratia temperies redierit, cum Sol iustitiæ iterum incaluerit, & penetrasset tenebris nubibus, q̄ Solè ad horã ebullire cernitur, et q̄ ad lenè auræ blandioris statim cœperint vnguentia facillè si-

Psal. 44. 15.

Spiritalis superbia.

Vera humilitas.

1. Reg. 19. 20.

4. Reg. 2. 9.

Luc. 12. 36.

Iob. 7. 2.

Psal. 117. 12.

Psal. 50. 15.

Amandi Deum causam prægnant.

1. Cor. 6. 42.

Causa gratia est Diuini carnis humanam allumens.

2. Cor. 5. 16.

Thren. 4. 20.

Cant. 1. 4.

quiescere, & aromata fluentia odorem dederint sui, tunc currentis hoc abscedente torpore. Cum igitur te torpore, tedio vel accidia affici sentis, noli propterea diffidere, aut à spiritali studio desistere, sed iuuantis require manum dicens: *Trahe me. Cum defecerit virtus mea ne derelinquas me.* Fessa sum, deficio, noli me deserere, sed trahe me post te, ne per amores alios vagari incipiam, ne quasi in incertum curram. Trahe me tentationibus ac flagellis, ego enim in flagella paratus sum. Non postulo vt ita trahas adolescentulas quæ teneræ, delicatæ, & ad ferendas tentationes minus idoneæ sunt: sed trahe me iam fortiorem, illa verò meo hortatu atque exemplo excitata me sequentur: sic fiet, vt simul ac pariter curramus. Ego in odorem vnguentorum tuorum, illa me sequentes, ac sic omnes in vnguentorum tuorum odorem curemus. Ideò Apostolus dicebat:

Psal. 70, 9.
Cant. 1, 4.

Psal. 37.

1. Cor. 11, 1.

1. Cor. 1.
Christus sapientia, iustitia, sanctificatio, & redemptio nostra.
Ioan. 1, 14.

1. Theol. 4.
37.

Psal. 118.

tes inter homines sine quærela, dulciter ac affabiliter erga omnes nos gerentes. In tertio charitatis viuo ac diuino zelo inebriamur ad fructuose prædicandum. Aromatum enim odor fragantia est bonæ famæ, quæ ex prædictis exoritur. Significat etiam perfectos viros, quorum verba & opera assidue spirituales exhalant odores. Demum intromittimur ad cubiculi secreta, id est ad contemplationis celsitudinem. Hæc omnia ex Bern. *Serm. 32. super Cant.* quamuis aliqua addiderim, quæ apud ipsum non extant.

Eiusdem auctoris annotatio de visa Contemplatiua.

Generalis regula habetur in mystica Theologia, quod prius oportet assequi practicam quæ theoreticam, id est prius opus est experiri exercitium supernaturalis contemplationis, quam inquirenda sit illius cognitio, vel inuestiganda artis huius plena notitia. Consistit autem mystica Theologia formaliter quidem in theoretica contemplatione, siue contemplatiua inspectione, siue intuitione. Contemplatiue autem in seruiore diuini amoris. Quanto verò dicta inspectio purior extiterit, tanto magis amor, qui semper eam comitatur, accendit, suspendit, rapit, transformat, deificat. Est hæc dilectio non naturalis, sed supernaturalis ac gratuita, infusa, imperatrix, & motrix omnium virtutum. Si quæras, in quo consistat hæc supernaturalis ac sincera Dei dilectio, respondeo: Cum sincere amare, sic velle bene alicui ipsius causa, tunc enim sincero dicimur Deum amare, quando in ipso Deo cordis nostri complacentia defixa est: & cor nostrum nihil aliud cogitat, quam Dei immensam perfectionem, eiusque incomparabilem excellentiam, zelo ardet honorandi Dominum, in omnibus se ad ipsius beneplacitum componit, desiderat ardentè omnia quæcumque sunt pati & agere pro eius amore & honore. Hi sunt actus diuini amoris, quibus quo quis plenius affluentiusque afficitur, ac fruitur, eo sanctior, diuiniore atque sublimior habetur: qui ita vixerit, cælestem vitam in corpore ducere est dicendus. Amor verò hic tanto est sincerior, ac DEO placentior, quanto minus amans ad se ipsum reflectitur, videlicet dum in oratione, in obsequio, in amore nihil aliud respicit vel quærit, nisi dilectum ipsum, eiusque honorem & gloriam, castissimam etiam cum eo vnionem solum ipsius dilecti causa exoptat. Si verò proprium commodum amor iste respicit, vel aliquid aliud, ad se retorquetur, & à rectitudine deflectitur, atque ea de causa seruilis, non fidelis aut sincere filialis iudicatur. Dicitur amor extaticus ab extasi, nempe quod non permittat amantem aliquid aliud cogitare præter id, quod amat, nec sinit amantem esse sui compotem, sed ad eum amato addicitur, vt in eius obsequium aut profectum penitus transferatur. Et quemadmodum datur amor extaticus spiritualis, ita etiam amor carnalis extaticus esse perhibetur apud se mutuo amantes: atque hoc illud planè cognoscimus, vt latissimè ostendit Dionys. *fol. 209.* Nam qui se inuicem amant, licet multum absint, animo concipiunt, tamen cum sibi occurrant aut simul contendant, vix verba integra proferre possunt. Hoc autem ideo fit quia vehemens occupatio interna amati præsentia percussa fugare solet è memoria illa omnia, quæ antea conceperat, ac dicere decreuerat. Sic etiam extaticus amor spiritualis, quando Deum dulcissimæ vnionis tempore affatur, truncata verba effundit. Ideò Sponsa dicebat: *Dilectus meus mihi, & ego illi.* Præterea quem admodum amantes arefcunt: & præ amoris vehementia macilentis redduntur, ita Deum amantes extaticis

Theologia mystica in theoretica contemplatione consistit.

Deus quando sincere à nobis diligitur.

Amor extaticus unde dicitur.

Cant. 1, 16.

ficatis humoribus terrenarum & carnalium affectionum sunt quasi ligna arida, ut facilius amore diuino ignescant. Et sicut se amantium oculos, si recte aspicias, introuertitur diligenter scrutantes, ne interius aliquid fiat, quod dilecto suo displicere possit. Amantes nullis incommodis, aut rei familiaris lactura cruciantur, id solum tegerrimè ferunt, si quid contra amati votum commiserint: ita oculi eorum qui Deo fruuntur, nunquam lacrymis madescunt, nisi cum diuinam lassisse maiestatem intelligunt. Item amantes ad eum in amatos rapiuntur, ut nihil aliud audiant, nisi si quando de amato incidat sermo: obturant enim ad cetera aures suas: ita Dominum diligentes, vana & carnalia non aduertunt, quòd in Deo plenè sint absorpti: si autem de Christo fiant verba, statim euigilantes applaudunt.

Beatus Antoninus dicebat (ut scribit Casianus) non esse eam perfectam orationem, in qua deuotus se ipsum non obliuisceret. Abbas Agathon dicere solitus erat, nihil esse laboriosius, quam orare Dominum. Dicebat etiam Senior (ut legitur in Vitis Patrum) sicut fieri nequit, ut quis faciem suam in aqua turbida lucidè inspiciat, sic etiam impossibile est animam à cogitationibus externis non purgatam Deum vere orare & contemplari. Assuescamus ergo omni tempore, loco, actione, causa, negotio mentem in Deo per feruidam dilectionem, & humilem orationem infigere, atque per contemplationem imprimere, complecti, fringere, dicentes cum

Cant. 3, 4.

Sponsa: *Tenebo illum, nec dimittam.* Quod cum sublimè sit & excelsum, vita nostra tanto excelior ac sublimior erit, quanto similior Dei vitæ fuerit: sed vita Dei est, sui ipsius assidua dilectio, & contemplatio. Ergo, &c. Sed fortasse quæres, quòd sit remediū, quo mederi nostro morbo, id est instabilitati valeamus? Respondeo: Causa istius morbi amor est terrenus: remediū est actualis & ardentissimus amor Dei. Quanto enim quilibet in hoc magis profecerit, & in contemptu terrenorum omnium, tanto plus in cordis stabilitate proficiet, ut res ipsa testatur. Terrena amantes densis cogitationum tumultibus premuntur: ideò non mirum est, si ea hora, qua stabilitatem quærant, eam adipisci nequeant, sed more solito euagentur. Vulgare est sapissimè cogitare de ijs, quæ magis diligimus, & quæ sæpius cogitationi nostræ se offerunt, ea magis amamus, iuxta illud

Matt. 6, 21.

Domini verbum: *ubi est thesaurus tuus, ibi &c.* Attende quæso, id amare te scito, quod frequentius cogitas. Enitere ergò in amore Domini proficere, & rerum omnium contemptu, in absterfione phantasmatum rerum corporearum, quæ sæpe occurrunt, nec vnquam voltare cessant ante oculos nostros: atque etiam in introuisione, mentisque sursum in Deum directione: sic enim fiet, ut bona & diuturna hac consuetudine indies proficias, ac celeriter ad cordis stabilitatem peruenias.

Contemplationis causa proxima tres.

Tanto alicuius viatoris contemplatio perfectior ac splendidior est, quanto ipse clarius ac purius intruetur lucem illam increatam, quæ Deus est, prorsus esse incomprehensibilem, ac circumspicit se ab eius immiissione in infinitum occumbere. Dionysius Carth. de contemp. fol. 18. 2. ita scribit. Causæ proximæ contemplationis tres sunt: nempe feruidus amor Dei: abstractio mentis ab omni operatione circa creata: conatus mentis ad extensionem ac defectionem suam in Deo, & quanto perfectiores, tanto contemplatio, eamque consequens alienatio seu rap-

tus ac extasis erunt diuturniores: quod tamen potissime pendet à diuina largitate. Quo n. directius mente in supernaturali eleuatione cõseruauerit, eò planè diutius suspensa permanebit. Et quamuis Bernardicæ mortuam esse breuitatem, id intelligendum est respectiue ad imbecillitatem humane mentis, & ad id quod frequentius et tenire solet: non autem respectiue ad diuinam clementiam, quæ aliquando detinet sanctos in raptu longo temporis spatio. Hæc ille.

Contemplatio semel degustata vehementissimum ardorem in ea persistendi gignit in mente, seu indefinenter ad eam redeundi: inde fit, ut qui eam gustauerit, non facile ab ea, eiusque incantu, vel affectu valeat reuocari: iuxta illud: *Qui edunt me, adhuc esuriunt.* Stude ergo emundari à terrenis affectibus, sic enim fiet, ut totus mentis affectus, totusque amantis potentie appetitus nemine retrahente, aut impediente integrè figantur in Deo, in illo imperscrutabili pelago, aut interminabili & incomprehensibili abyssu, quam vocat Dionysius diuinam caliginem, quæ nihil aliud est, quam inaccessibilitas & incomprehensibilitas diuinæ lucis, seu diuina lux in quantum incomprehensibilis & ignota. Quamuis enim lux diuina in se lucidissima, radiosissima & clarissima sit tamen respectu mentis, quæ diuinum splendorem & decorem intruere non sustinet, caligo vocatur. Ideò clamat Isaias, *Verè tu es Deus absconditus.* Et Dominus posuit tenebras latibulum suum. Vnde diuinam caliginem intrare, id est nempe mentis oculum affectusque apicem per mylticam theoriam in Deum extendere.

Est autem contemplatio actus domi sapientie habitus in excellenti gradu, atque ideò huius contemplationis exercitatio dicitur esse supernaturalis. Sed quæres, qui sit, ut differant sancti, qui de ea scripserunt. Quidam enim dicunt exercitium contemplationis fieri cum maxima delectatione, alij verò fieri cum maxima afflictione. Componit illos Dionysius fol. 196. dicens aliquando exercitationem hanc peragere laboriosè, videlicet quando homo se disponit ad illam secretissimam & ardentissimam vnionem cum magno mentis conatu, ut omnia supergrediatur, cum feruida oratione, cum propria recollectione, corporalisque habitudinis alteratione. Aliquando verò speciali Dei munere cum maxima peragitur facilitate atque dulcedine: nam interdum mens absque preparatione vlla repente, & quasi inopinato à Spiritu sancto concutitur, irradiatur, succenditur, rapitur, transformatur: tunc enim facillimè, & absque labore caliginem intrat voluptuosè.

Hæc autem myltica Theologia non est naturalis notitia, seu cognitio Dei, nec rationis inuestigatione nititur, sed est quædam celerissima & promptissima Dei contemplatio, ex ipsius Domini gratiosissima illustratione, ac supernaturali irradiatione proueniens quam assidue ardentissima puri amoris affectio comitatur: & ideò non competit nisi viris in diuino amore perfectis, qui ab omni terrena labis macula purgati, & purissimè defecati sunt: quales omnes qui ista legerint, velit reddere

miseratione sua. Dominus Iesus, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit in secula seculorum. Amen.

(.)

as (o) 10

F I N I S.

R.P.F.LV.